Št. 45 (1372) Leto XXVI
NOVO MESTO, četrtek, 6. novembra 1975
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

„S Titom od zmage do zmage"

Trebanjci so se uvrstili v finale kviza, ki bo v Ljubljani

V čast občinskega praznika, 25-letnice samoupravljanja in 30-letnice osvoboditve so novomeški mladinci in poveljstvo garnizona priredili tekmovalni kviz „S Titom od zmage do zmage", ki so se ga udeležile ekipe (sesavljene iz mladincev in vojakov) občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje.

Vse ekipe so se na tekmovanje dobro pripravile, vendar so imeli Trebanjci in Novomeščani za kanček več tekmovalne sreče. Šele dodatna vprašanja so namreč odločila, da so bili pred novomeško ekipo prvi Trebanjci, za njima pa so se uvrstili Črnomaljčani in Metličani. Zmagovalci so se uvrstili na zaključno tekmovanje, ki bo v Ljubljani. Zmagovalno trebanjsko ekipo so sestavljali Majda Miklič, Marta Planinšek, Vanja Gole, Branka Nakev, Andrej Maher in Andrej Tiran.

Tekmovanje je prijetno poživil kulturni spored, ki so ga pripravili vojaki in mladinci iz nastopajočih mest.

NA KROSU „POLITIKE" TUDI NOVOMEŠČANI

18. krosa Politike se je udeležilo kar 4280 tekačev in tekačic, in sicer iz 119 mest iz vseh republik in pokrajin. Med tekmovalci so bili tudi mladi Novomeščani, ki jih je na tekmovanje poslalo ljubljansko Delo in so bili gostje beograjskega dnevnika Politika. Novomeška reprezentanca se je dobro izkazala: v najbolj množičnem tekmovanju na 1000 metrov dolgi progi je pri pionirjih, rojenih 1960. leta, Košmrlj pritekel na cilj petnajsti, Samec pa enaindvajseti. Pri pionirjih, rojenih dve leti kasneje, pa je bil Rodič šesti, Bajt je prišel na cilj 42., Jurkovič pa 65.

Bliža se Martinova nedelja, mošt bo postal vino, marsikatera gos ali puran, da o manj „ugledni" perutnini niti ne govorimo, bosta ob perje, tudi kakšen prašiček bo zacvilil. Martinovo je simbol opravljenega kmečkega dela, zato ni napak, da se ob polnih kaščah, kleteh in sodih tudi malo poveselimo. Saj s tem izkažemo čast žuljavim rokam.

Zvone Dragan, slavnostni govornik ob prazniku IMV, je poudaril, da ubira ta dolenjski kolektiv v avtomobilski proizvodnji obetajoča pota industrijske kooperacije. (Foto: Bauer)

Blažilo za razcepljenost

Posavski zdravstveni domovi so organizacijsko vezani na dve sosednji regiji, krški na Novo mesto, sevniški in brežiški na Celje. Ta razcepljenost se ne ujema s težnjami dolgoročnega razvoja Posavja, vendar sprememb ni mogoče uveljaviti čez noč. Tega se zavedajo zlasti zdravstveni delavci, saj se je nanje treba temeljito pripraviti.

Tudi svet posavskih občin ugotavlja, da sedanja organiziranost zdravstvenih domov ni v skladu z razvojnim konceptom Posavja, kar velja tudi za oba predloga samoupravnih sporazumov o združitvi v sestavljeno delovno organizacijo. Celjski predlog vključuje zdravstvena domova v Sevnici in Brežicah ter brežiško bolnišnico, novomeški pa zdravstveni dom in lekarno v Krškem. Delovna skupina, ki jo je svet imenoval na zadnji seji, je dobila nalogo, da prouči možnosti in oblike povezovanja zdravstva v posavski regiji.

Lekarne imajo trenutno najboljšo priložnost za združitev v enoten posavski zavod. Svet posavskih občin jim je zato priporočil, naj se ne vključujejo v povezavo zunaj regije.

Ne glede na to, da se posavski zdravstveni domovi organizacijsko povezujejo v dveh različnih smereh, pa je aktiv komunistov zdravstvenih delavcev v Posavju predlagal ustanovitev skupnosti TOZD in OZD za Posavje, svet posavskih pa je to sprejel kot eno izmed možnih oblik sodelovanja zdravstvenih organizacij v regiji. Svet se je zavzel tudi za to, da bi za Slovenijo ustanovili eno rizično skupnost. V takšni težnji Posavje ni osamljeno.

JOŽICA TEPPEY

KRŠKO PRED POMEMBNIMI INVESTICIJAMI

V krški občini pričakujejo vsak čas začetek gradnje nekaterih pomembnih industrijskih objektov. Nove proizvodne prostore bosta gradila kolektiva Mizarstva in Specializiranega podjetja za industrijsko opremo SOP. V kratkem bo prišla na vrsto prestavitev brestaniškega Sigmata Metalni na Senovem. Sigmat se bo združil z mariborsko Metalno in ostal njena temeljna organizacija združenega dela.

IMV: tovarna za 60.000 avtomobilov

Trojni jubilej novomeške Industrije motornih vozil – Zvone Dragan, podpredsednik IS skupščine SR Slovenije, izpodbil očitke o tako imenovanih nerealnih razvojnih ambicijah tega industrijskega velikana

„Silovit razvoj v zadnjih letih je potrdil pravilnost usmeritve kolektiva Industrije motornih vozil, usmeritve, ki je temeljila na lastnem razvoju dostavnih vozil in avtomobilskih prikolic, pa tudi na oceni, da je zaradi lastnih možnosti in velikosti jugoslovanskega tržišča nesmiselno v celoti razvijati lastno industrijo osebnih avtomobilov," je v sredo, 29. oktobra, povedal podpredsednik IS skupščine SR Slovenije Zvone Dragan pri slovesnosti ob trojnem jubileju IMV.

Slovesnosti ob 20-letnici ustanovitve novomeške Industrije motornih vozil, 15-letnici

Predsednik CK ZK Slovenije France Popit in Jurij Levičnik, generalni direktor IMV, med pogovorom ob otvoritvi novega proizvodnega obrata Industrije motornih vozil.

izdelave prvega jugoslovanskega avtomobila domače konstrukcije in 10-letnici proizvodnje počitniških prikolic „Adria–Caravan" so se med drugimi udeležili tudi France Popit, Vlado Janžič in Miha Marinko.

Ob tej priložnosti so v IMV odprli nov obrat za avtomobilske odpreske, varilnico karoserij in šasij, avtomatske proizvodne linije za kolesne obroče ter lakirnico za šasije in dele šasij. Obrat je pravzaprav skromna beseda, gre za prvi del nove tovarne avtomobilov novomeške Industrije motornih vozil, tovarne, ki bo imela letno zmogljivost 60.000 avtomobilov (od tega 50.000 osebnih) in ki bo v celoti nared prihodnje leto.

Slavnostni govornik Zvone Dragan je posebej poudaril, da lahko ost slovenskih in jugoslovanskih kritik glede tako imenovanih nerealnih razvojnih ambicij IMV izpodbijemo s trdnimi dejstvi. Od teh dokazov je prvi, da je IMV kolektiv s takšno tehnološko, ekonomsko in samoupravno razvitostjo, ki so ga uvrstile med najpomembnejše v širši dolenjski regiji. V Sloveniji in tudi izven tega okvira je IMV vse pomembnejši nosilec razvoja jugoslovanske avtomobilske industrije. Prav tako pomembno je po Draganovih besedah dejstvo, da izvozni rezultati in tudi izvozne ter uvozne bilance izpričujejo, da je IMV med nosilci izvozne ekspanzije v slovenski predelovalni industriji. Ni mogoče tudi zanikati, da je IMV v proizvodnji avtomobilskih prikolic prva

(Nadaljevanje na 4. str.)

S številnimi kulturnimi in športnimi dogodki proslavljajo občani sevniške občine letošnji občinski praznik. Prireditve so se začele že v ponedeljek, 3. novembra, z gledališko predstavo Hlapec Jernej, ki so jo uprizorili gostje, gledališčniki iz Nove Gorice. Proslavljanje bo zaključeno v sredo, 12. novembra, ko bodo po slavnostni seji občinske skupščine počastili spomin na padle s polaganjem venca in kulturnim programon. pred spomenikom padlih v Sevnici (na sliki).

MARKO KRANJEC, DOKTOR EKONOMSKIH ZNANOSTI

Prejšnji teden je rektor ljubljanske univerze prof. dr. Janez Milčinski podelil doktorske časti devetim novim doktorjem znanosti. Med njimi je tudi Novomeščan Marko Kranjec, ki je postal doktor ekonomskih znanosti. Marko Kranjec, sin znanega, že pokojnega novomeškega profesorja Rudolfa in matere učiteljice Eme, je star 35 let. V Novem mestu je končal gimnazijo in po končanem študiju ekonomije na ljubljanski univerzi kot asistent ostal na fakulteti.

ZDRUŽITEV RUDNIKA IN CELULOZE

Rudnik Senovo in tovarna papirja v Krškem se pripravljata na integracijo. V programu imata novo tovarno embalaže, ki jo bosta s skupnimi napori zgradila na Senovem.

DANES KRITIČNO O NAČRTIH

Danes popoldne bo na Otočcu (v garni hotelu) medregijsko posvetovanje o planiranju. Predstavniki SZDL, sindikata, izvršnih svetov in drugi bodo ocenili priprave družbenih načrtov, samoupravnih sporazumov in dogovorov za obdobje 1976 – 1980 ter se dogovorili o nadaljnji akciji. Dopoldne bo strokovno posvetovanje, na katerem bodo sodelovali strokovnjaki iz Zavoda SRS za planiranje, strokovni sodelavci, ki odgovarjajo za pripravo načrtov v občinah.

V NEDELJO NA ODKRITJE SPOMENIKA

Delegacija kočevske občine se bo udeležila proslave ob odkritju spomenika padlim borcem in žrtvam, ki bo v nedeljo, 9. novembra, na Pesku v pobrateni občini Dolina pri Trstu. Postavitev in odkritje organizira vaški odbor za vasi Pesek in Gročana pod pokroviteljstvom občinskega antifašističnega odbora Dolina.

Nespečnost je pripeljala na sled

Avtoprevoznik in kmet iz Ravenne (Italija) sta po naročilu oropala Dolenjsko galerijo v Novem mestu – Našli so večino ukradenih dragocenih predmetov

V noči na 21. julij letos je iz Dolenjske galerije v Novem mestu izginilo 99 predmetov: izkopanine ilirskih grobov, stare okrog 2500 let. Rop stoletja v Novem mestu pa je bil odkrit domala v rekordnem času.

Ker je šlo za neprecenljivo vrednost, saj je, mimogrede povedano, ena sama ogrlica iz dokajšnje zbirke ukradenih veljala na italijanskem trgu 70 milijonov lir, so naši kriminalisti zavzeto iskali storilce.

Že prve sledi, najdene na kraju ropa, so kazale, da storilci niso bili naši občani. Našli so izvijač ameriške izdelave, kakršnih pri nas ni dobiti, pa tudi odvrženi vzvod, kakršne lahko uporabljajo za puljenje žebljev, je bil izdelan v tujini. Izvedeli so tudi, da so bili nekaj dni predtem blizu galerije opaženi avto mobili z italijansko registracijo.

Novem mestu, temveč na širšem območju Slovenije. Nadalje so preverjali vse domače in tuje zmikavte, ki so se že kdaj ukvarjali s tatvinami umetniških del. Vse poizvdbe so kazale na to, da gre za profesionalne vlomilce, ki so si že prej dodobra ogledali predmete. V galeriji je namreč ostal nedotaknjen oklep ilirskega kneza, ki pa je kopija, medtem ko je original v Ljubljani. Sklepali so, da laik tega ni mogel vedeti.

(Nadaljevanje na zadnji strani)

OPRAVLJENIH NA TISOČE PREVERB

Ko je nekdo povedal, da je tisto noč okrog 23. ure videl dva avtomobila z zatemnjenimi lučmi voziti po klancu navzdol proti restavraciji Breg in da je bilo eno teh vozil volkswagen, so kriminalisti preverili nad 1000 takih vozil na našem območju. Prav tako so preverili nad 1000 tujcev, ki so se takrat v času turistične sezone zadrževali ne le v

VREME

Nad Evropo se je ustalilo območje visokega zračnega pritiska, zato bo vreme še naprej brez večjih sprememb. V notranjosti Slovenije bo prevladovalo oblačno vreme, občasno je možno rosenje.

Ravenski policisti z našim Koprčanom Vojkom Umerjem (z očali) pri razvrščanju odkritega plena.

tedenski mozaik

Biti direktor Centralne obveščevalne službe (CIA) ali pa obrambni minister, je nedvomno velika stvar – pod pogojem seveda, da te ne zamenjajo. Prav to pa se je zgodilo tako šefu CIA Colbyju kot ministru Schlezingerju. Oba sta „odletela" zaradi bolj ali manj starih „grehov". Prvemu so očitali (in tudi dokazali) množico napak v vodenju njegove vohunske ustanove, drugemu pa pravzaprav nobene: njegova edina „krivica" je, da je nasprotoval „vsemogočnemu" Kissingerju. Ta se je zavzemal za popuščanje napetosti, Schlezinger pa je bil glede tega bolj starokopiten . . . vse se menja, tudi ministri . . .

Ta sprememba v ameriškem vrhu se je pripetila samo dan potem, ko je nekaj neprijetnega doživel tudi egiptovski predsednik Sadat, ki se mudi na uradnem obisku v Združenih državah Amerike. Po programu bi mu namreč moral newyorški župan izročiti ključe mesta, pa tega ni storil, marveč je poslal egiptovskemu predsedniku s ključi nekega svojega uslužbenca. In zakaj? Iz protesta (župan je namreč Žid) proti resoluciji, ki so jo sprejeli na arabsko pobudo v nekem komiteju Združenih narodov in ki označuje cionizem kot obliko rasizma . . . maščevanje ob nepravem času . . .

Medtem pa je morala argentinska predsednica Izabela Peron, ki se je komaj pred nedavnim vrnila z daljšega dopusta in okrevanja, nenadoma v bolnišnico. Sprva so menili, da gre za „diplomatsko-dražavniško" bolezen, potem pa so videli, da je stanje resno: predsednica boluje na jetrih in žolču. Toda njena bolezen nasprotnikov nikakor ne moti, celo nasprotno. Tisti dan, ko so odpeljali predsednico v bolnišnico, so pripadniki mestne gverile pobili 25 policajev in neoboroženih civilistov . . nasilje brez primere . . .

Na srečo pa je tudi sredi nasilja kdaj kanček človečnosti: ko so zaradi hudih bojev ostale v neki bejrutski sinagogi židovske žene in otroci brez vode in hrane, so jim oboje pripeljali palestinski komandosi . . . če bi bilo vselej tako in obojestransko . . .

Prave pokojnine kmetov

Kmetje invalidsko zavarovani kot delavci

Mnogi kmetje ugibajo, ali naj se zavarujejo invalidsko in pokojninsko ali ne. Zavarovanje je prostovoljno. Odločitev pa ni lahka, zlasti še, če niso dovolj poučeni. Podatki, da je v vsej Sloveniji tako zavarovanih le okoli 700 kmetov in polovica teh v štirih kmetijskih organizacijah – Mozirju, Žalcu, Vipavi in Pivki – v nekaterih pa le po nekaj ali celo nič, gotovo kažejo, da kmetje res niso povsod enako poučeni. Tudi pri tistih, ki naj bi jim razložili, se mnenja precej razlikujejo.

Nekateri menijo, da kmečkega zavarovanja ne bi smeli cepiti. Sprašujejo, kdo bo skrbel za reveže, ki bodo ostáli pri obveznem starostnem zavarovanju kmetov, če se bodo trdnejši gospodarji zavarovali pri delavskem pokojninsko invalidskem zavarovanju.

Res je, da se pokojninsko in invalidsko lahko zavarujejo le tisti kmetje, ki imajo dovolj visoke dohodke v organizirani proizvodnji s kmetijsko, gozdarsko ali katero drugo delovno organizacijo. To pa je bilo upoštevano že ob pripravi takih predpisov. Zakaj bi za socialno ogrožene kmete morali skrbeti le kmetje in ne tudi širša družba? Mar niso otroci mnogih takih kmetov zaposleni v drugih dejavnostih, kjer ustvarjajo dohodek ne le zase, ampak tudi za skupne potrebe?

Z dopolnitvami starostnega zavarovanja kmetov se bodo razmere izboljšale. Ker pa je zbiranje sredstev za pokojnine osnovno vprašanje, še vedno ni preučeno, kako in kdaj naj bi ga povsem izenačili z delavskim pokojninskim in invalidskim zavarovanjem. Za kmete, ki naj bi ostali na kmetijah, pa je treba poskrbeti čimprej. Zlasti še, če pri tem želijo sodelovati tudi sami.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje kmetov kooperantov ne pomeni le socialne skrbi za človeka, ampak bo vplivalo tudi na krepitev kmetijstva. Mladi ga sicer še ne upoštevajo dovolj, niti tam ne, kjer je tako zavarovanih že veliko kmetov. Menijo, da bi se pokojninsko zavarovali šele takrat, ko bi se bližala starost. Pri tem pozabljajo, ali jim pa ni še nihče razložil, da bosta čas upokojitve in višina pokojnine odvisna od zavarovalne dobe. To bo drugače kot pri starostnem zavarovanju kmetov, ko po določeni starosti prejemajo vsi enako.

Tako pokojninsko zavarovanje se lahko brez ovir nadaljuje, če kmet postane delavec ali če se zaposlen pozneje vrne na kmetijo. Zavarovalna in delovna doba se seštevata. Ob ostarelosti staršev ali njihovi smrti delavcu ne bo treba čakati, da bi se šele po upokojitvi vrnil na kmetijo, saj pokojninsko zavarovanje lahko nadaljuje kot kmet kooperant.

Za mlajše kmečke ljudi je pomembno še to, da so zavarovani tudi invalidsko enako kot delavci. Pri delu s stroji so nesreče vse pogostejše.

Prispevki gospodarsko močnejših kmetov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje so sicer približno dvakrat tako visoki kot za obvezno starostno, ki ga potem ni treba plačevati. Če primerjamo, kaj si s tem zagotove, pa gotovo ne kaže odlašati.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

GEDA – Največji projekt za preskrbo s pitno vodo želi uresničiti Saudova Arabija v prihodnjih petih do desetih letih. Velikanske naprave terjajo tudi ogromne naložbe. 25. novih naprav za spreminjanje morske vode v pitno vodo naj bi dajalo dnevno 1,44 milijona ton pitne vode.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

– Pozimi je nam upokojencem najhuje! Kurjava je draga, v postelji nas pa nihče več ne greje.

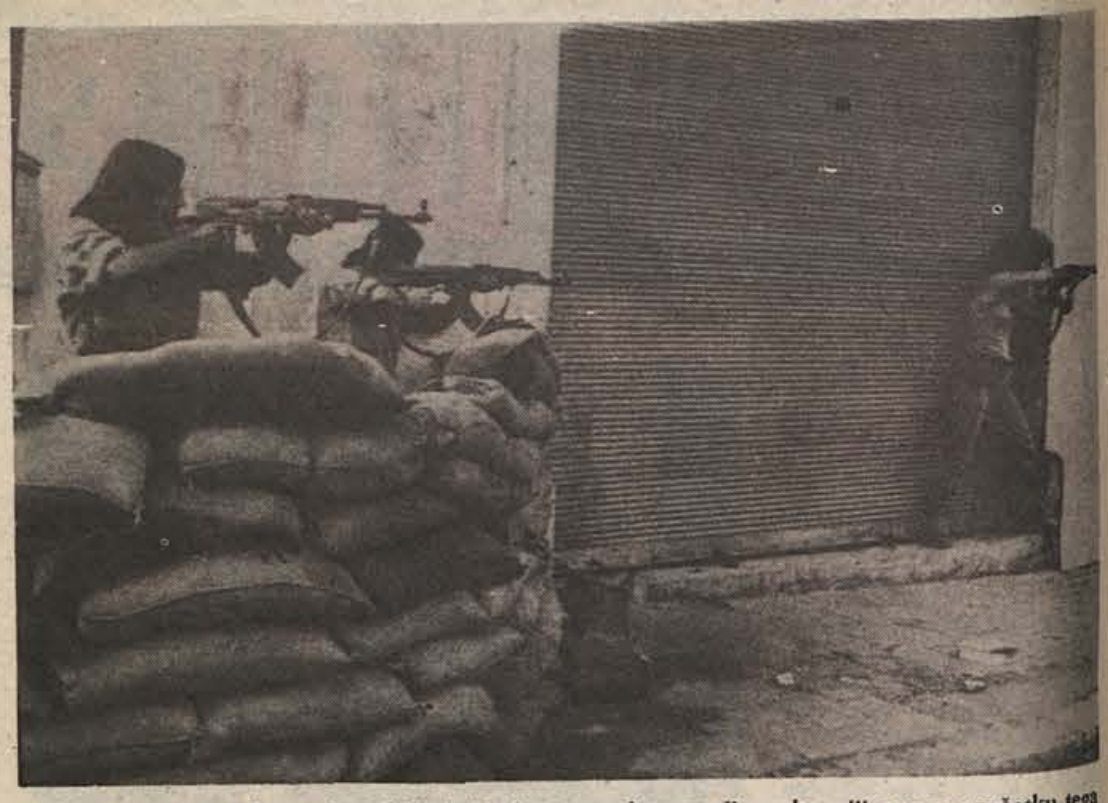

BEJRUT – Boji med krščanskimi falangisti in levo usmerjeno muslimansko milico so se v začetku tega tedna vsaj malo vnesli – čeprav je bilo tu in tam še videti (na sliki) posamezne skupine ostrostrelcev ali strojnična gnezda. To je posledica že dvanajstega (!) premirja, ki sta ga sprti strani sklenili v zadnjih nekaj tednih, toda tudi za tega ni nobenih zagotovil, da bo obveljal. (Telefoto; UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Carlos Francov naslednik

Medtem ko se španski diktator Francisco Franco še vedno bojuje za življenje (v ponedeljek so ga operirali zaradi hudih notranjih krvavitev), je Španija dobila vsaj začasnega naslednika: to je princ Juan Carlos, ki je že prevzel dolžnost.

S tem je vsaj za nekaj časa in za silo zapolnjena praznina, ki je nastala, ko je diktator zaradi bolezni prenehal opravljati dolžnosti šefa države.

Juan Carlos je sicer že opravil nekaj poslov (med drugim je odletel v Zahodno Saharo na razgovore s tamkajšnjimi španskimi vojaškimi poveljniki o položaju v tej koloniji), vendar pa pravzaprav v bistvu še vedno čaka na dokončen Francov odhod.

Videti je, da to čakajo tudi drugi – tako oozicija kot Francovi privrženci.

V bistvu si stojita nasproti dve težnji: ena, da bi se ohranila Španija taka, kakršno je vodil general Franco, in druga, ki želi spremembe, demokracijo in svobodo.

Nobenega dvoma ni, da bi velika večina španskega ljudstva z veseljem sprejela demokratično in svobodnejše vzdušje, toda to je za zdaj samo možna prihodnost.

Dejstvo je namreč, da imajo kljub vsemu frankistične sile v Španiji še vedno precejšnjo moč, ki je ne gre podcenjevati. V zvezi s tem se zastavlja seveda vprašanje, na čigavi strani je pravzaprav princ Juan Carlos? Ali bo verno sledil napotkom generala Franca (ki ga je sam izbral in izšolal za ta položaj), ali pa bo poskusil Španijo posodobiti in približati demokratični Evropi, ki jo je prav zaradi fašističnega frankizma odvrgla na stranski tir dogajanj?

Mnenja o tem so deljena: nekateri sodijo, da bo Juan Carlos poskusil prelomiti s fašizmom (čeprav v počasnem in previdnem procesu), drugi pa menijo, da tega niti ni pripravljen, niti sposoben izvesti. Slednje je predvsem mnenje opozicije (čeprav ne vse) in še posebej komunistične partije Španije, ki se zavzema za ustanovitev koalicijske vlade, v kateri bi bili predstavniki vseh najpomembnejših političnih strank in terja volitve, politične svoboščine in referendum, na katerem naj bi se Španci odločili, kaj želijo: monarhijo ali republiko?

MINIĆ V ZR NEMČIJI IN NA NORVEŠKEM

Podpredsednik zveznega izvršnega sveta in državni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić je končal uradni obisk v Zvezni republiki Nemčiji ter odpotoval na Norveško.

Med uspešnimi in koristnimi pogovori ga je v Bonnu sprejel tudi predsednik republike Scheel, ki je poudaril veliko zainteresiranost ZR Nemčije za dobre odnose z Jugoslavijo.

Obe strani sta se še posebej zavzeli za uskladitev gospodarskih odnosov in znotraj njih za uravnovešenje jugoslovanskega izvoza z uvozom iz ZR Nemčije. Tu imamo namreč občuten primanjkljaj.

SADAT V ZDA

Obisk Sadata v ZDA je sicer praktično že končan, toda v javnost še vedno niso prodrle vse podrobnosti končnega rezultata. Znano je sicer, da bodo Združene države Amerike poslale Egiptu nekaj pomoči, toda javnosti je ostalo prikrito, kolikšna bo ta pomoč na vojaškem področju in kaj vse bo zajela.

Obe strani sta z obiskom izredno zadovoljni, to pa kaže tudi vzdušje, ki je bilo (z izjemo nekega incidenta v New Yorku – glej sosednjo rubriko) izredno prisrčno in sproščeno.

TELEGRAMI

WASHINGTON – Na tiskovni konferenci v Beli hiši je ameriški predsednik Ford govoril o velikih spremembah v svoji vladni ekipi in potrdil, da mu je podpredsednik Rockefeler obljubil, da bo podprl njegovo kandidaturo prihodnje leto. Predsednik Ford je potrdil, da bo obrambnega ministra Schlesingerja zamenjal generalni sekretar Bele hiše Donald Rumsfeld. Henry Kissinger bo ostal zunanji minister, ne bo pa več predsednik državnega sveta za varnost.

NEW DELHI – Natančno 80 dni po državnem udaru skupine mlajših oficirjev in uboju predsednika Mudžiburja Rahmana je prišlo v Daki do nove spremembe oblasti. Čeprav še ni uradnih podatkov, je skoraj zanesljivo, da je skupina vojaških voditeljev izvedla nasprotni udar, da je predsednik Ahmed odstavljen, akterji prejšnjega prevrata pa aretirani.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Velik pomen samozaščite

Čeprav je bil minuli teden nekako krajši – zaradi dneva mrtvih, ki pa je tokrat koledarsko padel na soboto – ne moremo reči, da politično ni bil dovolj razgiban. Minulo sredo se je v Zagrebu sestalo predsedstvo republiške konference SZDL Hrvatske, ki je opozorilo na velik pomen in vlogo naše družbene samozaščite. Krepitev samozaščite – so poudarili – ne bi smela biti odvisna samo od naraščanja pritiskov na nas od raznih strani, od dejavnosti naših notranjih in zunanjih sovražnikov, marveč jo moramo razvijati kot vsebinsko vtkan sestavni del zaščite naše družbene ureditve.

Zunanji sovražniki raznih barv še dandanes, trideset let po minuli vojni, ne odnehajo od svojih mračnih naklepov proti nam – je na tem zasedanju dejal sekretar RK SZDLH Mirko Boškovič. Povezujejo se z našo emigracijo, pri čemer skušajo prek nje brezuspešno najti razna oporišča v naši deželi, da bi tako lahko rovarili proti nam.

Tudi podsekretar republiškega sekretariata za notranje zadeve Hrvatske Ivo Pervan, ki je govoril na tem zasedanju, je dejal, da po naših ocenah sile notranjega sovražnika niso tolikšne, da bi mogle zares ogroziti našo družbeno ureditev – moramo pa nenehno in budno paziti na njihovo sovražno dejavnost. Ob tem je Pervan poudaril, da se je v zadnjem času pri nas okrepila dejavnost tako imenovanih informiborjevskih sil, kar je bilo opaziti npr. v Zagrebu, Dalmaciji, Slavoniji in na Kordunu, vendar tudi druga območja niso bila izjeme. V zvezi s tem so nekatere osebe sedaj v preiskavi – je še dejal Pervan – ter jim bo v kratkem sojeno. Bistvo njihove sovražne dejavnosti je v rušenju naše samoupravne družbene ureditve ter v napadih na ZKJ.

Predsedstvo RK SZDLH je na tokratnem zasedanju sprejelo določene sklepe, v katerih so navedene temeljne naloge za krepitev in poglobitev družbene samozaščite v prihodnje.

Krajši priložnostni govor je o isti problematiki – torej o dejavnosti notranjih in zunanjih sovražnikov – imel tudi predsednik Tito, ki je (med dogovorom na zdravico predsednika predsedstva Srbije Dragoslava Markovića na večerji v hotelu na Zlatiboru) dejal, da nam nekateri v našem družbenem razvoju še vedno mečejo polena pod noge. Zelo me čudi, je dejal predsednik Tito, kako si nekateri – recimo peščica informbirojevcev, liberalcev ali nacionalistov – lahko sploh zamišljajo, da bi se v naši državi odločili za kaj drugega namesto tistega, kar sedaj že imamo.

V iluzijah živijo vsi tisti, je poudaril predsednik Tito, ki menijo – in to tisti znotraj države kot zunaj naših meja – da nas bodo lahko speljali z naše poti, da se lahko popnejo na pleča našim ljudem. Pri nas imamo samoupravljanje, ki je pognalo globoke korenine v našem delavskem razredu. Za tiste pa, ki nas bodo ovirali v našem razvoju, imamo načine, da jih bomo onemogočili pri njihovi dejavnosti. In naj nihče ne misli, da bomo pri tem zaradi kogarkoli kaj popuščali!

Predstavniki skoraj vseh slovenskih občin ter predstavniki republiških formunov so prejšnji teden podpisali družbeni dogovor o načinu uporabe ter o upravljanju s solidarnostnimi sredstvi za odstranjevanje posledic elementarnih nesreč v naši republiki.

V družbenem dogovoru, ki je sedaj veljaven, so določene vrste nesreč, za katere se lahko uporabljajo solidarnostna sredstva kot oblika družbene pomoči. Takšne nesreče so potres, poplave, neurja, snežni in zemeljski plazovi, veliki požari, epidemije nalezljivih bolezni in radioaktivno sevanje. Ob sedanjem podpisu družbenega dogovora so se podpisniki tudi sporazumeli o tem, da bodo 75 % letos zbranih solidarnostnih sredstev v republiki (približno 130 milijonov dinarjev) v celoti namenili Kozjanskemu za odpravljanje posledic tamkajšnjega katastrofalnega potresa.

S sprejetjem predloga samoupravnega sporazuma poslovnih bank o politiki in pogojih za odobravanje potrošniških posojil (predlog je bil sprejet prejšnji teden na seji upravnega odbora združenja jugoslovanskih bank) se bo višina posamičnih potrošniških posojil v prihodnje precej zvišala. Pri nakupu industrijskega in drugega blaga bo to posojilo lahko znašalo do 30.000 din, pri nakupu avtomobilov pa do 50.000 din. Posojila bodo za dve oziroma za tri leta.

Ta novi samoupravni sporazum poslovnih bank pa bo začel veljati šele od novega leta dalje.

Občinski odbori Rdečega križa ponovno pripravljajo akcije zbiranja starega papirja. V Novem mestu ga bodo pobirali 17., v Metliki 20. novembra. Izkupiček je namenjen humanitarnim dejavnostim. Na sliki: učenci OŠ „Katja Rupena" iz Novega mesta v akciji. (Foto: Janez Pezelj)

Ob Dnevu mrtvih se spominjamo tudi naših književnikov in kulturnikov. Učenci osnovne šole iz Stopič so položili venec pionirske organizacije na grob Janeza Trdine na novomeškem pokopališču v Ločni. Po piscu „Bajk in povesti o Gorjancih" nosi stopiška šola tudi svoje ime. (Foto: Orel)

Tečaj in preizkus znanja iz prometnih predpisov je pri AMD Kočevje letos opravilo uspešno kar 195 kandidatov za voznike motornih vozil. Na zadnjem, 9. tečaju, je bilo med 35 kandidati kar 20 deklet. (Foto: France Brus)

Kdo ve, če ne bo kateri od teh malih slikarjev kdaj umetnik! Posnetek je iz nove otroškovarstvene ustanove v Irči vasi v Novem mestu, ki je bila odprta za občinski praznik. Že prvi dan so se malčki v novem vrtcu počutili kot doma. (Foto: Ria Bačer)

MANJ SLABIH SESTANKOV

Ko smo samo imenovali besedo stabilizacija, je poslovodja na črpalki pogonskih goriv v Mokronogu Anton Gregorčič nemudoma pribil: „Brž ko prižgeš radio ali televizijski sprejemnik, že je govora o samih sestankih. Še kot nekdanji odbornik vem, da se da marsikaj pametno skleniti na kratko, brez mnogo besedi." Nasploh meni Gregorčič, da delavec k tej splošni akciji ne more mnogo prispevati, čeprav njegove pripravljenosti ne gre podcenjevati. Pozorni bi morali biti pri strokovnih odločitvah in delu vodilnih.

Vsak izdatek opravičiti pred delavci

Poročilo o pripravah za družbeni dogovor o skupni porabi za 1976, ki sta ga pripravila odbor izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za družbene dejavnosti in koordinacijski odbor za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o skupni porabi, govori med drugim tudi o raznih neskladjih v družbenih dejavnostih. Ocene gibanj v letu 1975 so pokazale, da se kar 53 odstotkov skupne porabe preliva v osebne prejemke prebivalstva. Zaradi hitrega naraščanja tega dela porabe so družbene dejavnosti omejene prav v tistem delu programov, ki so predmet neposredne menjave dela.

V letošnjih prvih osmih mesecih je osebna poraba naraščala hitreje kot družbeni proizvod in dohodek. Na tiskovni konferenci o poteku družbenega dogovarjanja o skupni porabi v petek, 31. oktobra, je podpredsednik IS skupščine SR Slovenije dr. Avguštin Lah dejal: „Prvič po 15 letih je letos produktivnost dela nižja kot je bila lani. Odsotnost z dela zaradi bolezni strašno narašča, vse to pa bremeni gospodarstvo.

Da ustvarimo 100 dinarjev družbenega proizvoda, porabimo kar 79 dinarjev. In to se vsako leto podraži za kakšen odstotek. Lani je ostalo še 23 odst. čistega družbenega proizvoda, letos le še 21,5 odstotka." Vse to narekuje, da je treba biti pri načrtovanju porabe zelo skrben in stvaren.

V bodoče bo potrebno bolje uskladiti posamezne dejavnosti in z dogovori o programih in ustreznim financiranjem zagotoviti občutnejše preusmeritve in napredek. Poročilo poudarja, da bo predvsem treba izpopolniti merila za ocenjevanje dejavnosti in uspehov, metode načrtovanja in družbeni inštrumentarij za spodbujanje preobrazbe družbenih dejavnosti.

A. B.

„Drago kot fižol"

Fižol (!) postaja drag kot meso, kot živa teža goveda. Na prostem trgu se njegova cena približuje dvema starima tisočakoma, toliko pa velja kilogram žive teže pitanega goveda – s premijo vred. Po letošnji letini sodeč, pa bo še slabše in samo velik uvoz fižola lahko začasno zadrži skoraj neustavljivo rast cene te poljščine, ki smo jo nekdaj na veliko izvažali. Pet let stara „Poljoprivredna enciklopedija" še piše, da Jugoslavija izvozi na leto po 10.000 ton fižola, kar je ena četrtina vrednosti izvoza vsega sadja, zelenjave in tobaka . . .

Odkod tako nenaden preobrat, tolikšno nazadovanje domačega pridelka (še leta 1957 smo pridelali 8 kg fižola na prebivalca, zdaj pa niti dva kilograma več)? Predvsem spremenjeno pridelovanje koruze je krivo, da za fižol na poljih ni več prostora. Nekdaj so poljedelci stare sorte koruze sejali na redko, tako da je v njej lahko gostoval fižol kot dopolnilna kultura, odkar pa se je s sejanjem hibridnih sort koruze gostota setve povečala za najmanj trikrat, je bil fižolu odvzet življenjski prostor. Vsa prizadevanja, da bi fižol pridelovali v obliki čistega posevka, kot osnovno kmetijsko kulturo, niso dosegla pravega uspeha. Nekatere izjeme pa dokazujejo, da bi bilo mogoče s tako setvijo doseči velik dohodek.

Zakaj te besede o pridelovanju fižola? Zato, ker se tudi za dolenjsko kmetijstvo kažejo možnosti v pridelovanju fižola v čistem posevku. Poskusi, ki jih je Kmetijski inštitut naredil na Šentjernejskem polju, so pokazali, da ta trditev ni preuranjena in da bi nekatere naše kmetije lahko prav s to poljščino zaslužile lepe denarce. Fižola ni, trg pa ga zahteva, saj se porabniki ne moremo odpovedati njegovi veliki hranljivosti in mnogostranski uporabnosti, da o naraščajočih potrebah konzervne industrije sploh ne govorimo.

M. L.

Tako ne gre več

Pri financiranju krajevnih skupnosti v posavskih občinah se poraja toliko razlik in toliko vprašanj, da občasno usklajevanje ne zadostuje. To je področje, kjer najbrž ne bo težko priti do enotnejših rešitev, za katere ne manjka pobud.

Svet posavskih občin podpira zahteve po sporazumevanju in predlaga sprejem družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma med občinami. Časa ni na pretek. Leto se izteka, zato bi kazalo čimprej izoblikovati enoten sistem, v njem pa upoštevati tudi predloge republiške skupščine in republiške konference SZDL.

Predloge za financiranje krajevnih skupnosti pripravlja delovna skupina, ki jo je v ta namen ustanovil svet posavskih občin. V njej sodelujejo predsedniki zborov krajevnih skupnosti, načelniki oddelkov za finance in predstavniki nekaterih večjih delovnih organizacij iz sevniške, krške in brežiške občine.

Dogovor naj bi podpisali vsaj v začetku decembra, da bi imeli v občinah dovolj časa za dokončno opredelitev financiranja krajevnih skupnosti in da bi tudi one same imele trdnejšo osnovo za programiranje dela v prihodnjem letu. Zdaj marsikje ne vedo, koliko bodo dobile in na kakšno pomoč kolektivov lahko računajo, zlasti še, če so ljudje zaposleni v sosednji občini.

J. TEPPEY

Močnejša flota

Inflacija je prizadela tudi pomorce, tako da je danes težko najti ladjo, ki je natovorjena več kot 70-odstotno. Kljub vsem težavam, ki jih je čutiti po svetu, pa piranska Splošna plovba dobro vozi mimo inflacijskih čeri.

Z različnimi manevri je podjetje zmoglo več kot 60 milijonov dolarjev in več kot 430 milijonov dinarjev skupnega dohodka; ladje so bile stalno zaposlene in dobro natovorjene. Letošnje poslovno leto bo, kot vse kaže, še uspešnejše. Letos je Splošna plovba kupila še dve novi ladji: zanimivo je, da imata obe dolenjski imeni: „Novo mesto" in „Kočevje". Z blizu 35.000 tonami nosilnosti je „Novo mesto" največja ladja ladjevja tega piranskega podjetja, ki šteje 22 ladij z več kot 300 tisoč tonami nosilnosti.

Polovico nosilnosti pluje na linijskih plovbah, druga polovica pa je namenjena za svobodno plovbo. Piransko podjetje ima stalne linijske zveze s centralno in vzhodno obalo severne Amerike, z vzhodno Afriko in mediteranskimi lukami. Ker računajo, da bi z linijsko plovbo v prihodnjih letih lahko še bolje zaslužili,

Novo mesto – največja ladja Splošne plovbe

so se v Piranu odločili za nakup petih novih ladij. Pri japonskih graditeljih so že sklenili pogodbo; ker so Japonci odobrili sedemletno posojilo, so se v Piranu toliko laže odločili za nakup, saj bodo morali vnaprej plačati le 30 odstotkov kupnine.

TREBNJE: SE JIH STABILIZACIJA NE TIČE?

Na zadnji seji občinske skupščine minuli četrtek je nekaj delegatov ostro spregovorilo o pojavu, da je šel pregled uspehov te akcije kar preveč tiho mimo delegatskih razprav. Do roka 6. oktobra sta svoja stabilizacijska programa dostavila le trebanjsko stanovanjsko podjetje in Mercator – TOZD Gradišče, do 8. oktobra pa od skupno 19 zahtevanih naslovov le osem. Na kraju je občinski izvršni svet pregledal lahko le 17 programov.

Sejmišča

NOVO MESTO: Kljub temu da je bil v ponedeljek sejem tudi v Šentjerneju, je bilo na novomeškem sejmišču zelo živahno. Rejci so ponudili v prodajo 362 prašičkov, starih do 3 mesece, in 29 starejših. Lastnika je menjalo 312 živali; pujske so prodajali po 400 do 540 din, starejše prašiče pa po 550 do 750 din. Na sejem so prignali tudi 63 glav goveje živine, prodali pa so jih 34. Voli so bili po 12 do 13,50 din, krave po 8,50 do 10,50 din, mlada živina (junci, telice) pa po 12 do 13 din kilogram žive teže.

BREŽICE: V soboto (pred praznikom!) je bilo na rednem tedenskem sejmu prašičev prazno, kot že zlepa ne. Na prodaj je bilo samo 180 do tri mesece starih prašičev in 8 starejših. Prodanih je bilo 94 pujskov po 23 do 24 din in 4 starejši prašiči po 20 dinarjev kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Izkušnje pri siljenju radiča

Ko je bil čas za to, smo pisali o času in načinu setve radiča, te priljubljene zimske solate, zdaj pa še nekaj besed o siljenju radiča. Za siljenje so primerne naslednje sorte: rdeči goriški, verona, rdeči treviški in znani radič castel franco. Ko padejo jeseni prve slane, moramo rastline z njive seliti v toplejše prostore, primerne za siljenje.

Na Primorskem so poznani gojitelji radiča, zato je vredno upoštevati njihove dolgoletne izkušnje. Slovenski list „Gospodarstvo", ki izhaja v Trstu, takole svetuje svojim bralcem, ki bi radi imeli dober pridelek in poplačano obilico ročnega dela:

Rastline jeseni, ponavadi v oktobru, previdno odkopljemo, odstranimo prst in pustimo, da se osušijo. Korenine, ki so primerne za siljenje, spravimo začasno v zakop, v klet ali v zaprto gredo, še prej pa liste močno prikrajšamo na 2 do 3 cm dolžine. Novembra ali decembra je treba začeti s siljenjem. Za to je nujna toplota; zrak naj ima vsaj 15 stopinj, zemlja, v kateri bodo shranjene korenine radiča pa 4 stopinje več. Če bo na voljo še dovolj vlage, bo radič začel kmalu brsteti. Obvezno je treba siliti v povsem zatemnjeni kleti ali kakem drugem prostoru, da bodo poganjki ostali beli.

Za siljenje v gospodinjstvu je pripraven zabojček, visok pol metra; vanj pokladamo korenine, tako da so vršički v isti ravnini. Tesno naložene korenine obsujemo s kompostno peščeno prstjo, v zgornji plasti pa z žagovino ali rečnim peskom. Tako pripravljene rastline je treba zaliti z mlačno vodo, vendar tako, da močimo le korenine. Zalivati je treba po malem, a pogosto, najbolje dvakrat na dan.

Siljenje traja dobre tri tedne. Ko dosežejo brstiči dolžino približno 15 cm, jih že lahko režemo in porabimo za zimsko solato ali pa prodamo na trgu. Primorcem se to delo izplača, saj so ustanovili celo skupnost pridelovalcev radiča (v Vrtojbi).

Inž. M. L.

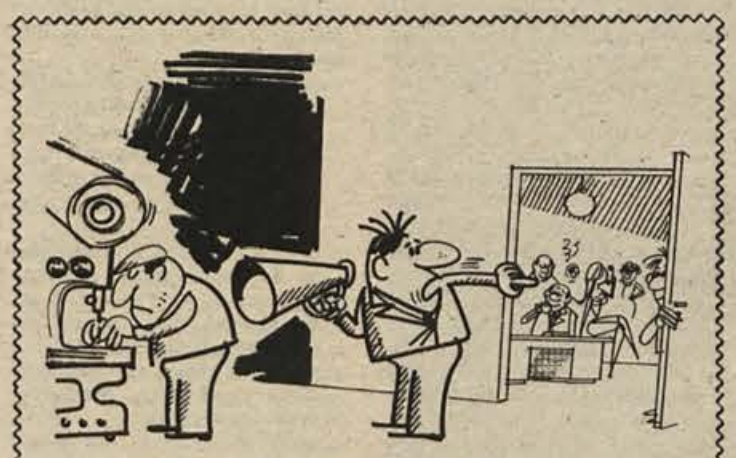

– Zaprite vrata, da ne bom motil tistih v pisarni; delavcu dopovedujem, da mora zvečati produktivnost . . .

(Karikatura: Marjan Bregar)

vredno je zapisati...

„Kriterij realnosti kakršnegakoli projekta je absorbcijska sposobnost tržišča, zato je povsem jasno, da ne moremo postavljati vprašanja: Crvena zastava ali Industrija motornih vozil, FAP ali TAM, Cimos ali Unis. Na to ključno vprašanje lahko odgovorimo le po poti preudarnih ocen in tehtnih argumentov, s polno samoupravno in strokovno odgovornostjo, ne pa z licitiranjem in tekmovanjem, kdo bo glasnejši in bolj spreten v različnih pritiskih," je minuli teden ob trojnem jubileju Industrij motornih vozil Novo mesto dejal Zvone Dragan, podpredsednik IS skupščine SR Slovenije.

Dileme „ali – ali" ni

Kdor zna brati med vrsticami tega citata, in to ni tako težko, je lahko, če se zavzema za pravo stabilizacijo te veje jugoslovanskega gospodarstva, resnično vesel. Še enkrat je bilo namreč rečeno, da smo v Jugoslaviji morebiti vendarle že na pragu rešitev in pravil, ko razne monopolne in avtarktične ambicije ter sistemski privilegiji ne bodo več mogli biti močnejši od produktivnosti, kakovosti izdelkov in storitev, solidnega poslovanja ter (ne prav nazadnje) bolj primernega odnosa do kupcev. Vse to seveda ob upoštevanju jugoslovanskih meril razvoja in smotrnem povezovanju s tujimi gospodarstvi.

Seveda pa je ob vsem tem treba reči, da bo v prihodnje potrebna, če hočemo lepo narisane obete izpolniti, tudi večja povezanost jugoslovanske avtomobilske industrije, ki slovi dandanes v domovini in tujini za „med seboj na smrt skregano". Potrebna je torej povezava ali povezanost po vsebini in obliki. Minili so namreč časi, ko smo to ali pa druge veje jugoslovanskega gospodarstva enostavno prepuščali tržni stihiji ali pa celo administrativnemu razsojanju države. Povezava po vsebini in obliki seveda ne izključuje zdrave konkurenčne tekme na tržišču – ob enakih možnostih za vse.

M. BAUER

IMV...

(nadaljevanje s 1. strani)

v Evropi in da je ta tovarna že celo desetletje industrijska aorta širše dolenjske regije. Predvsem pa je Dragan poudaril, da izbira IMV v avtomobilski proizvodnji obetavna pota dolgoročnega industrijskega sodelovanja z razvitim in stabilnim Renaultom, v tehnološki proizvodnji pa povezuje izvedbo programa dostavnih vozil, osebnih avtomobilov in avtomobilskih prikolic.

„Dosedanji razvoj Industrije motornih vozil," je rekel Zvone Dragan, „je torej izreden. Vašega vzpona ni mogoče prezreti, hkrati pa vas sadovi dela še bolj zavezujejo za jutrišnji razvoj.

Od širše družbene skupnosti pa vaši uspehi terjajo, da ta skupnost ustvarja čimbolj enakopravne pogoje za vaše poslovanje, s tem pa spodbuja tisto, kar je najbolj perspektivno in najdragocenejše z vidika tehnologije, ekonomike, vključevanja v mednarodno delitev dela in razvoja samoupravljanja."

M. B.

ŠE O STABILIZACIJI

Občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v Brežicah je te dni razpravljal o vsebini stabilizacijskih programov v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Na isti seji so se člani dogovorili za sestavitev letnega delovnega načrta odbora za 1976. leto.

MALO PODATKOV

V brežiški občini ugotavljajo, da imajo zelo malo podatkov o delavcih, ki so začasno zaposleni na tujem. Na pobudo komisije za kadrovska vprašanja pri komiteju občinske konference ZK bodo te stvari ponovno proučili, da bi laže ugotovili dejansko stanje in potrebe po novih delovnih mestih v občini. Vsaj večje delovne organizacije pa bi v svojih perspektivnih načrtih lahko računale na postopno zaposlovanje zdomcev v domači občini.

„Zelo me veseli, da je vaš kolektiv prevzel skrb nad spomenikom . . ."

Padla borka ne bo pozabljena

Pred letošnjim dnevom mrtvih so mladi iz novomeške tovarne perila LABOD obiskali grob neznane partizanke, ki leži v samotnem kraju v gozdu nad Prečno. Pred tem so grob s spomenikom mlademu dekletu, ki je padlo jeseni 1944, lepo uredili in ga okrasili z jesenskim cvetjem. Pripravili so žalno svečanost s kulturnim programom, ki ga je naštudirala skupina mladih iz Laboda, ob grobu pa je pel tudi Dolenjski oktet.

Prepričani smo, da bodo zgled mladih iz Laboda posnemali tudi drugi, saj je skrb za spomenike zaupana mladi generaciji, ki jih mora spoštovati, čuvati in oskrbovati.

Na tej komemoraciji je govorila predstavnica borčevske organizacije iz Bršlina Mimica Vovkova in med drugim dejala: „Zelo me veseli, da je vaš kolektiv prevzel skrb nad spomenikom. Vaša zamisel je hvale vredna, saj bodo le na ta način ohranjeni večni pomniki padlim borcem naše revolucije, borcem, ki so s svojimi življenji postavili temelje današnji družbeni ureditvi. Vas vse, predvsem pa mladino, prosim v imenu še živečih borcev, da čuvate in branite pridobitve naše narodnoosvobodilne borbe. Ko nas borcev NOV ne bo več, naj v naših srcih in srcih vaših otrok še vedno ostane spomin na padle borce. Svojo hvaležnost in spoštovanje pa izkažite tudi s tem, da boste skrbeli za spomenike, spominska obeležja in partizanska grobišča."

S. DOKL

Novorojenčku pikapolonica LB

„Novorojenček varčuje!" nova akcija Ljubljanske banke

Na svetovni dan varčevanja 31. oktober je novomeška podružnica Ljubljanske banke začela novo akcijo „Novorojenček varčuje". Od tega dneva dalje bo vsak novorojenček, ki stanuje v občinah Novo mesto, Trebnje ali Metlika, dobil hranilno knjižico z začetno vlogo 50 dinarjev, hkrati pa tudi hranilnik pikapolonico.

Z novo akcijo začenja LB še širše uresničevati vzgojne in vse druge naloge množičnega varčevanja, ki prinaša vsestranske koristi tako posamezniku kot celotni družbeni skupnosti. Varčevanje naj bi zajelo že predšolskega varčevalca, saj bodo starši, strici in tete, da ne omenjamo dedkov in babic ter drugih prijateljev družine, prav gotovo radodarni do male pikapolonice, dojenčkove nove prijateljice. Varčevanje se nadaljuje v osnovnih šolah v pionirskih hranilnicah, ki se čedalje močneje uveljavljajo, ter zajame čez čas zrelega človeka, delavca in graditelja naše družbe. Nova pobuda LB je hkrati začetek neprisiljene splošne akcije vseh poslovnih bank, ki se še načrtneje lotevajo zbiranja prostih sredstev prebivalstva in nadaljnjega povečevanja števila vlagateljev.

Zvonimir Gaberšček

Novica, da je predsednik občinskega sodišča v Brežicah Zvonimir Gaberšček tako nenadoma omahnil v smrt, je pretresla in zabolela vse, ki so ga poznali. Pokojni Gaberšček je bil zares ljudski sodnik, človek, ki je čutil pri urejanju človeških zadev veliko osebno odgovornost. Svoje široko in temeljito pravno znanje je združeval z bogatimi življenjskimi izkušnjami ter oboje uporabil tako, da je prišlo načelo resničnosti in pravičnosti kar najbolj do izraza. Pri svojem delu nikoli ni pozabil na človeški odnos in dostojanstvo. Pravno izkušenost je prizadevno prenašal na mlade sodniške in pravne delavce, ki jim je posvečal trajno skrb.

V svoji nenehni prizadevnosti se pokojni predsednik ni omejeval samo na delo na sodišču, pač pa se je izredno požrtvovalno udejstvoval tudi v družbenopolitičnem življenju brežiške občine bodisi kot predavatelj, predsednik ali član različnih družbenopolitičnih teles in hkrati soustvarjalec novih socialističnih medsebojnih odnosov ter vzgojitelj nove etike. Sodeloval je tudi pri ustanovitvi Pravniškega društva v Posavju, v katerem je pozneje posvečal posebno pozornost razvoju pravniške misli. Za vse to so mu kolegi zlasti hvaležni.

Pokojni sodnik Gaberšček je bil nadvse vesten pri vsakem delu, bil je neizmerno delaven in ekspeditiven, skromen v svojih življenjskih navadah ter nesebičen tovariš in prijatelj. Vedno je bil radodaren z nasveti, toda ne samo v krogu svojih znancev in prijateljev. Tak je bil do vseh, ki so se v stiski obračali nanj. Njegova življenjska skrb je segala do vseh občanov, ki so jih pestile nevšečnosti, iz katerih si niso mogli pomagati. Pri njem so bili razen strokovne pomoči vedno deležni tudi tople, razumevajoče besede.

M. Č.

PREDOR V BRESTANICI

Že večkrat smo pisali, da je cesta skozi Brestanico ozko grlo, ki ovira dostop do senovske doline. Vse kaže, da se bo zamisel o zgraditvi predora uresničila in tako omogočila težki tovorni promet ter nadaljnjo perspektivo industriji v tem delu krške občine. Elektrarni se s tem odpira možnost za izbor goriva po želji, Metalni pa boljši dostop za težka tovorna vozila, saj ta zdaj zelo ovirajo promet skozi naselje. Sedanji predor za rudniško železnico bodo razširili in zvišali na normalne mere.

POLITIČNA ŠOLA ZA MLADE KMETE

Republiška konferenca ZSMS in Zadružna zveza SRS letos že tretjič zapored organizirata mladinsko politično šolo za mlade v kmetijstvu. Kot kaže, se bo šole udeležilo okoli 90 mladih, poslušali pa bodo 9 tem s področja organiziranosti in dejavnosti mladih in nekaj strokovnih tem. Šola – predavanja bodo v mladinskem domu v Bohinju – se bo začela 13. novembra in bo trajala tri dni, udeležili pa se je bodo tudi mladi z Dolenjskega.

Na sliki: predstavnik novomeške podružnice LB izroča hranilno knjižico s šopkom in čestitkami banke tov. Mileni Kolarič iz Novega mesta, ki je 31. oktobra prva rodila sinčka v novomeški porodnišnici. (Foto: S. Mikulan)

rekli so

Josip Broz-Tito:

Ni nas mogoče odvrniti od poti

Prav v začudenje me spravlja, kako da si ti ljudje – denimo, peščica teh kominformovcev, peščica nekakšnih liberalcev ali nekakšnih nacionalistov – lahko predstavljajo, da bi v naši deželi moglo obstajati kaj drugega kot to, kar imamo danes. Zanikajo vse naše pridobitve, vse uspehe, ki smo jih dosegli. Ti uspehi pa so velikanski in vsakomur očitni. Vsakdo lahko vidi ne samo nova poslopja, nove ceste in še marsikaj drugega, ampak tudi novega duha ljudstva. Najbolj nas osrečuje, ko vidimo, da so tudi naši otroci, naša mladina enih misli z nami, starejšimi, in se skupaj z nami veselijo tega, kar smo do danes dosegli.

Slepijo se vsi – tako tisti zunaj kot tisti znotraj dežele, ki pa jih ni veliko, to so majhne druščine – ki mislijo, da nas lahko odvrnejo od poti, da se lahko, recimo, obesijo našemu ljudstvu na vrat. Imamo samoupravljanje, ki je v našem delavskem razredu pognalo globoke korenine. Kdo lahko zdaj samo pomisli na to, da bi naš delavski razred lahko izpustil iz rok to pridobitev, ki jo je dosegel tako med vojno kot v velikem boju za izgradnjo naše socialistične dežele? A glejte, kljub temu si umišljajo nekaj takega. Ker pa že ne morejo nič drugega, si prizadevajo, da bi nas vsaj ovirali. Samo da imamo mi za takšne prav tako sredstva kakor tudi prostor; ne bomo se prav nič pomišljali, da jih onemogočimo pri vsakem njihovem poskusu. To smo že rekli in naj nihče ne misli, da bomo tukaj popuščali.

(Predsednik republike v svojem govoru na Zlatiboru)

Zvone Dragan:

Tudi v samoupravljanju – naprej

„IMV" se je rodil v času, ko smo že vodili pet let bitko za samoupravni koncept razvoja socialistične Jugoslavije. Zato je v svojem razvoju tudi čutil vso vijugasto pot razvoja samoupravljanja. Danes je neizpodbitno, da bi težko dosegel takšen vzpon, če bi njegov razvoj temeljil samo na ozkih strokovno vodstvenih krogih in če se ne bi opiral predvsem na samoupravno zavest, interese vseh delavcev, toda ne le na ozke interese v okviru organizacije združenega dela, temveč tudi tiste interese, ki jih delavci zadovoljujejo izven tovarne. Tudi v razvoju samoupravljanja je treba odločneje kreniti naprej. Nova ustava omogoča in zahteva, da se okrepi položaj delavca v temeljnih organizacijah združenega dela in tudi jasno oblikujejo dohodkovni odnosi med temeljnimi organizacijami združenega dela pri urejanju vseh vprašanj, ki so skupnega pomena. „IMV" je postala tako velika organizacija, da si brez notranje razčiščenih ekonomskih odnosov, jasno opredeljenih skupnih programov, ki bodo temeljili na dolgoročnih interesih delavcev v okviru „IMV", poslovne skupnosti in krajevnih ter samoupravnih interesnih skupnosti, brez moderne organizacije dela in razvite raziskovalne dejavnosti, brez optimalnega skladja v razvoju proizvajalno-ekonomskih odnosov ni mogoče zamisliti hitrejšega napredka v prihodnje.

(Podpredsednik IS skupščine SRS v svojem govoru v IMV Novo mesto)

Alkoholizem 3

Piše: dr. JANEZ RUGELJ

Nič ni dosegla ljubeča žena pred na primer desetimi leti, ko mož še ni bil tako hudo odvisen in ko jo je morda imel še vsaj malo rad, vendar zagotovo veliko manj, kot pa alkohol. Nujni so torej tudi ukrepi, ki alkoholika spravijo v stisko in razmišljanje ter „pogojno prostovoljno" odločitev za zdravljenje. Po drugi strani pa morajo takšne ukrepe spremljati tovarištvo, razumevanje in doslednost. Idealne kombinacije navedenih zahtev pa vedno in povsod nikakor ni lahko doseči. In še nekaj: na alkoholika nima smisla „pritiskati", če mu ne omogočimo sodobnega, kompleksnega zdravljenja in rehabilitacije. Takoj pa moramo pribiti, da se mnogi prizadeti svojci in terapevti pogosto znajdejo v brezizhodnem položaju, ker imamo v Sloveniji za 80.000 alkoholikov samo okoli 200 postelj in skromne dispanzerske kapacitete za sodobno rehabilitacijo alkoholikov.

Mimogrede je treba omeniti, da so v Škofljici po znani krizi brez posvetovanja z zainteresiranimi dejavniki zmanjšali zmogljivost za okoli 40 %. Takšno tehnokratsko ravnanje, ki ima za posledico nepotreben propad številnih alkoholikov in njihovih družin, zasluži seveda grajo in družbeno obsodbo, posebno še, ker je takšen sklep v nasprotju z Akcijskim programom boja proti alkoholizmu v Sloveniji, ki terja povečanje zmogljivosti za zdravljenje alkoholikov.

Ukrepi, s katerimi lahko „okorele" alkoholike pripravimo, da začno razmišljati o zdravljenju, so naslednji:

– Zaradi divjaškega obnašanja v pijanem stanju (ko milico pogosto prosijo za intervencijo) bi alkoholika odpeljali na iztreznitveno postajo, ki jo akcijski program boja proti alkoholizmu predvideva pri republiškem centru za zdravljenje alkoholikov in tudi pri drugih oddelkih za obravnavo alkoholikov v Sloveniji. Alkoholika bi proti njegovi volji streznili in ga ob pomoči svojcev in nadrejenih v službi motivirali za zdravljenje. Na ta način bi prekinili začarani krog propadanja tistih alkoholikov, ko jih milica po desetkrat, dvajsetkrat in več vozi na iztreznitev v zapor ali bolnišnico, nihče pa ne napravi nič učinkovitega, da bi se začeli zdraviti z vključitvijo v sodoben program zdravljenja in rehabilitacije.

– Istočasni pritisk žene z razvezo (za neporočene pa z grožnjo odtegnitve nadaljnje oskrbe v družini ali samskem domu) in delovne organizacije z disciplinskim postopkom brez popuščanja in nasedanja praznim obljubam.

– Pri alkoholiku, ki se noče zdraviti, je treba uvesti postopek za odvzem vozniškega dovoljenja, saj alkoholik ni sposoben za voznika motornih vozil.

– Postopek za odvzem opravilne sposobnosti pride v poštev predvsem tam, kjer alkoholik s pijančevanjem resno ogroža gmotne temelje družine, na primer kmet, zasebni obrtnik itd.

– Predlog za odvzem roditeljskih pravic bi bilo smiselno podati tam, kjer alkoholik ne skrbi za otroke in je do njih grob.

– Zaradi grobega ravnanja z otroki in drugimi je možno predlagati kazenski pregon.

– Včasih pride v poštev tudi sodni izrek varnostnega ukrepa obveznega zdravljenja alkoholika.

– Včasih je možno kakšnega težavnega alkoholika spraviti na zdravljenje s smiselnim posredovanjem krajevne organizacije SZDL, osnovne organizacije ZK, Zveze borcev itd.

Naše izkušnje kažejo, da je s smiselnim doziranjem navedenih ukrepov in postopkov mogoče vsakega alkoholika pripraviti do tega, da bi se začel zdraviti. Največji problem pa je v tem, da ga takrat, ko je pripravljen na zdravljenje, ne moremo poslati v bolnišnico, oziroma ga vključiti v dispanzersko skupino, ker so kapacitete premajhne.

PRISILNO ZDRAVLJENJE ALKOHOLIKOV

Videli smo, da alkoholik ne pride na zdravljenje nikoli prostovoljno, temveč vedno zaradi hude stiske, v katero ga spravi reagiranje okolja na njegovo alkoholično obnašanje.

Naša raziskovanja v nekdanjem Centru za zdravljenje in preprečevanje alkoholizma na Škofljici so pokazala, da se alkoholiki v program zdravljenja vključujejo iz naslednjih razlogov:

– okoli 45 % zaradi pritiska (ne prošenj in prepričevanj) v družini, ko je žena končno postavila moža pred izbiro: zdravljenje ali razveza, oziroma je že vložila tožbo za razvezo ali pa se je celo že odselila;
– okoli 45 % zaradi pritiska v službi, kot so disciplinski postopek, premestitev na nižje delovno mesto oziroma jasno izrečeni ultimat: zdravljenje ali odpust iz službe; V večini primerov zasledimo kombinacijo pritiskov v družini in v službi.
– okoli 10 % zaradi zdravstvenih okvar, ki so posledica dolgotrajnega razkrojevalnega učinka na razne organe človeškega telesa, zaradi kazenskega pregona, odvzema vozniškega dovoljenja itd.

Zaradi navedenih razlogov alkoholik pride na pregled oziroma zdravljenje, kar še zdaleč ne pomeni, da se bo res začel zdraviti. Če se bo v zdravljenje res vključil, je odvisno od tega, ali bosta družina in delovna organizacija vztrajali pri svoji brezpogojni zahtevi, da se alkoholik zdravi in uredi (obenem pa mu v teku zdravljenja stopijo na tovariški način ob stran – vendar brez kakršnegakoli popuščanja), ter od terapevta oz. bolnišnice ali dispanzerske skupine in kluba zdravljenih alkoholikov. Torej ultimat, doslednost, razumevanje, tovarištvo, ljubezen, pozitivni vzgledi, visoka umetnost uporabe različnih terapevtskih in prevzgojnih postopkov, popolna vera v človeka in še marsikaj je potrebno, da se alkoholik res uspešno zdravi in rehabilitira.

Do sedaj prikazani načini reagiranja okolja na alkoholikovo asocialno obnašanje (bistvo alkoholne bolezni je namreč v spremembi alkoholikove osebnosti, saj so ga zaradi njegovega obnašanja v določeni fazi njegove bolezni vsi siti) privedejo alkoholika v položaj, iz katerega nima drugega izhoda, kot da se odloči za zdravljenje, in sami po sebi dokazujejo, da je ravno z naštetimi postopki alkoholika možno pripraviti na zdravljenje.

ZAKAJ ZAHTEVE ZA PRISILNO ZDRAVLJENJE?

Zato, ker bi se družina alkoholika rada znebila, ker ga ni mogoče več prenašati. Takšna želja je povsem normalna, saj z alkoholikom v določeni fazi njegove asocialnosti res ni več mogoče živeti.

Prizadeti ga prosijo, prepričujejo, rotijo, grozijo itd. – in na koncu včasih tudi kakšnega ubijejo. V takem brezizhodnem in poniževalnem položaju se lahko znajdejo. Da, celo ubijejo, namesto da bi ukrepali v skladu s prej omenjenimi spoznanji.

Kaj se pravzaprav dogaja? Človeka, ki postopoma drsi v alkoholizem, vsi okrog njega (tako doma kot v službi) pustijo popivati in propadati. Ne znajo, nočejo, ne zmorejo ukrepati razumno in energično, da bi se šel zdravit. Veliko je razlogov za to strpnost, mlačnost in naivnost, poskušali jih bomo osvetliti kdaj drugič. Torej: prizadeti svojci in drugi so sami „krivi", ker so bili prestrpni (ali pa celo prikrito sovražni in so ga zato pustili, da v pijači počasi in zanesljivo propade) in ga zato niso spravili na zdravljenje. Kljub temu da sedaj z njim ne morejo več živeti, svojci sami nočejo energično ukrepati da bi na primer se odselili in ga pustili samega), pač pa poskušajo od milicijnikov, psihiatrov in drugih izsiliti prisilno zdravljenje. Torej zahtevajo, da bodo drugi ukrepali namesto prizadetih. Seveda je to prazno upanje: vsak mora sam ukrepati, sicer je praviloma izgubljen. In kaj si prizadeti ljudje pod prisilnim zdravljenjem alkoholikov predstavljajo? Najpogosteje poseben zaprt zavod s strogim režimom, kaznovanjem, stroho vanjem, prisilnim delom itd.

Sokoli v senci bajonetov

23. oktobra je minilo 65 let od ustanovitve kočevskega telovadnega društva Sokol. To je bil začetek organizirane telesne kulture v Kočevju. Ustanovitev so ovirale težke narodnostne in politične razmere v vsej takratni Avstriji, posebno pa v Kočevju, ki je slovelo kot mostišče nemškega prodiranja na Jadran.

Pred leti še edini živeči, sedaj že pokojni ustanovni član društva Jakob Menart mi je o ustanavljanju Sokola pisal:

„Sokolsko društvo je bilo ustanovljeno že 1908. Nekateri imajo še shranjene barvne razglednice z napisom ‚Društvo Sokol v Kočevju' z veliko sliko uniformiranega člana Sokola s trobojnico. Poleg je napis: ‚Sovražnikov je veliko, njihovo število ne glejte.' Zaradi takratnih zelo težkih razmer, zaradi zelo težkih napadov na slovenski živelj je društvo propadlo, ni pa popolnoma zamrlo."

Šele na velik pritisk Slovencev je izdalo okrajno glavarstvo Kočevje odločbo in dovoljenje za ustanovitev društva. Ustanovni občni zbor je bil sklican 23. oktobra 1910 v takrat edini slovenski gostilni pri „Beljanu". O tem mi je pisal Jakob Menart:

„Z novimi močmi smo v senci bajonetov ustanovili društvo Sokol. Da bo občni zbor bolj impozanten, so nam Ribničani obljubili, da se ga bodo udeležili v lepem številu. Pričakovali smo jih na kolodvoru, katerih je res krasno število prišlo. Nadvse živahno je bilo snidenje. Orožnikov z nasajenimi bajoneti je bilo tudi ogromno. Šli smo v štiristopih s strumnim korakom v mesto, obkoljeni od orožnikov."

V drugem arhivskem materialu sem našel zapiske, da je občni zbor v redu potekal, klub divjanju Kočevarjev pod okni. Odbor pod vodstvom staroste Ignaca Kvasa je štel 17 članov. V njem je bil tudi Jakob Menart. Kočevarji so po občnem zboru razbili okna gostilne Beljan, med samim občnim zborom pa niso imeli „korajže" napasti, kljub svoji nadutosti in podpori oblasti. Do razbijanja je prišlo šele, ko so se udeleženci občnega zbora razšli.

V odboru so bili narodno trdni možje, pomočniki obrtnikov in trgovcev, delavci z žage in nižji uradniki. To so bili ljudje blizu narodu in navajeni trdega dela. Društvo je uspešno delovalo. Telovadili so na Trati v veliki hiši za pokopališčem. Nekaj orodja jim je dalo ribniško društvo in tudi vodniki so jih redno obiskovali. Bile so težave: niso imeli primernih prostorov za vadbo. Poleti so vadili pod Kajfeževim kozolcem. Hodili so tudi na izlete in med potjo izvajali na prikladnih jasah redne ter proste vaje.

Po razpadu Avstrije so bile možnosti za delo precej boljše. Zgrajeni so bili trdni temelji telesni kulturi, ki je uspešno napredovala tudi pred drugo svetovno vojno. Ko se je bližala nova vojna vihra in obračun s fašizmom vseh barv, so člani in članice kočevskega Sokola vedeli, kje jim je mesto. Množično so sodelovali pri osvoboditvi domovine.

Telesna kultura je zadihala močneje šele po zmagi nad fašizmom. O delu med obema vojnama in zadnjih trideset letih pa drugič.

ANDREJ ARKO,
KOČEVJE

GUSTAV KRKLEC V GIMNAZIJI

Prejšnji teden je bil na obisku v novomeški gimnaziji znani hrvaški književnik Gustav Krklec, ki je bil pred kratkim izvoljen za predsednika Zveze književnikov Jugoslavije. Dijakom tretjega in četrtega letnika je pripovedoval o svojem življenju in o začetkih svojega ustvarjanja. Kljub 75 letom je Krklec izredno živahen in je z zanimivim pripovedovanjem pritegnil vse mlade poslušalce, ki so mu na koncu postavljali razna vprašanja, na katera je pesnik rad odgovarjal in vmes vpletal zanimive anekdote iz svoje mladosti.

FRANCI BEG
gimnazija Novo mesto

PRI SPOMENIKU MAJDE ŠILC

Prejšnji četrtek je 15 gojenk in gojencev Dijaškega doma Majde Šilc pri Koroški vasi obiskalo spominsko obeležje na kraju, kjer je julija 1944 padla narodna heroina Majda Šilc, po kateri nosi ime dijaški dom v Šmihelu.

Uredili smo spomenik in okolico, prižgali sveče in položili venec, ki smo ga izmenoma nosili iz Šmihela. Naš vzgojitelj Janez nam je orisal lik Majde Šilc in njeno junaško smrt. Poklonili smo se njenemu spominu in odšli domov, kjer smo prijateljem pripovedovali, kar smo doživljali ob spomeniku pod Gorjanci.

BRUNO POVŠE

Učenci osnovne šole Katja Rupena iz Novega mesta so za občinski praznik priredili svečano proslavo. K svečanosti je prišel tudi tovariš Niko Šilih, komandant 1. novomeške čete, in obudil spomine na svoja dijaška leta, ko so mladinci začeli zbirati orožje in se odločili za boj proti okupatorju. (Foto: Smiljan Pavišič, foto krožek OŠ Katja Rupena)

„Ne jokaj, mama!"

Spomini našega rojaka na srečanja z mamo in hčerjo Mali

Pazljivo in z velikim zanimanjem sem v Prilogi Dolenjskega lista prebiral zapise „Ljudje heroji" in se ob branju spomnil na težke čase naše revolucije. Ob 30-letnici osvoboditve in ob mednarodnem letu žena bi rad zapisal nekaj spominov na Albino Mali-Hočevarjevo in njeno mamo.

Tovarišico Albinco sem videl, ko je, potem ko je bila hudo ranjena, prišla iz kočevskih bolnic k teti v Kočevske Poljane; to je bilo v pozni jeseni 1943. Albinca je sedela za pečjo še vsa v povojih, precej izčrpana in zelo bleda. Tedaj je v sobo stopila njena mama, objela hčer in zajokala. Albina pa ji je rekla: „Ne jokaj, mama, najhujše je že za mano. Še malo, pa bom spet zdrava." In res so solze iz materinih oči izginile.

Pozneje sem še večkrat srečal Albinino mamo. Vedno je bila pogumna in je trdno verjela v našo zmago. Nekoč mi je rekla: „S tvojo mamo sva se videli pri maši v Prečni. Kar med mašo sva poklepetali, ker pred cerkvijo ne smeva, da ne bi vzbujali suma."

Jeseni 1944 so Nemci bombardirali železniško progo Novo mesto-Ljubljana, pri tem pa tudi mojo Potočno vas. Spreletelo me je: „Komaj pred pol leta so padli oče, sedaj pa bodo v družini gotovo spet žrtve." Čez kakšen teden sem med Poljanami in Podturnom srečal Malijevo mamo. Ko me je zagledala, se je nasmejala in tega nasmeha, ki mi je toliko povedal, ne bom nikoli pozabil. „S tvojo mamo sva se srečali v Novem mestu in mi je povedala, da sta dve bombi padli na njivo, kjer so sejali, vendar na srečo ni bil nihče ranjen. Mama so naročili, da Jurjevemu Francetu (Potočarju) povej, da je njegovo mamo zasula zemlja, ko je blizu nje padla bomba, vendar so jo odkopali in sedaj je živa in zdrava. Menda so bombe ubile le eno kokoš in mačko," se je nasmejala na koncu.

Albina Mali in njena pokojna mama sta res veliko pripomogli k osvoboditvi naše dežele.

FRANCE FERBEŽAR
Struga, SR Makedonija

POJASNILO

Čutimo se dolžne v zvezi s člankom, objavljenim na brežiški strani Dolenjskega lista z dne 23. 10. 1975, da podamo pojasnilo k vsebini, ker je enostransko prikazana.

Zaradi gradnje novega zdravstvenega doma v Brežicah, ki se gradi pod daljnovodom 20 kV, ki napaja transformatorsko postajo Brežice–bolnica, smo morali ta daljnovod odstraniti in izvesti napajanje transformatorske postaje po novozgrajenem 20 kV kablovodu iz Tp Brežice – stadion. Zato je bilo potrebno daljnovod odklopiti, izvesti potrebna dela v transformatorski postaji in priključiti novi kablovod. V tem času je bila transformatorska postaja Brežice–bolnica brez energetskega vira, zato so bili odjemalci v tem času brez elektrike.

Da bi se odjemalci tej neizbežni prekinitvi lahko prilagodili, smo jih dva dni prej, to je 14. 10. ob 12. uri, obvestili po Radiu Brežice, da bodo dne 16. 10. od 7. – 17. ure in dne 17. 10. od 8. – 15. ure brez elektrike, večje odjemalce, kot Agrotehniko, pa tudi po telefonu, kar je v skladu z 41. členom pravilnika o dobavi električne energije, ki je bil objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 25/69.

UČENCI PROSLAVILI 30–LETNICO OZN

V petek, 24. oktobra, smo na osnovni šoli Jurija Dalmatina v Krškem proslavili 30-letnico ustanovitve OZN; proslavo je pripravil klub OZN na tej šoli.

Proslavo je začela in vodila Milena Zupanc. Učenci so recitirali pesmi in prebrali sestavke o ustanovitvi te pomembne mednarodne organizacije, o njenih ciljih, uspehih in prizadevanju za enakopravnost vseh ljudi in ras in za izboljšanje njihovega življenjskega standarda.

MIRAN JAKHEL

„PA BI POČAKALI!"

Pred dnevi sem v Črnomlju čakala avtobus, ki v glavnem vozi delavce in uslužbence iz Črnomlja na Stražni vrh. Ponavadi pride avtobus ob 14.10, tokrat pa ga ob 14.35 še ni bilo in skupina delavcev se je zato peš odpravila proti domu. Nekaj nas je počakalo in potem smo tisto skupino dohiteli pred Svibnikom; delavci so dvignili roke, da bi jim šofer ustavil, ta pa je še bolj pognal in rekel: „Pa bi počakali!"

Sprašujem se, če je prav, da šofer zamudi pol ure (morda res ne po svoji krivdi), potem pa ne more za nekaj sekund ustaviti, da bi pobral delavce, ki se utrujeni vračajo z dela, zlasti ker je bil avtobus skoraj prazen.

A. K.
Črnomelj

Šentjanški gasilci slavili

Priznanja šentjanškim gasilcem ob 70-letnici njihovega društva

Prizadevni gasilci iz Šentjanža so ob krajevnem prazniku svečano proslavili tudi 70-letnico obstoja svojega društva. Na slovesnosti se je zbralo veliko ljudi, prišli pa so tudi gasilci iz drugih občin.

Šentjanški gasilci so takoj po ustanovitvi društva 1905 nabavili ročno brizgalno, dve leti zatem pa so zgradili gasilski dom, ki ga je v drugi svetovni vojni požgal okupator. Med vojno je 16 članov dalo svoje življenje, med njimi tudi narodni heroj Milan Majcen in njegov oče.

Kmalu po vojni, l. 1946, je na pobudo dolgoletnega predsednika Jožefa Filipa društvo ponovno oživelo. 1961 so začeli graditi nov gasilski dom in ga dokončali deset let pozneje; vanj so vložili veliko prostovoljnega dela in svojega denarja. V naslednjih letih so kupili še moderno brizgalno in gasilski kombi.

Na slovesnosti je predsednik sevniške občine Vojko Dvojmoč izročil društvu medaljo heroja Dušana Kvedra za njihovo dolgoletno delo in pohvalil njihovo prizadevnost. Gasilska zveza Slovenije je odlikovala društvo s plamenico II. stopnje, predstavniki občinskih gasilskih zvez Sevnica, Krško, Brežice pa so šentjanškim gasilcem izročili spominska priznanja. Odlikovanje gasilske zveze Slovenije je dobil Jože Gorenc iz Češnjic, priznanja občinske gasilske zveze Sevnica in društva pa so prejeli Jože Gorenc, Jože Filip, Stanko Repše, Franc Ravinšek in Jernej Zupan.

B. DEBELAK

INŽ. KAREL BARBORIČ

V četrtek, 30. oktobra, je velika množica Novomeščanov in prijateljev iz drugih krajev spremila inž. Karla Barboriča k zadnjemu počitku. Pokojnik je bil Novomeščan in v Novem mestu je končal nižjo in srednjo šolo. Že kot dijak je moral med prvo svetovno vojno v borbo in se boril na raznih frontah. Po končani vojni se je vključil v visokošolski študij. Leta 1927 je diplomiral in postal gradbeni inženir. Zaradi družinskih razmer je prevzel očetovo trgovino z manufakturo v Novem mestu in jo uspešno vodil do 1. junija 1945. Tedaj je trgovino prostovoljno izročil ljudski oblasti, sam pa se je zaposlil na okraju. Vse do upokojitve leta 1960 je bil v raznih trgovskih podjetjih na vodilnih in odgovornih delovnih mestih. Njegovi sodelavci so ga izredno cenili in upoštevali.

Inženir Barborič je bil izreden človek, predan resnici in poštenosti. Kmalu je spoznal, da je kapitalistični red krivičen in se je osebno opredelil za marksizem, čeprav ni nikdar čutil pomanjkanja ali krivice kapitalističnega reda. Zelo veliko je bral in opazoval življenje. Iz branja in spoznavanja družbe in ljudi je postal marksistično orientiran, a tega ni javno kazal. Že v stari Jugoslaviji je podpiral komuniste, ki so bili preganjani in brez službe. Na svoje stroške je nabavljal marksistično literaturo v zagrebških antikvarijatih ter jo dajal v uporabo sokolski knjižnici. Po njegovi zaslugi so te knjige redno prihajale in krožile po Dolenjski. Tako so prišle v sokolsko knjižnico tudi marksistične knjige v slovenščini, ki so bile tiskane v Moskvi. Imel je tudi zasebno knjižnico, ki jo je počasi znosil v sokolsko, po osvoboditvi pa v novomeško študijsko knjižnico. Prepričan je bil v veliki čas, ki je prihajal, zato je začel takoj sodelovati v Osvobodilni fronti. V njegovi trgovini je bila javka in na osvobojeno ozemlje se je pošiljalo blago v velikih količinah za potrebe NOV. Iz grosupeljske tovarne je prejemal posebno platno za nahrbtnike (pošiljal ga je ing. Metod Dular), ki jih je sam krojil in pošiljal partizanom. V medvojnem času je vztrajno podpiral družine partizanov in jim pomagal, kot je le mogel.

Z njegovo smrtjo je Novo mesto izgubilo plemenitega človeka, spomin nanj pa bo ostal večen.

VANE MURN

SEJEM NA VESELI GORI

Prejšnji ponedeljek je bil na Veseli gori pri Šentrupertu zadnji letošnji sejem. Žal je bolj slabo uspel, k čemur sta največ pripomogla megla in mraz. Zato so najboljši posel naredili prodajalci zimskih oblačil, pa tudi rejci konj in goveda se ne morejo pritožiti. Prodajalci suhe robe in okraskov pa niso imeli kaj prida dela. Gotovo bi bili ti sejmi bolj obiskani, ko bi na njih prodajali tudi rabljene avtomobile, za katere je na deželi vedno več zanimanja.

Vesela gora pa je zanimiva tudi za izletnike: poleg znanega in tradicionalnega sejma si lahko ogledajo grad, kjer je gostišče in zanimivi muzej kmečkega orodja.

VERIČA ŠTRUKELJ

ZA OBČINSKI PRAZNIK

Zaradi pomanjkanja prostora smo na osnovni šoli Milka Šobar – Nataša počastili občinski praznik z razrednimi proslavami. V našem razredu je tovarišica že nekaj dni pred proslavo prinesla primerne knjižice, iz katerih smo izbrali prazniku primerne recitacije in govor. Pripravili smo tudi pevske in glasbene točke; pred proslavo smo večkrat vadili. Na proslavi, ki smo jo imeli 29. oktobra, so bili vsi učenci iz razreda.

Vse razredne skupnosti so sestavile lepe programe. Ponekod so celo zaigrali prizorčke: Mati, Hlebček kruha, Na novomeškem trgu.

Vladka Merzel

TO STRAN STE NAPISALI SAMI

Naj kmetijsko zemljo preraste gozd?

Koliko časa se bo še ponavljalo: zaradi opuščanja kmetijstva grmišča zaraščajo travnike, pašnike in košenice, pa tudi njive – Potem pridejo gozdarji, posekajo grmovje, pripravijo tla in pogozdijo . . .

Na novomeškem gozdnogospodarskem območju imamo še zelo veliko površin za pogozdovanje. Zlasti dolgo čakajo na spremembo v intenzivnejše kulture belokranjski steljniki. So pa tudi področja, kjer steljnikov in večjih kompleksov grmišč, zaraščenih pašnikov in košenic, primernih za pogozditev, praktično ni več. Predvsem velja to za TOZD Gozdarstvo Podturn, pa tudi nekatere predele, katere upravljajo ostali TOZD.

Kljub temu tu v zasebnem sektorju vsako leto pogozdijo številne manjše raztresene kmetijske površine. Marljivih, za delo sposobnih rok je na deželi čedalje manj. Število glav živine pada in kmetje opuščajo košnjo na travnikih in košenicah. Te zaraste najprej grmovje (leska), kasneje pa pionirske in druge drevesne vrste (breza, trepetlika, gaber itd.). Take, zaradi slabe kvalitetne zamove neperspektivne „gozdne" površine potem dobimo v roke gozdarji, pripravimo tla in posadimo ponavadi smreko.

Če gre za težko dostopne odročne površine, nič hudega. Kdo bi se tudi mučil s koso po grivah, ko pa sedaj že vsi kosijo s kosilnicami! Ponavadi pa gre za površine v bližini naselij in vinogradov. Neredko se zgodi, da pride na upravo kakšen kmet in pove: „Te in te površine ne bom več kosil. Pogozdite!" Pri tem ga ne zanima dosti, ali ne bo s tem prizadel svojega mejaša. Gozdarji kaj radi ustrežemo taki prošnji, ker vemo, da je takojšnje pogozdovanje opuščenih pašnikov in travnikov najcenejša oblika razširjene gozdne reprodukcije. Saj bi bilo čez nekaj let potrebno na isti površini zaradi pojave grmovja opraviti pripravo tal, to je posekati grmovje in požgati kupe, torej vložiti več truda in sredstev. Povprečna cena priprave tal za pogozdovanje je 7.281,00 din na hektar, česar nikakor ne gre prezreti. Izgubljenih pa bi bilo končno tudi nekaj let, kajti opustitev košnje na zemljiščih ob gozdnem robu ali sredi njega nujno vodi k zagrmovljenju in zatem h gozdu. Če pa gozdarji nismo preveč zainteresirani za pogozditev ponujene površine, opravi to lastnik tako, da dobi sadike brezplačno pri gozdnem gospodarstvu. Tako se kmetijske površine okoli naselij ožijo in marsikatera, do tedaj bolj intenzivna kultura je za vedno izgubljena. Ravno o takih pogozdovanjih bi rad spregovoril v naslednjih vrsticah.

Morda se bo kdo čudil, da spregovorim o tem jaz, gozdar, saj bi po mnenju nekaterih ravno gozdarji morali biti za to, da se pogozdi čimveč. Menim, da pogozdovanje za vsako ceno ni primerno. Potegniti bi morali končno že enkrat črto med gozdovi in kmetijskimi površinami.

Zavedati se moramo, da smo gozdarji tudi oblikovalci krajine in da imajo naši posegi v naravo, zlasti pogozdovanje, trajnejše posledice. Koliko truda so vložili naši predniki v to, da so v teku stoletij iztrgali gozdu te svoje kmetijske površine! Sedaj pa naj bi jih v nekaj letih pogozdili? Kaj pa, če se bo kmetijska politika spremenila? Ljudi je čedalje več na svetu, potreba po hrani pa bo čedalje večja.

Vsakokrat, kadar se peljem po roški cesti, se mi pogled ustavi na Cerovcu pod menoj. Kako prijetno delujejo na oko zelene košenice in vinogradi, razporejeni okoli bele cerkvice na vrhu grička! V podnožju pa temni gozdovi jelk in smrek. Nekaj bi manjkalo tej tipični dolenjski pokrajini, če ne bi bilo teh kmetijskih kultur. Ravno tu pa imamo več primerov, ko se košenice opuščajo; grmovje raste že tik prvih vinogradov. Ko bo zrastlo drevje, bodo možnosti za uspevanje vinske trte najbrž precej slabše. Na Cerovcu vsekakor ne moremo več pogozdovati, čeprav bi nekateri lastniki to želeli. Posledice takšnega odnosa do kmetijskih površin se kažejo na primer tudi v dolini Črmošnjice med naseljema Občice in Stare žage. Sadovnjaki in vinogradi se zadnjih trideset let opuščajo, nekvalitetno drevje, predvsem cer, neustavljivo prodira in je ponekod že doseglo potok in cesto ob njem. Ruševine nekdanje cerkve v Novi gori so že krepko v gozdu. Vse to bo prisililo nas gozdarje, da bomo šli spet v premeno, zlasti na boljših tleh. Kajti če že mora rasti gozd, naj bo kvalitetnejši in s perspektivnimi drevesnimi vrstami.

Na nasprotni strani, takoj nad cesto, se je z zaraščenimi kmetijskimi površinami, predvsem s sadovnjaki okoli ruševin nekdanje vasi Srebotnik, to že zgodilo. Dokler je bil v Občicah živinorejski obrat, se je še kosilo in na jesen se je pasla živina. Po ukinitvi obrata pa je hitro pognalo grmovje in sadnega drevja že dolgo nihče več ne neguje. Sedaj že sedmo leto raste tu intenzivni nasad iglavcev in za poizkušnjo tudi domači oreh. Nasad se lepo razvija, višinski prirastek iglavcev je velik in letos so nekateri orehi že prvič obrodili.

Navsezadnje ti kraji sploh niso tako od rok, kot bi kdo mislil. Skozi pelje, cesta v smučarski center Črmošnjice in dalje v Belo krajino. Prihodnje leto bodo, kot kaže, pričeli rekonstruirati in asfaltirati to prometnico. Ko bo tako imenovana „Partizanska magistrala" zgrajena, se bodo ti predeli še bolj odprli in v nekdanje partizanske kraje bo prišlo novo življenje. Odpirale se bodo nove možnosti. Najbrž se bo pričela gradnja vikendov in zidanic in vinograde bodo spet obnavljali. No, marsikje bo to že prepozno. Škoda je, da ni predpisano z zakonom, da mora vsak lastnik kmetijskega zemljišča skrbeti, da se te površine kot take tudi ohranijo, torej da mora lastnik košenice tudi čistiti.

Podoben primer imamo na Podstenicah in Pogorelcu. Ko je nekdaj lepe travnike pričelo zaraščati leščevje, je dotedanji lastnik KZ Dol. Toplice te površine v odd. 109 in 108 a in b ter 101, 102 in 103 oddala GG. Obrobne površine smo že pogozdili. Naprej pa ne mislimo več iti. Travnate površine so potrebne našim voznikom ter družinam delavcev, ki tam prebivajo. Ti prebivalci imajo namreč konje, krave, nekateri tudi drobnico.

Ne smemo pa pozabiti tudi na srnjad in jelenjad, ki potrebuje za svoj obstoj določene travnate površine. Le tako bo manj škode v gozdu in nasadih. Pa tudi lovci morajo nekje nakositi seno za krmišča. Vsak dan beremo o splošnem ljudskem odporu v primeru okupacije. Verjetno bi taki odmaknjeni kmetijski predeli sredi gozdov prišli takrat zelo prav. V tem primeru je lahko ukrepati, ker imamo škarje in platno sami. V letošnjem planu smo prvič predvideli tudi posek grmišč (čiščenje košenic) brez pogozdovanja. Zaenkrat naj bi očistili 9 ha. Tako bomo preprečili, da bi se naše stavbe znašle sredi grmišč, kar bi nujno vodilo k opustitvi naselja. Opuščenih naselij pa je po Kočevskem že tako preveč.

Naj na koncu še enkrat podčrtam to, kar je bila moja osnovna misel. Ne pogozdujmo na račun kmetijskih površin, čeprav trenutno položaj v kmetijstvu ni ugoden. To bi bila kratkovidna politika. Gozdarji imamo še veliko slabih degradiranih gozdov, pa tudi prezrelih sestojev, kjer vrednostni prirastek pada, podmladka pa ni. Težišče dela naj bo pri pogozdovanju torej v takih sestojih. Obenem naj bo ta sestavek poziv vsem lastnikom omenjenih zemljišč, naj te površine vzdržujejo in s tem preprečijo spremembo kulture, kar bi lahko imelo daljnosežne posledice.

SLAVKO KLANČIČAR,
dipl. inž.

Pogled iz nasada „Občice" na zaraščajočo Novo goro leta 1970. (Foto: S. K.)

PRAZNIK SEVNIŠKE OBČINE

Ob prazniku občine, ki ga slavimo v spomin na legendarno osvoboditev političnih zapornikov, pripadnikov Brežiške čete iz sevniških zaporov, čestitamo delovnim kolektivom in vsem občanom za dosežene uspehe ter hkrati želimo mnogo novih delovnih zmag pri nadaljni graditvi naše družbe.

SKUPŠČINA OBČINE
SEVNICA

OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
vodstva organizacij in društev v občini

gozdno gospodarstvo
brežice
TOZD TRGOVINA
prodajalna SEVNICA

vam nudi v novi prodajalni pri žagi v Sevnici vse vrste rezanega lesa, opaže, stavbno pohištvo, parket, cement, opeko in drugo, kar potrebujete pri gradnji hiše.
OBIŠČITE NAS!

Za praznik občine Sevnica čestitamo kolektivom in občanom
TOZD TRGOVINA
TOZD GOZDARSTVO SEVNICA
TOZD PREDELAVA LESA SEVNICA

GOSTINSKO PODJETJE SEVNICA

OBIŠČITE NAŠE GOSTINSKE OBRATE IN PRODAJALNE.
Cenjenim gostom in vsem občanom čestitamo za občinski praznik!

Proizvodni prostori v Sevnici

Nova šivalnica TOZD Orlica v Brežicah

Prostori TOZD Dol pri Hrastniku

13 LET JUTRANJKE

Letos mineva 13 let, odkar se je „na Radni" v Sevnici iz majhne šiviljske delavnice s sedmimi delavci začela razvijati današnja JUTRANJKA, prva specializirana jugoslovanska tovarna za izdelovanje otroške konfekcije in eno največjih podjetij v tem delu Slovenije. Življenje in delo v Jutranjki se je v 13 letih nenehno spreminjalo in predvsem izboljševalo. Osnovni proizvodni program, to je otroška in dekliška oblačila za vse starosti do 16 let, ostaja še naprej skrb danes že 1100-članskega, pretežno ženskega kolektiva.

Velika večina zaposlenih se je v tem kratkem obdobju izučila ali priučila v Jutranjki, saj so izobraževanju posvečali vso skrb, drugače si uspeha niso mogli zamisliti. Skrb za usposabljanje na delovnem mestu pa ostaja še naprej.

Proizvodnja otroških oblačil teče v 5 TOZD in delovni skupnosti skupnih služb. Proizvodni TOZD so: TOZD BEBI, TOZD RADNA in TOZD MOTIV v Sevnici, TOZD ORLICA v Brežicah in TOZD DOL pri Hrastniku.

Letos je slavil pomembno delovno zmago kolektiv TOZD ORLICA v Brežicah. Po devetih letih dela v neprimernih prostorih se je kolektiv preselil v nove, sodobne proizvodne prostore. Naložba je veljala 12 milijonov dinarjev, denar pa so prispevale vse TOZD. Sedaj dela v ORLICI 240 ljudi, v prihodnjih letih pa jih bodo zaposlili še blizu 150. Dosedanje prostore v Brežicah preurejajo sedaj v skladišče, sanitarije in družbene prostore.

V Jutranjki predvidevajo, da bodo v prihodnjem letu dali za modernizacijo vseh proizvodnih TOZD približno 12 milijonov dinarjev.

Na področju integracijskih procesov se kolektiv Jutranjke dogovarja s tovarno oblačil MURA iz Murske Sobote in Lisco iz Sevnice za združitev v sestavljeno organizacijo združenega dela.

JUTRANJKA se je odločila, da bo skupaj s še nekaterimi našimi kolektivi gradila konfekcijsko tovarno v Keniji, kjer je veliko povpraševanje prav po otroški konfekciji. Če bodo v predvidenem roku začeli načrt uresničevati, bodo prve kenijske delavce priučevali že prihodnje leto.

Ugotavljanje dohodka po posameznih TOZD dela trenutno kolektivu največ skrbi, ker je celotni proces proizvodnje finančno težko deljiv. Vendar se strokovne službe prizadevajo, da bi speljale tako organizacijo, ki bi omogočala ugotavljanje dohodka tako, kot ta resnično nastaja. V kolektivu se zavedajo, da bo le na ta način omogočeno gospodarjenje in odločanje o dohodku vsakemu posamezniku v TOZD in OZD.

Kolektiv JUTRANJKE, naše največje specializirane tovarne otroške konfekcije, čestita potrošnikom, poslovnim sodelavcem in vsem občanom Sevnice in Posavja za občinski praznik.

P. O.

Lisca

s TOZD – ŠIVALNICA SEVNICA
– KROJILNICA SEVNICA
– KRMELJ
– SENOVO
– ZAGORJE
– TONČKOV DOM NA LISCI in DSSS

– NEDRČKI
– STEZNIKI
- KOPALNE OBLEKE
– KRAVATE

★

PRIPOROČAMO NAŠE IZDELKE IN HKRATI ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE!

Pogled v šivalnico sevniške Lisce

KOPITARNA SEVNICA

– IZDELKI ZA OBUTVENO INDUSTRIJO
– LESENA OBUTEV
– PLASTIČNE ROLETE ZA ŠIROKO POTROŠNJO

★

Vsem čestitamo za občinski praznik!

KONUS
Slovenske Konjice

JUGOTANIN SEVNICA

★

Čestitamo za občinski praznik

KMETIJSKI KOMBINAT

Zasavje

s TOZD PROIZVODNJA-TRGOVINA
in TOZD OBRAT ZA KOOPERACIJO
SKUPNE SLUŽBE

– Lastna kmetijska proizvodnja
– meso in mesni izdelki
– jabolka, hmelj, trgovska dejavnost
– kreditiranje zasebnega kmetijstva
– oskrba z reprodukcijskim materialom
– odkup vseh pridelkov usmerjene proizvodnje

★

Za praznik občine čestitamo našim kooperantom, poslovnim partnerjem in vsem občanom.

SLOVENIJALES STILLES

tovarna stilnega pohištva in notranje opreme

SEVNICA

★

Za praznik občine čestitamo našim poslovnim prijateljem in vsem občanom.

GIP BETON – ZASAVJE

ZAGORJE OB SAVI

TOZD OPERATIVA SEVNICA

opravlja na območju občine Sevnica vsa v stroko spadajoča dela visoke, industrijske in nizke gradnje. S svojo solidno in ceneno gradnjo dosega vidne uspehe.

TOZD PROIZVODNJA IN TRGOVINA

nudi bogato izbiro gradbenega materiala in gradbenih elementov po konkurenčnih cenah.

★

Za občinski praznik iskreno čestitamo delovnim ljudem in vsem občanom.

★

SEVNICA PRAZNUJE

PODNEVI KMETICE, PONOČI PISATELJICE IN SLIKARKE

Marija Nemanič

Razstava knjižnih, slikarskih in ročnih del ustvarjalk s kmetov v avli trebanjske šole je vzbudila veliko zanimanja.

„Rekli ste mi, naj tudi vam kaj povem. Bom začela kar s tem, kako smo se smejali zadnji večer na našem srečanju v Trebnjem.

Pri podeljevanju spominkov so tovarišico iz Bosne oblile solze sreče. Takole se je zahvalila:

‚Ja nemam ništa besed, tako sam radosna. Zavezali ste mi usta.'

Sedela sem blizu njenega moža, ki je ves vesel šepnil:

‚E, hvala bogu, samo da ji je neko zavezao jezik!'

Povem vam, da sem bila veselo presenečena, ker so tudi mene povabili. Rada bi se zahvalila tistim, ki so ‚zakrivili', da sem se smela udeležiti tako lepega srečanja.

Ostal mi je lep spomin na prijazne domačine in zelo lepo razporejen spored. Spoznala sem marsikoga, s katerimi sem želela spregovoriti. To so bili zlasti Ivan Potrč, Magda Stražišar in Minka Krvina. Povprašala sem jih, kako nastane lepa knjiga. Rekli so, da ni vedno lahko, zlasti ne, kadar bralec odkrije v knjigi sam sebe. Minka Krvini je celo zaupala, da je že dobivala anonimna pisma, s katerimi so ji grozili, naj takoj neha pisati, če ne, bodo z njo obračunali.

To je potožila pisateljica, katere dela tudi sama rada prebiram. Kajpak ima vsak človek prijatelje, pa tudi sovražnike. Včasih razmišljam, ali bi ne bilo dovolj, da bi pisatelj napisal samo eno knjigo. Potem ga kritiki in kritikastri morda le ne bi prehudo preganjali.

Pristavim naj, da sem na predlog Mare Rupene — Osolnik, ki je bila ves čas z nami in zelo ljubezniva, gostjam iz drugih republik povedala eno svojih humoresk. (Zvedeli so, da pišem za Pavliho.) Humoresko sem morala povedati kar trikrat, Bogdanu Osolniku pa gre zasluga, da je moje pripovedovanje razumelo kar največ navzočih. (Sproti je prevajal in tolmačil najbolj nerazumljive stavke in misli.)

Kar se mojega sodelovanja s Pavliho tiče, je pa tako: kadar me kdo razjezi, odprem Pavliho in nisem nič več jezna; spoznala sem, da humor nekako zdravilno vpliva na ljudi, zato sem se odločila v njem tudi sodelovati. (V oklepaju bodi povedano, da je to tudi zato, ker ima vsako tele svoje veselje.)

Zadnji večer sem v Trebnjem prespala skupaj z ženskami iz sosednjih republik. To pa zato, ker si z bolno nogo nisem upala potovati ponoči."

Tako je doživela nedavno prvo jugoslovansko srečanje kmečkih žensk—ustvarjalk v Trebnjem Marija Nemanič iz Lokvice v metliški občini. Podobnih vtisov in mnenj udeleženk se je v beležkah novinarjev, ki smo spremljali to srečanje in se kajpak trudili, da smo poleg uradno povedanih misli ujeli še kaj, kar sodi bolj k intimnosti posameznika ali posameznice, nabralo precej več, kot jih bomo lahko navedli v tem zapisu.

Janez Gartnar je udeleženkam trebanjskega srečanja govoril o pomenu Tabora in rasti galerije likovnih samorastnikov.

RESNICA S PRAVIM OBRAZOM

O mnogočem so spregovorile in naj mi oprostijo, če sem dobil vtis, da jim je bilo tudi to srečanje ena od tistih njihovih maloštevilnih možnosti in priložnosti, da se jim je razvozlal jezik

Srečanje revolucionark (od leve na desno): Vida Tomšič, Mara Rupena—Osolnik in Milka Žicin.

o njihovi moči in nemoči, o žalosti in veselju, o opravilih, h katerim jih zjutraj kličejo petelini in jih vabijo k nočnemu počitku popolnočni udarci iz mračnih lin zvonikov. O nenehnem razdajanju telesnih moči na zemlji, o ljubezni, razpeti med moža in otroke, med kokoši, prašiče, živino, polje, ognjišče in lonce s kropom ali zavretim mlekom. O tem in nenehnem nerazumevanju, če potožijo, kako težko zmorejo vse to in mnogo težje, če poleg treh hišnih vogalov nosijo skozi življenje še nenehen strah, ali bodo mogle kdaj potešiti svoj ustvarjalni, izpovedni nemir, ki se ob njihovem truda polnem delavniku kopiči nekje v zavesti ali v podzavesti. O vsem so tožile te preproste kmetice, ki jim trdo življenje pogosto ne dovoljuje uresničevati to, s čimer jih je obogatila narava: uresničevati svoj pisateljski, pesniški, slikarski in kiparski talent. In ta struna je zazvenela vselej v enakem tonu, naj so na vprašanja novinarjev odgovarjale Slovenke, Hrvatice, Srbkinje, Bosanke ali Makedonke, iz vseh odgovorov, naj so bili še tako spretno zaviti v tančico dobre volje ali humorja, je — če že ne neposredno, pa vsaj v podtonu — spregovorila resnica s pravim obrazom: da namreč na kmetih življenje ni tako idilično, kot ga prikazujejo statistični podatki ali govorci pod plapolajočimi zastavami na ta ali oni praznični dan.

„Res je, živimo nekoliko znosneje kot takoj po osvoboditvi, ampak to, kar so kmetom dala tri desetletja svobode, ni skoraj nič v primerjavi z napredkom v gospodarstvu, industriji in na drugih področjih. Toliko se govori in piše o razbremenitvi žensk, narejenega pa, kot vem, ni posebno veliko! Mene kot kmetico posebej zanima, kdaj bo prišla ta odveza od garanja na vas, na podeželje, k nam, da bomo lahko počele še kaj drugega, kot se kopale v skrbeh za dom in poln lonec."

Te misli so se zdele sami avtorici, eni od slovenskih udeleženk na trebanjskem srečanju, tako osebno priostrene, da me je na koncu pomenka skoraj materinsko rotila, naj nikar ne zapišem še njenega imena. „Že tako sem imela nekaj sitnosti, če bi pa prebrali, da sem to jaz rekla, bi bil v vasi pekel." Prepričevanju, da morda tega v njenem kraju sploh ne bodo brali, saj Dolenjski list najbrž v njeno vas ne prihaja, se ni hotela vdati, češ: „Saj vem, četudi bi to odkrili čez sedem let, mi ne bi dali miru. Tako je bolj varno."

KJE JEMLJEJO VOLJO IN MOČ

Da so občudovanja vredne ženske, ki kljub celodnevnemu garanju na kmetijah in zemlji še najdejo čas za pisateljevanje, slikanje in kiparjenje, je ob koncu svojega govora na slavnostni akademiji, ki je bila v času srečanja v Trebnjem in posvečena mednarodnemu letu žensk, povedal že predsednik Zadružne zveze Slovenije Stanko Petelin. Kje jemljejo voljo in moč, da pišejo in slikajo ponoči, ko bi morala telo in duh počivati, pa je še sploh neraziskano. Napor, s katerim žuljave roke, nevajene peresa ali čopiča, polnijo stran za stranjo povesti ali romana ali s črto za črto, potegnjeno s čopičem, dograjujejo sliko, je včasih na meji človeške zmogljivosti. Pri vsem tem je namreč potrebno vedeti, da gre za avtorice, ki so končale komaj osem razredov osnovne šole in da so se morale do osnovnega znanja — kako se pravilno napiše stavek ali kako se zmešajo barve — same dokopati.

S hotenjem prekvašen naravni dar za izpovedovanje s pisano besedo ali z likom je pri kmečkih ustvarjalkah prav gotovo edinstven. Kaj se da s tako vztrajnostjo doseči, dokazujejo že dela Prežihovega Voranca in tudi Matevža Haceta, dveh samorastnikov, ki sta se povzpela skoraj na sam vrh slovenskega literarnega Olimpa. Resnične, a literarno obdelane zgodbe iz sodobnega kmečkega življenja, pisane z živo prizadetostjo in iskrenostjo, so naredile nekaj znanih imen tudi med kmečkimi ustvarjalkami, kot so Minka Krvina, Magda Stražišar, Erna Starovasnik in druge, če omenimo le pisateljice, ki pišejo v slovenščini. Veliko njihovih del je že prišlo v javnost, mnoga so v predalih, mnoga nastajajo. V predalih so ali pri samih avtoricah ali pri recenzentih pri založbah, saj je ena najgrenkejših resnic, da založbe nerade tiskajo te kmečke zgodbe, češ da so presentimentalne, večerniško ubrane in sploh take, da bi zbijale njihovo ugledno ime.

Z objavljanjem imajo kmečke pisateljice velik križ. Pošiljajo revijam, pošiljajo časopisom in založbam, svoje ime pa le včasih zagledajo tiskano. Nedvomno ima največ zaslug za to, da smo na Slovenskem sploh začeli brati dela teh samoniklih popisovalk kmečkega življenja, Kmečki glas, ki je ustanovil posebno založbo za tiskanje literarnih del kmetic z žuljavimi rokami. Da so te knjige tudi brane, ne pa hrana za vevško papirnico, dokazujejo podatki o nakladah, ki so tudi dvajsetkrat večje kot pri drugih založbah. In Bojan Ajdič, predstavnik Kmečkega glasa, je z zadovoljstvom objavil v Trebnjem nov knjižni program, ki da ga „diktirajo" bralci sami, hkrati pa je sporočil, da bo Kmečki glas nova literarna dela s kmečko tematiko pridobival tudi z razpisom natečaja za Lackovo nagrado, ki jo bo začela podeljevati Zadružna zveza Slovenije.

KDO JE LJUDSKI PISEC

Tradicija je lahko trdovratna, ne more pa biti nezlomljiva. To je že dokazalo slovensko pisateljsko društvo, katerega predsednik Ivan Potrč je v Trebnjem sporočil, da je postala njegova članica tudi Minka Krvina kot prva kmečka pisateljica. Zdaj so na vrsti založbe, ki naj bi avtorju poslej več ne „jemale mere" po njegovem poreklu, ampak vrednotile le delo. Pri tem jih ne bi smelo preveč motiti, če kdaj pa kdaj iz takega dela „zasmrdi" kot glavni junak z gnojnico poškropljen, neumit in neobrit kmečki človek, neotesan celo v najbolj kočljivih ljubezenskih prizorih. Nedvomno smemo pričakovati, da bo tudi tovrstno „kmečko delo" poslej povsod v naši družbi bolj cenjeno, da založbe, revije, galerije in podobne ustanove ne bodo odpirale vrat samo na „čarobni" klic izbrancev — poklicanih in izvoljenih.

Kar se pisateljevanja tiče, ima Ivan Potrč tako mnenje: „Vsak pisec je ljudski pisec. Zame je bil največji ljudski pisec Prešeren; sploh je zame to vsak, kdor govori o ljudskih tegobah. Je torej samo eno: si pisec ali pa to nisi. Ko že govorimo o ljudskih piscih,

Magda Stražišar — njena „Ciganka", izšla v več delih, je priljubljeno kmečko branje.

bi rad povedal samo to, da je dolžnost že priznanih pisateljev pomagati drugim, da se izrazijo, po svoje izrazijo, saj bi bila največja napaka svetovati nekomu nekaj, česar ni v njem, kar mu je tuje. Imamo revije, vendar nobene take, ki bi objavljala dela začetnikov. Mislim in prepričan sem, da bomo naposled dobili tako revijo, o čemer pa sem več povedal že na prvem srečanju pisateljev začetnikov.

Našo literaturo so do zdaj vse preveč pisali moški. To se slehernemu delu pozna. Omogočiti je treba ženskam, da se bodo izpovedale, saj so one v mnogih rečeh bolj konkretne. Sam sem šele iz del Nade Kraigher prvič začutil, da jih je pisala ženska roka."

Biti ustvarjalec, umetnik pomeni izpovedovati življenje, spoznanja. Spoznanj nihče nikomur ne prinese na pladnju, do njih se mora dokopati sam. Čim globlje prodre v družbene odnose, tem bogatejša so njegova spoznanja. To je tista resnica, ki jo je v svojih literarnih ali likovnih delih dolžan izpovedati.

POT V SAMONIKLOST

Vsi, ki smo spremljali trebanjsko srečanje, smo tenko prisluhnili 74—letni Milki Žicin iz Beograda. Takale je bila njena pot do lastnega spoznanja — resnice: „Moji starši so bili delavci, socialno pa sem se opredelila že kot otrok. To je bilo ob nekih volitvah. Ko sem vprašala očeta, zakaj ne gre tudi on volit, se je sklonil k meni in mi rekel: ‚Nimam pravice, pravico imajo samo premožni.' Bolj sem to pravico doumela kasneje, ko sem bila delavka, sobarica, varuška. Pri srcu me je peklo, čutila sem krivico, hotela sem to izpovedati, pa nisem vedela ne kje ne kako. Pa mi je nekdo rekel: ‚Milka, spregovori, delavski razred te bo poslušal.' In res sem poskušala to zapisati. Težko je šlo; vedela sem da nič ne znam, saj imam šol toliko kot druge, ki so tu. Želela pa sem, neskončno želela kaj postati. Hkrati sem se zavedala: brez znanja ni nič, zato se moraš sama učiti. In kaj lahko zdaj rečem: veliko sem se učila in naučila in še vedno se učim."

Bolj pravšnega napotka kmečke ustvarjalke, ki še oklevajo, ki obupavajo sredi stavkov, verzov in ob nedokončanih likovnih delih, ne bi dobile od te do zadnje besede iskrene izpovedi srbske gostje.

Učiti se in vztrajati — to je kažipot do uspeha, do tiskanja knjige, do razstave slikarskih ali kiparskih stvaritev. Vztrajati kljub prezaposlenosti z vsakdanjimi kmečkimi opravili in skrbi za tri hišne vogale, vztrajati kljub nerazumevanju okolja ali tistih, ki naj bi odločali o usodi z žuljavo desnico pisane povesti ali romana ali razstave. Vztrajati — do konca. Nedvomno je to eno najpomembnejših spoznanj s trebanjskega srečanja kmečkih ustvarjalk, spoznanje, ki je resnemu hotenju v oporo in za pogum, naposled pa tudi spoznanje, ki lahko zbliža enaka ali podobna si hotenja.

VREMENA SE JASNIJO

Že August Rodin je rekel: „Ko bodo vsi v družbi delali tako pošteno kot umetniki, bodo odpadli vsi nesporazumi." Tega velikega francoskega kiparja je med drugim citiral Andrej Ujčič, predsednik republiškega komiteja za kulturo, ko je, opiraje se na Cankarjevo pojmovanje o ustvarjanju in ustvarjalcih, v Trebnjem obrazlagal nove poglede na kulturno ustvarjanje v naši družbi, kakor je to mogoče pojmovati že ob prebiranju ustave. „Vsak, kdor ustvarja, naj ima odprta vrata, ne da bi o tem odločali krožki izbrancev," je podčrtal, „nove pobude morajo priti od samih ustvarjalcev, skupna dolžnost pa je te pobude takoj uzakoniti. Pri tem je treba biti pogumen in naj bi nikogar ne motilo, če bi kdo videl v tem zaletav poskus. Gre za pravice in dolžnosti ustvarjalcev, za vse to, kar imajo delavci v združenem delu že priznano."

Naj na koncu dodamo še to, da so se ustvarjalke v Trebnjem dogovorile za tradicionalna srečanja — vsakokrat v drugi republiki. Tako bo to zbližanje hotenj in ustvarjalnih poti posameznic, ki se potijo in trudijo s peresom in čopičem po vsej Jugoslaviji, utrjevalo tudi bratstvo in enotnost, ki veže jugoslovanske narode.

IVAN ZORAN

kultura in izobraževanje

Pozabljen

Rudolf Kresal, slovenski pisatelj, prevajalec, časnikar, urednik, interniranec, nosilec naprednih idej v najhujših predvojnih časih in politični preganjanec. Vse to smo prebrali v nekrologih, ko je ta, od vseh pozabljeni mož pred kratkim za rakom umrl v novomeški bolnišnici in so ga položili k večnemu počitku na ljubljanskih Žalah.

Ali se moramo res šele ob takih trenutkih spraševati, kdo je že bil ta in ta, čigar telesni konec naznanja parte v časopisih in oglasnih omaricah pogrebnih zavodov? Žal je tako, prevečkrat je tako, da si, da si viden, dokler se lahko razdajaš, ko pa te telesne moči zapustijo, postaneš del množice, anonimen, številka, ki jo bomo jutri črtali s seznama živih. Črtali in pozabili, čeprav si bil, denimo, Rudolf Kresal, slovenski pisatelj in še marsikaj povrhu. In prav to je bolj žalostno kot sama smrt.

Človeka stisne pri srcu ob spoznanju, da je tako. Nemara je to občutil tudi sam Kresal v zadnji uri svojega življenja. Tisti Kresal, ki je slovensko literaturo obogatil s 120 novelami, romani, feljtoni trajne vrednosti, čigar zasluga je, da smo Slovenci lahko v svojem jeziku brali pisatelje, ki štejejo med svetovne klasike. In vendar ni nihče na Slovenskem zardel od sramu ob glasovih, da Rudolf Kresal že leta in leta preživlja svojo jesen nekje v provinci, pozabljen od vseh, celo od tistih, s katerimi je včasih v prvi vrsti dvigal zastavo napredka.

Videvali so ga v Trebnjem, kamor se je zatekel, da bi bil čim bliže Rdečemu kalu pri Dobrniču, rojstnemu kraju svojega očeta. Videvali so ga tudi drugod, kamor ga je gnal njegov še vedno nemirni duh. In so šli mimo, mimo njegovega zagrenjenega obraza kakor mimo nekoga, ki ga ni več. Spomladi je slavil 70-letnico življenja in nihče na Slovenskem se ni tega spomnil, tega zabeležil. Rudolf Kresal je odšel pozabljen.

VELIKA LOKA: GLASILO MLADIH

Osnovna organizacija Zveze socialistične mladine na Veliki Loki je izdala prvo številko informativno-literarnega glasila „Mi mladi". Pred časom je pod tem imenom izhajal nekakšen občinski bilten mladinske organizacije, ki pa je, kot kaže, zamrl. Krajevno glasilo je zato lahko tudi izziv „mrtvemu" glasilu. Glavna in odgovorna urednica je Marta Planinšek, ki ji pomagajo še štirje člani uredniškega odbora. Daljši zapis so posvetili praznovanju občinskega praznika, predvsem spominom Gubčeve brigade. Na preostalih straneh se zvrsti nekaj poskusov v vezani in nevezani besedi. Nekateri avtorjev, če so že hoteli ostati skriti, bi si pač lahko izbrali bolj domače psevdonime.

Stjepan Hrvoj, 13 let, osnovna šola Veliki Raven: KOLONA – To je ena od številnih pionirskih grafik, ki so v okviru letošnjega grafičnega bienala jugoslovanskih pionirjev na temo „Koraki v svobodo" razstavljene v Kostanjevici in Sevnici.

Muzej revolucije – dolenjski pomnik

Nova muzejska hiša dolenjskega in slovenskega pomena bo v naslednjih treh letih zrasla v bližini Dolenjskega muzeja v Novem mestu – Odbor za zgraditev, ki ga vodi Bogdan Osolnik, opozarja na pomen vsebine

Odločitev, da dobi Novo mesto v prihodnjih treh letih muzej revolucije, dobiva posebno v dolenjski regiji čedalje večjo družbenopolitično podporo. Še več: kot so ugotovili 28. oktobra na seji širšega odbora za zgraditev tega objekta, je splošna volja, da pride muzej na prioritetno listo med naložbami na kulturnem področju. Tako ožji gradbeni odbor, kot tudi vse komisije za posamezne zadeve so s pripravami že tako daleč, da zdaj že razmišljajo, pri kom bodo naročili glavni projekt in hkrati o vsebini, ki naj bi jo imel muzej – zbrano in urejeno na dan otvoritve.

Kot je na tej seji omenil Bogdan Osolnik, predsednik širšega odbora za gradnjo, bo moral muzej revolucije, za katerega so se dokončno odločili ob 30-letnici osvoboditve, ustrezati več vidikom. „Kar zadeva njegovo muzejsko poslanstvo", je menil Bogdan Osolnik, „bo to muzej, v katerem bo prikazano celotno revolucionarno dogajanje na Dolenjskem v najožji povezavi s takim dogajanjem v Sloveniji in Jugoslaviji. Kot spomenik pa muzej ne bo postavljen samo v počastitev herojev in drugih padlih borcev, marveč vsem žrtvam in naporom delovnih ljudi tega območja za boljšo prihodnost."

Muzej bo tudi kulturnozgodovinski spomenik, zato bo v njem revolucionarno dogajanje prikazano še posebej skozi umetniška snovanja. To pa bo tudi vzgojna ustanova, saj bo muzej, obogaten s številnimi eksponati in najsodobnejšimi učnimi sredstvi, lahko deloval kot učilnica za najnovejšo narodno zgodovino. Vsekakor bo muzej tudi center za znanstveno in strokovno delo. Hranil bo pomembno gradivo, uporabno za študij, seminarske naloge, primerjalne analize in podobno.

Predsednik širšega odbora je podčrtal tudi turistični pomen tega objekta, saj bo muzej prostor, v katerem bodo dobili domači in tuji obiskovalci (turisti) celotno podobo zgodovine na Dolenjskem.

Niko Silih se je zavzel za to, da bi vsebinsko podobo pomagalo oblikovati kar največ ljudi, predvsem pa še žive priče revolucionarnih dogodkov na Dolenjskem. Dejal je, naj bi pri tem sodelovali zlasti borci in aktivisti, tudi zato, ker bi se tudi s pomočjo njihovih spominov (ti pa počasi, kajpak nezapisani, bledijo) bogatili dokumenti, ki bodo zbrani v muzeju.

Franc Pirkovič je podčrtal, da je treba eksponate in drugo vsebino zbrati še prej, preden se bo začela sama gradnja, seveda pa bi morali biti pri tem zelo kritični. Podobnega mnenja je bil tudi Božidar Jakac, ki je poleg tega pristavil, da bi morali imeti do vsega muzejskega gradiva spoštljiv odnos.

I. Z.

podčrtano

Po kongresu jugoslovanskih pisateljev smo že nekajkrat prebrali mnenja o ustvarjalni svobodi, o tem, kaj v resnici pogojuje to svobodo in podobno.

Proč s prepadi

Andrej Ujčič, predsednik republiškega komiteja za kulturo, je na nedavnem trebanjskem srečanju kmečkih žensk ustvarjalk podčrtal, da more biti temeljni pogoj za nastanek resnično svobodne umetniške ustvarjalnosti le družba, se pravi skupnost svobodnih proizvajalcev.

Ženska, ustvarjalka na katerem koli področju umetniškega ali kulturnega snovanja, je menil Ujčič, v bistvu ni nič drugega kot soborka delavcev v proizvodnji za osvoboditev dela in človeka. Ne more torej zahtevati posebnih ali izjemnih rešitev zase ali za svoje delo. Osebno in skupno ustvarjalno svobodo je mogoče uresničevati le tedaj, ko so vsi delavci svobodni in enakopravni proizvajalci in ustvarjalci hkrati, ob manjšem prepadu med delom in ustvarjanjem in če je ta proces čim bolj enoten.

Enak družbenoekonomski položaj in v bistvu enake pravice in obveznosti, kot jih imajo delavci v združenem delu, zahteva za umetnika oziroma ustvarjalca že ustava. Po Ujčičevem mnenju pa bo potrebno sprejeti še vrsto zakonov in z njimi predpisati, kako naj bi ta ustavna določila uresničevali. Kot je slišati, naj bi v ta namen že kmalu sprejeli tri take zakone: o založniški dejavnosti, o gledališki in glasbeni dejavnosti ter o muzejsko-galerijski dejavnosti.

I. Z.

Kaj dela dolinski „Slavček"

Kulturno življenje Velike Doline ima vse značilnosti kulturnega življenja dolenjskega podeželja: ni kina, v kulturno prosvetnem društvu se nenehno boje, da bodo odnehale sekcije, oder ni sposoben sprejeti večjega ansambla.

„Čeprav je res, da so naše možnosti vse prej kot dobre, da ni ne kadrov ne naraščaja v sekcijah, ne bomo dovolili, da bi „Slavček" (tako se imenuje naše društvo) utihnil. Po mojem je najpomembnejša volja, te pa nam kljub nerožnatim razmeram ne manjka," meni večletni predsednik dolinskega „Slavčka" učitelj Jože Šumlaj.

Vse leto imajo kaj: zdaj igro, zdaj gostovanje pa srečanje ljudskih godcev. Dramska skupina se vsako leto udeležuje srečanj gledaliških skupin, ki jih prireja posavski področni odbor Združenja gledaliških skupin Slovenije. Na gostovanja vabijo skupine, ki delujejo v enakih razmerah kot dolinska, saj bi, kot pravi Šumlaj, njihov oder zaradi majhnosti ne prenesel gostovanja večjega in zahtevnejšega ansambla.

Društvo bo v kratkem imelo občni zbor. Na njem se bodo temeljito pogovorili o poživitvi dela vseh sekcij. Oživili bodo pevsko dejavnost, saj je bil njihov zbor včasih precej znan. Več ljudi zanima folklora, ker pa nimajo strokovnjaka, ki bi učil ljudske plese, tovrstne sekcije najbrž še ne bodo ustanovili.

Jože Šumlaj

„Vse predstave, naj bodo samostojne ali priložnostne v okviru proslav, so pri nas dobro obiskane. To je dobro in za nas, ki delamo v društvu, spodbudno. Dokler bodo ljudje čutili lakoto kulture, se bomo tudi mi trudili," obljublja Jože Šumlaj.

I. Z.

Knjiga pod jugoslovansko lupo

Naše knjižničarstvo se vključuje v mednarodni bibliotečno-informativni sistem

V Sarajevu je bila od 23. do 25. oktobra šesta skupščina zveze jugoslovanskih bibliotekarskih društev. Osrednja tema je bila „Enotni bibliotečno-informativni sistem v Jugoslaviji in povezovanje Jugoslavije z mednarodnim bibliotečno-informativnim sistemom". Uvodni referat je imel Svetislav Džurić.

Gre za povsem nov koncept, po katerem naj se razvija jugoslovansko knjižničarstvo. Knjižničarji so si dali nalogo, da postaneta knjiga in knjižnica sestavina življenja in dela delovnih ljudi. Nov sistem je nujno vzpostaviti na podlagi samoupravno organiziranih in med seboj funkcionalno povezanih knjižnic vseh vrst od občine do republike.

V novem, enotnem bibliotečno-informativnem sistemu bodo imele knjižnice poleg osnovne (klasične) dejavnosti (zbiranje, selekcija, obdelava, hranitev in uporaba bibliotečnega gradiva) še druge naloge. Bistvo teh nalog je: hitro dajati informacije o tekočem in starejšem gradivu. To pomeni, da bo dolžnost knjižnic v novem sistemu tudi iskati literaturo, sestavljati tematske bibliografije, izdelovati registre, izvlečke, prevode iz tuje literature itd. To bodo delale na zahtevo interesentov, bralci pa bodo sproti obveščeni s kroženjem periodičnih publikacij, razstavami novosti in podobnim.

Knjige – posode duha in studenci znanja.

Dogovor o uporabi mednarodnega standarda za bibliografski opis je prvi in najpomembnejši korak v uresničevanju novega sistema. Po tem sistemu knjige že obdelujejo v Srbiji, Sloveniji in Makedoniji, slediti pa jim bodo morale tudi druge republike. To je tudi pogoj za vključitev v mednarodni bibliotečno-informativni sistem.

Vseh nalog, ki vključujejo tudi sodobno tehnologijo (npr. avtomatsko obdelavo podatkov), sami knjižničarji ne bodo mogli uresničiti, če ne bo pomoči zveznih in republiških organov.

Lenin je nekoč pisal: „Nepismen človek stoji izven politike, najprej ga je treba naučiti abecede. Brez tega ni politike, je samo govoričenje, so spletke, predsodki, vendar politike ni." Za delovnega človeka je knjiga posoda znanja. Dati neposrednemu proizvajalcu, kar zahteva, pa je dolžnost knjižničarskih delavcev.

Skupščina je sklenila, da se bo sedež Zveze za dve leti preselil iz Beograda v Sarajevo. Za novega predsednika so izvolili Dževada Dautovića.

IVICA MILIČ

KAKO NAGRAJEVATI?

Komisija za dodeljevanje nagrad in honorarjev pri temeljni telesno kulturni skupnosti Ribnica je dobila nalogo, naj pripravi za razpravo predlog o delitvi dohodka in osebnih dohodkov trenerjem, organizacijskemu osebju, instruktorjem in vodnikom. Po javni razpravi in sprejemu predloga pa bodo šele dokončno obračunali vsa sedanja začasna izplačila (akontacije).

M. G.

JEZIKOVNI NASVETI

VELIK MET NAŠIH MILIČNIKOV – VELIK MET KOČEVSKIH ŠAHISTOV

Gornja stavka sem si pred nedavnim izpisal iz dveh naših časopisov. Prvi stavek je bil z velikimi črkami natisnjen nad člankom, ki je obravnaval uspeh miličnikov pri zatiranju kriminala, drugi pa nad sestavkom, ki je slavil prepričljivo zmago domačinov nad šahovskimi nasprotniki. Potemtakem sta se novinarja v naslovu – v samih člankih uporabljata običajne besede – namenoma, zgolj zaradi večjega učinka, izognila izrazoma *zmaga, uspeh* in namesto tega zapisala *velik met*. Gre torej za zamenjavo ene besede z drugo, kar je zelo pogosten pojav v vsakdanji govorici, še bolj pa v poeziji.

In vendar v našem primeru ne moremo biti zadovoljni. Prvič že s pridevnikom ne: met je namreč lahko kratek (ali dolg), ne pa majhen (oziroma velik). Tako na splošno vsi govorimo in pišemo. Če je na primer metalec kopja vrgel svoje orodje zelo daleč, potem pravimo, da je bil njegov met izredno dolg, odličen, rekorden in pod. Pač pa je v tem primeru njegov *uspeh velik*. Nikakor pa ne bi mogli reči, da je njegov *uspeh dolg*, ker bi se nam sicer vsi ljudje smejali.

Kljub temu da v jeziku lahko zamenjujemo en izraz z drugim (jasna, sončna, zlata = lepa mladost), moramo torej pristaviti, da tega ne smemo delati kar tako, kakor bi se komu zahotelo, kajti tudi pri zamenjavah gre za nekatere zakonitosti, ki jih sicer tu ne moremo obravnavati, ker ni prostora za to, a jih na splošno vsi dobro čutimo. Če teh zakonitosti ne spoštujemo, nastane prisiljeno, ohlapno izražanje, ki poleg tega marsikdaj povzroča nejasnosti. Kaj bi na primer rekli, ko bi kdo pisal takole: Velik met Prešernovih pesmi med Francozi. (Namesto: Velik uspeh Prešernove pesmi.) Ali: Slab ulov zadnje Tauferjeve zbirke! Ali: Še slabši ulov poezije T. Šalamuna ... .

Toda vrnimo se k našima novinarjema: podobna sta kričavemu kramarju na trgu, ki bi na kakršenkoli način rad privabil k svojemu blagu negotove kakovosti občinstvo. V pisanju pa ne gre tako. Vrh tega je Levstik že pred sto leti zapisal približno tole: Slovenščina ni tu zato, da bi jo ti, mladi rod, bil za ušesa!

B-r

Mali kulturni barometer

DARILO PISATELJICE – Magda Stražišar je bila nad nedavnim srečanjem kmečkih žensk ustvarjalk v Trebnjem tako navdušena, da je takoj poslala v Trebnje vse knjige, ki jih je do zdaj izdala. Trebanjci se bodo najbrž odločili s tem darilom obogatiti kmečki muzej na Veseli gori pri Šentrupertu.

SPOMINSKA RAZSTAVA – V galeriji Mestne hiše v Kranju so prejšnji teden odprli spominsko razstavo slikarskih del Ljuba Ravnikarja. Zdaj že pokojni slikar je bil udeleženec prve Dolenjske slikarske kolonije.

PREŠERNOV NAGRAJENEC UMRL – Pred kratkim je umrl slovenski slikar Zoran Didek, Prešernov nagrajenec za leto 1975, večletni mentor članov Kluba likovnih amaterjev iz Krškega.

„ZLATI OKTOBER" NA PLATNU – V Kostanjevici in okolici več priznanih slovenskih slikarjev, med katerimi so tudi Božidar Jakac, Miroslav Kugler, Nikolaj Omersa in drugi, slika krajino. To akcijo slikarjev imenujejo „Zlati oktober".

PRVI KORAKI FOLKLORE – Folklorna skupina v Novem mestu pod vodstvom Branke Moškon marljivo vadi v dvorani ob Kristanovi ulici. Število plesnih parov, ki so se že naučili prvih korakov, se je v zadnjem času povečalo na več kot deset.

PARTIZANSKI TISK V „BORCU" – Oktobrska številka revije „Borec" je vsebinsko bogata. Zvone Kržišnik je objavil drugi del zapisa „Anali o mestu heroju" (Ljubljani), Lado Ambrožič ml. piše o osrednjem slovenskem partizanskem tisku, France Škerl o kurirskih zvezah na Primorskem pozimi 1942–43, dr. Tone Ferenc je prispeval zapis o smrti narodnega heroja Ivana Suliča–Carja, Nada Kraigher „Zgodbe o ljubljanskih ilegalcih", Marija Grzinič o življenju v taborišču Malhow itd. Leposlovne prispevke so napisali: Dušan Mevlja, dr. Ivo Rudolf, Aladin Lanc in Nada Fridau, o pokojnem Francetu Kosmaču piše Črtomir Šinkovec, o Doretu Klemenčiču–Maju pa dr. Ivan Sedej.

Otok pri Dobravi, poplavljen leta 1973. /Foto: Šribar/

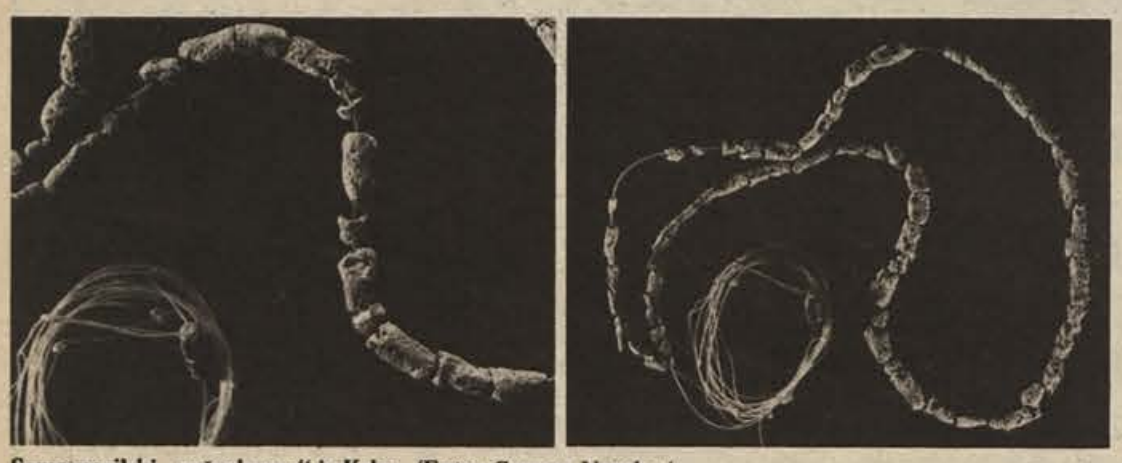

Samomorilski „roženkranc" iz Krke. /Foto: Carmen Narobe/

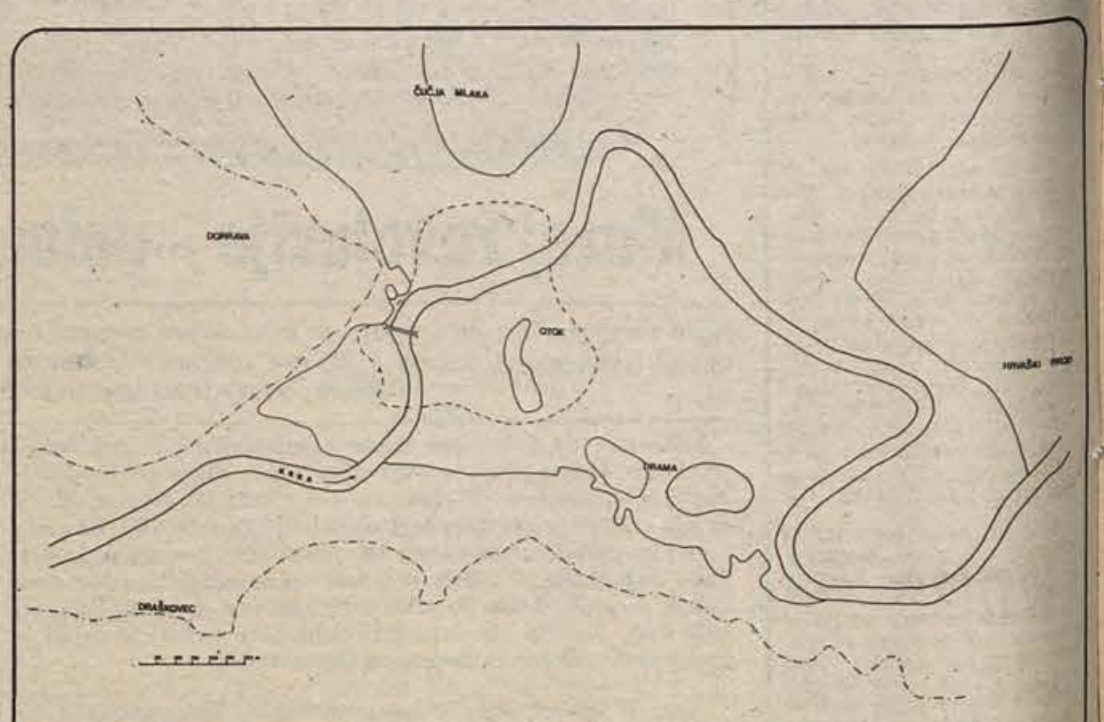

Legenda za karto poplav:
poplavni prostor v septembru 1973 in oktobru 1974 po izohipsi 152 | poplava na prelomu 11. v 12. stoletje po izohipsi 151 | katastrofalna poplava pred drugo svetovno vojno po izohipsi 153

DR. VINKO ŠRIBAR

Samomorilski „roženkranc"

Poletje 1973 je bilo kar lepo in toplo. V prostih popoldnevih sem iz Drame večkrat zahajal na obisk k prijatelju Marjanu v Stranje. Tam je prijeten dostop v čisto in globoko Krko. Počitek med kopanjem in čolnarjenjem pa je često spremljala razprava o tem ali onem problemu. Mnogokrat smo razpravljali tudi o Krki. Enega teh razgovorov se je udeležil Marjanov sosed, ki je potem, ko smo začeli razpravljati o rasti lehnjaka v strugi Krke, vstal ter odšel in se že čez nekaj minut vračal nazaj. V rokah je nosil nekaj, kar je bilo od daleč na moč podobno rožnemu vencu iz podolgovatih temno sovih koščenih jagod. Čez trenutek je to reč izročil in rekel: „To je moj prispevek k razgovoru o lehnjaku – travertinu v Krki.

Z Marjanom sva si ta „roženkranc" bližje ogledala in presenečena ugotovila, da je pred nami ribiški laks, na katerem je še zanka in košček obtežilnega svinca. Na dolžini približno 2 metra dolgega laksa se je v krajših ali daljših ovalnih jagodah, dolgih 1 – 2 cm in s premerom 6 – 8 mm, nabral apnenec. Takoj smo začeli s približnim računanjem, koliko časa je bil ta laks lahko v vodi, da se je na njem nabrala takšna količina apnenca. Sosed, ki ima ribiške skušnje, je govoril največ o petih letih, kar bi v enem stoletju predstavljajo plast apnenca, debelo 20 cm. Če je izločevanje iz Krke tako močno, da se apnenec nabira tudi na gladek in tanek laks, koliko hitrejši mora biti ta postopek oziroma izločanje na razne plavajoče odpadke ali pa alge, ki rastejo iz dna rečne struge in segajo do vodne površine, ponekod pa tudi nad njo.

Nenadoma smo imeli vsi skupaj zastrašujočo vizijo pobesnelega naraščanja travertina in s tem dviganje rečnega dna, širjenje rečnega korita in kot posledico zamočvirjanje velikih obdelovalnih površin ob srednjem in spodnjem toku Krke. Zdelo se nam je, da se bo to zgodilo že prav kmalu. To je bila naša čustvena reakcija na šok, ki smo ga doživeli ob pogledu in prebiranju tega nenavadnega „rožnega venca". Ta predstava je fantazijska in zaradi tega tudi pretirana, vendar ker je alarmantna za naš obstoj, jo bom poskušal razčleniti in izluščiti to, kar je najbližje stvarnosti.

ZAKAJ PRAV TAM NAJVEČ

Na obalo Krke zahajam že skoraj štirideset let. V zadnjih osmih letih pa sem njen tok od mosta v Dragi pri Beli cerkvi pa do mosta na Čistem bregu mnogokrat prečolnaril. Na teh potepih po vodi sem se med ostalimi zanimivostmi srečal tudi s skladi lehnjaka – travertina in tudi z algami.

Tako je npr. kakih sto metrov od mostu v Dragi progi Stranjam velika ploščad lehnjaka, dolga nekaj desetin metrov in ne dosti manj široka. Gornja površina je skoraj ravna in sega v poletju malone do površine vode. Ob robovih te ploščadi, posebno ob njenem južnem in jugovzhodnem robu, so se zarasle alge, za katere kaže, da se bodo slej ko prej združile v apneno gmoto opisane travertinske ploščadi. Na tem mestu je Krka najširša med Drago in Stranjami.

Kot prispevek k razmišljanju, zakaj so se ti skladi izoblikovali prav na tem prostoru, pa bi bila mogoča naslednja dejstva. Na poti iz Drage proti Stranjam se vodni tok poleni, najbrž zaradi gostih stebrov mosta v Dragi, zaradi nižje ležečega otoka in morda tudi, ker Krka na tem mestu teče v smeri proti severovzhodu, torej v smeri, kjer dno struge zelo počasi pada. V Stranjah je namreč prag, prek katerega se Krka razcepi v številne brzice, ki se umirijo v ovinku za Stranjami. Umirjeni tok je dal Krki na tem prostoru dovolj časa za izločanje apnenca, s katerim je voda Krke bogato nasičena. V podobnih razmerah ter v večjih ali manjših površinah se je izoblikoval lehnjak v ovinku pred izlivom Šentjernejskega potoka v Krko in nekaj sto metrov pred mostom v Dobravi. Isto lahko ugotovimo v ovinku Krke med Hrvaškim brodom in njivami na Pečinah v Ključju in tudi na Čistem bregu, še bolj izdatno pa med Drago in Kronovim, nekaj višje od Breške vasi.

MORDA NIMAM PRAV

Pri vseh naštetih primerih ugotovimo isto kot pri opisanem primeru v Dragi: Krka je na takšnih mestih plitvejša in širša. Če bi opazovanja ob tem malem delu srednjega toka Krke prenesel na ves zgornji in srednji tok Krke od Kostanjevice do Zagradca, le na temelju bežnih vtisov in ne študijskega ogleda, kot sem lahko med Kronovim in Čistim bregom, potem bi opazili, da se je lehnjak tvoril povsod v podobnih situacijah. K temu pa je treba dodati še mogočne sklade travertina, ki skoraj praviloma nastajajo ob jezovih in njihovi neposredni soseščine. Za takšen primer, ki nam je na očeh vsem, lahko navedemo Otočec, kjer Krka pod nekdanjim mlinskim jezom in tudi pod obema otoškima mostovoma igrivo skače čez bogate in široko razpredene sklade lehnjaka. Tudi tu je Krka izredno široka in ob najmanjši rasti vode poplavi svoj desni breg. Jezovi, mostovi, rečni ovinki, otočki – so mesta bogata s travertinom. Travertin je najbolj razširjen ob jezovih in si zato postavljamo vprašanje, ali niso le-ti prvotni vzrok, da se je začel apnenec odlagati na prej omenjenih ostalih mestih. Ko je človek prvič Krki, prebogati z apnencem, naredil nasilje in jo zajezil, se je polenjena voda takoj maščevala. Na odloženo umazanijo in nastalo rastlinstvo se je začel odlagati apnenec, ki je osnova za formiranje travertinskih skladov v Krki.

V tem svojem razglabljanju o vzrokih in nastajanju apnenca in deležu, ki ga ima pri tem človek, mogoče nimam prav. Postavil sem celo vrsto tez, ki ne temeljijo na znanstvenih ugotovitvah in sistematskem preučevanju problematike Krke. K takšnim izvajanjem me silijo izsledki sistematičnega raziskovanja pri arheološkem odkrivanju Otoka pri Dobravi – freisinškega Gutenwertha.

V STARI STRUGI NI LEHNJAKA

Prvo presenečenje je bilo vsekakor spoznanje, da sta bili na Otoku dve pristanišči: rimsko in srednjeveško, ki je trajalo vse do porušenja Gutenwertha leta 1473. Krka je bila torej plovna skozi vso prazgodovino, rimsko dobo in skozi ves zgodnji, visoki in pozni srednji vek. Razumljivo, da plovnost Krke ni nehala s trenutkom porušenja Gutenwertha, saj izpričujejo arhivski dokumenti njeno plovnost tudi v začetkih nove dobe. Plovnost Krke v starejših obdobjih ni segala samo do Otoka, najbrž je bil ploven ne samo srednji, ampak tudi del gornjega toka Krke. Krka je morala biti precej drugačna. Tudi ta odgovor smo dobili pri odkrivanju Otoka. Dno rimskodobne in srednjeveške struge je bilo najmanj 3,60 m globlje od današnjega dna struge. V stari, zapuščeni strugi nismo nikjer našli sledove lehnjaka, razen blata, protja in posamezhih kamnov, ki so ležali na dnu nekdanje struge.

V novi dobi, še posebno po ljudskem izročilu, pa ugotavljamo, da Krka poplavlja vedno pogosteje in prekriva vedno večje površine. Medtem pa od rimske dobe do uničenja Gutenwertha ne zasledimo nobene poplave, razen na meji med 11. in 12. stol., ko je prišlo do katastrofalnih padavin, ki so povzročile veliko in dolgotrajno poplavo, ki je skoraj v celoti uničila leseno naselje na Otoku in pustila za seboj okoli 15 cm debelo plast naplavljene ilovice. Pričevanje o stari Krki je še posebno zanimivo, ker je tedanja hodna površina oziroma višina zemlje bila do 1.20 m nižja od današnje. Naselje na Otoku v antiki in srednjem veku priča, da poplav ni bilo in da je poplava v začetku 12. stoletja bila le izjema.

Kot enega razlogov za oblikovanje travertina, ki je tako katastrofalno dvignil Krki dno, smo omenili tudi vijuganje Krke. Del vijuge je praviloma počasnejši in širši. V srednjem toku Krke so tri velike naravne vijuge oziroma zanke, na katerih ležijo Novo mesto, Kostanjevica in na eni, ki je danes ni več, je ležal Otok pri Dobravi – Gutenwerth. Analiza rečnih teras na prostoru med Dramo, Dobravi in Rojami zelo zanesljivo kaže, da je prvotna struga na tem prostoru (od Stranj do Čistega brega) bila skoraj ravna. Prvi ovinek, ki ga na tem prostoru naredi Krka, se pojavi šele v rimskem obdobju. Vemo, da reka vijuga po jasno določenih naravnih zakonih, toda sprašujem se, ali niso nekateri meandri na Krki nastali s človekovo pomočjo. Saj to je jasno nakazano s spanhajmsko Kostanjevico, kjer ni dvoma, da gre za umetni prekop. Enak primer je na Otoku, kjer je bila zanka v srednjem veku dosti večja od kostanjeviške. Rimljanom, ki so bili sposobni velikih gradbenih posegov, lahko pripisujemo, da so pri Otoku prisilili Krko v ovinek, v katerem so zgradili pristanišče. Saj vemo, da pristanišča ni mogoče postaviti v deročo vodo, ampak le v mirno tekočih rečnih ovinkih. Gutenverško pristanišče je bilo v mrtvem rokavu, severno od cerkve sv. Miklavža, medtem ko je bilo rimsko pristanišče vzhodno od cerkve v ovinku, iz katerega je bil narejen poseben stranski kanal. Ta je bil dolg najmanj 50 m, v začetku širok okoli 50 m, v ožjem delu in v dolžini 30 m pa širok le 5 m. To je bil verjetno prvi večji poseg v življenje in tok Krke, na katerega je ona odgovorila s številnimi meandri, ki so nastali med Otokom in Kostanjevico.

DNO SE DVIGUJE

V prejšnjih odstavkih smo spoznali dva obraza Krke, ko je ležala globoko v svojem koritu in je bila najbrž hitra, vendar čista in plovna. Življenje je teklo po vodi, ladje in splavi so se ustavljali v številnih pristaniščih. Ljudje in naselja z bregov Krke pa do vasi ob vznožju Gorjancev in Dolenjskega gričevja so bili s Krko življenjsko povezani. Takšna podoba Krke je trajala vse do prazgodovine do začetka nove dobe. Tudi prvi človekovi posegi v usmerjanje rečnega toka zaradi gradnje pristanišč, ki imajo za nas daljnosežne posledice, obdobje do konca srednjega veka še ni občutilo.

Zatem smo spoznali Krko nove dobe. Čeprav čista in lepa ter pokorna človeku, saj mu je začela obračati številna pogonska kolesa mlinov in žag, je začela nenadoma menjati svoj značaj. Dno struge se je vedno bolj dvigalo in poplave so bile vedno pogostejše. Večala se je tudi površina zamočvirjenih zemljišč. Na prelomu iz poznega srednjega veka v začetek nove dobe vidimo to veliko prelomnico v življenju Krke. Ponavljamo že izrečeno misel, da so z jezovi zasužnjene vode reagirale s pasivnim odporom, ki ima danes za nas katastrofalne posledice. Ime temu zlu je lehnjak.

ALGE SO PODIVJALE

In na koncu: tu je še Krka današnjih dni. Že dve leti nam kaže zelo neprijazen obraz. Letos je najbrž kaj malo takih, ki so se v njej kopali. Lani je podivjala že v oktobru in se kar petkrat v enem mesecu razlila čez bregove. V Dobravi je nastalo jezero, ki je segalo od Drame še kar ves kilometer proti severu ob Raduljskem potoku. Širilo se je tudi nekaj sto metrov nad mostom pa tja na njive pri Hrvaškem brodu. To je površina vsaj dveh Blejskih jezer. Predlansko poletje je bilo toplo, ampak poplave so bile že konec septembra.

V poletju, ko sem čolnaril k Marjanu je plitvo dno mojega kajaka večkrat nasedlo na travertinske površine. Čez brzice pri Stranjah proti mostu v Dragi sem se komaj prebil, ne zaradi hitre vode, ampak zaradi alg, ki so v popolnosti pregradile še od lehnjaka delno proste pretoke ob levem in desnem bregu Krke. V letih 1970 in 1971 pa na istem mestu z algami ni bilo nobenih težav. Na levem bregu Krke v Dobravi so race na majhni površini, zaraščeni z algami, imele pod mostom svoje vsakoletno domovanje. Površino razširjenosti teh alg sem opazoval najmanj šest let. Bistveno se ni menjala. Od lani do letos pa kot bi alge podivjale. Njihova površina pri mostu v Dobravi se je potrojila in so se začele širiti tja proti izlivu Raduljskega potoka. Najbrž se je v življenju Krke ponovno nekaj spremenilo. Že tako sumljivo ravnotežje se je še bolj porušilo. V vodi so se najbrž pojavili novi činitelji, recimo, nova hrana za gigantsko rast alg. In zopet se moramo vprašati: ali ni k temu prispeval človek? Brez znanstvenih analiz lahko odgovorimo, da smo verjetno sami krivi. V mestnih in vaških odplakah in ne vem v čem še so alge dobile nov vir neizčrpne hrane. In tako nastaja enkraten perpetuum mobile: današnje alge, jutrišnji lehnjak, dodatno povišano dno Krke; iz človekovih neizčrpnih virov prihaja za alge nova hrana in zopet so tu dodatne površine še višjega lehnjaka itd. – v brezkončnost.

Da bi človek iz tega naredil sklep, je potrebno poznati le poštevanko ene roke: vedno več poplav in več zamočvirjenega, doslej plodnega zemljišča. Tako vzajemno s Krko molimo samomorilski, hudičev „roženkranc".

ZNAK ZA ALARM

Prej navedenemu izvajanju, lahko bi mu mogoče rekli alarm, bodo lahko strokovnjaki raznih strok našli veliko prigovorov. Ljudje, ki živimo ob Krki, imamo pač do nje svoj odnos in nas vsaka negativna sprememba v njej kar čustveno prizadene. Toda kljub vsem prigovorom ostajajo neka nesporna dejstva, da je na prehodu iz poznega srednjega veka v novo dobo nastala v življenju Krke sprememba, ki jo je s svojimi posegi verjetno povzročil človek.

Nihče me ni silil ali prosil, da bi razglabljal o tem problemu, toda vem, da mnogo ljudi z bregov Krke doživlja te spremembe in misli tako kot jaz. V splet zgornjih misli in izvajanj so me prisilila spoznanja o neki drugi Krki, ki sem jo spoznal pri raziskovanju stare struge Krke na Otoku pri Dobravi – freisinškem Gutenwerthu.

Zdi se mi, da bo ta neizbrušeni sestavek dosegel svoj namen, če se bo začelo razpravljati o problemu resno ogrožene Krke kot o sestavnem delu našega današnjega in jutrišnjega življenja. Dosegel bi svoj namen, če bi sprožil interdisciplinarno akcijo, s katero bi ugotovili dejansko stanje Krke v preteklosti in sedanjosti. In nato bi morali ob spoznanjih dejanskega stanja začeti s potrebnimi analizami in nato poiskati možnosti za odpravljanje katastrofalnih posledic, zaradi katerih Krka propada kot voda in obenem ogroža hektarje obdelovalne zemlje, od katerih ljudje v dolini Krke živijo.

29. oktobra sta se v novi športni dvorani v Novem mestu v republiškem pokalnem finalu pomerili ekipi Novega mesta – ta nastopa v I. slovenski ligi – in Fužinarja, ki nastopa v II. zvezni rokometni ligi. Po lepem in izenačenem boju so gostje zmagali s 3:0 (-14, -12, -10), čeprav bi lahko Novomeščani z malo več športne sreče osvojili vsaj en set. Na sliki: Novomeščan Babnik (št. 10) v skoku, za njim Goleš in Graberski. (Foto: S. Mikulan)

Sevnica: poraz v zadnjih minutah

Inlesovi rokometaši osvojili novi točki – Tudi brežiški ekipi zmagali

V II. zvezni rokometni ligi-sever so Ribničani v republiškem derbiju zmagali, Sevničani pa so kljub dobri igri izgubili. V slovenski rokometni ligi sta se v Brežicah pomerili ekipi Dobove in domačih rokometašev in v izredno izenačenem srečanju so zmagali domači igralci. Pri dekletih se je uresničila napoved iz prejšnje številke Dolenjskega lista: Brežičanke so sicer zmagale, niso pa se izkazale z dobro igro.

SEVNICA – SLOVAN 31 : 35 (16 : 16)

Na tekmo je prišlo okoli 1000 gledalcev in sevniški osmi igralec se je tokrat izkazal. Gledalci so domače rokometaše ves čas spodbujali, kadar pa so Slovanovi igralci dosegli izredno lep zadetek, so z aplavzom nagradili tudi goste. Tekma je bila lepa, enakovredna, Sevničani pa so pred odmorom zamudili priložnost, da bi dosegli prednost. Takoj po polčasu so povedli domači igralci, toda do večje prednosti ni prišlo. Ob koncu srečanja so gostje igrali zanesljiveje in zasluženo zmagali.

Sevnica: Možic, Krištofič, Ganc 5, Vrtačnik, Jazbec, Svažič 9, Koprivnik, Doblekar 4, Novšak 2, Šumej 11, Gologranc.

E. R.

SL. GRADEC – INLES 22 : 29 (7 : 14)

Deveto kolo v II. zvezni rokometni ligi so Ribničani pričakovali s strahom, toda že v prvih minutah prvenstvenega srečanja proti vedno neugodnim Slovenjgradčanom so se strahu otresli in hitro povedli. V drugem polčasu so gostje še bolje igrali in povedli z 12 zadetki, ob koncu pa so Inlesovi rokometaši popustili in dovolili domačim igralcem, da so ublažili visok poraz.

Inles: Leibacher, Ponikvar, Mikulin 8, S. Kersnič 2, Matelič 1, Šilc, Ambrožič 2, J. Kersnič 6, Tanko, Žuk 3, Radič 7.

BREŽICE – DOBOVA 18 : 17 (5 : 6)

V republiškem derbiju in v srečanju najboljših ekip v brežiški občini sta se v Brežicah pomerili ekipi Dobove in Brežic. V začetku srečanja sta ekipi naredili precej napak, gostje pa so se bolj znašli in odšli k odmoru z zadetkom prednosti. V nadaljevanju prvenstvenega srečanja – ogledalo si ga je 1100 gledalcev – so vodili Dobovčani, štiri minute pred koncem pa so povedli Brežičani in tudi zmagali. Vratarja Blatnik in M. Doberšek sta se oba izkazala z odlično obrambo.

Brežice: Jurkas, F. Rožman, Buzančič 2, Ban 2, Vervega 3, Bršec 3, Blatnik 5, Novosel 4, Knific, Kebe, Verstovšek, J. Rožman.

Dobova: Škofca, Ostrelič 2, Kolnik, Šetinc, Gerzič 2, Arh, Ogorevc 1, Novak, M. Doberšek 7, Bosina 3, B. Doberšek 2, Tomše.

Na sliki: sevniški igralec Šumej, strah in trepet za vse vratarje v drugi zvezni rokometni ligi.

BREŽICE – USNJAR 9 : 6 (9 : 6)

V 9. kolu slovenske rokometne lige so v Brežicah gostovale Usnjarjeve igralke. Okoli 60 gledalcev je gledalo slabo tekmo, v kateri so domače igralke zastreljale kar pet sedemmetrovk. Pri domačih je najbolje igrala Balanova in dosegla pet zadetkov.

Hribernik, Balan 5, Šatuber, Bah 2, Dimič, Zakšek, Rozman, Kežman 2, Vogrinc, Lipej, Cetin in Levačič.

V. P.

Novoteks – DKL 104 : 72

V počastitev novomeškega občinskega praznika sta se v sredo, 29. oktobra, v novi športni dvorani v prijateljski tekmi pomerili košarkarski vrsti novomeškega Novoteksa, člana najkvalitetnejše slovenske košarkarske lige, in reprezentanca dolenjske košarkarske lige. Tekmo – ogledalo si jo je okoli 300 gledalcev – sta dobro vodila novomeška sodnika Pirc in Švent.

Ekipi sta se med sabo pomerili že štirikrat in tudi v zadnjem srečanju so zmagali bolj izkušeni Novomeščani. Reprezentanca lige je v četrtem srečanju odlično igrala. Skoraj ves prvi polčas je vodila, tik pred koncem pa je Novoteks zaradi nekaj zaporednih napak povedel. V drugem polčasu so slovenski ligaši igrali precej ostreje in razliko hitro večali. Proti koncu srečanja je dolenjskim reprezentantom zmanjkalo moči in Novomeščani so v nekaj minutah pred koncem srečanja dosegli več kot 20 košev.

Za Novoteks so igrali: Seničar, Bajt 25, Ž. Kovačevič 19, Kopač 4, S. Kovačevič 6, Ivančič 10, Janežič 8, Krašovec 2, Besednjak 12 in Plantan 19.

Reprezentanca dolenjske lige: Splichal 6, Munih 29, Pibernik 4, Jurečič 4, Dejak, Podboj 11, Jakša 2, Poredoš, Lutman 4, Podržaj 7 in Avsec 5.

J. P.

AMD Ribnica: prvi organizator

Pred kratkim se je sestala komisija organizatorjev letošnjih turističnih avtomobilskih tekmovanj Slovenije za prvenstvo „Štajerska 75", ki je že drugo leto preraslo regionalne okvire. Organizatorji so razpravljali o letošnjih uspehih in pripravah za prvenstva v prihodnjem letu in poudarili, da je prišlo pri njihovem delu do manjših napak, ki pa niso vplivale na prvenstvo. Da v prihodnje ne bi prihajalo do nesoglasij, bodo spoštovali pravilnik tekmovanj. Pogovarjali so se tudi o stališčih športne komisije pri AMZ Slovenija, ki še vedno ne kaže nikakršnega razumevanja za organizacijo rally tekmovanj, ki so v naši republiki med mladimi vse bolj priljubljena. Poudarili so, da bi morali vse nesposobne člane športne komisije, ki s svojim delom zavirajo avtomobilistična tekmovanja, zamenjati.

Na sestanku so predlagali, naj bi odgovorni prvenstvo avtomobilistov „Štajerska 75" potrdili kot republiško prvenstvo, saj bi dobila Slovenija po dolgem času v avtomobilistični panogi prvenstvo, na katerem bi se pripravljali naši najboljši tekmovalci v rallyu za zvezna in morda tudi mednarodna tekmovanja.

Ob koncu srečanja organizatorjev so sprejeli dogovor, s katerim bo postalo nosilec organizacije in koordinacije med organizatorji prvenstva „Štajerska 76" Avto-moto društvo Ribnica.

Odbojka: za Krko novi točki

Moštvo Polskave prekinilo serijo novomeških zmag – V nedeljo pride ekipa Bovca

V četrtem kolu slovenske odbojkarske lige so Novomeščani gostovali v Slovenski Bistrici in srečanje nepričakovano izgubili. Osvojili niso niti seta. Precej boljše so bile v Novem mestu Krkine igralke, ki so v derbiju slovenske lige premagale Ljubljančanke.

KRKA – LJUBLJANA 3 : 1 (3,-7, 10, 14)

Komaj 30 gledalcev si je v nedeljo ogledalo dokaj zanimivo odbojkrsko tekmo med Novomeščankami in ekipo Ljubljane. V prvem setu so brez težav zmagale domače igralke, v drugem pa so Ljubljančanke dokazale, da ne veljajo zastonj za favoritke, in so ga dobile. V tretjem in četrtem nizu smo gledali izenačeno in zanimivo tekmo, v kateri so imele več moči domače igralke, ki so zasluženo zmagale. Z dobro igro sta se izkazali Rajerjeva in Filova.

Krka: Forte, Pilič, Rajer, Zevnik, Boh, Fila, Fabjančič, Adamčič in Potrč.

SAVA – ELAN 1 : 0

Novomeški nogometaši so v nedeljo gostovali pri enajsterici Save, ki je veljala za favorita. Novomeščani so bili v prvem polčasu ves čas boljši nasprotnik, toda tik pred koncem prvega dela so domači nogometaši iz nenevarne akcije dosegli zadetek. V nadaljevanju prvenstvene tekme ljubljanske podzvezne nogometne lige so gostje ves čas oblegali nasprotnikova vrata, toda izenačujočega zadetka niso mogli doseči.

M. G.

POLSKAVA – NOVO MESTO 3 : 0 (14, 7, 11)

V četrtem kolu SOL so Novomeščani gostovali pri eni izmed slabših ekip – Polskavi in srečanje izgubili, ne da bi osvojili en sam niz. Če bi imeli v prvem nizu, ko so vodili, več sreče, bi se morda tehtnica nagnila drugače. Toda v nadaljevanju se je ponovila stara napaka: igrali so taktično slabo in se prepirali in zato v naslednjih nizih nudili še slabši odpor. Zaradi tega poraza, ki so ga (po nepotrebnem) doživeli pred več kot 100 gledalci, so s prvega mesta padli na četrto. V nedeljo imajo priložnost popraviti ta spodrsljaj, saj bo v Novem mestu gostoval Bovec, ki je ob Braniku doslej še edina nepremagana ekipa.

V počastitev novomeškega občinskega praznika in 30-letnice osvoboditve je novomeški „GO" klub, ki je med najboljšimi v Jugoslaviji, pripravil močan mojstrski turnir, na katerem so nastopili nekateri jugoslovanski goisti. V mojstrski skupini je zmagal Zagorc (GDL), za njim pa sta se uvrstila Jukič (GDL) in Koncer z Reke. V drugih skupinah so zmagali Razdrtič (GDL), Jakopin (Novo mesto), Suhadolnik in Pucelj (oba Novo mesto). Na sliki: Novomeščana Čefarin in Dragan med igro.

Šahovski derbi Novomeščanom

Prvi uspeh v 1. slovenski šahovski ligi so v 5. kolu doživeli tudi Ribničani

V petem kolu prve slovenske šahovske lige (zahodna skupina) so Ribničani presenetili: v gosteh v Postojni so domače šahiste presenetili z dobrim šahom in igrali neodločeno. V dolenjskem derbiju v Kočevju so bili prepričljivo boljši Novomeščani in so po petih prvenstvenih srečanjih na drugem mestu.

KOČEVJE – NOVO MESTO 3,5 : 6,5

V dolenjskem derbiju so bili Novomeščani uspešnejši. Vsa ekipa je odlično igrala, in ko ne bi Istenič prekoračil časa za razmišljanje in ne bi na zadnji mladinski deski gostje predali srečanja brez boja, bi bil lahko rezultat še ugodnejši. Edina slaba točka v ekipi je bil tokrat mojster Osterman, ki očitno še ni v formi. V nedeljo ob 9. uri se bodo Novomeščani v domu JLA pomerili z Jesenicani.

Posamični izidi 5. kola: Cimer – Osterman 1:0, Mestek – Penko 0:1, Ivič – Praznik 0:1, Ofak – Sitar 0:1, Zupančič – Poredoš remi, Podkoritnik – Istenič 1:0, Šega – Peterle 0:1, Gornik – Istenič 0:1, Mohar – Pucelj 0:1 in Dulmin – Čanič 1:0.

T. Š.

NANOS – RIBNICA 5 : 5

Ribničani so se razigrali šele v petem kolu. Postojnčani so pričakovali, da bodo osvojili skoraj vse možne točke, toda gostje so z dobro igro nabirali točko za točko in ob koncu nabrali pet točk, kar je zadostovalo za neodločen rezultat in prvi večji uspeh v 1. slovenski ligi. Kljub remiju so Ribničani še vedno na zadnjem mestu, le da so se močno približali Koprčanom.

RIBNICA – CERKNICA 1 : 0

V prvenstveni tekmi ljubljanske nogometne podzvezne lige so v Ribnici gostovali nogometaši iz Cerknice. V izredno zanimivi in lepi tekmi so domači zasluženo zmagali. Edini zadetek so dosegli po izredno lepi akciji, uspešen pa je bil Dejanovski. Po tej zmagi so se Ribničani še bolj utrdili na vrhu lestvice.

M. G.

Posamični izidi: Nikolič – Janež 1:0, Hajna – Mohar 0:1, Stefančič – Golja 1:0, Gospodarič – Karničnik remi, Slejko – Rakovič 0:1, Dekanj – Mikulin 1:0, Progar – Tanko 0:1, Krašovec – Drobnič 0:1, Celja – Levstik remi in Janežič – Trobec 1:0.

Vrstni red: 1. Lesce 37, 2. Novo mesto 31,5, Borec 30, Jesenice in Iskra po 28, Kočevje 27,5, Solidarnost 24, Svoboda 23,5 Borovnica in Nanos 18,5 Koper 16,5 in Ribnica 15.

Pred kratkim sta se na dvosteznem kegljišču v Gasilskem domu v Sevnici pomerili ekipi Celulozarja in Kopitarne. Po izenačenem in zanimivem dvoboju se je srečanje končalo neodločeno: 2007:2007. Na sliki: na levi člani Kopitarne, na desni pa Celulozarjeva ekipa.

Konec oktobra je bilo v Kočevju finalno republiško tekmovanje v košarki, na katerem so se pomerile pionirske ekipe iz Ljubljane (Slovan), Maribora, Murske Sobote in Kočevja. Največ znanja so pokazali Ljubljančani, drugo mesto pa so zasedli domači pionirji, ki jih je vodil trener Cveto Arko. Na sliki: nadarjeni kočevski pionirji s svojim trenerjem. (Foto: France Brus)

Šport

RIBNICA – Prejšnji teden so ekipe v dolenjski rokometni ligi – zahod odigrale zadnje kolo. Prvo mesto so brez težav osvojili Donitovi igralci iz Sodražice, saj so zmagali v vseh srečanjih. Rezultati 6. kola: Ponikve – Dobrepolje 21:26, Kočevje B – Grosuplje 13:18, Šmarje Sap – Donit 15:23. Vrstni red: 1. Donit 12 točk, 2. Grosuplje 9, 3. Dobrepolje 9, 4. Ponikve 6, 5. Inles 4, 6. Šmarje Sap 1, 7. Kočevje B 1. (M. G.)

GRADIŠČE – Tudi v vzhodni dolenjski rokometni ligi so končali jesenski del tekmovanja. Po šestih kolih so prvo mesto osvojili rokometaši iz Gradišča, ki imajo boljšo razliko v golih. Rezultati zadnjega kola: Gradišče – Črnomelj B 39:24, Šentjernej – Krka B 28:26, in Semič – Šentvid 20:19. Vrstni red: 1. Gradišče 11, 2. Višnja gora 11, 3. Semič 6, 4. Šentjernej 4, 5. Šentvid 4, 6. Črnomelj 2 in 7. Krka B 2 točki. (M. G.)

ŠENTJERNEJ – V zadnji letošnji prvenstveni tekmi v ljubljanski nogometni podzvezi I. B razreda je v Šentjerneju gostovala ekipa Podpeči. Domači nogometaši so prav v zadnjih kolih odlično igrali, tako da so premagali tudi Podpečane in se z dvema novima točkama uvrstili v sam vrh, saj zaostajajo za vodečo ekipo le za dve točki. (S. V.)

NOVO MESTO – V ponedeljek je komisija za košarko pri novomeški ObZTK sklicala ustanovni sestanek medobčinske košarkarske zveze za Dolenjsko in Belo krajino. Na sestanku so bili vsi predstavniki klubov. Pregledali so dosedanje delo komisije za košarko in ob koncu sestanka potrdili medobčinsko košarkarsko zvezo. (D. P.)

RIBNICA – Ribniški igralci namiznega tenisa letos nastopajo v ljubljanski področni namiznoteniški ligi. V prvenstvenem srečanju z Javnimi skladišči iz Ljubljane je dobro igral le Oražem, ki je premagal vse tri Ljubljančane. Rezultat: 3:5 za goste. (M. G.)

MIRNA – V prvenstveni tekmi ljubljanske nogometne podzvezne lige I. B razreda so Šentjernejčani gostovali na Mirni in v zanimivi tekmi zasluženo zmagali s 3:2. Zadetke sta dosegla Lešnik (2) in Tratar. (V. S.)

NOVO MESTO – V počastitev občinskega praznika je bil na Loki v organizaciji RK Krka in pod pokroviteljstvom občinske konference ZSMS Novo mesto odigran rokometni turnir, na katerem so zmagali igralci iz Krke. Vrstni red: 1. Krka B, 2. ZSMS Zbure, 3. ZSMS Zdravilišče Šmarješke Toplice, 4. ZSMS „KIC" Grm. Prva ekipa je dobila pokal, ostale pa diplome. (J. G.).

Kaj, kje, kdo?

V 10. kolu II. zvezne rokometne lige-sever se predstavnikoma Dolenjske obeta le en par novih prvenstvenih točk. Osvojili jih bodo Inlesovi rokometaši, ki se bodo pred domačimi gledalci pomerili z zadnje uvrščenim Piranom. Sevničani gredo v Celje, kjer bodo v tekmi z najboljšimi rokometaši v ligi poskušali doseči kar najbolj ugoden rezultat. V slovenski rokometni ligi za moške se obetajo Dobovi in Brežicam nove točke. K prvi pridejo v goste Mlinotestovi rokometaši, Brežice pa gredo v Radgono, kjer bi morale igrati najmanj neodločeno. Zmaga se obeta tudi Brežičankam, ki bodo pred domačimi gledalci igrale z vrstnicami iz Celja.

V slovenski odbojkarski ligi pridejo v Novo mesto v letošnjem prvenstvu še neporaženi Bovčani. Ker so Novomeščani v četrtem kolu po nepotrebnem izgubili, bodo poskušali osvojiti nove točke, zato se obeta zanimivo srečanje. Novomeščanke bodo v nedeljo igrale na Jesenicah. Ker Gorenjke v letošnjem prvenstvu ne igrajo tako dobro kot prejšnja leta, se Krki obetajo nove točke.

V prvi slovenski šahovski ligi-zahod se v šestem kolu obetajo zanimivi boji. Novomeščani – od kola do kola igrajo bolje – igrajo doma z Jesenicami. Vse ljubitelje šaha vabijo na srečanje, na katerem bodo zmagali. Kočevarji gredo k trenutno vodečim Lescam in bodo po vsej verjetnosti doživeli poraz, Ribničani pa se bodo pomerili s šahisti Iskre, ki so bili lani med najboljšimi v slovenski šahovski ligi.

Dr. BOŽO OBLAK

Kako ohraniti zdravje

5

Sončne kopeli ali sončenje spodbujajo živčni sistem in kožno izločanje, ustvarjajo v kozi pigment ali temno kožno barvilo in vitamin D, ki preprečuje rahitis. Poveča se tudi tek, zmanjša utrujenost, nastopi poživitev. Sončiti se je treba začeti postopno. Če se prvi dan predolgo sončimo, se opečemo. Pretiravanje s sončenjem povzroči suho in nagubano kožo, ki ji pravimo „mornarska koža", lahko pa tudi sončarico ali vsaj glavobol. Ker se pri sončenju potimo, smo žejni. Za utešitev žeje priporočamo pitje brezalkoholnih pijač, za osvežitev kože pa prhanje ali kopanje.

Kopanje v naravnih vodah dopolnjuje sončenje in zračenje. Utrjuje in osvežuje telo. Sploh je kopanje v hladni vodi s plavanjem eden najpopolnejših športov. Posebno velja to za morje, ki vsebuje mnogo rudninskih snovi. Osvežilne kopeli v naravi spodbudno vplivajo na živčni sistem, zbujajo tek in sploh vplivajo rekreativno.

Kopanje v bazenih ni tako higienično, ker se kopalci pred vstopom v bazen ne umijejo vedno, včasih si niti nog ne.

V hladni vodi ne smemo biti predolgo, ker nas lahko zagrabi krč, dobimo glavobol, prehladimo se, dobimo drisko ali nas lahko celo udari srčna kap. Nevarno je tudi, če skačemo v vodo pregreti ali presiti. Ko se koža naveži, če začnemo drgetati in smo utrujeni, moramo s kopanjem prenehati.

5. TELESNE VAJE

Človeškemu telesu sta potrebni dejavnost in gibanje, ki ugodno vplivata na vse procese v organizmu. Ker v sodobnem življenju ljudje premalo fizično delajo, so telesne vaje za dobro vzdrževanje telesne in duševne zmogljivosti še toliko bolj nujne. Telesne vaje utrjujejo človekovo zdravje, dajejo spretnost, urnost, prožnost, skladen razvoj, telesno moč, pravilno držo in sposobnost koncentracije, reaktivnosti in pozornosti. Dvigajo pa tudi človekove duševne, moralne in družbene vrednote, ker privzgajajo tovarištvo, hrabrost, plemenitost ter smisel za trezno in naravno življenje. Še posebno so koristne, če jih izvajamo na prostem.

(Konec prihodnjič)

Dolenjski list pred 20 leti

Pod krinko modernizmov

ORGANIZACIJSKE OBLIKE nam narekujejo cilj: kako bi najbolj razvili našo dejavnost, zbrali čim več ljudi z zdravim razvedrilom, kulturnim izživljanjem in splošno izobrazbo, dvigali raven idejne izobrazbe vseh, ki se aktivno udejstvujejo v družbenem življenju, da bi vse bolj uspešno onemogočali tuje vplive, ki se skrivajo bodisi pod krinko starih kulturnih tradicij, bodisi pod krinko raznih „modernizmov", ki ovirajo takšen razvoj izobrazbe naših delovnih ljudi, ki je potreben za uspešen napredek in razvoj naše socialistične demokracije.

VAŠČANI LIPOVCA in okoliških vasi ob progi Kočevje–Ljubljana so imeli za postajo staro barako, ki ni več ustrezala. Zato so lani začeli graditi novo postajo in bo v kratkem dograjena. Prebivalci so veseli, saj jim ne bo več treba v dežju čakati vlaka.

NAVZLIC HUDIM razočaranjem, ki so jih mnogi doživeli po ilegalnem pobegu iz domovine, se še vedno najdejo taki naivneži, ki tvegajo prehod preko meje in v tujini zamenjajo svoj ta ali oni poklic za kmečkega hlapca. Za borih 200 šilingov na mesec delajo taki v sosednji Avstriji od zore do mraka, če sploh dobijo delo.

KOSTELSKA DOLINA je tipični sadjarski kraj z zelo dobrimi naravnimi pogoji za uspevanje sadnega drevja. Letos so se posebno obnesli nasadi jablan, ki so dali nadpovprečno letino. Sadje je razmeroma tudi lepo in zdravo.

ŠOLSKI ODBOR je obravnaval tudi gmotne razmere dijakov. Med takimi, ki stanujejo pri zasebnikih, ker imajo dovolj sredstev za internat, je tudi nekaj takih, ki imajo hrano le enkrat na dan. Šolski odbor bo pokrenil vse potrebno, da se zagotovi pomoč tem mladim ljudem, težave pa so v tem, ker ni denarnih sredstev.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 4. novembra 1955)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Dijaškim zobem prav pride

(D i j a š k a k u h i n j a) v Novem mestu prav zelo potrebuje krompirja, zelja, repe, korenja in fižola. Ta ali uni morda lahko utrpi kakov mernik prsnine, kakov litrček fižola; naj ga blagovoli poslati v dijaško kuhinjo – zobem naših dijakov, ki so se do prve konference z malo izjemami sploh prav dobro ponašali v šoli – takova reč kaj prav pride.

(D o l e n j c i) preudarite torej dobro, predno glasujete! Vaši volilni možje naj volijo soglasno poslance, zveste in verne katoličane in kot taki bodo resno smatrali svoj poslanski posel. Kot zavedni narodnjaki bodo vsikdar branili in varovali naše narodne svetinje, tirjali jednakopravnost z drugimi narodi v šoli in uradih, kjer liberalci toliko nemškutarijo.

(S u r o v o s t b r e z) konca in kraja se je dogodila, ko so neznanci – zločinci na škofijsko palačo v Ljubljani napisali ostuden napis, ki pričuje, da žele vzvišenemu knezoškofu zgodnjo smrt. Ta pobalinska razdivjanost je sad neprestanega hujskanja slovenske liberalne stranke zoper iskreno ljubljenega našega višjega pastirja in zoper duhovščino sploh. Dočim so vsi pametni ljudje in domači in tuji časniki odločno grajali ta do skrajnosti umazan čin, glasilo slovenskih liberalcev tega ni prav nič obsojalo in se le norčevalo iz vsega.

(V k r a t k e m s e m) potoval v Mokronog, ali žalostno se mi stori, ko slišim nekaj nezastopnosti v dekliški družbi. Mi je žal, da sem bil nekdaj domačin.

(P o r t u g a l s k i k r a l j) je nameraval nedavno obiskati laškega kralja v Rimu. A ko je zvedel, da bi bilo to veliko razžaljenje papeža, kateremu je bil Rim oropan, opustil je ta načrt.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. novembra 1895)

PO SVETU OKOLI

PRIMEREN KRAJ – Sloviti filmski in zakonski par Taylor – Burton je po vseh zgodah in nezgodah, po pretepanju, lasanju, čezmernem pitju ter ločitvi ponovno skupaj. Romanca se znova začenja. Da bi bila filmarja še bolj izvirna, sta se poročila v zakotni afriški vasi, kjer so na matičnem uradu zapisali njuni imeni med imena domačinov. Po slavnosti sta ponovno združena in ljubeča se zakonca odšla na breg reke in spila steklenico šampanjca v navzočnosti vodnega konja in nosoroga. V tej družbi sta se počutila dokaj domače.

HULIGANI – V neki manjši kavarni v angleškem mestu Birmingham je prepovedan vstop v lokal vsem gojencem bližnjega doma onemoglih. Najstniki so se namreč pritožili, da se skupine upokojencev zelo grdo in nedostojno obnašajo, da pljuvajo po tleh, se kregajo in celo izzivajo pretepe. Mladoletniške pritožbe so preverili in – upokojencem prepovedali vstop v kavarnico.

PRODORNA LJUBEZEN – Namesto do tihega uživanja ljubezenskih slasti je mladi zaljubljeni par prišel v zapor. Američanka Rosemarie Lederer in njen ljubček Italijan Domenico Zema sta namreč v nekem gozdičku južno od Rima iskala skriven prostorček za gruljenje, toda namesto sladkosti sta se srečala s tuljenjem siren, policijskimi psi in stražarji, ki so ju strpali v zapor. Zaljubljenca sta prodrla v super tajno bazo NATO pakta.

OKRETNOST – Angleški policaji so dobili nova vozila, da bi se z njimi lahko čimprej prebili na potreben kraj, ne da bi jih gost promet oviral. Z modro barvo lepo pobarvana vozila, ki nosijo dobro viden napis „Police", so kolesa. Zaenkrat so še brez policijske sirene.

OPOROKA – Umrl je angleški trgovec s premogom Eddie Horley, ki je dneve svojega življenja izgubljal v mestu Altrinchamu. Kot se poštenemu človeku spodobi, je za seboj pustil lepo napisano oporoko, v kateri se je spomnil tudi davkarjev, ki so ga vse življenje vneto sledili. V oporoki jim je zapustil po pol limone z besedami: „Tako, zdaj pa izžmite!"

Naše zdravilo proti raku

Interferon prestal prvo preizkušnjo – Tudi uspehi

Odkar je rak postal ena najpogostejših bolezni današnjih dni, si človeštvo vztrajno prizadeva najti zdravilo za zločeste novotvorbe. Nič kolikokrat smo lahko slišali ali brali o „odkritju"; poročali so, da so končno odkrili povzročitelja, da so našli zanesljivo zdravilo – a ljudje so še naprej umirali. Odkritja so se izkazala za manj uspešna, kot so jih proglašali. Toda vsak korak, ki ga je medicina storila na tem področju, je pomenil nov žarek upanja.

Na nedavnem mednarodnem simpoziju o klinični uporabi novega preparata Interferona, namenjenega zdravljenju malignih tumorjev, je eden od tvorcev novega medikamenta dr. Drago Ikić poročal o rezultatih, ki jih je Interferon dal v nekaterih primerih. Čeprav je poudaril, da ne gre za dokončno zdravilo proti raku, je njegova uporaba pokazala, da je lahko tudi uspešno.

Na simpoziju so o učinkih novega preparata poročali znanstveniki iz drugih držav, kjer so Interferon preizkušali na poskusnih živalih ali v klinični uporabi. Rezultati raziskav iz Argentine, Češkoslovaške, Belgije, Japonske, Nemčije, Sovjetske zveze in iz naše države so vsekakor hrabreči. Strokovnjaki so navedli primere ozdravljenja kožnega raka ali primere umikanja tumorjev. Najzanimivejši primer je navedel dr. Ikić. Poročal je o enomesečni terapiji, ki je povsem pozdravila kožnega raka pri nekem jugoslovanskem kmetu.

Zdravilo, če ga tako že smemo imenovati, upravičeno vzbuja veliko zanimanja in upanje, da bo zloglasna bolezen nekega dne le spravljena na kolena.

Krater vulkana, ki edini v Jugoslaviji še deluje.

Edini delujoči vulkan pri nas

Zveplene pare iz vulkana so tudi zdravilne – Obiski

Že večkrat smo zapisali, da je Jugoslavija svet v malem. Da je to resnično, nam dokazuje tudi to, da se naša deželja ponaša med drugim celo z vulkanom, ki še deluje. Seveda ni to vulkan, ki bi se lahko primerjal s slovitim italijanskim Vezuvom, a vulkan je le.

Že stoletja leži v vasi Kosel pri Ohridu vulkanček, ki prav to desetletje doživlja svoja poslednja leta. Nekdaj je zaradi svojih žveplenih sparin pritegnil prebivalce, da so se naselili v njegovi bližini. Po eni od številnih ohridskih legend naj bi iz žvepla, ki se je nabiral ob vulkančku, delali stari ohridski obrtniki smodnik. Še danes pa velja med okoliškimi prebivalci za naravno zdravilišče.

Od vulkana se je danes ohranil le krater, ki meri v premeru vsega dvajset centimetrov. Iz kraterja občasno izhajajo žvepleni plini. Okoliške gore kažejo, da je nekdaj mogočno bruhal lavo iz sebe. Zdaj seveda ni več tako grozovit, a nevaren je še.

Znano je, da žveplo zdravi nekatere kožne bolezni, zato bolniki s takimi obolenji prihajajo od meseca maja do septembra k vulkančku in se zdravijo nad njegovimi žvepleninimi soparami. Vendar so nekateri dostikrat nepazljivi in se zaradi predolgega zadrževanja lažje zastrupijo.

Beograjski geologi so edini še živi jugoslovanski vulkan preiskali in ugotovili, da odmira. Večjih in obsežnejših raziskav še niso naredili.

Črički in mravlje

Letos imamo lepo in suho jesen. Ljudje hitijo pospravljat zadnje pridelke z njiv in travnikov. Vinogradi že nekaj časa samevajo, kajti mošt se bo vsak čas spremenil v vino. Kajpak, ljudje imajo vedno obilo dela. Eni vozijo iz gozda les za kurjavo in prodajo, drugi pa grabijo listje. Podlogarjev Jaka je že vse to opravil, kajti on ima stroje, zato je kidal gnoj, da ga odpelje na njivo.

„Anti še pomniš tisto pripovedko o čričku in mravlji?" me je vprašal, ko sva se menila o tem in onem.

„Kaj ne bi! Pa menda ne tiste, ko je mravlja celo leto zbirala drobtinice za zimo in hude čase, medtem ko je čriček godel, užival in zafrkaval druge, pozimi pa od gladu poginil?".

„Tisto, tisto," mi je prikimal in pristavil: „Kaj ni nekaj podobnega pri ljudeh? Eni delajo, garajo, da se preživijo, drugi pa na lahek način pridejo do novcev. Ali si že kdaj slišal, da je pri nas kateri lenuh od gladu umrl? Nikoli. Vedno najdemo tudi zanje dovolj hrane in priboljškov, da se jim ni treba mučiti, pa še presneto izbirčni so in niso z vsako rečjo zadovoljni."

„Eh, kaj bi se jezil, tudi taki morajo živeti," ga tolažim.

„Živeti že, ne pa uživati, saj se takim godi bolje kot pridnim. Veš, jaz hodim še v službo, pa v podjetju z muko zbiramo drobtine, da bi nekaj prihranili in stabilizirali gospodarstvo. Delamo zastonj ob sobotah, dodajamo prihranke, pa vendar tako malo zaleže. Po mojem je še vedno preveč čričkov, ki godejo in uživajo po starem. Kadar jim kdo naloži naloge, se hvalijo, obljubljajo, nalog pa ne izpolnijo. Ali veš, kdo trpi zavoljo vsega tega?"

„I, kdo? Mi vsi. Saj veš, kako je bilo na Dunaju. Jaz sam sem moral opraviti z Brdavsom. Ko sem ga ukrotil, so pa vsi slavili zmago in name malo manj kot pozabili."

MARTIN KRPAN

„Božjega psa" bodo zredčili

Ovčerejci in vlada so napovedali boj kojotom

Indijanci so rekli kojotu „božji pes", da bi tako poimenovali njegovo žilavost v borbi za obstanek. Dandanes se nad kojotom zgrinjajo samo kletvice; rejci ovac v ZDA dolžijo kojota za pogin desettisočev ovc. Dolga leta so prosili vlado, naj stori kaj proti tej nadlogi, a šele letos so njihovo prošnjo uslišali. Sklenili so, da v treh letih s strupi zmanjšajo število kojotov. Na pomoč so poklicali tudi biologe, ki pa so povedali, da posel še zdaleč ne bo lahak.

Kojot je zelo prebrisana žival. Čeprav so jih že do sedaj vsako leto postrelili okoli 200 tisoč, so se namnožili, tako da jih je približno poltretji milijon. Pasti, ki jim jih nastavljajo, kojoti najprej sprožijo in šele potem v miru pogoltnejo vabo. Lovce vlečejo za nos tudi tako, da si skopljejo več lažnih rovov. Poleg tega pa so zelo skromni, kar se tiče hrane: jedo skoraj vse, od podgan, zajcev in žuželk do jagod in sadja.

Kojot: žival, ki se ne da kar tako.

Biolog Fred Knowlton z utaške univerze je opozoril sovražnike kojotov, da bo njihovo početje brez uspeha, ker se kojoti plode po zelo natančnem vzorcu: manj ko jih je, bolj plodni so.

Še bolj presenetljive pa so bile analize, ki so jih posebej za nameravano akcijo naredile strokovne skupine. Ugotovili so, da kojoti sploh niso ljubitelji ovčjega mesa, za kakršne bi jih radi proglasili lastniki velikih ovčjih čred. Samo slaba četrtina kojotov sploh žre bravino.

Vendar se kojoti delnemu uničenju ne morejo izogniti, čeprav je žalostno, da so se zanje začeli v večji meri zanimati prav zaradi tega.

(Ne) resnice z napako

Tajnica je novemu direktorju najprej pokazala svoje telo (delo).

Pomanjkanje denarja je povzročilo, da so bili delavci dva meseca brez hlač (plač).

V podjetju so sklenili, da bo sterilnost (storilnost) glavno merilo (merilo) za delitev osebnih dohodkov.

Za številne zasluge so mu podelili litino (listino) častnega občana.

Na seji je predsednik hrabro brcnil (branil) delegata.

NABRAL: J. JUST

Rešitev prejšnje križanke

D L	VESOLJE	KOVINSKA ZAŠČITNA OBLEKA	PORCELANSKA GLINA	OPUS	ŠVIC. MESTO	D L	STANJE	NERODA	JAP. VELEMESTO		
VRSTA PALME						100					
ŽIRAFA						TRTA / VRSTA HRUŠKE					
HÚDO				MORSKI BREG							
MELIŠČE / Ž. IME				NENASITNOST / KRAJ. IVEČ.							
					LEČA / RAVS						
D L	STEZICA	TUR. POKRIVALO / VLOGA DRUŽABNIKA							VEZ	MRHOVINAR	
DEL SKLADBE			MESTO PEK FRUŠKO GORO	POLI. REKA	BODICA / KORALNI OTOK		SASA SANTEL A V DEŽELA				
OPARJENI DEL KOŽE					MOŠTVO						
POHORSKI GRANIT					VRSTA IGRE NA VARTE / ÜRGENS TURK						
LAHEN UDAREC			SENČNA STRAN			Ž. IME					
BOGINJA NESREČE			MODEL			KLICA					

V skafandrih nad grozni virus

Nevarno, a na srečo redko bolezen so odkrili šele pred 6 leti – Pri preučevanju virusa, ki jo povzroča, je umrlo več raziskovalcev – Prenaša jo podgana

Pred šestimi leti so se medicinski strokovnjaki znašli pred neznano, sicer redko, a zelo nevarno boleznijo, ki so jo imenovali lassanska mrzlica. Čeprav je bolezen že prej morila prebivalce zakotnih predelov sveta, se je moderna znanost z njo seznanila in spoprijela šele leta 1969, ko je neka ameriška sestra v nigerijskem mestu Lassa nenadoma zbolela za čudno džungelsko mrzlico. V 24 urah je umrla. Sestra, ki jo je negovala, je umrla deset dni zatem. Ko je zbolela še tretja sestra, so jo hitro prepeljali v ZDA in jo uspeli rešiti smrti.

Toda davek je bil visok. Dva od treh raziskovalcev, ki so preučevali krvne vzorce, sta se kljub vsem previdnostnim ukrepom okužila z virusom in umrla. Uspelo jim je izolirati nevarni virus in ga preučiti, toda nadaljne raziskave so zaradi nevarnosti opustili.

V londonskem medicinskem raziskovalnem centru so raziskovali dalje, a tudi tu je več raziskovalcev vsem zavarovalnim ukrepom navkljub zbolelo za lassansko mrzlico, eden pa plačal z življenjem.

Toda davek je bil visok. Dva od treh raziskovalcev, ki so preučevali krvne vzorce, sta se kljub vsem previdnostnim ukrepom okužila z virusom in umrla. Uspelo jim je izolirati nevarni virus in ga preučiti, toda nadaljne raziskave so zaradi nevarnosti opustili.

V londonskem medicinskem raziskovalnem centru

Bolnika, okuženega virusom lassanske mrzlice, so prepeljali z letalom. Na letališču so ga prevzeli bolničarji z dihalnimi aparati in zaviti v plastične vreče, taka previdnost je potrebna, ker je virus okužil in pomoril celo strokovnjake, ki so ga raziskovali v moderno opremljenih in nadvse zavarovanih laboratorijih.

Toda davek je bil visok. Dva od treh raziskovalcev, ki so preučevali krvne vzorce, sta se kljub vsem previdnostnim ukrepom okužila z virusom in umrla. Uspelo jim je izolirati nevarni virus in ga preučiti, toda nadaljne raziskave so zaradi nevarnosti opustili.

V londonskem medicinskem raziskovalnem centru so raziskovali dalje, a tudi tu je več raziskovalcev vsem zavarovalnim ukrepom navkljub zbolelo za lassansko mrzlico, eden pa plačal z življenjem

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

PRISILNA IZTREZNITEV – 28. oktobra so črnomaljski miličniki odpeljali iz Švajgerjeve gostilne Camila Keranoviča iz Vel. Kladuše. Ta je prišel v lokal opit, se nedostojno obnašal in razbijal kozarce. Do iztreznitve so ga pridržali, moral pa bo še pred sodnika za prekrške.

ČUDEN KRAJ ZA RAZBIJANJE – Novomeški miličniki so 28. oktobra spravili za nekaj ur na hladno 21-letnega Jožeta Krašovca iz Vel. Brusnic. Ta si je izbral kraj za razgrajanje kar na postaji milice. Kričal je in razbijal po okencu dežurnega, dokler mu niso priskrbeli počitka v prostorih za ta namen. Prijavljen je tudi zaradi prekrška.

VLOM V POSTAJALIŠČE – 29. oktobra dopoldne je bilo vlomljeno v železniško postajališče Rakovnik. Vlomilec je razbil steklo na oknu, zlezel v pisarno in se ročne blagajne polotil s krampom. Blagajna pa se ni vdala in je neznanec odšel brez plena.

OB KURE IN ŽGANJE – V noči na 30. oktober je nekdo vdrl v kurnik Mihaele Trunkel ter odnesel 9 kur in 3 peteline. Iz oškodovankinega nezaklenjenega avtomobila pa sta izginili dve steklenici žganja.

NI ŠLO BREZ MILIČNIKOV – 30. oktobra zvečer so metliški miličniki pridržali do iztreznitve 27-letnega Antona Šilca iz Vranovič. Prišel je v Štampoharjevo gostilno v Gradcu in vinjen začel razbijati steklenino, razen tega je žalil goste. Šilc bo moral pred sodnika za prekrške.

IZ AVTA JE ŠLA ODEJA – V noči na 31. oktober je bilo vlomljeno v kombi Osmanija Alitija iz Novega mesta. Avto je stal na Zagrebški cesti, kjer lastnik stanuje. Vlomilec je vdrl skozi prednja vrata in odnesel odejo, vredno 700 dinarjev.

POŽAR PRI ŠMARJETI – 2. novembra zjutraj je začelo goreti v gospodarskem poslopju Jožeta Žiberta v Vinici pri Šmarjeti. Pogorelo je ostrešje, dolgo 22 m, pa tudi seno in slama, tako da cenijo škodo na 60.000 dinarjev. Ugotovili so, da so imeli v gospodarskem poslopju svinjsko kuhinjo, zaradi slabe dimne napeljave pa se je vnelo seno, nakar se je ogenj razširil še na ostrešje.

KRIV JE BIL ZAJEC

30. oktobra popoldan je Ignac Ferkolj vozil z avtom iz Dobravice proti Zagrebu. Blizu Mrtvic je čez cesto stekel zajec, za njim pa še lovski pes. Psa je avtomobilist zadel in povozil ter hkrati izgubil oblast nad vozilom. Zapeljal je v loku, nato se je prevrnil. Pri nesreči je bila poškodovana voznikova žena Angela Ferkolj, ki so jo prepeljali v bolnišnico, gmotna škoda pa znaša 20.000 dinarjev.

IMV dolguje delavcu 45.880 dinarjev

Jože Agnič iz IMV je bil nezakonito odpuščen iz službe, zato bo za nazaj dobil, kar mu gre – Kolektiv mora s svojo terjatvijo počakati

Jože Agnič, skladiščnik v IMV, je bil po mnenju vrhovnega sodišča nezakonito odpuščen iz službe. Pred kratkim je še sodišče združenega dela obravnavalo Agničev zahtevek, da mu kolektiv dolguje skoro 70.000 dinarjev. Toliko mu niso prisodili, pač pa le 45.880 din. Obenem pa je Agnič v postopku zaradi suma kaznivih dejanj.

25. januarja 1973 je Agnič dobil odločbo, da mu preneha delovno razmerje zaradi samovoljne zapustitve dela, ker ga ni bilo v službo od 27. novembra 1972 do 18. januarja 1973. Agnič ni mislil službe pustiti in se je pritožil na zakoniti organ v IMV, kjer pa ni uspel. Tudi sodišče združenega dela je prvič odločilo, da ima IMV prav, na Agničevo pritožbo pa je vrhovno sodišče odločilo v delavčevo korist. Odločili so:

Ker je bil Agnič medtem dalj časa brez osebnih dohodkov, je potem odločba, izdana v IMV, je nezakonita in delavca morajo sprejeti nazaj na isto delovno mesto.
prek sodišča združenega dela terjal od IMV 69.296 dinarjev, kolikor bi mu po njegovem pripadalo za osebni dohodek, dobiček, za dodatek na stalnost in regres za letni dopust od 1. marca 1972 do 30. 10. 1974.

Po drugi strani je tovarna IMV terjala od Agniča 24.362 din za povzročeno škodo, ki naj bi jo povzročil kot skladiščnik z nevestnim poslovanjem. Vse to so nedavno tega na sodišču združenega dela v Novem mestu ponovno obravnavali. Senat pod predsedstvom Vladimirja Bajca je po končanem postopku izdal odločbo, s katero je prisodil, da gre Agniču od IMV samo 45.880 dinarjev, kajti ustava pravi, da je delavec plačan po delu. Agnič je uspel z zahtevkom iz osebnega dohodka in dodatka na stalnost, ne pa z zahtevkom na delitev dobička. Ker med tem ni delal, tudi ni prispeval k dobičku, zato nima pravice iz tega naslova nič terjati.

Tovarna IMV pa bo morala s svojo terjatvijo do Agniča počakati. Res je ta v postopku zaradi suma kaznivih dejanj, ko razčiščujejo primanjkljaj v skladišču. Ni pa še dokazano, da bi bil tega Agnič kriv, še manj pa, da bi primanjkljaj namenoma povzročil ali da bi ga zagrešil zaradi hude malomarnosti.

DVE URI ZAPRTO

3. novembra dopoldne se je na cesti Brežice–Šentlenart pripetila hujša prometna nesreča, pri kateri je bilo udeleženih več vozil, cesta pa je bila dobri dve uri zaprta. Medtem ko je en avto povsem uničen, je na ostalih za 70.000 dinarjev škode. Do nesreče je prišlo, ko je Marko Matijevič iz Bušeče vasi prehiteval kolono treh osebnih avtomobilov, naproti pa je pripeljal avtomobilist Martin Kežman iz Dobove. Tovornjakar se je skušal umakniti in je zavrl, takrat pa ga je zaneslo. Trčil je v Kežmanov avto, hkrati pa oplazil vse tri osebne avtomobile, ki so se zaleteli tudi med seboj. Nesreča je terjala še hudo telesno poškodbo Martina Kežmana.

OGENJ PRI NATAKANJU PETROLEJA

27. oktobra zvečer je nastala eksplozija v garaži Matilde Franko v Vrhpolju. Zgodilo se je, ko je znanka Justina Gorišek prišla prosit petrolej na posodo. Obe sta šli s prižgano petrolejko v garažo, kjer je imela Frankova spravljen petrolej v plastični posodi.

Ko sta prelivali, so se petrolejski hlapi vneli, nastala je eksplozija in ogenj je zajel obe ženski. S hudimi opeklinami so ju potem prepeljali v novomeško bolnišnico. Ogenj pa je ožgal tudi nekaj kmetijskih strojev.

Šoferski „asi"

Med Krškim in Brestanico so prometne nesreče na dnevnem redu. Skoro vsak dan je zaradi trčenj nekaj časa zaprta cesta, avtomobili pa stojijo v kolonah včasih tudi po več ur. Tako je izgubljen delovni čas, nastaja pa tudi gospodarska škoda, ker marsikdo ne more pravočasno priti v službo.

Vse to se dogaja zaradi prenagle vožnje. Vozniki avtomobilov, pa tudi mopedov in koles s pomožnim motorjem ne prilagajajo hitrosti razmeram na cesti, predvsem pa ne upoštevajo, da je dovoljeno voziti največ 40 kilometrov na uro. Vozijo namreč celo še enkrat hitreje, zalotili pa so tudi avtomobiliste, ki so imeli na brzinomeru 95 kilometrov. Nič čudnega torej, če so karamboli vsakdanji pojav.

Čudno je le to, da se iz vsakodnevnih nesreč domačini nič ne nauče in kar naprej tvegajo. Vsak se ima za neprekosljivega voznika. Neki domačin je ondan rekel: „Če so že nekateri drveči norci, naj se zaletijo, jih ni škoda, ampak žalostno je, da potegnejo v nesrečo druge."

R. B.

Je še nevaren okolici

Janko Brajdič pojde v zavod na zdravljenje

Novomeško okrožno sodišče je pred kratkim obravnavalo primer streljanja v romskem naselju Žabjak letos 3. maja, ko je Janko Brajdič s strelom iz bližine zadel Amalijo Brajdič in povzročil njeno smrt.

Da imajo Romi razno orožje in z njim od časa do časa obračunavajo med seboj, je splošno znano, toda to, kar se je zgodilo 3. maja letos v Žabjaku, ni bil obračun. Janko Brajdič je s predelano italijansko puško od blizu ustrelil svojo priležnico Amalijo, nazvano Ute, in jo zadel v prsi. Izkrvavela je in umrla.

Čeravno je bilo s pričami dokazano, da je Janko svojo nezakonito ženo večkrat pretepel, da je uhajala, se tisti dan med njima ni nič zgodilo. Malo prej so skupaj pili pri Henrikovem šotoru, vrnili so se domov in nič hudega sluteča Amalija je sedela na starem akumulatorju, ko jo je Janko počil.

Psihiater je ugotovil, da ima Janko Brajdič, star 54 let in oče petih otrok, stalne duševne motnje, v času storitve kaznivega dejanja pa ni bil prišteven. Prav zaradi tega in ker je po mnenju psihiatra še nevaren za okolico, je sodišče Janku Brajdiču izreklo samo ukrep: mora v zavod za varstvo in zdravljenje.

Cesta krških žrtev v Krškem, kjer se ravno v ovinku in na nepreglednem delu ceste pred cerkvijo pogosto dogajajo karamboli. Največ zato, ker vozniki izsiljujejo prednost in vozijo prehitro. (Foto: R. Bačer)

Z lesom: trikrat na črno

Kupovati in prodajati ter žagati les se ne sme, kot bi kdo hotel. Dostikrat se zgodi, da prisodijo precejšnjo denarno kazen tistemu, ki seka neodkazan les, tistemu, ki ga drugim žaga in onemu, ki tak les kupuje. Takih primerov ne manjka na Dolenjskem ne v Posavju in ne v Beli krajini, čeravno povsod ugotavljajo, da so ostrejše kazni le malce zavrle črno sečnjo in preprodajo. Kakšne izkušnje z lesnimi prekrški imajo, so povedali:

JOZE FRANZ, sodnik za prekrške v Novem mestu: „Lesnih prekrškov imamo precej, posebno v zakotnih krajih in okrog Mirne peči. Nekateri tudi žagajo ob sobotah in nedeljah, nalagajo ponoči in kupec les še pred dnem odpelje. Ko črnega žagarja obravnavamo zaradi prekrška, se večkrat zgodi, da kdo toži, kakšen revež da je in da ima edini dohodek od tu in tam storjene usluge. S pregledom na kraju samem pa potem ugotovimo, da ima tak „revež" tračno žago pod kozolcem in da žaga obratuje tako rekoč nonstop. Seveda ne zastonj."

VLADIMIR VOGRINC, sodnik za prekrške v Krškem: „Pri nas smo glede črnih sečenj med prvimi v Sloveniji, opažamo pa, da je po izidu novega zakona lani le manj takih primerov. V preteklem letu smo imeli glede tega 60 občanov v postopku, do konca septembra letos pa je bilo 26 kaznovanih. Največja kazen za črno sečnjo je doslej znašala 3.000 dinarjev. Na črno sekajo največ v okolici Krakovskega gozda in pri Vel. Trnu, medtem ko imajo posamezniki izpod Bohorja na vesti črno sečnjo, črno prodajo in črno žaganje. Ljudem je morda manj znano, da v primeru nedovoljene prodaje lesa plača kazen kupec. Najvišja doslej izrečena kazen za nakup neodkazanega lesa pri zasebniku je znašala 1.000 dinarjev."

PERO MALIČ, uslužbenec Gozdnega obrata Črnomelj: „Precej črnih sečenj smo imeli v preteklih letih, letos pa jih je malce manj. Do začetka oktobra smo ugotovili 11 takih primerov, katerih krivce bomo predlagali v kaznovanje. Prekrški z lesom se pojavljajo najčešče v okolici Črnomlja pri vasi Zastava, kjer imajo nekaj gozdov v lasti Hrvati, pa nekaj v dragatuškem koncu. Nekateri sekajo na črno iz leta v leto in tudi plačajo kazen, ampak jih to ne izuči. Najbrž jo vračunajo kupcu. Navadno je pri črni sečnji vmes še nedovoljena trgovina, kajti redkokdo tak les porabi zase."

R. B.

KRONIKA NESREČ

STRAŽA: OBA PO SREDI – 27. oktobra dopoldne sta si v ovinku pri tovarni Novoles pripeljala naproti voznika osebnih avtomobilov Janez Kobe iz Dol. Straže in njegov sovaščan Stanislav Pirc. Ker sta med srečanjem vozila po sredi, sta trčila in imata za 6.000 dinarjev škode.

VAVPČA VAS: TRČILA V TOVORNJAK – 27. oktobra dopoldne je Jože Bajuk z Radovice vozil tovornjak od Gabra proti Metliki, v Vavpči vasi pa je na mopedu pripeljala naproti Anica Kofalt. Ta je v ovinek prišla po levi, trčila v tovornjak in padla. Bila je lažje ranjena, na vozilih pa je za 1.000 dinarjev škode.

JEDINŠČICA: VOZNIKA TOVORNJAKA IŠČEJO – Milan Goršin iz Gor Težke vode se je 27. oktobra zvečer peljal na kolesu s pomožnim motorjem od Novega mesta proti domu. Pri Jedinščici ga je prehitel tovornjak s prikolico, pri tem pa je Goršina prikolica zadela in ga zbila na tla. Voznik tovornjaka je odpeljal, poškodovanega kolesarja pa so odpeljali v bolnišnico.

NOVO MESTO: PREKRATKA RAZDALJA – 28. oktobra popoldne je Martin Dolinar iz Novega mesta ustavil vozilo v Naselju Majde Šilc, ker je voznik pred njim zavijal v levo. Za Dolinarjem pa je vozil avto Ivan Jurak s Krke v prekratki varnostni razdalji in se je vanj zaletel. Škodo cenijo na 5.000 dinarjev.

MAČKOVEC: TRIJE RANJENI – 28. oktobra zvečer je Milan Furlan iz Artič vozil osebni avto po magistrali od Mačkovca proti Otočcu. Med vožnjo je v nepreglednem ovinku zapeljal na bankino, nato pa trčil v drevo. Pri nesreči se je hudo poškodovala sopotnica Silva Šelič iz Ločne, lažje ranjeni pa so voznik in potnika Branko Seremet iz Brežic ter Drago Haler iz Artič. Gmotne škode je za 20.000 dinarjev, voznika pa sumijo, da je vozil vinjen.

VELIKI BAN: ZDOMCA JE ZANESLO – 30. oktobra sta si pripeljala naproti z osebnima avtomobiloma zdomec Branko Milič iz Žumberačke Kupice in domačin Franc Primc. Med srečanjem je zdomca zaneslo v Primčevega fička, tako da je škode za 3.000 dinarjev.

JELŠEVNIK: TRK SOVAŠČANOV – 30. oktobra popoldne sta si pripeljala naproti z osebnima avtomobiloma Stanko Majerle iz Tribuč in njegov sovaščan Jože Šikonja. Pri srečanju v ovinku je Šikonja že ustavil, Majerleta pa je zaneslo in sta trčila. Gmotno škodo cenijo na 6.000 dinarjev.

ŠMARJEŠKE TOPLICE: MOPED V GOSTJO – Franc Bregač iz Brezovice se je 2. novembra popoldne peljal z mopedom od gostišča Prinovec proti zdravilišču, v ovinku pa je zapeljal na levo in zadel Ljubljančanko Katico Štok, ki je šla peš ob levem robu ceste. Oba sta padla in se tako poškodovala, da so ju morali odpeljati v bolnišnico. Bregač nima vozniškega dovoljenja.

ŽUŽEMBERK: BILO JE PRED ISKRO – 2. novembra popoldne je Ljubljančanka Ivanka Šturm s parkirnega prostora pred tovarno zapeljala na cesto in pri tem trčila v osebni avto Janeza Ponikvarja z Dvora. Gmotne škode je za 8.000 dinarjev.

DRAGATUŠ: ZAPELJAL V JAMO – 2. novembra zvečer je Miha Hudelja iz Črnomlja vozil osebni avto od Vinice proti domu, pri Dragatušu pa je zapeljal s ceste v 60 cm globoko jamo. Sopotnik Franc Markovič iz Dol. Suhorja se je lažje ranil, materialna škoda pa znaša 4.000 dinarjev.

NOVO MESTO: ZBIL GA JE NA PREHODU – Drago Lampe s Podturna je 30. oktobra zvečer vozil z avtom iz Žabje vasi proti Partizanski cesti. V kandijskem križišču je čakal na prosto smer, potem pa naglo šinil čez križišče. Ker je prav takrat šel čez prehod za pešce 82-letni Ivan Lapajne iz Muzejske ulice v Novem mestu, ga je avto zadel. Lampe je nato poškodovanca odpeljal v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima zlomljeno medenično kost.

DOBRUŠKA VAS: JE BIL POD PARO? – Jože Škof iz Tomažje vasi je 31 oktobra ponoči vozil vprego od Dobruške vasi v smeri proti Zagrebu, za njim pa je pripeljal avto Italijan Arduino Baicco. Ta v megli voza ni opazil, ker je bil voz brez luči, tako je avto vanj trčil. Na srečo je nastala le gmotna škoda, Škofa pa so osumili, da je bil pod vplivom alkohola.

STRAŽA: TOVORNJAK ČEZ NOGO – 31. oktobra zvečer je Anton Bukovec iz Loke šel peš po mostu čez Krko pri Straži, z njim pa sta bila tudi dva sovaščana. Ko je za njimi pripeljal tovornjak Ivan Vodišek iz Hruševca, je z zadnjim delom zadel Bukovca, da je padel, zadnje kolo pa mu je zapeljalo čez nogo.

DVAKRAT POŠKODOVAN

31. oktobra dopoldne je po lokalni cesti Leskovec–Vel. Trn Martin Robek iz Sp. Hrušovlja vozil osebni avto, za sabo pa vlekel poškodovani osebni avto Alojza Kerina iz Ljubljane. V desnem nepreglednem ovinku je naproti pripeljal tovornjak, ki ga je vozil Stane Arh iz Ljubljane in trčil v Kerinovo vozilo. Lastnik, ki je sedel v poškodovanem avtu, je bil hudo ranjen in so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

NI DOČAKAL TELIČKOV

Pri Češkovih v Lokvah pri Brestanici se je v noči na 28. oktober gospodar smrtno ponesrečil. Janez Češek, 66-letni kmet iz Lokev, je bil z ženo zvečer v hlevu, kjer sta pomagala kravi pri telitvi. Okrog 22. ure je šla žena spat, Češek pa je ostal in čuval kravo. Medtem je šel na skedenj po krmo, se tam spotaknil in padel okrog 3 metre globoko na beton. Bil je takoj mrtev. Našla ga je žena, ko je okrog 2. ure ponoči prišla gledat, kaj se dogaja z možem in kako je s kravo. Kakor so ugotovili, na skednju ni bilo luči in to je botrovalo, da se je Češek ponesrečil.

Osebna in hišna preiskava

V kazenskem postopku se smeta opraviti osebna preiskava in preiskava stanovanja ali drugih prostorov obdolžencev, če je verjetno, da bo mogoče pri preiskavi obdolženca prijeti ali da se bodo odkrili sledovi kaznivega dejanja ali predmeti, ki so pomembni za kazenski postopek. Preiskavo odredi sodišče z obrazloženo pismeno odredbo; ta se vroči pred začetkom preiskave tistemu, pri katerem naj se preiskava opravi ali ki naj se preišče. Če pa se pričakuje oborožen odpor ali če je potrebno, da se preiskava opravi takoj in nepričakovano, ali če se opravi v javnih prostorih, se s preiskavo lahko začne tudi brez poprejšnje vročitve odredbe. Pri hišni preiskavi bo praviloma navzoč imetnik stanovanja ali njegov zastopnik. Pri hišni in osebni preiskavi morata biti navzoča tudi dva polnoletna občana kot priči. Osebno preiskavo ženske sme opraviti samo ženska in tudi za priče vzamejo samo ženske.

O vsaki hišni in osebni preiskavi se napravi zapisnik, ki ga podpišejo tisti, pri katerih se opravi preiskava ali ki se preišče, in priče. V zapisnik se morajo vpisati in natančno opisati predmeti, ki se zasežejo. Prepis zapisnika ali posebno potrdilo se izroči tistemu, kateremu so bili predmeti zaseženi. Pri preiskavi se zasežejo samo predmeti in listine, ki so v zvezi z namenom preiskave, in tisti, ki kažejo na druga kazniva dejanja. Zaseženi predmeti in listine se izročijo v hrambo sodišču ali pa kako drugače zavarujejo in se vrnejo lastniku, če mu niso bili s kazensko sodbo odvzeti.

V praksi so primeri, ko je treba hitro ukrepati. Zato daje zakon uradnim osebam organov za notranje zadeve pravico, da smejo stopiti tudi brez odredbe v tuje stanovanje in druge prostore in opraviti preiskavo, če imetnik stanovanja to želi, če kdo kliče na pomoč, če je treba, da se prime storilec kaznivega dejanja, ali če je to potrebno za varstvo ljudi in premoženja. V teh primerih dobi imetnik stanovanja potrdilo, v katerem se navede vzrok vstopa v stanovanje. Če pa je bila opravljena tudi preiskava, morata biti navzoči dve priči. Samo v izjemnih primerih in če prič ni moči dobiti, se sme opraviti preiskava brez navzočnosti prič. Tako sme pooblaščena oseba postopati tudi, če mora nekoga privesti ali pripreti ali če je podan sum, da ima orožje za napad, ali sum, da bo odvrgel, skril ali uničil predmete, ki bi služili kot dokazilo v kazenskem postopku. Kadar opravijo pooblaščene uradne osebe organa za notranje zadeve preiskavo brez odredbe, morajo o tem takoj poročati preiskovalnemu sodniku, oziroma če postopek še ne teče, pristojnemu javnemu tožilcu.

Socialistična družbena skupnost pripisuje velik pomen varstvu osebnosti in človekovega dostojanstva. Zato tudi kazenskopravno varuje ustavni pravici nedotakljivosti stanovanja in drugih prostorov ter človekove svobode. Kršitve nedotakljivosti stanovanja in nezakonite preiskave so kazniva dejanja. Tako se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta, kdor neupravičeno vdre v tuje stanovanje ali zaprte prostore, ali kdor se na zahtevo upravičenca od tam ne odstrani. Če pa stori tako dejanje uradna oseba, s tem da zlorabi svoj položaj ali pravice, se strožje kaznuje.

ŠTEFAN SIMONČIČ

ČETRTKOV INTERVJU

Obvezna neobveznost?

Malokdo ve, da je v Novem mestu tisoč mladih, ki si ogledajo vsaj 6 dobrih filmov na leto

„Žalostno je, da vsak ve, kako in za koliko je, recimo, mercedes boljši od fička, bolj redki pa so, ki lahko razlikujejo dober film od slabega," je s slikovito prispodobo zastavila pogovor o filmski vzgoji v Novem mestu prof. Milka Bobnar, predsednica odbora za filmsko vzgojo pri Zvezi kulturnoprosvetnih organizacij Novo mesto.

„Že v začetku moram povedati, da ne bo nesporazuma," je rekla Bobnarjeva,

Milka Bobnar: „Film bi moral biti pomemben kamen v mozaiku vzgoje."

„da nima naš odbor prav nobene zveze ali vpliva na reden spored obeh novomeških kinematografov. S tem seveda ne napadam njune programske politike, od nečesa je namreč treba živeti; če bi vrtela samo dobre filme, bi zagotovo lahko takoj zaprla vrata. V Novem mestu je premalo ljudi, ki znajo razlikovati dobro od slabega, kič od umetnosti.

Malo ljudi ve, da je pouk filmske vzgoje obvezen do 6. razreda osnovne šole. Žal ostaja ta pouk zaradi pomanjkanja kvalificiranih predavateljev na Dolenjskem in tudi v Sloveniji nekako v senci. Zares škoda, saj je film zares širok medij, z njim, z vzgojo o njem bi lahko bolj kot s čim drugim vplivali na kulturno rast mladega človeka, na njegove nazore, mišljenje, na vse tisto, kar je v človeku že v zametku dobrega in kar, žal, tako pogosto ne zraste do vrha in cvetja. Recimo primer: film „Nočni portir", ki je nedvomno dober in ima svoje poslanstvo ter sporočilo, je v Novem mestu doživel žvižganje, opolzke pripombe in tako naprej. Če bi imeli žvižgajoči gledalci dobro filmsko vzgojo, tega ne bi bilo. Filmska vzgoja je morebiti celo slab izraz, gre pravzaprav za delček splošne vzgoje, za temelje civilizacije, kulture, če že hočete; gre za tisto, kar loči človeka od drugih bioloških vrst.

Če se zdaj povrnem k bolj veseli plati najinega razgovora, lahko povem, da v Novem mestu okoli tisoč dijakinj in dijakov redno obiskuje abonmajske filmske predstave, ki jih priredimo šest na leto. Zanimivo je tudi to, da one tri filmske predstave, ki so po učnem načrtu nekako obvezne, tem tisoč mladim ljudem ne pomenijo obveznega šolskega bremena. To je za tiste redke v Novem mestu, ki se ukvarjamo s filmsko vzgojo, lepo priznanje. Seveda prirejamo tudi pogovore s filmskimi avtorji, kritiki, razmnožujemo primerno filmsko literaturo, po šolah delujejo mentorji za film in še bi se kaj našlo.

Še enkrat pa moram poudariti, da obvezna filmska vzgoja na šolah ne bi smela biti ‚obvezna neobveznost', sicer bo morebiti družbi nekoč žal, da ni izkoristila za vzgojo ljudi, ki jo bodo gradili, tudi tako primernega sredstva, kot je dober film."

MARJAN BAUER

Pot iz brezimnosti je delo

Slavnostna seja občinske skupščine Novo mesto — Muzej revolucije do leta 1977 — Fran Zwiter častni občan — Letošnje Trdinove in druge nagrade

„V novomeški občini je danes zaposlenih več kot 20.000 delavcev, kar pomeni 38 odstotkov prebivalstva," je dejal na slavnostni seji delegatov skupščine občine Novo mesto njen predsednik Jakob Berič, ko je v novi športni dvorani v sredo, 29. oktobra, govoril ob občinskem prazniku, ki ga praznujemo v spomin na ustanovitev Novomeške čete.

Berič je pohvalil izreden industrijski razvoj novomeške občine, ki se najbolj zrcali v velikih uspehih Industrije motornih vozil, Krke, Pionirja, Novoteksa, Novolesa, Laboda, Iskre in še nekaterih gospodarskih organizacij, ki so novomeško gospodarstvo v zadnjem desetletju dvignile iz brezimnosti.

„Hkrati s hitrim gospodarskim razvojem," je kritično dodal Berič, „pa precej zaostaja ostala infrastruktura, česar se dobro zavedamo. Zato ji bomo posvetili veliko pozornost v srednjeročnem razvoju občine do leta 1980."

Delegati so na seji soglasno izglasovali, naj bo graditev Muzeja revolucije v Novem mestu na vrhu lestvice naložb v kulturo. Ta pomembni objekt naj bi bil zgrajen do leta 1977. Veliko bodo pri graditvi pomagale delovne organizacije novomeške občine, ki so že obljubile, da ob teh prizadevanjih ne bodo stale ob strani.

Za častnega občana novomeške občine so imenovali akademika prof. dr. Frana Zwitra, letošnji plaketi Novega mesta pa so podelili hotelu Grad Otočec in Atletskemu klubu Novo mesto.

Letošnje Trdinove nagrade, podeljene za stvaritve na področju kulture, so prejeli: Lojze Kastelic iz Novega mesta, Boris Plantan iz Vavte vasi in Srečko Kodre iz Žužemberka.

Izvršni svet skupščine občine Novo mesto je letos prvič podelil nagrade tudi tistim, ki so se posebej izkazali na gospodarskem, kulturnem, športnem in drugih področjih. Priznanja so prejeli: Ludvik Golob, dr. Julij Saje, prof. Milan Smerdu, Milica Šali, mg. ph. Boris Andrijanič, Marko Ivanetič, Jože Knez, Ivan Kočevar, Jože Lampret, Zdravko Petan, Jurij Levičnik in Ludvik Simonič.

M. B.

Slavnostne seje občinske skupščine Novo mesto so se med drugimi udeležili tudi Franc Leskošek–Luka, Miha Marinko in Zvone Dragan, ki jih je naša kamera ujela v najbrž precej zanimivem pogovoru. (Foto: M. Bauer)

ELEKTRIKA JE, ELEKTRIKE NI

Bržkone ob govoricah o slabem napajanju z električno energijo ne moremo mimo dejstva, da ožja Dolenjska, Bela krajina in Kočevska tako rekoč visijo na enem samem napajalnem daljnovodu v smeri Brestanice. Že manjša okvara na njem lahko povzroči popolno prekinitev dobave električne energije za več ur ali pa celo več dni – saj je omenjeni daljnovod že dandanes obremenjen do največjih zmogljivosti. Za boljšo oskrbo z električno energijo bi bilo treba samo v novomeški občini zgraditi 80 transformatorskih postaj, za občine Trebnje, Črnomelj in Metlika pa še naslednjih 70. Poučeni ugotavljajo, da jih je ob sedanjih možnostih elektrogospodarstva moč na tem območju zgraditi na leto natanko 15.

DINAR NA DINAR: ŠOLE

Septembra se je zbralo na računu sklada za gradnjo šol v občini Novo mesto nekaj več kot 513.000 dinarjev. Krajevna skupnost Birčna vas je prispevala 4.291 din, KS Brusnice 9.244, Bučna vas 6.044, Dolenjske Toplice 10.636, Gabrje 2.229, Novo mesto 356.171, Orehovica 2.731, Otočec 15.677, Prečna 3.451, Stopiče 9.343, Straža 35.166, Šentjernej 36.019, krajevna skupnost Žužemberk pa 22.259 dinarjev. Prispevki delovnih in drugih organizacij so znašali septembra nekaj več kot 687.000 dinarjev.

Suhokrajinski drobiž

IZVRŠNI ODBOR KRAJEVNE ORGANIZACIJE SZDL ŽUŽEMBERK je na razširjeni seji 21. oktobra obravnaval aktualne naloge KO SZDL in sprejel smernice za pripravo predloga delovnega programa. Predlog delovnega programa bo pripravila komisija, ki jo je imenoval izvršni odbor.

ZA DAN MRTVIH SO V SUHI KRAJINI poskrbeli za okrasitev grobov in grobnic padlih borcev NOV in ZFT ter pokopališč. Pred spomenikom NOB z okoli 1400 imeni na Cviblju in pred spomenikom na Dvoru so imeli žalne slovesnosti, na katerih so se krajani, mladina in šolarji poklonili spominu junakom, padlim za našo svobodo. Pred spomenikom na Cviblju so pri žalni slovesnosti sodelovali tudi pevsko društvo „Dušan Jereb" iz Novega mesta, godba na pihala iz Novega mesta, častni vod novomeške vojaške garnizije ter člani KUD Žužemberk, spominski govor pa je imel član osnovne organizacije ZMS Žužemberk BOJAN BREŽOVAR.

ŽUŽEMBERŠKA KMETIJSKA ZADRUGA je v zadnjih letih opravila veliko dela pri preusmerjevanju kmetij. Zgrajenih je več sodobnih hlevov, pri čemer prednjači odročna vas Veliki Lipovec, kjer gradijo kar 3 hleve. Najsodobnejša hleva imata sedaj Stane Novinc iz Praproč pri Žužemberku in Rajko Arkar iz Trebče vasi. Povedati pa je treba, da kmetovalce v Velikem Lipovcu močno pesti pomanjkanje vode, kar resno ovira razvoj živinoreje.

M. S.

?

Ali veste, da je v obzidju pokopališča ob župnijskem vrtu v Šmihelu pri Žužemberku vzidan rimski spomenik, ki ga je bil na tamkajšnjem vrtu našel pokojni župnik Alojzij Zupanc? Menijo, da izhaja iz leta 150 po našem štetju in da je bil najden v cerkvici Sv. Martina pri sosednji Valični vasi spomenik z letnico 240 po našem štetju.

Ali veste, da je prvi štirioglati stolp žužemberškega gradu, ki se je leta 1948 porušil, imel na kamnitih vratih kapele letnico 1000?

Ali veste, da je leta 1625 razsajala kuga v Žužemberku in pustila za sabo toliko mrličev, da je bilo pokopališče premajhno in so jih zato pokopavali kar na njivi?

Ali veste, da je bilo v dvorski livarni, ki je obratovala od 1796 do 1891, v času največjega razmaha zaposlenih kar okoli 200 ljudi in da so na samem Dvoru takrat našteli 367 prebivalcev, kar je 158 več kot leta 1971?

Ali veste, da je Žužemberk leta 1880 štel 956 prebivalcev, leta 1971 pa 780?

Ali veste, da so med leti 1868 in 1910 imeli dvakrat v načrtu gradnjo železnice skozi gornjo dolino reke Krke, pa so obakrat zatajili na Dunaju, enkrat pa se je vmešala tudi cerkvena gospoda, ki ni kazala razumevanja za napredek teh krajev?

Ali veste, da je Žužemberk v drugi svetovni vojni doživel 96 zabeleženih napadov in da je za cilje ljudske revolucije dalo 117 Žužemberčanov svoje življenje?

Ali veste, da so partizani julija 1942 na pobočju Primoža nad Stransko vasjo uporabili top, izdelan iz vodovodne cevi, ki so jo z verigo privezali na bukev? Pri aktiviranju granate, ki so jo prav tako sami izdelali iz vodovodne cevi in ji oblikovali balistično glavo iz betona, pa so si pomagali z vžigalno vrvico in detonatorjem. Po vžigu je omenjeni top kar kompletno odneslo v Žužemberk, kjer je z granato vred eksplodiral in na smrt prestrašil Italijane.

V Žarišču

V na videz učenem izrazu „zaostajanje novomeškega komunalnega gospodarstva" se skrivajo čisto razumljive in vsakdanje stvari. Na primer: pomanjkanje parkirišč, slabo urejene ceste, nezadovoljivo kanalizacijsko omrežje, pomanjkanje zelenic in še bi lahko naštevali. Tudi „neusmiljena" statistika kaže, da so se komunalne dejavnosti v novomeški občini razvijale znatno počasneje od ostalega gospodarstva (zaostanek je bil v zadnjih desetih letih skoraj štiriodstoten, če upoštevamo samo povprečno stopnjo rasti dohodka).

Vendar bo tokrat govor o čisto navadni pitni vodi ali, kot temu rečejo, vodooskrbi. Metropola Dolenjske je ob občinskem prazniku res dobila vodovod, ki bo vse skrbi z vodo in okoli vode preložil tja do leta 2020; manj rožnat pa je položaj na širšem občinskem območju. Ni odveč podatek, da deluje v naši občini 13 vodovodnih sistemov in da je novomeški že pred razširitvijo dajal polovico vseh zmogljivosti.

20.000 ljudi brez vode

Iz javnih vodovodov dobiva vodo nekaj manj kot ena tretjina naselij v občini, točneje rečeno, od 353 naselij jih 113 ima zagotovljeno vodo iz javnega vodovoda. Res je, da živijo v teh naseljih tri petine ali okoli 30.000 prebivalcev novomeške občine, ne moremo pa tudi mimo dejstva, da kar 20.000 ljudi (5.000) gospodinjstev v 240 naseljih še vedno nima tekoče pitne vode.

Bolj podroben pogled v stanje oskrbe z vodo pa celo pokaže, da se v občini le polovica vseh stanovanj lahko „pohvali" z vodo, le tretjina pa jih ima današnjemu, bojda civiliziranemu času primerno urejene sanitarije.

Nihče ne more trditi, da je Dolenjska Sahara, da na Dolenjskem ni vode. Podatek, da v novomeški občini kar 20.000 ljudi nima vode iz pipe, preproste naprave, ki so jo menda poznala že ljudstva pred zaradi vodovodov opevanimi Rimljani, samo kaže, da bo treba za tako imenovano temeljno življenjsko raven ljudi še marsikaj storiti. Eden od osnovnih pogojev resničnega napredka je namreč usklajen napredek – pač v skladu s staro modrostjo, da sta meso in zelje skupaj segedin, vsako zase pa nekaj čisto drugega.

MARJAN BAUER

220 litrov vode na sekundo

Novo mesto in okolica imata z novim vodovodnim zajetjem v Družinski vasi zagotovljene dovolj dobre pitne vode tja do leta 2020

29. oktober 1975 bo zapisan v komunalnem gospodarstvu novomeške občine z velikimi črkami: na slavju ob novem črpališču v Družinski vasi pri Šmarjeških Toplicah so pognali v tek stroje, da je začela pritekati po 10,5 km dolgem cevovodu v Novo mesto pitna voda iz novega zajetja.

Proslave ob pomembni pridobitvi v okviru skupinskega vodovoda za občino so se razen delegatov iz posameznih TOZD udeležili tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij, JLA, delegacija pobratenih občin, člani IS občine Novo mesto in zastopniki delovnih kolektivov, ki so opravljali dela pri vodovodu. Jože Jakše, predsednik DS podjetja „Vodovod" jih je najprej pozdravil, zatem pa je med drugim povedal, da zagotavlja prva etapa skupinskega vodovoda Novemu mestu in njegovi širši okolici novih 220 litrov pitne vode na sekundo. Trenutne potrebe so polovico manjše, zato imata mesto in njegova okolica zagotovljene dovolj pitne vode tja do leta 2020, mogoče pa bo zgraditi cevovod proti Mirni peči in zaradi sproščenih količin vode iz stopiškega zajetja oskrbeti z vodo tudi številne podgorjanske vasi. „Vodovod" je vložil v investicijo 15,879.000 din, od tega nad 3,800.000 din lastnih sredstev. Tov. Jakše se je toplo zahvalil enotam JLA, ki so veliko pripomogle pri zgraditvi novega vodovoda, pa tudi izvajalcem: Splošni vodni skupnosti Dolenjske, podjetju Sigma iz Žalca, IMP Ljubljana, domačemu Komunalnemu podjetju in montažni skupini Splošne vodne skupnosti ter Vodovoda.

Zaslužni delavec novomeškega „Vodovoda" Vinko Klobučar je minuli teden v Družinski vasi s pritiskom na gumb pognal v tek enega izmed dveh agregatov, ki bosta Novemu mestu zagotovila dovolj pitne vode tja do leta 2020. (Foto: S. Mikulan)

STRTE POČITNICE

Lani je Mladinska turistična poslovalnica Novo mesto včlanila v Počitniško zvezo Slovenije natanko 3328 pionirjev in 512 mladincev, kar pomeni 3840 novih članov Počitniške zveze Slovenije v novomeški občini. Glede na leto poprej je to kljub spoštovanja vredni številki upad za 1000 članov. Slednjega pa lahko po vsej verjetnosti pripišemo posledicam ukinitve regresov in popustov za skupinska potovanja otrok in mladine, ukinitve, ki je začela veljati s 24. majem 1974.

Novomeška kronika

V VELIKO veselje novomeških malčkov je pripotoval v dolenjsko prestolnico bojda po vsem svetu in tudi v okolici Paračina sloveči „ZOO", ki je v tesnih kletkah med drugim ponujal na ogled črnega medveda, kačo velikanko in „najvišje krvoločnejšu živalj" – kot je povedal ne v frak oblečeni ravnatelj – „crnu panteru".

ZA BOLJ srhljivo počutje je v nedeljo zvečer poskrbela uprava kina „Krka", ko je že pred vrtenjem dvomljivega filma „Akcija za atentat" izključila centralno gretje. Verjetno je hotel delovni kolektiv s tem gledalcem dodatno sporočiti, da je bolje biti zmrznjen kot mrtev. Film namreč govori o atentatu na predsednika Kennedyja.

ZLOBNEŽI GOVORE, da je novomeško podjetje „Pionir" na gradbišču novega mostu v Ločni samo zato postavilo kovinsko tablo z imeni investitorjev, ker je mnenja, da bi običajna (lesena) do dograditve zagotovo strohnela.

MINULI TEDEN smo zapisali, da so se močno izkazali darovalci krvi, saj so jih na zavodu za transfuzijo našteli 33. Zadnji torek pa je kri darovalo kar 46 občanov. Iz novomeškega Novoteksa, kolektiva, kjer je največ krvodajalcev v novomeški občini, jih je prišlo deset, izkazalo pa se je tudi 10 dijakinj šole za zdravstvene delavce. Iz Krke je darovalo kri 5 delavcev, iz Iskre štirje, kmetov, upokojencev in gospodinj pa je bilo 17.

UMRLI SO – Alojz Lukše, 57-letni upokojenec iz Dol. Lokvice 13, Zvone Urbanč, 48-letni šofer iz Cankarjeve 23, in Franc Kump iz Dolenjskih Toplic 101, posestnik v 87. letu starosti.

Ena gospa je rekla, da nekateri najvišji družbenopolitični delavci novomeške občine zagotovo še vedno ne vedo, ali praznuje njihova občina praznik v spomin na napad na Bučko ali pa v spomin na ustanovitev Novomeške čete.

„Gospod tovariš, kdaj bo služba?"

Tistega zgodnjega jesenskega dne, ko se je vročina začela poslavljati in smo si že nadeli puloverje, so Romi v zloglasnem Žabjeku, v Pogancah, v Škrjančah in še drugod hodili domala nagi. Neznosen smrad, ki je silil na bruhanje, je bil prvi vtis, ko sem se mimo velikega tlečega smetišča po še vročih ogorkih prebijala do žabjeških šotorov.

Obakraj ceste je veliko naselje, postavljeno največkrat iz dveh krp, ki ju kvišku drži nekaj palic. Nekaj je tudi lesenih barak. Videla sem Darinko, ki je z otrokom v naročju kuhala ježa. Videla sem pred vsakim šotorom nekaj psov, sicer pa nihče ni prosjačil, pač pa je vsak, s katerim smo načeli pogovor, najprej vprašal: „Kako dolgo bom še čakal na delo?"

Po najnovejših podatkih je v novomeški občini 485 Romov v 50 družinah. Med temi je bilo do letošnje spomladi samo 12 zaposlenih. Ženske prosjačijo, moški so v zaporu, nekaj jih dela ali pa posedajo pred šotori. Pritoževali so se, da jim zadnje čase ljudje nočejo dati niti vbogajme in jih naženo, češ: „Saj dobiš mastno podporo, ne bom podpiral tvoje lenobe!" A so redki, ki podporo dobe, redki imajo službo, in če ni izredne sreče, da bi našli ježa, je lonec prazen, otroci jokajo. Če jih kdo nažene: „Pojdi delat!", naj ga Romi kar vprašajo, kam. Delo zanje je zelo težko dobiti.

Ti ljudje so na prvi pogled sovražni, Nande je celo grozno kričal, ko nas je zagledal. „Ne pustim slikati, ne maram obiskov, ko o nas tako samo slabo govorite in pišete." Ko pa je ugotovil, da se pravzaprav poznamo, je bil krotak ko jagnje in je le potarnal, da jih nihče ne razume.

Izpod takih šotorov, brez ure, brez vode, brez vsega, mora 71 zaposlenih točno priti v službo. Pa vendar so ti, ki so letos dobili delo, naredili pravo romsko revolucijo. Domov prinašajo denar, v službi okušajo vsak dan toplo malico, slutijo, kakšno je normalno življenje. Še precej prevzgoje pa bo potrebne, da bodo vsi živeli v čistih hišah, kakršne imajo Hudorovčevi na Ruperč vrhu ali v Šentjerneju, da bodo postali ljudje. Zdaj kot da niso, ker marsikateri mestni cucek bolje živi.

Če je med Romi veliko tatov, če so bolni in če so pijani, nasilni, se ne čudiš več, ko od blizu vidiš njihovo življenje. Kdo jih navaja k drugačnemu življenju, kot so ga bili vajeni stoletja? Šele otroci, ki so začeli hoditi v šolo, bodo lahko drugačni in pa njihovi bratje in sestre, čeprav nepismeni, ki so s težko muko dobili delo.

Ni res, da bi Romi ne hoteli redno delati! V Labodu, Novoteksu, IMV, v Industriji obutve in še kje so z njimi zadovoljni. Seveda pa so s posamezniki težave, kot so tudi z drugimi občani.

Še eno željo je izražal skoro vsak: preselitev. Zavedajo se, da bodo lahko postali enakovredni občani samo tedaj, če bodo z njimi živeli. Skupen tabor in skupno življenje rodi nemalo zla. Slabi še dobre zlepa ali zgrda zvlečejo v tatvino. Brez vsega čakati na delo pa se ne da dolgo. Od poštenja še nihče ni bil sit. Še najmanj 70 delovnih mest je potrebnih za Rome in pa gradnja človeka dostojnih bivališč. Vsaj za zaposlene.

Tekst in fotografije:
RIA BAČER

FOTOGRAFIJE PREDSTAVLJAJO:

1. Milenka dela v Labodu in je rekla, da bi pustila vse na svetu, samo službe ne. 2. Darinka je s kopico otrok ostala sama, moža ima v zaporu, zato dene v lonec, kar pač je. Tisti dan je v umazani vodi kuhala ježa z bodicami vred. 3. Nada in njen sinček Milan sta nekaj posebnega tudi med Romi. Milanček ne trpi na sebi oblačil. Tudi pozimi leta nag. 4. Mlad in krepak fant poseda pred šotorom in čaka na službo. Čaka že tri mesece. 5. Katarina je najstarejša v Žabjeku. Nikdar ni imela otrok, zdaj je za teto in čuva otroke. 6. Družina Brede Brajdič v Pogancih v primeri z žabješkimi sorodniki kar dobro živi. Nekaj iz številne družine je zaposlenih, zato pri njih jedo kar cele štruce kruha. Dokler pač je. 7. Nande je dočakal pokojnino kot dolgoletni cestni delavec. Hud je na svoje, če ne delajo prav, in jezi se na „ablast", ker daje Romom premalo pomoči. 8. Povsem urejen, spodoben in pošten je Rudi Brajdič iz Šmihela. Rekel je, da bi rad še honorarno zaposlitev, ker je še pri močeh in ni vajen ves dan posedati. 9. Bruno Brajdič je zaposlen v Novoteksu; imel je lepo poroko, zdaj čaka samo še na preselitev iz Žabjeka. 10. Šele nekaj mesecev dela v Krki, pa si je že kupil moped mladi Rom iz Šmihela. 11. Žalosten je pogled na 13-letnega Janeza, ki je invalid na nogah. Nihče ga ni zdravil, tako je bolj sam in psa ima za prijatelja. Zdaj šele ga bodo poslali v bolnico v Ljubljano. 12. Družina Draga Brajdiča, ki dela v IMV, ima na Ruperč vrhu barako, vendar je v njej, in zunaj čisto, da je kaj. Otroci hodijo v šolo, doma obdelujejo še malce vrta, toda težko živijo. Ena plača je premalo za vse.

Graditev največjega hleva: v njem bo prostora za 60 glav goveje živine. Lastnik je sklenil pogodbo s Kmetijsko zadrugo Ribnica.

Največji zasebni hlev gradijo

Stal bo v Sodražici, predvidoma pa bo dograjen in napolnjen spomladi

„Hlev za 60 glav goveje živine, 30 molznic in 30 plemenskih živali gradi kmet Ivan Kovačič iz Sodražice 116. To bo največji tak hlev v Sloveniji," je povedal inž. Mirko Pirc, vodja kmetijske pospeševalne službe pri KZ Ribnica.

Hlev bo paviljonskega tipa, ne bo imel stropa, pač pa le streho. To bo gradnjo precej pocenilo. Vendar bo hlev, ki bo nizek, skupaj s senikom veljal okoli 1,550.000 din. Nakupiti pa bo treba še nekaj živine in verjetno kakšen stroj.

Ivan Kovačič že zdaj redi 33 glav živine. Ima hlev za 15 glav, ostalo živino pa ima po raznih drugih hlevih in zasebnih prostorih. Za gradnjo hleva se je odločil zato, da bo imel živino skupaj. S tem si bo olajšal delo in imel tudi večjo proizvodnjo.

Kmetijska zadruga in kmet Ivan Kovačič sta sklenila pogodbo o dolgoročnem sodelovanju. Po tej pogodbi bo soudeležba KZ pri tej skupni proizvodnji pomoč pri nakupu živine za dopolnitev celotne zmogljivosti hleva (dokupiti bo treba okoli 10 glav živine), pospeševalna služba, razen tega pa bo dobil kmet v izkoriščanje še 15 ha zemlje splošnega ljudskega premoženja. Sam kmet pa ima 8 ha zemlje, živino, stroje in drugo, predvsem pa veliko volje i kmetovanje. Pravi, da ga boli, ker ostaja na območju Sodražice vedno več zemlje neobdelane.

Lani je Ivan Kovačič prodal 45.000 l mleka, 6 plemenskih krav, 4 breje plemenske telice in 6 telet. Ko bo proizvodnja v novem hlevu stekla, kar bo predvidoma spomladi prihodnje leto, bo prodal na leto 110.000 l mleka, 15 plemenskih telic, 3 do 4 krave (za meso) in okoli 6 telet.

Pri financiranju oziroma kreditiranju urejanja te največje sodobne zasebne kmetije v Sloveniji pa do našega obiska v oktobru še vedno ni bilo vse dokončno urejeno. Ni namreč še vse urejeno glede 938.000 din posojila, ki naj bi ga Kovačič dobil pri Ljubljanski banki oziroma Kmetijski razvojni skupnosti Ljubljana. KZ Ribnica mu je odobrila 300.000 din posojila iz svoje kreditno-hranilne službe. Kovačičeva udeležba v tej skupni investiciji pa bo znašala okoli 750.000 din.

Članom nuditi več ugodnosti

Članstvo AMD Ribnica, ki krepko presega številko 800, je postavilo pred vodstvo društva vrsto dodatnih nalog. Po sklepu izvršnega odbora društva je od 20. oktobra dalje v društvu zaposlen stalni uslužbenec. V rednem delovnem razmerju je že en instruktor, to število pa nameravamo v prihodnje povečati. AMD bo po novem odprto za članstvo vsak dan, razen sobote, od 9. do 12. ure, ob četrtkih pa še od 16. do 19. ure.

Kandidati za voznike bodo v bodoče imeli boljše možnosti za delo, saj bodo tečaji v posebni učilnici ribniške osnovne šole. Učilnice bomo opremili v kabinet prometne vzgoje. Tako bo omogočen boljši pouk za slušatelje, korist pa bodo imeli tudi učenci osnovne šole pri prometnovzgojnem pouku. Dosegli bomo tudi, da bodo na enem mestu zbrani vsi pripomočki za prometno vzgojo.

Zaradi boljšega obveščanja članstva o delu društva bomo izdajali informatorja. Iz njega bo razvidno delo društva kot celote, njegovih posameznih organov in tekoče naloge.

Novo vodstvo bo do novega leta oblikovalo delegacije in po ključu izvolilo delegate za konferenco delegatov. Izdelan bo tudi program dela za prihodnje leto. Naš cilj je nuditi članstvu nekaj več kot le članski material, omogočiti opravljanje izpita, revijo, izlet. Mislimo pa tudi na ustrezno mehanično delavnico, pralnico in prostore, kjer bi se člani in delegati lahko sestajali in po delegatski organiziranosti tudi delovali.

Pri svojem delu mora vodstvo Avto-moto društva vložiti dosti truda. Na nekatere odpade več dela še zato, ker le peščica članov aktivno dela.

F. ŽELEZNIK

Odstreliti več košut

Odgovori na vprašanja delegatov o lovstvu

Več vprašanj v zvezi z lovom je bilo zastavljenih na predzadnji seji zborov občinske skupščine Ribnica, na zadnji pa so bili delegatom posredovani odgovori komisije za lov in ribolov.

V bodoče bo treba res posvetiti posebno pozornost pravemu razmerju odstrela posameznih vrst jelenjadi. Lovske družine namreč ne izpolnjujejo načrtov odstrela pri košutah in jelenih, čeprav povzročajo največjo škodo. Usklajevanju lovskih načrtov je treba tudi v bodoče posvečati večjo pozornost. Doslej ga je opravljala območna Lovska zveza Kočevje. Po sedanjem predlogu naj bi pri usklajevanju letnih načrtov odstrela sodeloval tudi predstavnik komisije za lov in ribolov.

Komisija je tudi ugotovila, da je povsem v pristojnosti lovskih družin, koliko sredstev združujejo v okviru območje Lovske zveze ali Lovske zveze Slovenije. Med občinsko skupščino in lovsko organizacijo ni nikakršnih materialnih obveznosti, pač pa je lovska organizacija odgovorna le za pravilno gospodarjenje z loviščem in za preprečevanje čezmerne škode na kmetijskih površinah.

Zavarovanje kmetijskih pridelkov pred divjadjo bi bilo po mnenju komisije zelo primerno. Vprašanje je le, če bi zavarovalnica na tak predlog sploh pristala.

J. P.

ODGOVOR O CESTI

Na vprašanje delegata iz Loškega potoka, če je res sprejeta nova varianta za gradnjo oziroma modernizacijo republiške ceste med Sodražico in Bloško polico, je predsednik izvršnega sveta občine Ribnica Franc Bojc dejal, da mu ni nič znanega, da je iz neuradnih virov tudi on slišal te vesti, ki jih zdaj še preverjajo. Nadalje je dejal, da je v načrt posodobljanje cest do leta 1980 vnesena cesta Sodražica-Podklanec-Bloška polica in da uradno ni nihče sporočil, da bi to inačico spremenili tako, da bi šla ta povezava Sodražice z Bloško polico preko Kadic in Loškega potoka.

MALA ANKETA

Vsi za rokomet

Razprava o določitvi prednosti posameznih športnih panog pri financiranju je zajela tudi prebivalce ribniške občine. Vprašali smo nekaj občanov, kaj menijo o športu, tej akciji in komu bi dali prednost. Vsi so dali prednost rokometu, zagovornike pa imajo tudi nogomet, šah, namizni tenis in košarka.

Jože Kozina, 25-letni obratovodja v ITPP: „Seveda dajem prednost rokometu. Preseneča me, da imata prednost še atletika in plavanje, ki sta športa za posameznike. Po rokometu bi morala priti na vrsto nogomet in namizni tenis."

Janez Juvančič, 30, avtoprevoznik iz Velikih Poljan: „Obiskujem vse športne prireditve v Ribnici. Ne zamudim tekmovanj šahistov, rokometašev, nogometašev in igralcev namiznega tenisa. Glasujem pa seveda za rokomet, nogomet in šah. Začuden sem, da razen v Dolenji vasi sploh v nobeni drugi dvorani ni igrišča za košarko."

Stane Kersnič, 48, skladiščnik pri INLES: „Rokometu smo posvetili največ pozornosti in uspeh ni izostal. Nogomet smo morda malo zanemarili, čeprav je imel včasih veliko privržencev. Včasih je bila v Ribnici še dobra strelska družina, ki je tudi na republiških tekmovanjih dosegala lepe uspehe."

Blagoje Blagojević, 32, uslužbenec iz Ortneka: „Pravilna je odločitev, naj ima prednost rokomet. Več pozornosti pa bi morali posvetiti še nogometu in šahu. Tudi kegljanje je lep in privlačen šport in se bo v Ribnici gotovo bolj razmahnil, ko bo odprt novi dom JLA, ki bo imel tudi kegljišče."

Renato Bojc, 17, gimnazijec: „Rokomet je šport, ki se mu obeta še lepa in dolga bodočnost. Za nogomet ni zanimanja. V podrejenem položaju pa sta košarka in odbojka, ki, ne vem zakaj, nimata v Ribnici igrišč. V gimnaziji skoraj nikoli ne igramo rokometa, pač pa le košarko in odbojko."

M. GLAVONJIĆ

Za začetek biciklizem

75 let kolesarstva v Ribnici

Prvi zarodki organizirane telesne kulture v Ribnici segajo v leto 1899, ko so se začele priprave za ustanovitev kolesarskega društva. Prvi izdelovalec telovadnega orodja na Slovenskem Jakob Oražem iz Ribnice je o tem zapisal v svojem dnevniku, ki ga hrani njegov vnuk Dušan Oražem iz Kočevja:

„Leta 1899 je bilo osnovano kolesarsko društvo v Ribnici. Imenovalo se je „Klub slovenskih biciklistov ribniške doline". Obstanek kluba na podlagi obstoječih pravil je visoka c. kr. deželna vlada z odlokom z dne 16. maja 1900 št. 1931 potrdila. Članov kluba je bilo 41. Prirejali smo izlete ob nedeljah v Ortnek, Velike Lašče, v Sodražico in drugam, kjer smo se dostikrat imenitno imeli. Prirejali smo kolesarske zabave in druge prireditve. Ko se je pa leta 1906 ustanovilo Sokolsko društvo, se je klubsko premoženje uporabilo za nakup telovadnega orodja. Potem se je kolesarski klub razpustil."

Kolesarski klub je bil nekak predhodnik Sokola Ribnica in njegovo premoženje osnova za nakup orodja. Ribniški kolesarji so prirejali dirke doma, udeleževali pa so se tudi dirk širom po Kranjski. Znani tekmovalci so bili Franc Križman, Avgust Juvanc (poznejši načelnik Sokola), Nata Klinar, Franc Ilc in mnogo drugih. Arhiv kluba, slikovni material in pokale s tekmovanj do leta 1906 hrani TVD Partizan Ribnica.

Ribniški kolesarji so bili znani gorski dirkači, saj so prevozili dvakrat na teden Boncar nad Sodražico. Kaj vse so zmogli, so včasih pokazali tudi za zabavo, o čemer govori naslednji primer: Za petletnico kluba leta 1905 sta stavila kolesar France Križman in brat ribniškega trgovca Jurij Picek, kdo bo prej v Strugah pri cerkvi. Jurij Picek je šel s pričami peš na pot prek Stelnikov in Male gore proti Strugam, Križman pa je kolesaril skozi Ortnek, Velike Lašče, Rašico in Dobrepolje v Struge. Ko jo primaha Picek ves zasopel v Struge, ga je Križman že čakal čil in svež na klopci pod vaško lipo pri struški cerkvi.

Leta 1928 so spet ustanovili kolesarski klub, vendar je deloval le nekaj let.

ANDREJ ARKO

Nov ojačevalnik je kupila TKS Ribnica ter ga pred kratkim dala v upravljanje in vzdrževanje Radioklubu. Uporabljajo ga kot razglasno postajo na raznih tekmovanjih, proslavah in drugih prireditvah, pa tudi za ozvočenje na občinskih in drugih sejah. Veljal je 15.000 din. (Foto: J. Primc)

NOVEMBRA KONFERENCA ZK

O izvajanju stabilizacijskih nalog in o gospodarjenju v prvih devetih mesecih leta bodo razpravljali na prihodnji seji občinske konference ZK v novembru. Tako so sklenili na zadnji seji komiteja. Na dnevnem redu konference bo še več drugih zadev.

Leto velikih uspehov

Tudi telesna kultura naj ne pozabi na stabilizacijo — Predlog za odlikovanja

Letošnje leto je gotovo najuspešnejše za ribniško telesno vzgojo in šport. To so ugotovili na nedavni skupščini temeljne telesnokulturne skupnosti občine Ribnica. Razen tega je bilo letos, ko slavimo 30-letnico osvoboditve, več športnih manifestacij posvečenih temu jubileju.

26. marca, za občinski praznik, je Zveza telesnokulturnih organizacij občine organizirala „Pohod po poteh štirih brigad". Posvečen je bil boju in zmagi Gubčeve, Tomšičeve, Cankarjeve in Šercerjeve brigade pri Jelenovem žlebu leta 1943. Mladinci so krenili na pot iz Dolenje vasi, Loškega potoka, Sodražice in Ribnice. Na proslavo v zasneženem Jelenovem žlebu se je zbralo okoli 1000 ljudi.

V aprilu so bili pomladanski krosi, ki so jih organizirale osnovne šole Ribnica, Loški potok, Sodražica in Dolenja vas. 25. aprila je bil še občinski kros na progi Ribnica–Bukovica, ki se ga je udeležilo 28 ekip s 106 člani.

4. maja je bil tradicionalni pohod „Ob žici okupirane Ribnice", ki so se ga udeležili 204 člani.

9. maja je bil „Tek zmage po ulicah Ribnice", ki se ga je udeležilo 42 tekmovalcev, zmagala pa je ekipa JLA.

Akcija „Vsi na kolo za zdravo telo" je zaradi slabe organizacije le delno uspela, saj se je je udeležilo 20 občanov, ki so prejeli tudi trim značke.

Za dan mladosti 25. maj je bila v Ribnici velika parada, katere se je udeležilo tudi 450 športnikov, in sicer rokometašev, nogometašev, igralcev namiznega tenisa, šahistov, strelcev, kolesarjev, ribičev in drugih.

Razen na rednih ligaških tekmovanjih so športniki ribniške občine sodelovali še na raznih turnirjih in drugih tekmovanjih, kjer je skupno število nastopajočih preseglo 1100.

Na delavskih športnih igrah je sodelovalo 450 članov delovnih organizacij. Na namiznoteniškem turnirju je nastopilo 36 igralcev iz Sodražice, Ribnice in Kočevja. Posebna osnovna šola (POŠ) Ribnica pa je organizirala igre POŠ, na katerih je nastopilo 87 pionirjev. Pionirske igre Gorskega Kotara in Zahodne Dolenjske so bile letos prvič v Ribnici, na njih pa je nastopilo 384 pionirjev iz Delnic, Kočevja in Ribnice. V Ribnici in Sodražici je bilo še letošnje slovensko pionirsko prvenstvo v rokometu. Rokometni klub (RK) INLES je organiziral veselico in izkupiček porabil za priprave v Rovinju.

Rokomet ima med ribniškimi občani največ privržencev, zato dosegajo rokometaši lepe uspehe. Tudi pionirji igrajo najraje prav rokomet. (Foto: J. Primc)

RK INLES se je uvrstil v drugoligo, v višje lige oziroma tekmovalne skupine pa so se uvrstili še Inles B, ženski ekipi Loškega potoka in Ribnice ter nogometaši. Na območju Loškega potoka, Gore, Slemen, Male Slevice in verjetno še kje pa neorganizirano delujejo nogometne ekipe.

Letošnje akcije „Naučimo se plavati" se je udeležilo 176 otrok. Plavati se jih je naučilo 93 ali 62 odstotkov.

V razpravi o programu za prihodnje leto je bilo med drugim posebno poudarjeno, da mora tudi TTKS izdelati stabilizacijski program. Z denarjem je treba pametno gospodariti, varčevati pa je treba tudi pri materialnih stroških, opremi in drugod. Opozorjeno je bilo, da nogometaši niso naredili prav, ko so po neki tekmi priredili „gala kosilo" v motelu Jasnica.

Kljub težavam je ribniška telesna kultura dosegla lani lepe uspehe, saj ji je uspelo pridobiti skoraj 40 odstotkov občanov ali vsakega tretjega prebivalca, da se ukvarjajo s kako zvrstjo telesne kulture. Zaradi teh uspehov in 75-letnice organiziranega športnega delovanja so predlagali TVD Partizan Ribnica za odlikovanje, ki ga podeljuje predsednik republike, Rokometni klub Inles pa za Bloudkovo nagrado.

MILAN GLAVONJIĆ

Devet suhih let, pa vendar...

Do športne dvorane niso prišli, toda telovadnica zdaj trdno stoji

Dijaki in profesorji telesne vzgoje Šolskega centra v Brežicah so srečni, ker so končno dobili novo telovadnico. Dobili so streho, pod katero se jim obeta normalno delo, prostor, ki omogoča razmah telesne kulture tudi zunajšolskih okvirov za rekreacijo delovnih ljudi.

„Pred devetimi leti smo v Brežicah začeli snovati načrte za športno dvorano in tedaj se je občinska Zveza za telesno kulturo s pismom obrnila na delovne kolektive za pomoč," je na otvoritvi povedal prof. Marjan Gregorič. Prošnji so se tedaj odzvali: Agraria, Ljudska potrošnja, Krka, Tovarna pohištva, Region Brežice, Zdravilišče Čateške Toplice in Motel Čatež. Nekaj denarja je primaknila tudi gimnazija. Tako so zbrali 180 tisočakov in naročili pri Regionu načrte. Graditev športne dvorane je 1969. leta sprejela v svoj program občinska skupščina, a jo je morala odložiti. Tedaj je bilo treba zaradi podražitev nujno zagotoviti denar za brežiško osnovno šolo.

Misel na športno dvorano sta gimnazija in občinska Zveza za telesno kulturo po tistem opustili in se odločili za manjšo investicijo, za telovadnico. S kreditom zanjo so lani priskočili na pomoč izobraževalna in telesnokulturna skupnost SRS, podružnica Ljubljanske banke v Celju in občinska TKS.

Objekt je zgradil Pionir po projektu Franca Filipčiča, inž. arh. iz Regiona v Brežicah. Za ureditev okolice je zmanjkalo denarja. Te naloge se bodo lotili dijaki pod vodstvom telesnovzgojnih učiteljev.

Nova telovadnica v Brežicah je veljala nekaj nad 5.7 milijona, za opremo pa so plačali 350 tisoč dinarjev. Tovrstne investicije bodo v občini še kako potrebne, saj še veliko šolarjev ni deležnih pouka telesne vzgoje, ker zanjo nimajo prostora. Učenci nižjih razredov osnovne šole v Brežicah na primer sploh ne pridejo na vrsto v telovadnici in so tako že leta prikrajšani. To šolo obiskuje tretjina otrok iz občine, zato je ena telovadnica zanje premalo.

J. TEPPEY

VEČ GOSPODARJEV, VEČ SPOROV

V krajevnih skupnostih se večkrat porajajo težave, če je tam več upravljavcev vodovodov. Do zmede prihaja zlasti pri mokriškem zajetju s priključki za grad Mokrice, Novo vas, Jesenice, Obrežje in Gaj. Vsak priključek ima svojega upravljavca in vzdrževalca, vsak svoje poglede na upravljanje, zato se težko zedinijo. V takih primerih bi bilo koristneje, če bi krajevna skupnost prevzela upravljanje nase in tako poenotila vzdrževanje.

ŠE BODO PODPISALI

Družbeni dogovor o kadrovski politiki je v brežiški občini podpisalo 29 delovnih organizacij. Med tistimi, ki do pred kratkim tega še niso napravile, so: Splošna bolnica Brežice, Gostinsko podjetje grad Mokrice, Vodna skupnost Dolenjske, Cestno podjetje Novo mesto, PPV Dobova, Lekarna, Otroški vrtec in PTT. Kadrovske programe je do sedaj pripravilo le 11 organizacij, 29 od 39 pa jih je odgovorilo, da so sistemizacijo prilagodile razvojnim načrtom.

DO VODE V DVEH LETIH

Kapelski vodovod so začeli graditi spomladi 1973. Takrat so razpeljali omrežje skozi naselja Rakovec, Slogonsko, Vrhje, Jereslavec in deloma po Kapelah. Lani so dokončali priključke, letos pa črpališče, trafo postajo in tlačni cevovod do rezervoarja v Kapelah, kjer so si v nedeljo nazdravili na otvoritvi težko pričakovanega objekta.

ROK POTEČE 7. NOVEMBRA

Samoupravne interesne skupnosti so delovnim organizacijam v brežiški občini posredovale osnutke programov za prihodnje leto. Sindikat in druge družbenopolitične organizacije so pobudniki za javne razprave v kolektivih, ki morajo biti končane do 7. novembra. Na zborih delavcev poskušajo zaposleni uskladiti svoje interese v okvirih skupne porabe in na njih že tudi odločajo, katere naloge so v prvi vrsti pripravljeni financirati.

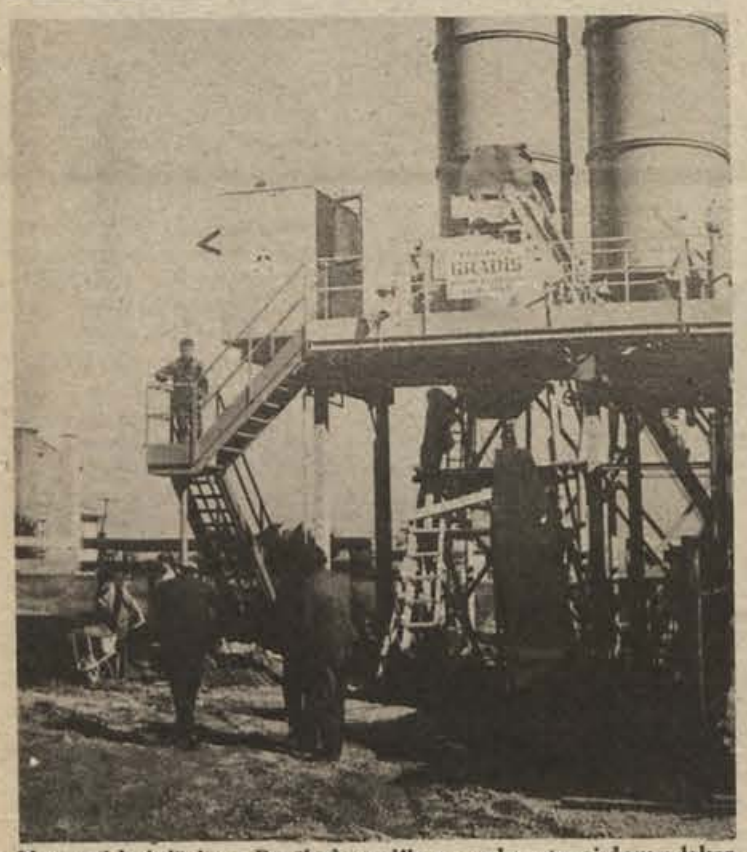

Nasproti bolnišnice v Brežicah gradijo nov zdravstveni dom z lekarno in reševalno postajo. (Foto: Jožica Teppey)

Novo v Brežicah

ZA KONEC ŽREBANJE – Na razglasitev zmagovalcev v letošnjih delavskih športnih igrah je sindikat povabil Vesele planšarje. Prireditev je bila 30. oktobra v prosvetnem domu. Za zaključek so organizirali žrebanje dobitkov, ki so jih za to priložnost prispevale delovne organizacije.

POVSOD CVETJE – Za dan mrtvih so bila pokopališča odeta v cvetje. Letos je bilo še posebno veliko krizantem, ker jih nikjer ni uničila slana. Zaradi tega so bile tudi bolj poceni kot običajno. Na grobišču padlih v Brežicah, pri spomenikih in spominskih obeležjih iz narodnoosvobodilnega boja so organizacije ZB 1. novembra priredile žalne slovesnosti po vsej občini.

VAS ZANIMAJO JEZIKI? – Delavska univerza v Brežicah tudi letos organizira tečaje tujih jezikov. V programu ima nemščino in angleščino. Na svoj račun bodo prišle tudi tiste kandidatke, ki se želijo naučiti krojenja in šivanja. Interesenti za kurjače centralnih ogrevalnih naprav se prav tako lahko prijavijo in si pridobijo ustrezno znanje v tečaju, ki ga je zanje razpisala Delavska univerza.

PRIHODNJIČ STOODSTOTNO – Odziv na mladinske delovne akcije letos ni bil najboljši. Iz brežiške občine je sodelovalo na republiških akcijah 54 brigadirjev, to pa je komaj 78 odst. od planiranega števila. Udeležba v sosednjih posavskih občinah je bila še precej slabša. Zdaj, ko so v Brežicah ocenjevali delo mladih, so ugotovili, da so prepozno začeli zbirati kandidate. To napako so sklenili v prihodnje popraviti.

BREŽIŠKE VESTI

Prebijamo se skozi kras

Najprej voda, zdaj cesta

Delavnost in trdoživost sta lastnosti, brez katerih vaščani Cirnika ne bi vzdržali v tako odročnem hribovskem svetu. Cirnik je najvišja vas v dolinskem okolišu, vas, za katero je že samo misel na lepo cesto pomenila razkošje. Toda ljudje so počasi začeli upati, da si jo lahko privoščijo, pokažejo voljo in začnejo tako kot marsikje.

Sedli so skupaj in izvolili odbor. Predseduje mu Tone Bizjak, ki poganja delo naprej ter nadvse vestno vodi vse papirje in dokazila o prostovoljnem delu in denarnih prispevkih vaščanov. Novo cesto gradijo po grdem, nedostopnem svetu.

Tone Bizjak s ponosom pripoveduje o delu sovaščanov: „Pomislite, da ima Cirnik komaj 25 hiš in da smo vložili v cesto 41 tisočakov v gotovini in 89 tisoč dinarjev v delu. Skupaj smo torej prispevali za nekaj nad 130 tisoč dinarjev, kar je za tako majhno vas zares veliko. Od septembra dalje se ob sobotah in nedeljah srečujemo pri skupnem delu. Cesto nam pomaga graditi Gozdno gospodarstvo Brežice, denarno pomoč pa sta nam zagotovili krajevna skupnost Velika Dolina in brežiška občinska skupščina. Vedeli smo, da nas ne bodo pustili na cedilu!"

Za vasico Cirnik je značilno, da ima večino obdelovalne zemlje v dolini, celo po deset kilometrov daleč. To so polja v okolici Čateža in Brežic. Torej morajo nekateri celo čez Savo. Na drugo stran se običajno prevažajo z brodom, ki vzdržuje zvezo med Toplicami in Mostecem. Predsednik Bizjak ni pozabil povedati, da imajo v hišah na Cirniku že dve leti tekočo vodo. Sami so jo napeljali. Kopanje jarkov po trdnem kraškem zemljišču je bila njihova šola za delo na cesti. Vztrajali so in uspeli, tako kot so letos sklenili vztrajati pri gradnji ceste.

JOŽICA TEPPEY

LABOD KREDITIRA ISKRIN OBRAT

Tovarna perila Labod Novo mesto je obljubila pomoč Kostanjevičanom, da bodo prej prišli do novih delovnih mest. S kreditom 3 milijone dinarjev bo ta kolektiv pomagal pri razširitvi Iskrinega obrata v kostanjeviškem gradu. Ta bo prinesel kruh mnogim občanom v gorjanskih vaseh.

V LESKOVCU ŠOLA

Pionir je v Leskovcu začel graditi novo šolsko poslopje, v ponedeljek, 3. novembra, pa so zastavili delo pri Šolskem centru v Krškem. Za dijake bodo ob njem postavili nove delavnice. Na negospodarskem področju so v Krškem za letos predvideli tudi gradnjo nove varstvenovzgojne ustanove.

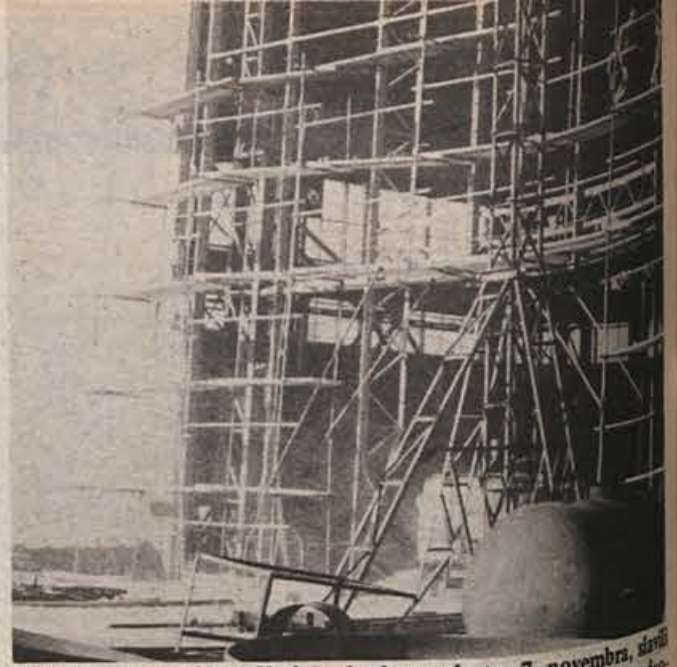

Delavci Kovinarske v Krškem bodo v soboto, 7. novembra, slavili dan kovinarjev. Tedaj bodo izročili namenu novo proizvodno dvorano. (Foto: Jožica Teppey)

Marljivost, poroštvo za optimizem

V Kovinarski zaustavili beg strokovnjakov – Prostovoljno delo – prispevek kovinarjev k stabilizaciji – Združevanje in sodelovanje s sorodnimi podjetji v občini, Posavju in republiki vključeno v načrte za naslednje obdobje

V nove proizvodne prostore, ki jih bodo v Kovinarski v Krškem odprli 8. novembra, so delavci vložili precej prostovoljnega dela. To je njihov prispevek k stabilizaciji, izvirajoč iz želje, da bi se čimprej izkopali iz težav, ki ovirajo normalno gospodarjenje. V podjetju z zadovoljstvom ugotavljajo, da se jim je posrečilo zagotoviti naročila do prihodnje pomladi. Uspelo jim je zmanjšati tudi zaloge.

S pomočjo kratkoročnih kreditov, ki jim jih je odobrila posavska podružnica Ljubljanske banke, so izboljšali likvidnost, v teku pa so že pogovori za nadaljnje kreditiranje, predvsem za kreditiranje serijske opreme. Zagotovljena so posojila za trajna obratna sredstva, da bodo lahko normalno poslovali.

Med sadove stabilizacijskih naporov prištevajo v Kovinarski tudi pridobivanje novih visoko kvalificiranih kadrov, pa tudi to, da jim je že zaposlene uspelo zadržati, da ne zapuščajo podjetja.

Direktor inž. Niko Kurent optimistično gleda na nadaljnji razvoj podjetja, ker ga, tako je izjavil, gradijo na marljivosti in pripravljenosti kovinarjev za premagovanje ovir, ki jih čakajo v zahtevnem stabilizacijskem obdobju. Odzvi delavcev pri dosedanjih akcijah so poroštvo za optimizem.

Kolektiv se ne odmika od načrtov, ki so bili za kovinarsko panogo sprejeti v občini in Posavju. Zelo pomembna je združitev s podjetjem SOP iz Krškega, ker bo omogočila enoten nastop na tržišču, delitev dela, racionalizacijo skupnih služb, uvajanje računalništva, enotno nabavo in raziskavo tržišča ter razširitev proizvodnih zmogljivosti.

Naslednja stopnja je sodelovanje oziroma združevanje tovrstnih podjetij v posavskih občinah. To velja predvsem za Obrtno kovinsko podjetje in Livarno iz Dobove ter za Metalno na Senovem.

Sledilo bo povezovanje s sorodno industrijo v Sloveniji, kjer prodirajo zlasti sodelovanje z močnimi partnerji, kot je na primer mariborska Metalna. V okviru enotnega jugoslovanskega trga pa želijo krški kovinarji doseči natančno opredelitev programov posameznih proizvajalcev. Za Kovinarsko je zlasti pomembna delitev na področju avtomobilnega programa v sporazumu s slovenskimi proizvajalci (Gradis, Slovenija–ceste, Atmos Maribor). Ta naj se verificira pri zbornicah v sodelovanju s trgovsko hišo Commerce.

J. TEPPEY

SVET KRAJEVNE SKUPNOSTI KRŠKO

Na podlagi 139. člena zakona o volitvah delegacij in delegiranje delegatov v skupščine družbenopolitičnih skupnosti (Uradni list SRS, št. 7-46/74) je svet krajevne skupnosti Krško na seji dne 5. novembra 1975 sprejel

SKLEP

o razpisu nadomestnih volitev za člana delegacije Krajevne skupnosti Krško

I.

Za izpraznjeno mesto člana delegacije Krajevne skupnosti Krško se razpišejo nadomestne volitve v Krajevni skupnosti Krško.

II.

Volitve člana delegacije Krajevne skupnosti Krško bodo v nedeljo, 7. decembra 1975.

III.

Vsa volilna opravila po zakonu o volitvah delegacij in delegiranje delegatov v skupščine družbenopolitičnih skupnosti opravi volilna komisija pri krajevni skupnosti Krško.

IV.

Ta sklep velja z dnem sprejetja in se objavi v Dolenjskem listu.

Številka: 304/75 Datum: 5. 11. 1975

Predsednik sveta krajevne skupnosti:
STANE KUKOVIČIČ, l.r.

Kaj bodo rekli v jedrski?

V Krškem bi bili zelo veseli, ko bi se v akcijo za dograditev nadvoza nad železniško progo na levem bregu Save vključili tudi investitorji jedrske elektrarne. Čimprejšnje dokončanje tega objekta je namreč tudi v interesu elektrarne, saj ta obenem rešuje dostop svojih vozil na gradbišče. Ta je močno moten, izboljšanja prometnih razmer pa pred dograditvijo nadvoza ni mogoče pričakovati.

Občinska skupščina v Krškem si prizadeva tudi za sodelovanje jedrske elektrarne pri uresničevanju dolgoročne politike stanovanjske izgradnje. Delež investitorjev JE lahko veliko pripomore k reševanju stanovanjskega problema v občini, ne da bi se vsota, namenjena za prenočišča graditeljev, bistveno povečala. V občini so prepričani, da bi ob razumevanju investitorjev jedrske centrale lahko s planiranimi zneski gradili trajne stanovanjske objekte namesto barak, katere bodo morali pozneje rušiti.

Nič še ni zamujeno, toda barake hitro rastejo in še je čas za premislek. Prav bi bilo, da bi obe strani našli čas za dogovarjanje in se odločili za rešitev, ki bi lahko čez čas omilila stanovanjsko krizo v občini.

JOŽICA TEPPEY

Krške novice

PREGLED DELA – Ta čas v krški občini zaključujejo letne volilne konference osnovnih organizacij Zveze komunistov. Po sklepu komiteja občinske konference so jih obiskovali njegovi člani in se povsod vključevali v razpravo o poročilih o minuli dejavnosti in bodočih nalogah.

OBISK NARAŠČA – Kostanjeviško „Formo vivo" in novo galerijo Jakca, Kralja in Gorjupa si je samo od maja do konca septembra ogledalo okoli 25.000 ljubiteljev umetnosti in izletnikov. Toliko so jih našteli samo po prodanih vstopnicah, seveda pa je bilo kar precej takih, ki vstopnine niso plačali. Ker je bil tudi do maja in je po septembru obisk še vedno velik, bodo v „Dolenjskih Benetkah" znova presegli vse rekorde.

POVEZATI MLADE – Komisija za organiziranost in razvoj pri komiteju občinske konference ZK naj bi skupaj z ZSMS v kratkem ustanovila še en aktiv, aktiv mladih članov ZK. Vanj naj bi vključili dekleta in fante do 27. leta starosti z namenom, da bi poslej aktivneje delovali v mladinskih vrstah in pridobivali tudi nove člane Zveze komunistov.

KDAJ NAPREJ? – Kostanjeviška osnovna šola je med tistimi, ki imajo zaradi prostorske stiske še vedno pouk v dveh izmenah. Da bi čimprej dosegli nujno razširitev, ima ustanova narejen načrt dograditve. Po njem naj bi v prizidku dobili kar učilnice in prav toliko kabinetov, večnamenski prostor in končno tudi tako potrebno telovadnico.

OBETI ZA POMLAD – Posavje je menda edina slovenska regija, kjer doslej niso mogli v večji meri izkoristiti zanimanja mladih za igranje košarke in ga usmeriti v organizirano dejavnost. V ligaško tekmovanje se je vključilo doslej samo Podbočje. Vse kaže, da bodo že na pomlad ustanovili posebno regionalno ligo, za katero bo verjetno dovolj ekip.

KRŠKI TEDNIK

Prenovljena žaga – ponos gozdarjev

Ob občinskem prazniku bodo v Sevnici izročili namenu TOZD za predelavo lesa brežiškega Gozdnega gospodarstva

Te dni je žaga v Sevnici dočakala sedemdesetletnico, minilo je tudi 25 let delavskega samoupravljanja v njej. Korenine je torej pognala še v grofovskih časih, v naslednjih letih se je ta parna žaga otepala s težavami. Zadnja leta je imela izredno negotovo prihodnost, dokler je Kopitarna ni prodala brežiškemu Gozdnemu gospodarstvu.

Gozdarji so v sodobno opremo vložili 24 milijonov dinarjev, tako da lahko v osmih urah razreže 110 kubikov lesa. Večje žage ni od Rimskih Toplic in Radeč do hrvaške meje. Brežiški gozdarji želijo v njej predelovati predvsem lastni les. Da so v novi žagi videli boljšo bodočnost delavci nekdanje žage, potrjuje tudi to, da so vsi, razen upokojencev, ostali v kolektivu. Skupaj z novimi močmi jih je danes 45.

Potekajo zadnji meseci poskusnega obratovanja. Žagarskemu kolektivu trenutne tržne razmere niso najbolj naklonjene, ker ostaja vse preveč razrezanega lesa na lesnem skladišču. Ker je pri žaganju dosti lesnih odpadkov, so temeljito poskrbeli za to, da ne gredo v izgubo. Pod samo stavbo teče namreč še druga vrsta tekočih trakov, ki zbirajo vse. Večina odpadkov gre v krško Celulozo. Med rednim obratovanjem ne morejo ustreči raznim zasebnikom, ki želijo razrezati po nekaj hlodov. Da ne prihaja do zastoja, žagajo takim strankam v prostem času.

Druga pridobitev je nova prodajalna. V njej želijo kupcem nuditi vse vrste rezanega lesa in ves drugi grobi gradbeni material, od opeke, salonita, Novoteksovih strešnikov, betonskega železa do cementa in apna. Skratka, pri roki naj bi imeli vse, kar potrebujejo ljudje za gradnjo. Za prodajalno in skladišče imajo na voljo 800 kvadratnih metrov pokritega prostora, za najrazličnejši rezan les pa še 1.000 kvadratnih metrov ležalnega prostora.

A. ŽELEZNIK

VSI SE BODO IZKAZALI

Težko bi našli društvo ali organizacijo, ki v času desetih dni, kolikor trajajo prireditve v počastitev letošnjega občinskega praznika, ne bi na tak ali oni način pokazala svoji dejavnosti. Izredno pester je urnik prireditev. V soboto ob 19. uri bo v dvorani TVD Partizan v Sevnici slovesen zaključek letošnjih občinskih športnih iger, kjer bodo nastopili telovadci sevniškega Partizana, vmes pa še oktet Boštanjski fantje. Danes ob 16. uri gostujejo mariborski lutkarji z igrico „Pravi Partizan v Sevnici", ob 17.30 pa še v Krmelju. V soboto ob 9. uri bodo v prostorih sevniške osnovne šole pokazale svoje dosežke organizacije za tehnično kulturo v občini. Občinska gasilska zveza bo počastila 100-letnico svojega dela z veliko parado ob 8. uri v nedeljo na Studenskem.

IZKOPANO V ENEM DNEVU

Minuli četrtek je 105 mladih, v glavnem iz sevniške in boštanjske osnovne šole ter 10 mladincev iz Sevnice, izkopalo na sevniškem grajskem hribu 250 metrov jarka, v katerega bodo električarji položili kabel. S tem bo v Lutrovi kleti dovolj močna električna napetost, da bodo lahko priključili termoakumulacijske peči, ki morajo vzdrževati stalno toploto prostora že zaradi zaščite fresk.

TONE SVETINA V KRMELJU

V torek, 11. novembra, bodo ob 16. uri v okviru prireditve ob letošnjem prazniku sevniške občine v Krmelju odprli knjižnico. Po otvoritvi bo razgovor s pisateljem Tonetom Svetino. Večer bodo zaključili s koncertom okteta Gallus v dvorani Svobode.

SEVNICA: SPET GLEDALIŠKI ABONMA

Zavod za kulturo iz Sevnice je za letošnjo zimo spet razpisal gledališki abonma. Letošnje gostovanje je v ponedeljek pričelo Primorsko dramsko gledališče iz Nove gorice s Cankarjevim Hlapcem Jernejem, do konca sezone bosta Slovensko ljudsko gledališče iz Celja in Prešernovo gledališče iz Kranja prikazala še francosko romantično dramo Lorenzaccio, Bulgakovo komedijo Zojkino Stanovanje, Jovanovičevo komedijo Igrajte tumor v glavi in onesnaževanje zraka ter Cankarjevo Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Kaže, da se bodo boštanjski gasilci v vrsti prostovoljnih društev prvi pobratili z drugim društvom iz Slovenije. V nedeljo, oktobra, so boštanjsko društvo obiskali predstavniki PGD iz Zadobrave pri Ljubljani. Po izmenjavi izkušenj so si ogledali ... Na sliki: na ploščadi pred novo šolo poveljnik občinske gasilske zveze Tone Simončič (prvi z desne) v razgovoru z ljubljanskimi gasilci. (Foto: Železnik)

Troje priznanj

Najvišja občinska priznanja narodnega heroja Dušana Kvedra – Tomaža, s čigar imenom je povezana tudi drzna akcija za osvoboditev zapornikov iz sevniškega sodišča med vojno, naj bi ob občinskem prazniku bila podeljena moškemu pevskemu zboru sevniškega gasilskega društva, Francu Dobovšku iz Boštanja in Francu Hribarju iz Pijavic.

Začetki sevniškega moškega zbora padajo na jutrišnji dan pred 30 leti. Predvsem v mestu si ni mogoče zamisliti številnih svečanosti brez njihove pesmi. Ob tem si pod neutrudnim vodstvom Viktorja Krenčiča vsi pevci prizadevajo tudi za kakovost in umetniško raven petja. Dokaz te ravni so tudi snemanja za ljubljanski radio.

Franc Dobovšek je kot eden najstarejših Boštanjčanov še vedno delaven v društvih in organizacijah. Pred vojno je bil aktiven pripadnik Sokola, med vojno med prvimi pregnan na Hrvaško, zatem aktivist na Kočevskem. Po vojni je bil v kraju pobudnik za gradnjo zadružnega doma in tvorec „Kmečke delovne zadruge". Cenjen je kot poštenjak, nepogrešljiv je bil pri sleherni akciji v kraju.

Kljub letom smo lahko med ostalimi občani Pijavic ob akcijah za asfaltiranje ceste skozi kraj lahko videli z orodjem tudi Franca Hribarja. Ves čas po vojni je zelo prizadeven: bil je prvi predsednik delavskega sveta pri Gozdnem gospodarstvu, vrsto let predsednik krajevne organizacije SZDL, odbornik, sedaj pa je tudi delegat družbenopolitičnega zbora občinske skupščine. Več let je tudi predsednik krajevne organizacije ZB Tržišče in član koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja pri občinski konferenci SZDL.

Sevniški paberki

... RAČUNI – Troje krajevnih skupnosti, Tržišče, Krmelj in ... zanima, odkod sevniški krajevni skupnosti nad 3,11 milijona ... za posodabljanje ulic v ... Finančna konstrukcija del ... da ne gre za nobene slepe ... predračunih naj bi vsa dela ... 4,24 milijona dinarjev. Občani pa bodo na različne načine ... 74 odst. potrebnega denarja ... prispevka za opremljanje ... zemljišča pride 756.553 ... posojila za prispevek pri ... mestnih zemljišč ... dinarjev, prispevka za uporabo mestnega zemljišča 869.785 ... lastne udeležbe v delu ... 291.000 in prispevka delovnih organizacij 172.950 dinarjev. ... skupaj 3.120.753 dinarjev ... lastne udeležbe v ... letu. Načini, kako priti do ... torej različni, samoprispevek pa najhitrejši način.

... IZLOŽBE – Trgovsko podjetje je pred ... zaposlilo oblikovalca ... že tako, da je treba lepo ... posoditi in tako privabiti ... kupca v notranjost trgovine na nadrobnejši ogled in nasvet. Oblikovalec je na voljo namreč tudi za razne nasvete pri opremi stanovanj.

BRUNARICA NA LISCI – Lanska zima ni kaj prida poskrbela za belo opojnost niti na vrhu Lisce, kjer bi smučarjem olajšala pot navkreber tudi vlečnica. Za to sezono bo imel strojnik prijetnejši prostor v brunarici. Zanjo planincem ni žal tudi prostovoljnega dela.

PRED SVOJIM PRAGOM – Tržiščani so se pred iztekom roka – sanitarni inšpektor je namreč določil, da po novem ne bodo smeli več pokopavati na svojem pokopališču – začeli glasno spraševati, kako je s tem. Vprašanja dežujejo tudi na občinsko upravo. V pritožbenem roku zoper odločitev inšpektorja ni bilo nobene pripombe, zdaj pa je drugače, ko vse bolj kaže, da bo šlo zares. Ogled pokopališča je pokazal, da je razširitev pokopališča uresničljiva. Vsa skrb za pokopališče leži na ramenih krajevne skupnosti, zato morajo krajani stvari urediti doma. Menda ne bi bila odveč prošnja za malo odloga glede predvidene prepovedi.

SEVNIŠKI VESTNIK

Dela za temelje treh Marlesovih učilnic, ki jih pripravlja trebanjsko Stanovanjsko podjetje za vrtcem, dobro napredujejo. Zaradi negotovega zemljišča so močnejši. Nove učilnice naj bi pomagale trebanjski šoli blažiti prostorsko stisko, dokler ne bi v kraju dobili še ene šole. S to gradnjo pomaga šolstvu skupnost otroškega varstva. (Foto: Železnik)

Stabilizacija ni le varčevanje

Dosti kolektivov v trebanjski občini se je lotilo stabilizacije kot enkratne akcije

Preverjanje doseženih uspehov s stabilizacijskih prizadevanjih je stalna naloga. Izvršni svet trebanjske občinske skupščine ni imel lahke naloge pri tem ugotavljanju, zatikalo se je pri dostavljanju poročil o samih akcijskih programih.

Pregled, žal, pokaže, da so ti programi večinoma zgolj načelni. Ni namreč težko ugotoviti, kaj bi bilo treba storiti, pač pa je težje konkretno povedati, za kaj je kdo v kolektivu zadolžen, kdaj mora biti pomanjkljivost odpravljena ipd. Z načelnimi programi so se zadovoljili v Mercatorju – TOZD Gradišče Trebnje, Pensionu Putnik, Kolinski – TOZD Mirna, trebanjskem Krojaškem podjetju in šentlovrenškem Hrastu. Drugod so se spet zadovoljili zgolj z varčevalnimi ukrepi, ne vprašujejo pa se, kako bo z rastjo produktivnosti in ekonomičnostjo.

Pri tistih, ki so se potrudili, da so sploh poslali oceno izvajanja akcijskih programov (do roka jih je od pričakovanih 19 prispelo le osem!), je očitno, da rastejo promet, ekonomičnost in tudi dohodek, manjšajo pa se zaloge, medsebojna zadolženost, skratka, smotrneje izrabljajo delo in sredstva. Ob obravnavi tega, do kod so v občini prišli v izvajanju stabilizacije, je molk večine delegatov vsiljeval misel, da gre akcija mimo večine delavcev in celo delegatov. Zato so se med preostalimi sklepi odločili tudi za to, da je treba delavce bolj seznanjati s pomenom stabilizacije, predvsem tako, da bo vsakdo v tej akciji videl svoj vpliv na skupna prizadevanja. Nadaljnjo akcijo morajo predvsem samoupravni organi spremljati vsaj mesečno. Za boljše poznavanje nalog so delegati občinske skupščine priporočili tudi družbeno izobraževanje delavcev.

MALČKI RADI V ŠOLSKIH KLOPEH

Obisk v mali šoli svoje čase ni bil najboljši. Letos je ta priprava na pravo šolo podaljšana že na 140 ur. Šolniki ugotavljajo razveseljiv pojav: obisk je zadnje čase nad vsemi pričakovanji.

NEDISCIPLINIRANI DELEGATI?

Očitno je, da nekateri delegati podcenjujejo svoje poslanstvo. Najbolj vestni so, to je opazno od seje do seje, delegati zbora krajevnih skupnosti trebanjske občinske skupščine: na zadnji seji sta v tem zboru manjkala le dva delegata. V zboru združenega dela je manjkalo 10 delegatov, v družbenopolitičnem zboru pa kar 11, med drugim predsednik tega zbora; o tem bodo razpravljali še na posebni seji, Janez Hribar celo odstopa od te dolžnosti. V takih razmerah je še posebno pohvalna prizadevnost delegata družbenopolitičnega zbora Marka Borštnarja, ki se je udeležil zadnje skupne seje, ko se je mudil doma na dopustu. O vsebini in težavah delegatskih razmerij je občinska konferenca SZDL včeraj sklicala posvetovanje.

Še tako staro ni za šaro

Pri trebanjski enoti Surovine koristno uporabijo marsikaj, kar je sicer v napoto – Minuli mesec 580 ton materiala

France Gorjup je pričel zbirati odpadni material pred nekako šestimi leti. Takrat pravzaprav niso imeli kaj vzeti v roke. Za vse je bil dovolj en sam konjiček, danes pa uporabljajo že dva tovornjaka, dvoje stiskalnic in rezalce. Trebanjska enota Surovine deluje na območju od Grosupljega do Ozlja. Tudi pri tem delu se čuti utrip hitrejšega razvoja trebanjskega gospodarstva, saj prihaja največ odpadkov ravno iz industrije. Pozna pa se tudi prispevek drobnih rok šolarjev. Med najvestnejšimi zbiralci omenja poslovodja Gorjup učence mirenske posebne šole.

Kaj pomeni taka na pogled nerabna šara, lahko France Gorjup vsak hip postreže s podatki: „Septembra je znašala vrednost vsega oddanega na našem območju 1,05 milijona dinarjev. Ponavadi se giblje med 500

France Gorjup: „Šolarji zelo prizadevno zbirajo odpadni material."

in 600 tisočaki." Ob naši pripombi, da bi se prav gotovo našlo še kaj več, Gorjup sedanje stanje takoj primerja z nekdanjim. Svoje čase so bili lahko veseli, če so nabrali šest do deset ton! Pri „Surovini" opažajo razveseljiv pojav, da se je med občani močno povečalo zanimanje za oddajanje raznega odpadnega materiala, od železa do papirja in stekla. Tako imenovani gotovinski nakup, kakor imenujejo promet s posamezniki, je znašal septembra 17.000 dinarjev; tu ponavadi največ prispevajo kmetje. „Po kmetijah je še največ takih, pri hiši nerabnih stvari, ki pridejo industriji prav za nadaljnjo predelavo," pravi Gorjup. Vzrok, da tovrstno vnovčevanje nerabnih stvari ne gre še bolj od rok niti v teh stabilizacijskih časih, vidi poslovodja Gorjup v prenizkih odkupnih cenah. „Take so seveda za nas tudi prodajne. Če pa se v državi nabere premalo starega železa, seveda posežejo po dvakrat dražjem, uvoženem."

To in ono iz Mokronoga

PO STAREM S SMETMI? – Svet krajevne skupnosti si prizadeva, da bi imeli tudi v Mokronogu urejen odvoz smeti, kot je to v večini večjih krajev. Vsak začetek je težak, vse kaže, da bo s smetarsko službo še posebno. Začeti je namreč treba s posodami za smeti. Krajevna skupnost je najprej želela ugotoviti, koliko teh posod naj bi posamezna gospodinjstva nabavila. Izid tega „referenduma" je več kot porazen. Pozive so naslovili na 180 gospodinjstev. Nazaj so dobili vsega 67 odgovorov. Dejstvo, da niti polovica ni odgovorila, še ni tako porazno kot to, da jih je bilo od teh kar 51 proti, za to, da bi v Mokronogu vendarle kupili posode za smeti, se je izreklo le 16 gospodinjstev. Kakršenkoli strah, da bi se krajevna skupnost lahko okoristila s smetarsko službo, je odveč (gre le za začetno pobudo), saj bi to delo na kraju poverili trebanjskemu Komunalnemu podjetju. Glede tega tarifa ni pretirana: za kvadratni meter stanovanjske površine je treba odšteti 10 par, to pa znese pri stanovanju v velikosti 60 kvadratnih metrov borih 6 dinarjev.

NEUSTREZNO SMETIŠČE – Prvi korak, da nesnaga ne bo vsepovsod, je urejeno smetišče. Pri sedanjem pod Florjanom lahko dež odnaša niže, kar je bilo na smetišču odloženo. Krajevna skupnost bo zato najprej uredila smetišče.

ZAČETI JE TREBA PRI NOVOGRADNJAH – Mokronoška kanalizacija je stara bolezen. Sanitarni inšpektor je pred nedavnim zagrozil, da ne bo več dajal soglasja za novogradnje v novem stanovanjskem naselju, če ne bosta urejeni kanalizacija in vodovodna napeljava. Nujno je treba večjo pozornost posvetiti kanalizaciji v novem naselju, da se ne bodo kopičili stari grehi. Po trgu, predvsem pa okrog stare sodnije, je kaj žalostno videti, kako udarja nesnaga na plano.

NEPROSTOVOLJNO OMETAVANJE – Kuhar, ki ima hišo ob cesti, ki vodi v peskokop, čez dan sploh ne more imeti odprtih oken. Kadar je suho, se izpod težkih kamionov dvigajo oblaki prahu, ob deževju pa šviga izpod koles umazana brozga. Z njo je s čelne strani hiša že povsem „ometana". Na dan pelje mimo tudi po 60 kamionov. Komunalno podjetje, ki skrbi za peskokop, noče ničesar slišati, da bi kaj dalo za cesto.

TREBANJSKE NOVICE

Čeprav je mesto Kočevje v primerjavi s podeželjem precej bolj razvito, tudi v mestu še naletimo na taka „stanovanjá" (ob Reški cesti), iz katerih postopno že izseljujejo ljudi v boljša. Seveda bi morali te barake po izselitvi hitro podreti, da se v njih ne bi naselili drugi. (Foto: Primc)

VPRAŠANJA OBČANOV IN ODGOVORI NANJE

„Sončna uprava" ne dobiva pomoči

Na več sestankih v Kočevju in okolici je bilo sproženo vprašanje, če res dobijo začasno brezposelni oziroma člani „Sončne uprave" vsak mesec okoli 1.000 din občinske pomoči.

Pri pristojnih občinskih organih smo zvedeli, da take pomoči ne dobiva nihče niti pri njih niti pri skupnosti socialnega skrbstva. Za „Sončno upravo" pa sploh ne plačujejo niti dinarja pomoči in je tudi prej niso. Svetovali so nam, naj se pozanimamo še pri Skupnosti za zaposlovanje, če morda tam ne dobi kdo pomoči kot začasno brezposeln.

Pri enoti Skupnosti za zaposlovanje v Kočevju pa smo zvedeli, da imajo prijavljenih 40 začasno brezposelnih, le dva moška pa dobivata denarno pomoč Zavoda, ki znaša 1.680 din in še po 5 odstotkov za vsakega družinskega člana, če ga imata. Vendar tudi ta dva nista člana „Sončne uprave".

Vseh teh 40 prijavljenih je „teže zaposljivih", ker je med njimi največ alkoholikov, ostali pa so invalidi, bolni, epileptiki ali duševno laže prizadeti. Le eden med njimi je star že 61 let, a še nima pogojev za upokojitev. V delovnih organizacijah zanje ni primernih delovnih mest ali pa se branijo teh ljudi, ki jih vodje kadrovskih služb že poznajo. Kadrovske službe tudi preverijo, kakšen je vsak posameznik, ki bi se rad pri njih zaposlil. Tako preverjanje je zelo uspešno v okviru republike, žal pa odpove že izven republiških meja. Seveda se povsod branijo „teže zaposljivih" še zato, ker se vedno bolj zavedajo, da so za dobro gospodarjenje potrebni dobri, trezni in zdravi delavci.

Do denarnega nadomestila ali do pomoči za čas brezposelnosti pri Skupnosti za zaposlovanje je upravičen le tisti, ki mu delovno razmerje ni prenehalo po lastni krivdi (za lastno krivdo pa se smatra tudi alkoholizem). Denarno nadomestilo podeljujejo do največ enega leta, znaša pa 60 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v zadnjem letu in še 5 odstotkov dodatka na vsakega družinskega člana.

Če delavec, ki je dobival nadomestilo, še po letu dni ne dobi dela, dobiva naprej denarno pomoč, ki znaša 1.680 din in dodatek 5 odstotkov za družinskega člana. Seveda pa brezposelni ne dobi več pomoči, če odkloni delo, za katero je usposobljen, oziroma ga je sposoben opravljati.

J. PRIMC

KOTIČEK POBRATENIH PRVI PRISPEVEK

Med nedavno proslavo ob prazniku Prokuplja 9. oktobra so se odločili, da bodo zgradili osrednjo grobnico padlih borcev Toplićke krajine, katere središče je prav pobrateno Prokuplje. V sklad za izgradnjo grobnice je prvi prispevek 1.000 din nakazalo AMD Kočevje.

Na območju občine Prokuplje oziroma v Toplički krajini je bilo zelo živahno odporniško gibanje. Domačini na osnovi zgodovinskih podatkov trdijo, da je bilo to prvo osvobojeno mesto v takrat okupirani Evropi, saj so prvič pregnali okupatorja že 3. oktobra 1941 in so novo leto 1942 praznovali v svobodi. Kasneje pa je bilo mesto spet občasno okupirano.

Priprave za več prometa

Pred kratkim je bila seja sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Kočevje. Razpravljali in sprejeli so poslovnik o delu sveta, imenovali komisije in pregledali poročilo o stanju cest in razvoju prometa v občini Kočevje.

Med drugim so se pogovorili tudi o preureditvi cestnega križišča pri Unionu in o ureditvi vsaj enega kočevskega križišča s svetlobnim prometnim obeležjem in semafori. Nerešeno pa je še vedno ostalo vprašanje parkirnih prostorov, ki jih za tovorna vozila sploh ni, premalo pa jih je tudi za osebne avtomobile. Zelo pohvalno so se člani sveta izrazili o mentorjih mladine in pionirjev ter o učiteljih, ki se z razumevanjem in požrtvovalnostjo ukvarjajo s prometno vzgojo najmlajših.

Z dograditvijo posodobljene ceste Livold–Brod na Kolpi se bo promet povečal tudi v Kočevju. Na to se moramo čimprej pripraviti.

Seje se je udeležil tudi predsednik sveta za prometno varnost SR Slovenije Boris Čižmek–Bor.

V. I.

Kdo bo oblekel folkloriste?

Pripravljajo literarni večer in folklorni nastop

Člani kluba kulturnih delavcev v Kočevju so se na zadnjem sestanku, ki je bil 29. oktobra v hotelu Pugled, razpravljali o organizaciji literarnega večera, ki bo 21. novembra v gimnazijski dvorani. Harmonikar in folklorni vodja Cveto Križ pa je za poživitev in dobro voljo po sestanku zaigral na harmoniko in članom kluba predstavil venček svojih pesmi o Kočevski, lepotah doline Kolpe in druge. Povedal je tudi, kako je pred leti, ko je zbiral naročnike za Dolenjski list srečal medveda.

Križ je povedal tudi, da bo do spomladi pripravil in naštudiral s svojo folklorno skupino že toliko domačih ljudskih plesov, da bodo lahko nastopili v samostojnem dveurnem programu. Seveda bo za nastop potreboval tudi precej oblek, brez katerih ne more nastopati pred javnostjo. Za nakup najrazličnejših moških in ženskih folklornih oblačil oziroma narodnih noš pa je potrebnega precej denarja, ki ga bo morala preskrbeti ZKPO ali Kulturna skupnost Kočevje, ti dve pa računata na prispevek občanov in delovnih kolektivov.

VILKO ILC

Drobne iz Kočevja

POBRATENJE DRUŠTEV – Filatelistično društvo Kočevje se pripravlja na pobratenje s Filatelističnim društvom Ravne na Koroškem, ki dela zelo uspešno. Imajo nad 140 članov iz vse Mežiške doline. Predlog o pobratenju je bil izrečen na filatelistični razstavi v Ravnah v počastitev 30-letnice osvoboditve in zadnjih osvobodilnih bojev na Poljani. Na tej razstavi so prikazali svoje zbirke tudi člani in pionirji kočevskega Filatelističnega društva.

CVETLIČARNA – Agraria iz Brežic je odprla v Kočevju cvetličarno. Lokal je v preurejeni hiši na Ljubljanski cesti 3. Izdelujejo tudi šopke in vence. Podjetje ima svojo vrtnarijo s toplimi rastlinjaki na Čatežu, zato pričakujemo, da bomo lahko dobili kakovostno cvetje in izdelke po ustreznih cenah in da bo trgovina stalno založena.

UKRADLI PASTIRJA – Srne popasejo na kočevskem pokopališču vse cvetje in ostale okrasne rastline, ki so zasajene na grobovih. Vse to je bilo še bolj opazno pred dnevom mrtvih, ko so lastniki urejali grobove. Velika je jeza na lovce in na upravo pokopališča. Vendar ima vsa zadeva še drugo plat. Krajevna skupnost Kočevje-mesto je dala pokopališče ograditi z električnim pastirjem. To je bil izhod za silo. Če električni pastirček zavrne celo čredo govedi, da ne gre v škodo, bo verjetno tudi divjad, ki je še bolj plašna. Res je pastir pomagal in škode ni bilo več, dokler ni druge vrste „divjad" pobrala oziroma pokradla vse žice. Tako imajo srne zopet prost dohod na pokopališče. Vprašanje je, kako stopiti na parklje in na prste tej tako različni divjadi!

MOPEDISTI IN RED – Mopediste so v Ljubljani patrole prometnih organov naučile reda in spoštovanja prometnih predpisov. Z raznimi ukrepi, prijavami, kaznovanjem in stiki s starši so uspeli, da so občutno upadle divje vožnje brez dušilcev na izpuhu ter nočno divjanje in ropotanje zaradi nepotrebnih nočnih voženj po ulicah in parkih. V Kočevju pa ne čutimo, da bi imele kontrolne patrole kaj uspeha.

občan vprašuje – medved odgovarja

– Sem slišal, da na planjusko–polharskem večeru niso ujeli nobenega polha.

– Polhov res ne, so pa zato več mačkov.

ASFALT ZA MOZELJ

Vse kaže, da bo kmalu prišla na vrsto za asfaltiranje in posodobitev tudi cesta Livold–Mozelj pri Kočevju. Pred kratkim so prišli načrtovalci iz Ljubljane, ki merijo in količijo ta del ceste. Člani krajevne skupnosti Mozelj jim pri tem pomagajo, ker želijo, da bi bilo delo čimprej opravljeno in cesta kmalu posodobljena, saj je že zdaj na njej veliko prometa. Izmed cest, ki so bile sprejete v srednjeročni program gradnje in posodabljanja cest, je tudi odsek Livold–Mozelj.

V. I.

DOBRO IN SLABO

Prebivalci Vasi–Fare in okoliških obkolpskih vasi v kočevski občini se zelo vesele nove ceste Brod–Livold, ki bo v glavnem asfaltirana že letos. Še bolj nestrpno pa čakajo, da bo v Fari prenehala delati asfaltna baza, ki zelo kvari zrak, ker se razen dima mešata in zadržujeta v zraku tudi prah in smrad. Vso to nesnago pa tišči k tlom še megla, ki je je največ jeseni in se precej dolgo zadržuje nad kotlino Fare ob Kolpi.

V. I.

Najbolj potreben nov gasilski dom

V gasilske vrste več članov, predvsem žena in mladine

Občinska gasilska zveza Ribnica je na nedavnem občnem zboru pregledala delo v minulem letu, sprejela delovni načrt gasilske organizacije in posameznih operativnih enot. Glavna ugotovitev pa je bila, da je za uspešno delo potreben v Ribnici nov gasilski dom. Sedanji je star in premajhen, v njem pa vadi tudi ribniška godba na pihala. Novega doma, za gradnjo katerega se je akcija že začela, ne bi uporabljali le gasilci, ampak še sorodne organizacije, kot so ljudska obramba, civilna zaščita in druge.

Letos so nekatere gasilske enote že izvedele, nekatere pa še bodo izvedle sektorske vaje in razne seminarje. Bilo je tudi več proslav v počastitev obletnic gasilskih društev in 30–letnice zmage. Take proslave so bile tudi v Malem logu, pri Svetem Gregorju, v Dolenjih Lazih, na Velikih Poljanah, v Ribnici in v Zamostecu, kjer so kot prvi v občini razvili pionirski prapor.

V požarnovarstvenem tednu so gasilci organizirali več razstav, pregled vseh delovnih organizacij ter posvet častnikov in poveljnikov.

Sklenjeno je bilo tudi, da bodo tečaji za podčastnike v industrijskih gasilskih društvih. Od novega zakona o požarni varnosti pa pričakujejo, da bo gasilstvo postavil v boljši materialni položaj.

V oktobru je bil pregled orodja in opreme vseh društev. Ob tej priložnosti je bilo opozorjeno, da društva lahko uporabljajo le dobro opremo, izrabljeno pa smejo imeti le še za pouk.

Anton Šobar, občinski gasilski poveljnik, pravi, da je treba v gasilstvo pritegniti čimveč novih članov, tudi mladine in žensk. Gasilsko društvo Mali log ima v svojih vrstah več žensk. Lani je vstopilo v društvo tudi precej mladine. Za pionirje je že predvideno tekmovanje v treh disciplinah.

M. GLAVONJIČ

SELITEV V DONITU

V Donitu v Sodražici preseljujejo proizvodnjo iz stare v novo proizvodno dvorano. Staro dvorano bodo prenovili in v njej uredili skladišča, pisarne in nekatere druge prostore.

ŠE PO STAREM

Predlog članov kolektivov INLES in RIKO, ki se vozijo na delo v Ribnico iz smeri Loškega potoka, je bil, naj bi avtobus iz Loškega potoka odpeljal zjutraj kasneje, popoldne pa naj bi se prej vračal. Tako bi izgubili manj svojega prostega časa. Vendar kaže, da predlog ne bo sprejet, saj zahteva SAP za tako spremembo več kot 400.000 din, kar utemeljuje s tem, da bi se potem stroški za toliko zvečali.

NOV AKTIV

Predsedstvo ZSM Ribnica je po daljšem presledku imelo te dni sestanek, na katerem so se pogovorili o programu dela do konca leta. Najprej bodo evidentirali vse člane predsedstva in mladinske organizacije. V začetku novembra bodo organizirali v Glažuti seminar za člane predsedstva. Razen tega bodo ustanovili mladinsko organizacijo v Velikih Poljanah, ki bo predvidoma zajemala tudi območje Sv. Gregorja.

M. G.

Gasilci so ena najbolj množičnih in najstarejših organizacij, ustanovljenih za pomoč ogroženim občanom in delovnim organizacijam. Gasilci v ribniški občini želijo pritegniti v svoje vrste še več žensk in mladine. (Foto: F. Modic)

Vožnja ni prijetna

Ivanka Debeljak iz Retij v Loškem potoku, ki je stara 19 let, je letos končala s prav dobrim uspehom ekonomsko srednjo šolo, od 15. septembra pa dela v RIKO Ribnica, ki jo je štipendiral.

„Zdaj se vpeljujem v delo in pomagam referentu za uvoz, kasneje pa bom prevzela delovno mesto zunanje trgovine. Že spomladi bom šla na tečaj za registracijo za zunanjo trgovino, vendar bom to delo lahko opravljala samostojno šele po izpitu in treh letih delovne dobe," je povedala Ivanka.

Na delo se vozi vsak dan z avtobusom, kar ni posebno prijetno.

„Vstanem vsak delavnik nekaj po 4. uri zjutraj. Do avtobusa moram 2 km peš, nato pa se peljem 24 km daleč. Domov pridem šele ob 15.30. Najbolj si želim, da bi vozil med Loškim potokom in Ribnico poseben delavski avtobus. Potem bi lahko odpeljal iz Loškega potoka kasneje, vračal pa bi se prej. Zdaj izgubim z vožnjo in delom skoraj ves dan."

O svojem delu doma pa je povedala: „Najraje pletem in vezem. Poleti pomagam tudi doma na kmetiji."

O drugih zadevah pa pravi: „Ceste naj bolje vzdržujejo. Na njih je polno lukenj. To ne velja le za glavne, ampak tudi za občinske oziroma krajevne, ki so po skoraj vseh potoških vaseh zelo slabe.

J. PRIMC

Ivanka Debeljak: „Na delo se zdaj vozimo s šolskim avtobusom, ki pelje hkrati z rednim. Oba sta polna, da moramo stati. Še huje bo med počitnicami, ko šolski avtobus ne bo vozil."

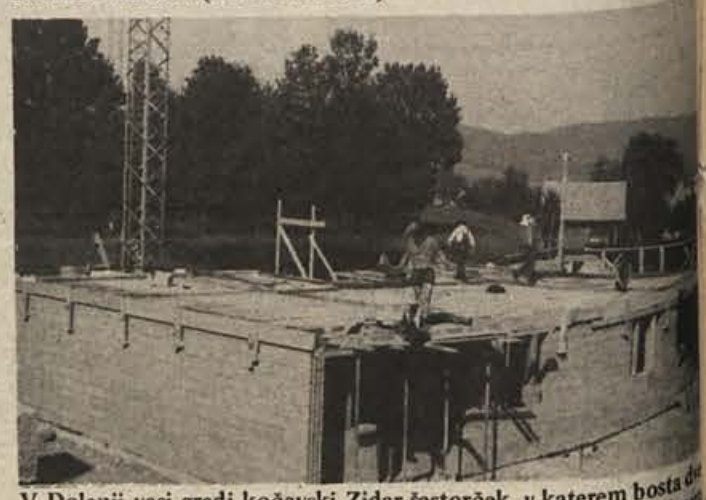

V Dolenji vasi gradi kočevski Zidar šestorček, v katerem bosta dve stanovanji za INLES, 4 pa za solidarnostni sklad, in sicer predvsem za učitelje. Po predračunu bo gradnja veljala 1,9 milijona dinarjev. Šestorček pa naj bi bil vseljiv za prihodnji praznik občine Ribnica, se pravi marca. (Foto: J. Primc)

Ribniški zobotrebci

MARTINOVANJE – V hotelu Jelka bo 8. novembra veselo, ko bo prvič organizirano martinovanje. Gostje bodo postreženi z najboljšimi jedili in pijačo, poskrbljeno pa bo tudi za humoristični program. Vstopnina, v katero je vračunana večerja in liter vina, velja 100 din. Na razpolago bodo posebnosti, kot puran, odojek, gos in druge jedi po naročilu. Za zabavo bo poskrbel ansambel „Ribniški fantje".

PRISEGA – Kot je že običaj, so tudi letos pred kratkim prisegli novi vojaki v ribniški enoti. Temu najsvečanejšemu dejanju za vsakega vojaka so prisostvovali predstavniki družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine, zastopniki pionirjev, pa tudi starši nekaterih vojakov.

KAJ Z DVORANO? – Že dolgo je, kar je bila odprta nova dvorana DC–16 v Dolenji vasi, vendar še vedno ni izkoriščena tako, kot bi lahko bila. Predvsem je ne uporabljajo športniki, zato so tudi športniki iz Dolenje vasi nezadovoljni. Zaradi tega je slišati razne kritike. Res je, da dvorana ob otvoritvi ni bila popolnoma dokončana in zato ni mogla biti izkoriščena. Res je, da je vedno bolj hladno in da zato športniki pričakujejo, da bo dvorana odprta tudi zanje in ne le za proslave in kulturne prireditve. Res je, da bo verjetno treba izdelati pravilnik in urnik uporabe dvorane in da bo treba za njeno vzdrževanje in režijo tudi prispevati. Najbolj prav bo, da se vsi zainteresirani usedejo skupaj in se z lastnikom oziroma upravljalcem dvorane pogovorijo, kako čimbolje izkoristiti, pa tudi, kako vzdrževati, da bo čim dalj trajala.

TELEFON PARTIZANU – V domu TVD Partizan še nimajo telefona, čeprav je že dolgo, kar so naročili, in čeprav ga je medtem dobilo tudi več zasebnikov. V prostorih doma je sedež več telesnovzgojnih organov, ki jim je uspešno delo onemogočeno, ker nimajo telefona. Mnoge stvari bi bilo nujno treba rešiti na hitro, pa ne gre. Te dni je pošta sicer priključila telefon, vendar še nima številke.

M. G.

občan vprašuje – medved odgovarja

– Po čem sklepaš, da je vozila ribnica fička LJ 505-10 članica partije?

– Ker sem vozil od Žlebiča proti Ortneku za njo, pa je vozila več po levi kot po desni.

KOČEVSKE NOVICE

REŠETO

Skupina črnomaljskih občanov, ki se je udeležila oktobrske krvodajalske akcije. Tokrat so se izkazali zaposleni iz Iskre, Belta, Begrada, Komunalnega podjetja in viniškega Novoteksa. Ponovna oddaja krvi bo 18. novembra v Novem mestu, kjer pričakujejo najmanj 50 ljudi iz črnomaljskega konca. (Foto: R. Bačer)

Polovica predlaganih za kazen

Obrtniki lahko računajo kar na oko, gostilničarji pa merijo z litrom, ki ni liter – Tako je ugotovila letos tržna inšpekcija v črnomeljski občini

Tržna inšpekcija je v letošnjem letu opravila 66 pregledov v črnomaljski občini, v kaznovanje pa je predlagala 34 kršilcev. To se pravi, da so pri vsakem drugem pregledu našli nepravilnosti.

Na tem spisku je večina obrtnikov. Nekateri niso imeli na vidnih mestih izobešenih cenikov ali cen niso prijavili, tako so lahko stranki zaračunavali, kot je dovoljeno ali pa tudi več. Kdo pa ve? Nadalje so pri obrtnikih našli več takih, ki so posamič ali pa v skupinah opravljali obrt brez dovoljenja.

Tržna inšpekcija je razen tega v javnem prometu našla merila, ki niso ustrezala pravim utežem ali votlim meram. Take so izločili iz prometa. Pri nekaterih gostilničarjih so našli kozarčke ali stekleničke sicer lepih oblik, ampak mera ni bila prava. Nepravilna merila pa so našli tudi pri obrtnikih in celo v nekaj delovnih organizacijah.

Prav tako so bili potrošniki ogoljufani pri kvaliteti. Tržna inšpekcija je pri eni delovni organizaciji ugotovila, da je prodajala nekvalitetno sadje z oznako prva kvaliteta in kajpak „prva" cena. Ta primer bo obravnavalo gospodarsko sodišče.

Po drugi strani pa je razveseljivo, da pri kontroli maloprodajnih cen živil inšpekcija ni zasledila nobenih kršitev. Te in pa še druge ugotovljene nepravilnosti glede nespoštovanja zakonitosti je obravnaval tudi občinski komite Zveze komunistov v Črnomlju in sprejel 12 sklepov. Ne zato, da bi bili zapisani, ampak da bi se člani ZK po njih ravnali. „Najodločneje ukrepati proti nosilcem nezakonitosti!" piše v sklepih s pristavkom: „Če gre za komuniste, je potrebno izrekati ukrepe, ki jih predvideva statut ZKS."

R. B.

Starši zahtevajo kombi

26. oktobra so imeli v dragatuški osemletki roditeljski sestanek, kjer so največ razpravljali o možnostih za zametke oddelka za otroško varstvo. V letu 1979, ko bo po občinskem razvojnem načrtu šola dozidana, bo možnost tudi za uvedbo oddelka za otroško varstvo. Starši so ta načrt z veseljem pozdravili, ker je veliko zaposlenih. Ti prispevajo za otroško varstvo, vendar ga zaenkrat ne morejo uporabljati.

Tudi z malo šolo so starši zadovoljni, pač pa so imeli resne pripombe starši oddaljenih otrok iz Zapudja, Knežine, Belčjega vrha, Črešnjevca in Male Lahinje. Njihovi malčki morajo zdaj peš tudi po tri kilometre do rednega avtobusa, s katerim se pripeljejo v Dragatuš. To je za majhnega otroka prenaporno, pa tudi nevarno, zato so zahtevali, naj šola priskrbi kombi, da bi z njim prevažali otroke prav od vasi do šole in spet domov. Razen tega je zdaj osemletka v Dragatušu edina tovrstna šola v občini, ki nima lastnega vozila.

Celoletna mala šola obstaja v Dragatušu že tri leta in ves čas morajo predšolski otroci tako daleč k pouku, zato se občanom zdi zadnji čas, da tudi njihovim otrokom omogočijo prevoz.

Bralcem, predvsem pa Jožetu Borštnarju (na sliki sprejema raport), narodnemu heroju in slavnostnemu govorniku na srečanju Belokranjskega odreda 26. oktobra v Semiču, se opravičujemo zaradi napačno objavljene fotografije prejšnji teden. Napaka je nastala po krivdi tehničnega oddelka (tiskarne) Dolenjskega lista.

Črnomaljski drobir

SLABO SE POZNA – V sredi mesta so bele črte na prehodih za pešce skoroda izginile. Ker je velik promet in tudi vozniki niso ravno počasne sorte, je za pešce zlasti nevarno prečkati cesto pred gradom. Najbrž se bodo spomnili na obnovo belih črt šele, ko bo kdo to pomanjkljivost plačal s poškodbo.

LAHKO BI BILO LEPŠE – Dobro bi bilo, ko bi se tudi Črnomaljci vključili v viniško akcijo „Zeleni planet" za varstvo okolja. K lepšemu videzu mesta, športnih objektov in nasadov bi lahko vsak prispeval že s tem, da ne bi po tleh metal odpadkov in polivinilnih vrečk.

SOLI NA REP? – Kmetje se pritožujejo, da jim voluharji delajo škodo, v trgovinah pa ni dobiti pasti za voluharje. Kako naj torej lovijo škodljivce?

LETOS SO ZGODNJI – 30. oktobra se je sešel odbor za jurjevanje. Pregledali so dosedanje 10-letno delo in razmišljali o možnostih za popestritev programa v bodoče. Prav tako so odbor kadrovsko izpopolnili. Ker so takrat tako zgodaj začeli razmišljati o junijski prireditvi v prihodnjem letu, bo zares dovolj časa za uresničitev novih zamisli.

V ZNAMENJU KRIZANTEM – Četrtkov živlski trg je bil z zelenjavo in drugimi stvarmi kaj skromen, največ pa je bilo raznovrstnih krizantem in okrasnega cvetja, vzgojenega na domačih vrtovih.

Črnomaljski poročevalec

MRTVIM V SPOMIN

Spomeniki, spominska obeležja in grobovi po vsej črnomaljski občini so bili za dan mrtvih lepo okrašeni. Osrednja žalna svečanost v spomin padlim žrtvam je bila 1. novembra dopoldne pri spomeniku na Gričku v Črnomlju, kjer so imeli tudi godbo na pihala, recitacije in spremstvo vojakov. Žalne svečanosti so bile tudi v vseh večjih krajih, v Dragatušu, na Vinici, v Semiču in Adlešičih.

ZA ŽENE–BORKE

Občinska konferenca Klubov OZN je 29. oktobra organizirala srečanje zaslužnih žena–bork in dolgoletnih družbenopolitičnih delavk. Ob tej priložnosti so udeleženkam podelili priznanja, ki so jih predlagali klubi OZN ob mednarodnem letu žensk. Prireditev je uspela, pozornost, ki so jo mladi izkazali zaslužnim ženam, pa je bila hvaležno sprejeta.

NAJ PRIDE DO DELAVCA

Aktiv neposrednih proizvajalcev, članov ZK iz črnomaljske občine, je pred nedavnim obravnaval dogovarjanje o skupni porabi v letu 1976, zlasti pa načrte SIS. Ugotovili so, da je bilo letos glede uresničevanja dela samoupravnih interesnih skupnosti pomanjkljivo obveščanje. Informacije niso prišle do delavcev, pač pa so redna trimesečna poročila, ki so jih pošiljali, mnogokje obležala v predalih. Aktiv neposrednih proizvajalcev je tudi v celoti podprl sklepe občinskega komiteja pri utrjevanju zakonitosti.

Obletnica kongresa - čas obračunov

Novi predsednik OK ZSMS Metlika je Jože Matekovič, sekretar pa Jože Nemanič

Metliška občinska konferenca ZSMS je imela konec oktobra programsko in volilno konferenco, in sicer v času, ko je poteklo dobro leto od 9. mladinskega kongresa.

Tako je bila obletnica kongresa čas, ko so mladi Metličani pregledali svoje uspehe in neuspehe. Poročilo je prebral dosedanji predsednik OK ZSMS Metlike Jože Nemenič. Povedal je, da so v njihovi občinski konferenci v letu dni dosegli precej spodbudnih uspehov. Napredovali so glede organiziranja in vsebine idejnopolitičnega dela, zgradili so idejnopolitično enotnost in razširili fronto družbenopolitičnega delovanja. Reorganizacije mladine so se lotili že pred obema kongresoma, popisali so članstvo, tako da imajo dobro urejeno kartoteko s podatki o aktivnosti slehernega člana organizacije.

Najprej so reorganizirali delavsko mladino in ustanovili kanferenco mladih delavcev. Nemanič je dejal, da ta konferenca najslabše deluje. Vzrok? Delavsko mladino sestavlja 95 odstotkov mladine, ki hodi v službo zgolj zaradi pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja. Veliko se jih na delo vozi, zato so v Metliki malo časa. Če bi zgradili samski dom, bi bilo delo z delavsko mladino lažje.

Reorganizacija na področju mladih v krajevni skupnosti je uspela. Pred kongresom so imeli sedem aktivov, sedaj se lahko z dobrim delom pohvali že 15 osnovnih organizacij. Kako je z idejnopolitičnim in kulturnim delom? Nepoučeni bi mislili, da komisija spi, toda člani se bodo izkazali šele te dni. Če bi imeli v občini več športnih igrišč, bi se komisija za šport in rekreacijo lahko še bolj izkazala. Najbolj delavni pa so bili v komisiji za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. Predsedstvo občinske konference je želelo že v letošnjem letu izpeljati občinsko mladinsko delovno akcijo. Vrsta objektivnih razlogov je dobro zamišljeno akcijo onemogočila. Za prostovoljno delo v prihodnjem letu pa se bodo Metličani začeli pripravljati v tem mesecu.

Po poročilu so mladinski delegati OK ZSMS Metlika izvolili za novega predsednika občinske konference Jožeta Matekoviča, za sekretarja dosedanjega predsednika Jožeta Nemaniča, v predsedstvu OK pa so: Toni Štefanič, Oto Nemanič, Boža Kolenac, Anton Šuklje, Janez Žele, Boris Govednik, Vladko Maček, Marjana Bele, Anton Bezenšek, Anton Slanc, Stanko Matekovič, Jože Žlogar, Lojze Kočevar, Marjan Vidic in Anica Matkovič.

DANES SE JE ZAČELA KRVODAJALSKA AKCIJA

Metliški odbor Rdečega križa je s komisijo za krvodajalstvo za danes in jutri pripravil krvodajalsko akcijo, ki se bo začela obakrat ob 7. uri in končala okoli 15. ure. K oddaji krvi bo vozil poseben avtobus, zato prosijo člani metliškega odbora vse redne krvodajalce in občane, ki do sedaj še niso dali kri, naj se udeležijo humane akcije.

PODARITE „STAR DENAR"

V sodelovanju z ljubljanskim Unija papir servisom bo metliški odbor Rdečega križa tudi letos organiziral akcijo zbiranja starega papirja, časopisov, revij in kartona. Organizatorji humanitarne akcije prosijo vse šole, delovne organizacije in občane, naj zbirajo star papir in ga zvezanega do 10. ure 20. novembra položijo pred vhodna vrata. Po tako zbrani „star denar" bodo prišli šolski otroci in ga odnesli na zbirno mesto, kjer ga bodo prevzeli predstavniki Unija papir servisa. Izkupiček od akcije bo šel za humanitarne dejavnosti!

PREDLOGI SO SESTAVLJENI

3. novembra so se zbrali v prostorih občinske konference SZDL v Metliki na 1. seji člani koordinacijskega odbora za splošni ljudski odpor pri OK SZDL. Člani odbora so razpravljali o predlogih za podelitev srednjih in malih plaket ter značk JLA, ki jih bodo podelili ob dnevu naše ljudske armade.

SPOMENIK „BRATSTVA IN ENOTNOSTI"

Na zadnji seji metliškega občinskega odbora ZZB NOV so borci predlagali, naj bi prihodnje leto v Metliki postavili nov spomenik, ki bi opozarjal na bratstvo in enotnost. O tem so se že večkrat pogovarjali, žal pa je ostalo le pri razgovorih. Kot kaže, mislijo borci tokrat resno, saj so že določili prostor, kjer naj bi spomenik stal. Če ne bo prišlo do sprememb, ga bodo postavili pred Merkatorjem (pred nekdanjo Makarjevo hišo).

STATUTI SO PRIPRAVLJENI

Včeraj popoldan se je v prostorih občinske konference SZDL na drugi seji zbral koordinacijski odbor za organizacije in društva, ki deluje pri OK SZDL Metlika. Člani odbora so pregledali predloge za statute 11 gasilskih društev iz metliške občine, razpravljali o osnutku statuta metliškega čebelarskega društva in o osnutku statuta metliškega društva upokojencev ter ugotovili, da so vsi statuti dobro sestavljeni.

OBVESTILO O DERATIZACIJI (zastrupljanju podgan in miši) V OBČINI METLIKA

Po odloku o obvezni deratizaciji v občini Metlika (Skupščinski Dolenjski list št. 15/72) bo Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto opravil obvezno deratizacijo (nastavljanje zastrupljenih vab) na območju naselij METLIKA, GRADAC in SUHOR v dneh od 10. nov. do 15. nov. 1975.

Točna navodila in opozorila bodo objavljena na vidnih mestih v krajih, kjer bomo opravljali deratizacijo.

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO
NOVO MESTO, Mej vrti 5, tel. 21-253

Dober glas...

France Malnerič je v današnjem „našem obisku" zgolj naključno. Pogovarjal bi se lahko s katerim koli od petih mehanikov, ki veljajo kot najbolj izurjena in zanesljiva ekipa mehanikov v Beli krajini. Zakaj tako dobro mnenje o fantih, ki delajo v metliškem Novotehninem servisu? Predvsem zaradi njihovega kvalitetnega dela, o katerem se sliši celo v Gospiću, Delnicah, Veliki Kladuši, Karlovcu, Novem mestu in seveda Beli krajini. Na vprašanje, zakaj prihajajo v njihov servis iz tako oddaljenih mesti, je France odgovoril:

„Kadar se vozniku pokvari avtomobil, ga zapelje v najbližjo avtomehanično delavnico. Naša je na križišču dokaj važnih cest in tako imamo najrazličnejše goste. Ker se jim navadno mudi, prosijo, če smejo prisostvovati popravilu. Še nobenega nismo zavrnili in skoraj vsi so bili nad našim povabilom začudeni, kajti drugod ponavadi lastniki pokvarjenega avtomobila ob popravilu niso zaželeni. Tako „skupaj" iščemo napako in jo tudi popravimo. Lastnika ob popravilu seznanjamo z motorjem, ga opazujemo na „skrite" poškodbe, mu svetujemo, kaj naj zamenja, kje naj nadomestne dele kupi, in podobno. Nad tako postrežbo so vsi navdušeni in glas o naši dokaj nenavadni postrežbi se hitro širi. Ker je vse več dela, postaja delavnica pretesna in preskromno opremljena. Potrebovali bi nove dvigalke in sodobnejše pripomočke, s katerimi bi v našo delavnico pritegnili še več lastnikov motornih vozil."

Sprehod po Metliki

KONČANE ŠPORTNE IGRE – Za občinski praznik metliške občine (praznovali ga bodo 26. novembra) bodo podelili najboljšim športnikom iz delovnih organizacij diplome in priznanja za uspehe pri tekmovanju v sindikalnih športnih igrah. Pri moških so bili v skupnem seštevku med ekipami najboljši športniki TGP, pri ženskah pa športnice iz osnovne šole.

BANKA – PROSTOR VEČ – Delavke v metliški izpostavi Ljubljanske banke so pred kratkim dobile sobo, v kateri so poprej delali člani občinskega sindikalnega sveta. V novih prostorih se delavke bolje počutijo in lahko nemoteno delajo. Prej so bile namreč vse v eni sobi.

ZRAK NAMESTO VODE – Prebivalci okrog Veselice in pod njo večkrat ostrmijo, ko odprejo vodovodne pipe. Namesto da bi iz njih pritekla voda, se sliši le piskanje, šumenje in klokotanje. Zavoljo tega se jezijo, in so si izmislili na račun vodovoda že več šal, ki pa, žal, ne morejo nadomestiti pomanjkanje vode . . .

ŽARNICE LE ZA OKRAS? – Žarnice mestne razsvetljave – nekatere so že dalj časa pregorele – so, kot kaže, le še za okras in zadnji čas je, da jih zamenjajo. Neprijetno je namreč tavati po temi, posebno zdaj, ko nastopi noč zelo zgodaj.

KOMEMORACIJA OB DNEVU MRTVIH – Pred spomenikom na Trgu svobode je bila 31. oktobra žalna komemoracija, Metličanom pa so se v kulturnem programu predstavili z recitacijami osnovnošolci, dijaki in mladi iz krajevnih skupnosti in delovnih organizacij. Po komemoraciji so šolarji obiskali grobove padlih partizanov in prižgali svečke ter grobove okrasili s cvetjem.

SUHOR: NOVA SPOMINSKA PLOŠČA

V počastitev 26. novembra, metliškega občinskega praznika, bo občinski odbor ZZB NOV Metlika na suhorskem pokopališču postavil te dni padlim partizanom spominsko ploščo. Novo obeležje bodo odkrili 26. novembra, borci pa vabijo k odkritju vse Suhorjane, predvsem mladino.

metliški tednik

TRGOVSKO PROIZVODNO IN SERVISNO PODJETJE **agrotehnika** LJUBLJANA n. sol. o.

TOZD TRGOVINA b. o.

KMETOVALCI!
IZREDNA PRILOŽNOST

Prodajamo s 5% popustom priznane proizvode SIP:

- **Samonakladalne prikolice:**
  SENATOR — 22, PIONIR — 17, PIRAT — 15
- **Obračalne zgrabljalnike:**
  FAVORIT — 220, MARATON — 140 B
- **Trosilnike hlevskega gnoja:**
  KRPAN — 30 V, KRPAN — 30 H

Količine so omejene. Prodaja Agrotehnika Ljubljana, Titova 38, prodajalna Jurček na Gospodarskem razstavišču in poslovalnice v Celju, Mariboru, Murski Soboti, Ljutomeru in Poreču.

Pohitite in izkoristite ugodnosti, ki vam jih daje Agrotehnika Ljubljana.

PURAL - stanovanjsko strešno okno

PODSTREŠNO OKNO NAJ BO SVETLO IN ZRAČNO

nerjaveči materiali — dvojno izolacijsko steklo — neoporečno tesnjenje — preprosto čiščenje — prilagojeno streham vseh vrst

IZKORISTITE PODSTREŠNE PROSTORE ZA NAJCENEJŠO STANOVANJSKO POVRŠINO

OKNA pural LAHKO KUPITE V VSEH PRODAJALNAH Z GRADBENIM MATERIALOM, MOŽNOST NAKUPA S STANOVANJSKIMI KREDITI

Izdeluje:

RUDARSKI ŠOLSKI CENTER
neomejena subsidiarna odgovornost
RŠC VELENJE
JUGOSLAVIJA
63320 Velenje, Prežihova 3, tel. 850-422

„Vinjeta Barda Iucundusa"

Odlomek iz Knauerjevega (1613—1664) stoletnega koledarja s pravim naslovom CALENDARIUM OECONOMICUM PRACTICUM PERPETUUM (Praktičen trajno veljaven gospodarski koledar). Sistem napovedovanja vremena, ki ga je uvedel ta praded sodobnega vremenarstva, ima enako vrednost kot tako imenovana slepa, petdesetodstotna vremenska napoved današnje dobe.

Poglejmo, kaj torej trdi za letošnji december: Oblačno, z meglo in snegom do 9., potem do 12. suho, do 27. pa mrzlo; tega dne dež; 30. in 31. lepo vreme.

slovenski almanah'76

vse, česar še ne veste, ali pa se nikakor ne morete spomniti

10. decembra izide knjiga, kakršne še nismo imeli. Pripravljalo jo je 800 Slovencev — 100 priznanih strokovnjakov in 700 bralcev. Na 320 straneh velikega formata z barvnim ovitkom vas bo „Slovenski almanah '76" presenetil s pestro, zanimivo in predvsem poučno vsebino: kako je nastal koledar — sami lahko napovedujemo vreme — stoletna pratika — kateri dan imate leta 2.000 rojstni dan — celotni kitajski horoskop — kaj nam je prineslo letošnje leto — izčrpen pregled vseh statističnih zanimivosti (42.600 podatkov!) — pravnik vas brani — naučite se brati zdravniški recept — opis vseh držav sveta in vseh slovenskih mest — matematični priročnik — podroben opis poteka obeh svetovnih vojn — verjetni in neverjetni rekordi — reportaže z vsega sveta in domovine — feljton o znanem Slovencu — domača povest — biseri slovenske poezije itd.

Cena „Almanaha" v prodaji bo 109 dinarjev, v predplačilu pa le 79 din. Nič čudnega torej ni, če vam svetujemo, da se odločite za slednje.

Izrežite naročilnico, nalepite jo na dopisnico ali vložite v pismo ter izpolnjeno pošljite na naslov: ČGP DELO, prodajna služba, Tomšičeva 1/III, 61000 Ljubljana

IZPOLNITE SEDAJ!

ČGP DELO
PRODAJNA SLUŽBA
61000 LJUBLJANA
Tomšičeva 1/III

NAROČILNICA L

Nepreklicno naročam „Slovenski almanah '76"

Priimek in ime _____

Kraj, ulica _____

Poklic _____

Datum _____ Podpis _____

VSE O VSEM — SLOVENSKI ALMANAH '76

belinka

tovarna kemičnih izdelkov
61001 Ljubljana
poštni predal 5-I
telefon h. c. 061/314 177
telex 31 260 yu bel

SANDOLIN PX 65

- uživa mednarodni sloves
- odlikuje ga bogata tradicija in novi tehnični dosežki
- najbolj iskano sredstvo za dolgoletno zaščito lesa
- uničuje plesen in zajedalce ter je odporen proti vremenskim vplivom
- služi za osnovni ter končni premaz in je izdelan v 13 barvah

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN NAVODILA ZA UPORABO

BERITE DOLENJSKI LIST!

LICITACIJA!

„SIGMAT"
– Strojna industrija in gradbeni material
Brestanica

razpisuje licitacijo za naslednja osnovna sredstva:

1. TOVORNI AVTO IFA W 50 I, letnik 1968, nosilnost 5,3 t, v voznem stanju, izklicna cena 23.000,00 din
2. STRUŽNICO, 1 m stružne dolžine, brez motorja, izklicna cena 5.000,00 din
3. PEČ ZA TALJENJE BARVNIH KOVIN Z GORILNIKOM, izklicna cena 9.000,00 din
4. WAGNER 700–H – BRIZGALNI APARAT, potreben manjšega popravila, izklicna cena 7.000,00 din

Javna dražba bo 17. novembra 1975 od 8. do 11. ure za družbeni sektor, od 11. do 14. ure za privatni sektor. Ogled je možen do dražbe vsak dan od 12. do 14. ure.

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

PROSTO DELOVNO MESTO!

LJUBLJANSKE MLEKARNE,
delovna organizacija za kmetijstvo, živilsko industrijo, trgovino, izvoz – uvoz, Ljubljana, Tolstojeva 63, o. sol. o. TOZD Marketing Ljubljana, trgovanje na debelo, Ljubljana, Tolstojeva 63, o. sub. o.

Odbor za medsebojna razmerja TOZD objavlja

prosto delovno mesto

VODJA TRANSPORTNE GRUPE
v skladišču Novo mesto

Pogoj:
– srednješolska izobrazba tehnične ali prometne smeri
– VKV avtomehanik s petletno prakso
Delo za nedoločen čas. Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu. Prijave z dokazili o strokovni usposobljenosti pošljite na naslov:
Ljubljanske mlekarne,
Ljubljana, Tolstojeva 63.
Objava velja 10 dni.

VAŽNO SPOROČILO NA 2. STRANI PRATIKE!

V reviji ANTENA

nov, napet roman „TROOKI".
Dogajanje na Dolenjskem, junaki romana so ljudje, ki jih poznate. Morda so tudi vaši znanci, prijatelji, sosedje, morda v novem slovenskem romanu z Dolenjskega nastopate tudi vi?

PROSTA DELOVNA MESTA!

NOVOTEHNA
novo mesto

„NOVOTEHNA" trg. podjetje na debelo in drobno
Novo mesto, Glavni trg 11

razpisuje

na podlagi 51. člena statuta in 19. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu

prosto vodilno delovno mesto

VODJE SPLOŠNEGA SEKTORJA

Poleg splošnih pogojev, ki jih določa zakon, so za zasedbo delovnega mesta določeni še naslednji pogoji:
– *da ima višjo izobrazbo pravne ali ekonomske smeri s 5 oziroma 15 leti delovnih izkušenj na področju delovne ali gospodarske zakonodaje,*
– *da je moralno-politično neoporečen.*

in objavlja naslednja prosta delovna mesta:

1. PRODAJALCA
2. SNAŽILKE ZA 4 URNO ZAPOSLITEV

POGOJI:
pod 1) prodajalec tehnične stroke z najmanj 2 leti delovnih izkušenj, poskusno delo 1 mesec,
pod 2) NK delavka

Kandidati naj pošljejo prijave v roku 10 dni po objavi razpisni komisiji, oz. splošnemu sektorju podjetja.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Odbor za medsebojna razmerja
TOZD Dolenjska
pekarna in slaščičarna
Novo mesto, Ločna 21

razpisuje prosto delovno mesto:

REFERENTA ZA SPLOŠNE ZADEVE

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
1. upravno-administrativni tehnik in 3 leta prakse, moralna neoporečnost ter aktivnost v družbenopolitičnem delu, vodenje personalnih zadev, koordinacija samoupravnih organov, obveščanje, SLO.

Osebni dohodki po pravilniku. Poizkusna doba 2 meseca. Pismene prijave z opisom dosedanjih zaposlitev in dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite na gornji naslov v 15 dneh po objavi razpisa.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

TO-MO-DI

uporablja se za peči in kotle od 4.000 do 100.000 Kcal/h

TOPLI MONTAŽNI DIMNIK
Z GIBLJIVO KISLOODPORNO
OGNJESTALNO ŠAMOTNO
CEVJO

INFORMACIJE — STROKOVNI NASVETI:

KIP
MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE
61000 LJUBLJANA, OPEKARSKA 13
Tel. 22-113, 20-641, Telex 31420 YU KIP
IN V VSEH PRODAJALNAH Z GRADBENIM MATERIALOM

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

CVETLIČARNA
Agraria
V KOČEVJU!

Trgovsko in proizvodno podjetje AGRARIA iz Brežic sporoča, da bo od srede, 29. oktobra, odprta v Kočevju, Ljubljanska cesta 3, NOVA CVETLIČARNA.

PRIPOROČAMO SE ZA OBISK!

SCHIEDEL — YU —
Kamin, dimnik št. 1
v Evropi
proizvaja in dobavlja
GRADNJA
ŽALEC

postanite
član

AMS JUGOSLAVIJA
AMD
NOVO MESTO

PIVO MED PIVI
ČAKA NA VAŠO OCENO

BRUXELLES 1974
AMSTERDAM 1975
PONOVNO ZMAGOVALEC
SVETOVNEGA
IZBORA PIV!
HP TALIS

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 6. novembra – Lenart
Petek, 7. novembra – Okt. soc. revol.
Sobota, 8. novembra – Bogdan
Nedelja, 9. novembra – Teodor
Ponedeljek, 10. novembra – Leon
Torek, 11. novembra – Martin
Sreda, 12. novembra – Emil
Četrtek, 13. novembra – Stanislav

LUNINE MENE

10. novembra ob 19.21 – prvi krajec

KINO

BRESTANICA: 8. in 9. 11. ameriški barvni film Mrtvi ne plačajo dolgov.

ČRNOMELJ: 7. 11. ameriški barvni film Stari divji zahod. 9. 11. ameriški barvni film Shaft v Afriki. 12. 11. češki barvni film Ljubezen.

KOSTANJEVICA: 9. 11. ameriški barvni film Dama s kamelijami.

KRŠKO: 8. in 9. 11. ameriški film Samotar iz zahoda. 12. 11. italijanski film Decameron.

METLIKA: 6. 11. italijanski barvni film Vrag v glavi. Od 7. do 9. 11. ameriški barvni film Ivanhoe. Od 7. do 9. 11. francoski barvni film Revolverašice. 12. in 13. 11. ameriški barvni film Veliki Gatsby.

MIRNA: 8. in 9. 11. film Shamus – sla po nevarnosti.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 7. do 9. 11. ameriški barvni film El Cid. 9. 11. barvna risanka – matineja Maček v škornjih. 10. 11. japonski barvni film Do–de–ska–den. Od 11. do 13. 11. nemški barvni film Jimi se približuje mavrici.

RIBNICA: 8. in 9. 11. švedski barvni film Poročni vikar.

SEVNICA: 8. in 9. 11. film Plavi vojak. 12. 11. nemški film Dekle iz Hong Konga.

TREBNJE: 8. in 9. 11. ameriški barvni glasbeni film Moje pesmi, moje sanje. 12. 11. angleški barvni zgodovinski film Orel v kletki.

ČESTITKE

LJUBIM in nadvse dobrim staršem MARIJI in IVANU BREGAR iz Zavinka pri Škocjanu čestitamo za 50-letnico skupnega življenja ter jima želimo še veliko zdravih in srečnih skupnih let v krogu svojih najdražjih. Otroci z družinami.

DRAGIM staršem MARIJI in IVANU BUKOVEC iz Dobindola želijo ob 50-letnici skupnega življenja vse najlepše ter mnogo sreče in zdravja otroci Marija, Anica, Ivan, Slavko, Bojan in Milka z družinami.

DRAGI mami IVANKI GRIL iz Herrenberga (Zah. Nemčija) želijo za njen rojstni dan še vrsto zdravih in zadovoljnih let njeni domači iz Novega mesta.

ZOFIJI MUC iz Herrenberga (Zah. Nemčija), ki praznuje rojstni dan, želijo, da bi dočivela še mnogo let v domačem krogu, njeni domači iz Novega mesta.

ZAHVALE

Dotrpel je naš ljubi mož, ata in stari ata

JOŽE ROŽMAN
posestnik iz Arnovega sela 26

Iskreno se zahvaljujemo dr. Bricu, ki je našemu atu dolga leta pomagal in mu lajšal bolečine. Enako zahvalo smo dolžni ostalemu osebju pljučnega oddelka bolnice Brežice. Hvala vsem, ki ste darovali cvetje in pokojnika v tako velikem številu spremili na mnogo prezgodnji zadnji poti. Mnogo dolgujemo pevcem moškega zbora Artiče, godci na pihala Tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj iz Krškega, kolektivu TOZD Energija, organizacijam ZB Artiče, Sromlje in Ždole ter duhovniku za poslovilni obred. Še posebno pa se zahvaljujemo sosedom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali.

V globoki žalosti:
NJEGOVI NAJBLIŽJI

Arnovo selo, 13. oktobra 1975

Zahrbtna bolezen nam je za vedno vzela našega ljubega ata in moža

ANTONA CVELBARJA
iz Zaloga pri Škocjanu

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, spremili pokojnika na zadnji poti in mu darovali cvetje. Še posebno se zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom, gasilcem iz Zbur, Grmovelj in Škocjana, obema govornikoma in kaplanu za opravljeni obred. Vsem iskrena hvala!

Žalujoči: žena Karolina in hčerka Tončka z družino ter drugo sorodstvo

---

Namesto venca na grob pokojnemu ing. Karlu Barboriču iz Novega mesta je dr. Marjeta Turk iz Novega mesta poklonila 500,00 din Zvezi slepih Novo mesto. Za poklonjeni znesek iskrena hvala! Zveza slepih Novo mesto.

ZAHVALA

Ob izgubi našega nepozabnega očka

PETRA ČERA

se zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremili na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje ter z nami sočustvovali. Posebno zahvalo smo dolžni tov. Francu Ožboltu in tov. Dragu Grilu za pomoč pri organizaciji pogreba, občinskemu komiteju ZKS, občinski konferenci SZDL, občinskemu odboru ZB NOV, krajevni skupnosti ter društvu upokojencev. Hvala zdravnikoma dr. Cilenšku in dr. Klunu za pomoč pri hudi bolezni, delavcem socialnega zavarovanja, sosedi Pepci in občanom Rožne ulice. Hvala tovarišem Karničniku, Grilu, Novaku, Alojzu Uđetu in Figarju za poslovilne besede. Hvala borcem za severno mejo za častno spremstvo in gasilcem ter vojaški enoti za izkazano čast.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči:
žena Mojca, hčerki Minka in Justi z družinama.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

ZA VARSTVO otroka dam hrano in stanovanje starejši ženski, po možnosti upokojenki. Anica Prpar, Mirna peč 84. Informacije ob sobotah in nedeljah ter vsak dan od 15. ure dalje.

STANOVANJA

MLAD ZAKONSKI PAR brez otrok išče neopremljeno enosobno stanovanje v Novem mestu ali okolici. Naslov v upravi lista (2623/75).

GRADBENI TEHNIK vzame v najem garsonjero ali kakršnokoli drugo sobo v Novem mestu ali okolici. Naslov v upravi lista (2631/75).

ZAKONSKI PAR išče stanovanje ali garsonjero v bližini Novoteksa. Persa Rajlič, Đure Salaja 9/40, Paračin.

ZAMENJAM garsonjero v Novem mestu za isto ali podobno v Mariboru, Ptuju, Slovenski Bistrici ali Celju. Ponudbe na upravo lista pod „ODLOČBA".

ODDAM opremljeno sobo v Metliki, Vinogradniška cesta 17.

SAMSKI fant dobi sobo pri Lojzu Špecu, Mestne njive 20, Novo mesto.

ODDAM prazno sobo in nišo s souporabo kopalnice (lahko tudi garažo); plačilo po možnosti za eno leto vnaprej. Naslov v upravi lista (2658/75).

Motorna vozila

UGODNO PRODAM R 16, letnik 1968, dobro ohranjen, z dodatno opremo, tehnično pregledan in registriran do avgusta 1976. Informacije na telefon (068) 21-532 ali (061) 343-757 po 15. uri. Prodam tudi dobro ohranjen zimski otroški voziček.

PRODAM karambolirano zastavo 101, letnik 1973. Naslov v upravi lista (2637/75).

PRODAM osebni avto R 10 major po rezervnih delih. Ogled vsak dan. Janez Piletič, Gor. Gradišče 11, Šentjernej.

PEUGEOT 204, letnik 1971, dobro ohranjen, prodam. Naslov v upravi lista (2645/75).

PRODAM zastavo 750, leto izdelave 1969. Slavko Gril, Kandijska 1, Novo mesto.

PRODAM ŠKODO 1000 MB, letnik 1967, v voznem stanju, registrirano. Cena 4.500,00 din. Martin Remih, Marjana Kozine 59, Novo mesto. Ogled v popoldanskem času.

PRODAM

PRODAM malo rabljene gume Michelin ZX radial 145 x 13, zimske Kleber 155 x 13 Sava 5.60 x 13 ter nov vprežni okopalnik. Virc, Pugljeva 2, Novo mesto.

NUJNO prodam garažo na Mestnih njivah (nasproti 3. bloka). Cena ugodna. Interesenti naj se javijo pri Nikoli Padevskem, Mestne njive, blok 2.

PRODAM kravji vprežni voz, mali voziček za nakupe, 500 kg sena in 1000 rabljenih bobrovcev, vse poceni. S. A., Radeče, Starograjska 32.

PRODAM čistokrvno psičko (nemški ovčar), staro 3 mesece. Janez Knavs, Šalka vas 1, Kočevje.

POCENI prodam rabljene gospodinjske predmete. Ogled 3. decembra od 8. do 12. ure. Svetlin, Mestne njive 10, Novo mesto.

PRODAM glavno gred motorja Mercedes, tip 1113, drugič brušeno. Jože Kus, Blanca 21 a.

KUPIM

KUPIM FIAT 750. Naslov v upravi lista (2634/75).

POSEST

PRODAM zemljišče za stanovanjsko hišo ali vikend v bližini kopališča (cesta asfaltirana, kanalizacija, voda in elektrika) in gozd v Gorjancih. Prodam tudi polavtomatski pralni stroj, avto Wartburg, letnik 1968, kombiniran stroj za mletje in čiščenje pšenice ter valcen 50. Ponudbe pod „GORJANCI".

PRODAM ali zamenjam hišico in 50 arov zemlje, primerno za vikend, v bližini ceste, za gradbeni material ali kakšno motorno vozilo. Naslov v upravi lista (2639/75).

PRODAM vinograd (žlahtna trta) in zidanico v Bojniku (približno 15 arov), vse v dobrem stanju, dovoz možen z vsemi vozili, elektrika v bližini. Cena po dogovoru. Janez Blatnik, Klenovik 19, Škocjan.

RAZNO

OB SELITVI smo izgubili zlato rumeno blazino od fotelja. Poštenega najditelja prosim, da jo vrne oziroma sporoči na naslov: Marjan Šinkovec, Žihovo selo 6, Otočec.

V ŠMIHELU PRI Novem mestu sem našel denarnico z nekaj denarja. Naslov najditelja dobite v upravi lista (2628/75).

POROČNI PRSTANI! – K moderni obleki – sodoben nakit! Dobite ga po naročilu ali izbiri pri zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

NUJNO IŠČEM instruktorja za nemški jezik (za pripravo izpita na višji medicinski šoli). Naslov v upravi lista (2647/75).

OBVESTILA

MARJAN ŠINKOVEC, pečar, obveščam cenjene stranke, da sem se preselil iz Potoka v Žihovo selo 6 pri Otočcu. Priporočam se za naročila.

IZDELUJEM vse vrste rolet, izvršim montažo in vsa popravila. Cene ugodne, dobavni rok po dogovoru. Naročila sprejema Lojze Medle, Žabja vas 47 (pri transformatorju), Novo mesto.

KVALITETNE SADIKE SADNEGA DREVJA IN SODOBNIH VEGETATIVNIH PODLAGAH LAHKO DOBITE PRI STANETU PREŠERNU, LOBETOVA 42 (ŽABJA VAS), NOVO MESTO.

PREKLICI

MARIJA BRULC, Dolž 13, Stopiče, prepovedujem delanje kakršnekoli škode, vožnjo, pašo kokoši in živine ter hojo po mojih parcelah. Kdor tega ne bo upoštevat, ga bom sodno preganjala.

ZAHVALA

Ob prerani, boleči, težki in nenadomestljivi izgubi mojega predragega moža in skrbnega očka, sina in brata

FRANCETA URBANČIČA
iz Gor. Polja 8

se iz srca zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem, posebno pa vaščanom Gor. in Dol. polja za denarno pomoč in vsem, ki ste nam stali ob strani ter nam v težkih trenutkih lajšali bolečine, darovali vence in cvetje, pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo govornikom Jožetu Kočmrlju, Okroglicu in Virantu, pevcem, TOZD Žaga Straža, ZB, godbi, GD, Emoni Ljubljana, oddelku mehanične delavnice IMV, Zavarovalnici Sava, zdravnikom in osebju kirurškega oddelka splošne bolnice Novo mesto, župniku za lepo opravljeni obred. Vsem tistim, ki so nam ustno ali pismeno izrekli sožalje še enkrat hvala.

Neutolažljivi: žena Jožica, sin Franci, hčerki Dušanka in Alenka, oče, bratje in sestre z družinami ter drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dobrega moža, očeta, starega očeta in brata

FRANCA REŽKA
iz Metlike

se najlepše zahvaljujemo znancem, prijateljem in sosedom, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, izrekli sožalje, darovali cvetje in vence ter vsem, ki so pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala gasilcem in vaščanom iz Radovice, metliški godbi, sodelavcem iz tovarne Beti, tov. Mazetu za poslovilne besede ob odprtem grobu, kakor tudi kaplanu za opravljeni obred in župniku za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Marija, sin Franc, hčerka Marija z družinama in sestra Katarina

---

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža in očeta

IVANA GRUDNA
iz Dolge vasi

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, govornikom in kočevski godbi ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Katica in otroci z družinami

Dolga vas, 23. oktobra 1975

Obvestilo naročnikom DL

Bliža se konec leta, ko je treba še posebno skrbno pregledati poslovne knjige in urediti medsebojne odnose. Večina naročnikov je v zadnjih tednih že ob prvem obisku svojemu pismonoši poravnala naročnino za drugo polletje 1975, kot vedno pa je tudi tokrat ostalo nekaj sto zamudnikov. Pismonoša od njih ni mogel izterjati naročnine: nekaterih ni bilo doma, drugi so položnico zavrnili s pripombo „Plačam sam na upravi lista", „Plačam pozneje" in pod. Glede na to, da smo tudi tem naročnikom že od julija naprej dostavljali naš tednik „na up", je zdaj treba skleniti račune in urediti medsebojne obveznosti.

Vsem zamudnikom pošiljamo te dni z opominskim pismom vred tudi naše položnice s prošnjo, da zaostalo naročnino nemudoma poravnajo. Samo tako jim bomo lahko domači tednik tudi v bodoče v redu pošiljali, hkrati pa se bodo s tem izognili novim opominskim stroškom.

Naročnike izven Slovenije ter naročnike v tujini smo prav tako prosili, da čimprej poravnajo razliko v letni naročnini. Dolenjski list še vedno živi pretežno od naročnine svojih bralcev in zato še posebej prosi, da bi vsakdo med njimi svoj del obveznosti do tednika sproti uredil.

Z lepimi pozdravi – vaš

NAROČNIŠKI ODDELEK DL

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100–601–10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon (068) 21–227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00, in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 6. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Zborovska glasba iz dobe čitalnic. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.05 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam . . . 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Franc Grum: Ocena letine krme in nasveti za dokrmljevanje. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansamblom Jožeta Kampiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska komorna glasba od 1900 do danes. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

PETEK, 7. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.05 Po Talijinih poteh. 12.10 Revija orkestrov in solistov. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Ivo Mikluš: Nadaljnji melioracijski program v vzhodni Sloveniji. 13.00 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Darka Škoberneta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop – Pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 8. NOVEMBRA: 8.10 Galsbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Glasbena pravljica. 9.48 Naši umetniki mladim poslušalcem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.05 Sedem dni na radju. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Milena Jazbec: Čas in način gnojenja v sadovnjakih. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Pogovor s poslušalci. 19.40 Minute z ansamblom Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Spoznavajmo svet in domovino. 21.15 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

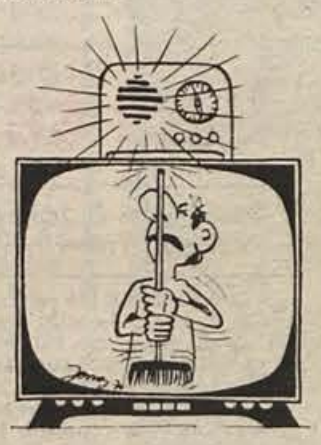

NEDELJA, 9. NOVEMBRA: 8.07 Radijska igra za otroke. 8.46 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši . . . 9.55 Glasbena medigra. 10.05 Prvič, drugič, tretjič. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Nedeljsko popoldne . . . 17.50 Radijska igra. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 10. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Izberite pesmico. 9.40 Slovenske ljudske v priredbah ter umetne pesmi. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Nekaj za ljubitelje ansamblske in solistične glasbe. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Bojan Nendl: Ali naj na prirejo mleka usmerjene kmetije zrejajo mlado živino. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.05 Kulturna kronika. 18.20 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute s triom Avgusta Stanka. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiov. 23.05 Literarni nokturno. 23.15. Za ljubitelje jazza.

TOREK, 11. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo šolo. 9.30 Iz glasbenih šol. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.10 Popevke brez besed. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Mihaela Černe: Kaj vse upoštevamo pri načrtovanju vrta. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Iz dela glasbene mladine Slovenije. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Svet tehnike. 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z ansambloma Ferlež in Latinos. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.30 Radijska igra. 21.30 Zvočne kaskade. 22.20 Štiri uverture. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 12. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Nenavadni pogovori. 9.25 Zapojmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe. 12.30 Kmetijski nasveti – mag. Zvone Miklič: Rezultati letošnje aktivnosti ljudske tehnike na področju kmetijskih strojev. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto vrtiljak". 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.05 Po poteh odločanja. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.40 Minute z ansamblom Bojana Adamiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarno nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 13. NOVEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba iz dobe čitalnic. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Pavel Vrtovec: Za načrtnejše gospodarjenje v zasebnih gozdovih. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Iz glasbenih šol. 14.40 Mehurčki. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 19.40 Minute z ansamblom Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska komorna glasba od 1900 do danes. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

RADIO SEVNICA

NEDELJA, 9. NOVEMBER: 10.30 napoved programa in EPP – 10.45 pozdrav najmlajšim – 10.55 po domače – 11.10 Norveška skozi mednarodni bonton – 11.20 EPP – 11.30 minute za šport – 11.40 občina Sevnica praznuje – 11.55 Tisoč in en nasvet – 12.05 za vsakogar nekaj – 12.30 poročila – 12.50 Čestitke in pozdravi naših poslušalcev – 14.30 zaključek programa

SREDA, 12. NOVEMBER: 16.00 napoved programa in EPP – 16.15 kmetijski nasveti – 16.30 poročila – 16.40 po domače – 16.50 občinski praznik – 17.15 disko klub brez imena – 17.35 mladinska oddaja – 18.00 zaključek sporeda

SOBOTA, 15. NOVEMBER: 16.00 napoved in glasba – 16.10 kdaj je zdrav – 16.15 pet minut za . . . – 16.20 EPP I. del – 16.30 poročila – 16.35 ljubiteljem resne glasbe – 16.40 EPP II. del – 16.50 mini anketa – 16.57 na svidenje . . .

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 6. 11. 8.10 TV v šoli (Zg) 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 17.25 9 let skomin – nadaljevanje in konec (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Tretji svetovni mir, 7. del (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Bitka za ranjence – I. del barvne serije TV Zagreb (Lj) – 20.50 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.00 Četrtkovi razgledi (Lj) – 21.55 TV dnevnik (Lj)

PETEK, 7. 11. 8.10 TV v šoli (Zg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.30) (Zg) – 17.20 Pisani svet (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Slovenski rock 75: Tomaž Pengov, barvna oddaja (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Kri – zdravilo (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.10 Sedmi naboj – barvni film (Lj) – 21.35 Majhne skrivnosti velikih mojstrov kuhinje (Lj) – 21.40 625 (Lj) – 22.15 TV dnevnik (Lj)

SOBOTA, 8. 11. 9.30 TV v šoli (Bg) – 13.55 Nogomet Vardar: Hajduk – prenos do 15.50 (Sk, Lj) v odmoru rezerviran čas (Lj) – 17.25 625 – ponovitev (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Čeprav ne bodo šampioni – barvni film (Lj) – 18.40 Kje je resničnost – nadaljevanje in konec (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) – 19.35 3-2-1 (Lj) – 20.00 Življenje je lepo – oddaja TV Beograd (Lj) – 20.30 Skopje 75 – prenos festivala zabavnih melodij Skopje – 21.40 Moda za vas, barvna oddaja (Lj) – 21.50 TV dnevnik (Lj) – 22.05 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 22.10 Kojak – serijski barvni film (Lj).

NEDELJA, 9. NOVEMBRA: 9.10 Poročila (Lj) – 9.15 R. Bratny: Kolumbovci – TV nadaljevanka (Lj) – 10.10 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 10.15 Otroška matineja: Klovn Ferdinand v hotelu, Biseri morja (Lj) – 11.10 Mozaik (Lj) – 11.15 Kmetijska oddaja (Bg) – 12.00 Poročila (do 12.05) (Lj) – Nedeljsko popoldne: Pisani svet – Veseli tobogan – Za konec tedna – Moda za vas, barvna oddaja – Poročila – 16.40 Košarka Industromontaža : Jugoplastika – prenos (Zgb, Lj) – v odmoru Propagandna oddaja (Lj) – 18.20 Pionirji letalstva – barvna serija (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.05 M. Kerstner: Gruntovčani – oddaja TV Zagreb (Lj) – 21.05 Karavana: Skadarsko jezero, 1. del barvne oddaje (Lj) – 21.40 Športni pregled (Bgd) – 22.25 TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 10. NOVEMBRA: 8.10 TV v šoli (Zg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 17.20 Millne: Medvedek Pu – nadaljevanka TV Skopje (Lj) – 17.35 Čarobna žoga – barvna risanka (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Na sedmi stezi – športna oddaja (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Študij na univerzi: Medicina (Lj) – 19.00 Odločamo (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.05 Menge–Peterson: Smog, barvna TV drama (Lj) – 21.30 Kulturne diagonale (Lj) – 22.00 Mozaik kratkega filma: Kama Sutra spet na pohodu – Striptease, barvna filma (Lj) – 22.15 TV dnevnik (Lj)

TOREK, 11. NOVEMBRA: 8.10 TV v šoli (Zg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 17.30 Avstralske živali, barvni film (Lj) – 17.40 Umba kumba in pisana kamela (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Znameniti živalski vrtovi – barvna serija (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Ne prezrite: Knjižnica NOV in POS (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.05 Diagonale (Lj) – 20.55 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.00 A. Strindberg: Prebivalci Hemsoa – TV nadaljevanka (Lj) – 22.00 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 12. NOVEMBRA: 8.10 TV v šoli (Zg) – 17.20 Klovn Ferdinand in živalski vrt, barvna oddaja (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Mladi za mlade, oddaja TV Zagreb (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Po sledeh napredka (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.05 Film tedna: Neprilagojeni (Lj) – 21.45 Gorenje novosti, propagandna oddaja (Lj) – 21.50 Jazz na ekranu: Odetta – I. del barvne oddaje (Lj) – 22.00 TV dnevnik (Lj)

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 15. do 29. oktobra so v novomeški porodnišnici rodile: Amalija Grbec iz Praproč – Ljubico, Alojzija Colarič iz Grobelj – Milana, Anica Bajuk iz Metlike – Antona, Marija Kremesec iz Metlike – dečka, Vida Blatnik iz Dobindola – Vesno, Branka Ojstršek iz Trebnjega – Tomaža, Ana Perc iz Dolnjega Suhadola – Martino, Vera Goleš iz Metlike – Jasmino, Vida Seničar iz Senovega – Polonco, Dragica Vojak iz Metlike – Valentino, Vida Petan iz Krškega – Mašo, Alenka Brula iz Soteske – Boštjana, Marija Vidic iz Žvirč – Jano, Jožefa Brodnik iz Straže – Jožkota, Zlata Božičnik iz Krškega – Nino, Alojzija Marin iz Prečne – Beti, Mihaela Lokar iz Mirne – Franca, Cvetka Zorič iz Drnovega – Matejo, Ivanka Švajger iz Črnomlja – deklico, Anica Rihtar iz Cirja – deklico in Anica Žabkar iz Gmajne – dečka. – Marija Štefanič iz Dolnjega Suhorja – Andreja, Verona Gorenčič iz Velikega Lipovca – Boštjana, Darinka Kos iz Šmarjete – Gordano, Jožefa Božič iz Železnikov – Zdenjo, Marija Rudolf iz Gornje Straže – Majo, Dragica Šterk iz Kanižarice – Moniko, Anica Rogina iz Breznika – Andreja, Marija Mavsar iz Dobindola – Tanjo, Amalija Bele iz Gornjega Vrhpolja – Ireno, Marija Kerin iz Brezja – Klavdijo, Amalija Kren iz Dolnje Straže – Gregorja, Tončka Pečaver iz Podhoste – Andrejo, Ana Hriberšek iz Dolnjega Leskovca – Gregorja, Ivica Arh iz Gržeče vasi – Damjano, Marija Šneler iz Gorice – Matejo, Marija Prijanovič iz Črnomlja – dečka in Ljubica Kočevar iz Rosalnic – deklico.

ČESTITAMO!

Hvala za vašo kri, ki rešuje zivljenja!

Pretekli teden so darovali kri na novomeškem transfuzijskem oddelku: Franc Murgelj, Ivanka Jerič, Nada Lokar, Anton Tramte, Franc Krakar, Ciril Kapele, Mladen Šimec, Vera Jarc, Marija Staniša in Bojan Pureber, člani Novoteksa Novo mesto; Jože Gnidovec, član Novolesa Straža; Antonija Bratkovič, Angel Blatnik in Alojz Mavsar, člani Splošne bolnice Novo mesto; Marija Hmelina, Alojz Golob, Franc Klemenčič, Anton Kralj, Zoran Rifelj, člani Krke – tovarne zdravil Novo mesto; Darko Fabjan, Jože Blatnik in Danijel Nagelj, člani IMV Novo mesto; Emil Gril, Lado Urbančič, člana Ele Novo mesto; Ivan Šimec, član GG Novo mesto; Anton Košri, član Gozdnega obrata Straža; Jože Deželan, Branko Stanc, Anica Belko in Franc J glič, člani Iskre Novo mesto; Zdenka Bobič, Anica Milavec, Anka Vodopivec, Andreja Udovič, Nuša Zupančič, Mihaela Urlep, Lidija Stojčev, Majda Marušič, Mira Železnik in Milica Petrovič, dijakinje Šole za zdravstvene delavce Novo mesto; Hans Dieter Hetter, delavec iz Nemčije; Jože Molan, član Kovinarja Novo mesto; Ana Kadivnik in Slavka Radovan, članici Laboda Novo mesto; Ivan Kopina, član Gorjancev Straža; Jože Klobučar, član Novotehne Novo mesto.

labod labod labod labod

F.S. FINŽGAR 18

PREROKOVANA

Golobovki so začele teči solze po licu.

On je namrščil obrvi, ki so se togotno razčesale nad hudimi očmi. Prestopil se je proti ženi in velevajoče zahteval:

„Povej!"

Golobovka je začela skozi jok, pokolcevaje.

„Ne znori, premagaj se, lepo te prosim –"

On je postal nemiren in zahteval:

„Brž, brž!"

„Francka ni več sama na sebi."

Golobu je padla porcelanka iz rok in se razbila. Z nogo je udaril nanjo, da jo je strl na kosce, planil pred ženo in z očmi buljil vanjo:

„Kaj? Kako? Francka? "

„Danes mi je sama priznala."

Golob je pritisnil pesti ob senca, se okrenil, topotnil še enkrat po ostankih porcelanke in zarigal iz sebe:

„O, peklensko seme! O, pasja hči! Tole nadme! Nadme, ki sem farne cerkve ključar, prvi cerkvenik, ki imam dolžnost, da take potepinke preganjam po občini. Ponjo! Zmeljem ga, satana. Ponjo!"

Golobovka je dvignila roke:

„Lepo te prosim, ne znori – "

„Ponjo! Sem z njo!" On je pa hodil po sobi, udrl pesti, pod težkimi čevlji so škripale črepinje On je pa hodil po sobi, vihtel pesti, pod težkimi čevlji so škripale črepinje porcelanke.

Ko je Francka stopila za materjo v hišo, je obstal; široka pleča so bila dvignjena, kri mu je gorela v licih, glava mu je bodla naprej in bruhnil je v hčer grdo psovko.

Francka je padla na kolena in prosila: „Oče, odpustite!"

„Nikoli," je zavpil oče in segel po spuščenih kitah hčerinih. Mati je priskočila v obrambo, Francka je planila kvišku in pogledala očeta v obraz. Oče je izpustil kite in si obrisal dlan ob stegno:

„Fej, niti ne primem te ne, cunja! Stran, za večne čase stran od naše hiše!"

„Zbogom!" je rekla Francka in se obrnila k vratom. Mati je prijela kljuko in jo ustavila.

Očeta pa je odgovor Francke pograbil. Planil je v kamro, privihral z debelo listnico in jo vrgel hčeri pred noge: „Tu imaš doto, sedaj pa le: mi z Bogom, ti s hudičem in ven, ven!"

Francka je odpahnila mater od vrat, stekla po stopnicah in se zaklenila v izbo.

Mati je tiho zaprla vrata, sklonila se po listnico in jo nesla nazaj v kamro.

Venomer si je otirala solze in, ko je še nekoliko posedela, je rahlo nagovorila moža:

„Kaj bi sedaj z njo? Kaj se ti zdi? "

„Jaz sem že opravil. To je pribito in pri nas so ji vrata zapahnjena na veke."

Spet sta molčala, dokler ni Golobovka še enkrat poskusila: „I, po vojski jo pa vzame."

„Tiho in spat pojdi!" je zamolklo zarežal nad ženo Golob.

Mati se je pokropila iz kropilčka in odšla v kamro. Oče je pa hodil in hodil po sobi in črepinje razbite porcelanke so škripale čezdalje tiše.

Ko je Francka zaklenila izbo, je legla ob prižgani luči oblečena na posteljo. Nepremično je zrla v strop, kjer je od majhne svetilke trepetal kolobar. Topa, uničena in strta je ležala z enim samim spoznanjem, da je pravzaprav vsega konec. Slutila je, kaj bo z očetom, ko zve, in se bala. Pripravljena je bila na vse. In vendar, ko je prišlo, je občutila, da ne more vsega tega nositi. Temna misel jo je obletala: Če je že konec, naj je vsega konec. In zazdelo se ji je, da sliši vabljivi šum reke, ki je nekaj streljajev od hiše bobnela čez jez. Ali mrzlica jo je spreletela ob tej misli in gorko je občutila kako ji je Matija zadnjič stisnil roko, kako so mu igrale solze skrivaj v očeh ob slovesu. In Francka je vzdihnila polglasno: „O, Matija, ko bi ti videl moje trpljenje!" Obrnila se je na postelji, skrila glavo v blazino in se razjokala.

Nato se je dvignila, poiskala papir in začela pisati Matiji pismo na vojsko:

„Pozdravljen od travice zelene do plavega neba, od sonca rumenega do mo'ga srca – " je napisala za uvod in mu razodela vse. Potem je s hladnim mirom začela skladati obleko, jo zavezovala v sveženj z roko, pa ga spet postavila nazaj na skrinjo in sedla poleg njega.

„Še enkrat bom pokleknila pred očeta," ji je trenutno prišlo na um. Ali prav tako hitro se je dvignil upor: „Nočem. Grem, kamor koli."

Tiho je zavrtela ključ, odprla in prisluhnila. Iz hiše so se še vedno čuli težki koraki očetovi. Naglo je priprla vrata, ugasila svetilko in nato začela tipati po stopnicah. Kadar je oče za trenutek obstal, je obstala tudi ona, dokler se ni neslišno pritihotapila do vežnih vrat, odrinila zapah in izginila v noč. Pes pred hlevom je kratko zalajal, pa takoj, dobrikaje se Francki, utihnil.

Ko je oče začul psa, je obstal in prisluhnil. Čudno se mu je zdelo, kaj bi bil pes tako nenadno zabevskal in hipoma utihnil.

„Če bi mu kdo podvrgel," se je ustrašil in takoj poiskal svetilko ter šel pogledat. Ko je naletel vežna vrata nezapahnjena, se je zdrznil, obstal in razumel vse.

„Šla je," ga je izpreletelo. Vleklo ga je, da bi planil za njo in jo klical. Počasi je odprl vrata, roke so se mu tresle od razburjenja, prehodil je dvorišče, posvetil v hlev, se vrnil in posvetil tudi v izbo. Francke ni bilo. Ni se prestopil čez prag. Jezen se je obrnil: „Tako je prav! Nikoli več! Ti nisi več moja hči!" Takoj se je začel slačiti in je povedal ženi mrzlo in odurno: „Šla je."

Golobovka, ki tudi ni spala, je šinila iz postelje:

„Šla? Marija, če si kaj naredi!"

On ni odgovoril ničesar.

Mati se je začela zbegana oblačiti.

„Jaz grem za njo."

„Kam neki? "

„Klicala jo bom!"

„Le rjovi, da spraviš vso vas na noge in nas ogrdiš, da bo smradu za cele fare daleč. Nikamor se mi ne ganeš."

„In če gre v vodo . . ."

„Kamor koli, ni več naša."

„Moj Bog, kakšen si."

„Tak, kakor ste me ve naredile. Spat!"

Žena je ihtela, on je molčal. A ves drob je trepetal v njem v strahu za Francko.

IX

Francka je po stranskih stezah za vrtovi tekla od doma. Na razpotju, nekaj streljajev od vasi, se je zasopla ustavila in pod križen izpustila sveženj na tla. Ta križ je bil tisti, ki ga je bil postavil na mestu starega, trhlega malo pred vojno njen oče in ga dal slovesno blagosloviti. Pod tem križem se je vselej ustavil mrtvaški sprevod, nosači so postavili krsto na tla in kdo je tu v imenu rajnega prosil vaščane odpuščanja ob slovesu na drugi svet in molil za pokoj duše, preden so pogrebci krenili proti fari.

Pod tem križem je Francka obstala. Nad njo so gorele zvezde, v dāljavi je šumela voda čez jez, na jesensko polje je padala rosa, ki jo je hladno čutila Francka na čižmih.

„Kam? " je stopilo prednjo vprašanje.

Portret tega tedna

Življenje z bolnišnico

Zunaj brežiške bolnišnice jih le malo ve za dvojni jubilej ravnatelja primarija dr. Vlada Bergleza, za njegovo 70-letnico in 35-letnico dela v ustanovi. Za dolgoletno človekoljubno delo je dr. Berglez letos prejel oktobrsko nagrado občinske skupščine v Brežicah.

Nagrajenec je še iz tiste generacije, ki si je nabirala znanje daleč po svetu. Po študiju medicine v Ljubljani, na Dunaju in v Innsbrucku se je posvetil kirurgiji. Specializiral se je na Dunaju in v Pragi, kjer je bil asistent kirurgične klinike Karlove univerze. Od tam ga je pot zanesla v domovino. Dobil je mesto v brežiški bolnici. Bil je edini kirurg, zato mu je delo v njej jemalo veliko časa. Poklicu se je predal z vso mladostno zagnanostjo in ljubeznijo. Dolžnosti so ga prikrajšale za marsikatero prosto urico, na drugi strani pa si je ob obilici dela bogatil strokovne izkušnje.

Prišlo je leto 1941 in nasilno zaokrenilo mirni tok njegovega življenja. Slutil je, da ga kot Slovenca čaka izgnanstvo, če ne še kaj hujšega, zato sta se z ženo odločila za beg. Dobro se še spominja tiste mrzle oktobrske noči, ko je z družino bežal čez Vinji vrh in naprej čez Gorjance. Otroka sta bila tedaj stara komaj tri in štiri leta. Po snegu, bilo ga je do kolen, so se srečno prebili na drugo stran meje, od tam pa naprej v Ljubljano. Toda Nemci so bili še preblizu, zato so se umaknili na Hrvaško in si poiskali zatočišče v Senju. Dr. Berglez je dobil službo v bolnišnici, kjer je bil od srede junija 1942 edini zdravnik. Zdravil je tudi ranjene partizane. Iz bolnice so tedaj pošiljali v gozdove velike količine zdravil in sanitetnega materiala. Ko se mu je družina pomnožila, je dr. Berglez odšel iz Senja v Zagreb, kjer ga je z narodnoosvobodilnim gibanjem povezal prijatelj dr. Kajfež. Bolnica, v kateri sta delala, nosi zdaj Kajfeževo ime.

Partizanom se je dr. Berglez pridružil novembra 1943 v Slavoniji. Takoj je prevzel vodstvo kirurškega oddelka vojaške partizanske bolnice na Papuku. „Tudi po 140 ranjencev smo imeli naenkrat na zdravljenju," pripoveduje. „Bil sem edini kirurg, zato sem včasih komaj zmagoval delo. Pomagali so mi študenti medicine. To so bili težki časi za bolnike in zdravnike. Nobenih antibiotikov nismo imeli, ne inštrumentov in ne krvi. Dvakrat ali trikrat smo morali skriti v podzemske bunkerje tudi po sto ranjencev za več tednov in celo za mesec dni. To je bila za vse trda preizkušnja."

Takrat je tudi njegova odpornost opešala. Zbolel je za trebušnim tifusom. Poldrugi mesec se je boril z boleznijo. Zdravil ga je Slovenec dr. Kukovec, ob koncu bolezni pa je prišel tja tudi dr. Arpad Hahn, šef interne klinike iz Zagreba.

Konec 1944. leta so dr. Bergleza premestili v bolnico Pakrac na svobodno ozemlje. Od tam so se sredi ofenzive umaknili v gozdove. Z novim letom 1944 je postal šef kirurške ekipe XII. udarne divizije. Spet je bil edini kirurg in spet ga je čakala skrb za številne ranjence vse do osvoboditve.

Junija istega leta se je vrnil v Brežice, kjer sta do 1946 delala v bolnici sama z dr. Glusičem. Dežurstvo se je vrstilo skoraj neprekinjeno.

Od takrat so minila že polna tri desetletja napornega dela na oddelku in zahtevnega vodenja razvijajoče se bolnišnice, ki ima danes že 25 zdravnikov.

JOŽICA TEPPEY

Nespečnost je pripeljala na sled

(Nadaljevanje s 1. str.)

NAJBOLJŠA SLED – NESPEČI NOVOMEŠČAN

Prav tako so kriminalisti spraševali občane, ki stanujejo v bližini muzeja in na tistem koncu mesta, če bi kdo karkoli videl ali slišal. Tu so imeli srečo. Novomeščan, ki tisto noč ni mogel spati, je stal pri oknu in videl, da je avto z registracijo Ravenne pripeljal okrog Kapitlja in parkiral v temi. Zdelo se mu je sumljivo in si je kar tako zapisal številko avtomobila.

Potem so organi UJV prek Interpola zaprosili Italijane za sodelovanje, predvsem pa jih je zanimal naslov lastnika avtomobila. Kmalu je prišel odgovor: lastnik je Guido Verita, rojen 30. 6. 1939, po poklicu je kmet, stanuje v Ravenni, Via Mamelli 27. Pri nas so medtem poizvedovali, če je ta človek kje v bližini prenočeval. Izkazalo se je, da je prejšnjo noč prespal v motelu Grosuplje, zraven njega pa je imel posteljo Giuseppe Baioni, rojen 11. 3. 1934, iz Alfonsina blizu Ravenne, po poklicu avtoprevoznik.

Italijanska policija je sporočila, da so z obema že imeli opraviti, da pa se jim zdi malo verjetno, da bi zagrešila tako velikopotezen vlom. Hkrati pa so od osebja v novomeškem muzeju izvedeli, da je bilo nekaj dni v muzeju več sila radovednih tujcev. Ugotovili so tudi po knjigi obiskovalcev, da sta se isti dan podpisala v knjigo dva z istim imenom, vendar sta bila podpisa povsem različna.

KOPRČAN V RAVENNI

Novomeškim kriminalistom se je še vedno zdela najbolj verjetna sled za tujci iz Ravenne, zato so prosili tamkajšnjo policijo, če lahko naš človek pride raziskovat zadevo. Tako je koprski kriminalist Vojko Umer 29. oktobra prišel v Ravenno, kjer so naredili hišno preiskavo pri Baioniju. V njegovi kleti so med žitom našli prve tri zapestnice iz novomeškega muzeja. Odpeljali so ga na zaslišavanje, potem je avtoprevoznik po daljšem zasliševanju priznal vlom in povedal še za ostala skrivališča ukradenih predmetov. Zavite je namreč raznosil k znancem po vsem mestu in jih prosil, naj jih shranijo.

Ljudje niso vedeli, kaj skrivajo, so pa takoj nosili na policijo stvari, ki jih je prinesel spravit Baioni. Že 30. oktobra so imeli v Ravenni zbrane vse ukradene predmete, razen devetih, med katerimi je najdragocenejša čelada ilirskega vojščaka. Je edinstvena v Evropi, ker so na njej vidni sledovi bojne sekire, s katero je bil vojščak ubit.

V OZADJU BOGATA OSEBA

Storilec Giuseppe Baioni je priznal, da sta z Verito vlomila v novomeško galerijo po naročilu starejše bogate osebe. Ta človek je bil že večkrat v Novem mestu, kjer si je natančno ogledal predmete in vlomilcema tudi točno naročil, kaj naj vzameta in kako naj vlomita. Odneseno blago sta Ravenčana odpeljala v Istro, od tam so 99 predmetov iz muzeja prepeljali po morju v Italijo, medtem ko sta šla vlomilca „čista" čez blok.

Guido Baioni, avtoprevoznik iz okolice Ravenne, na fotografiji, ki jo je poslala italijanska policija

„VERJETNO TO NI VSE"

Kakor je povedal Milan Lah, še[f] kriminalistične službe pri UJV Nov[o] mesto, gre verjetno za večjo organ[i]zirano združbo tatov kulturnih vre[d]not iz Italije in jih sumijo še drug[ih] podobnih tatvin pri nas, kot tudi [v] drugih republikah. Preiskava se nam[reč] nadaljuje.

„Da je bil rop razmeroma kma[lu] odkrit, je predvsem zasluga občan[a], ki si je slučajno zapisal številko Ita[li]janovega avtomobila, kar smatram[o] za konkreten dober primer družb[e]ne samozaščite. S pomočjo te[ga] občana smo ohranili veliko vrednos[ti] narodnega bogastva. Odkritje st[o]rilcev pa je tudi rezultat dobre[ga] sodelovanja med organi UJV [v] Novem mestu, Ljubljani in Kopr[u] ter izredne prizadevnosti policije [iz] Ravenne."

O skrivnostni osebi, ki je naroč[ila] vlom, zaenkrat še ni nič znan[ega], ker se vlomilec boji. Če izda, pra[vi], da bi bil ob življenje.

RIA BAČE[R]

TAKOJ JE BIL MRTEV

31. oktobra zvečer je pri Malem Slatniku izgubil življenje 48-letni Zvone Urbanč iz Novega mesta. Vozil je z avtom od Šentjerneja proti domu, v klancu pri Malem Slatniku pa je pri vožnji navzdol avto zaneslo na bankino, od tam pa je zdrsnil s ceste in treščil v drevo. Trčenje je bilo tako silovito, da je Urbanč poškodbam podlegel.

V ČISTILNICI GORELO

Anton Oberč, lastnik kemične čistilnice na Cesti komandanta Staneta v Novem mestu, ima zaradi požara 100.000 dinarjev škode. Goreti je začelo 28. oktobra po 17. uri, ko je lastnik odšel, pustil pa je vključen stroj za čiščenje oblačil, ki se sicer avtomatično izključuje. Tokrat pa je stroj odpovedal, temperatura se je močno dvignila in naenkrat se je vžgal spodnji del stroja z električno napeljavo. Novomeški gasilci so lastniku pomagali ogenj pogasiti, škoda pa je velika.

DOMSKA MLADINA ZA PRAZNIK

Kot vsako leto je tudi letos mladina iz Doma Majde Šilc v Šmihelu proslavila občinski praznik. Večja skupina dijakov je obiskala razstavo knjig in literarni večer, na katerem so nastopili Gustav Krklec, Matevž Hace in Tone Svetina. Pripravili so letno konferenco ZSMS in sprejeli delovni program.

Prejšnji ponedeljek je mladina napolnila domsko dvorano. Ob diapozitivih jim je Tone Knez pripovedoval o najstarejši zgodovini Novega mesta.

M. TRATAR

POČASTITLI SMO DAN MRTVIH

Dan mrtvih. Na grobovih so gorele sveče. Ljudje so obiskovali grobove svojcev in padlih borcev, prinašali so cvetje in prižigali sveče.

V petek smo šesto uro posvetili učenci osnovne šole Milka Šobar – Nataša obisku na šmihelskem pokopališču. Člani pevskega in recitatorskega krožka so pripravili lep program; učenci smo prinesli cvetja in svečk. Tako smo se spomnili na dneve težkih borb.

Učenci drugih in tretjih razredov so se spominu padlih poklonili pri spomeniku pri Roku s kulturnim programom, cvetjem in svečami.

Olivera Staniša, 7.a
osn. š. Milka Šobar – Nataša,
Novo mesto

Dom se je zrušil

V Klečetu pri Žužemberku se je zrušila stara hiša – 77-letna mati in hči sta ostali brez doma

Hiša v Klečetu št. 36 pri Žužemberku je bila že nekaj časa razmajana, zadnje dni oktobra pa se je začela rušiti. Stanovalki, 77-letna Koželjeva mama in njena hči Kristina, sta se začasno umaknili v star čebelnjak, ki je bil za bivanje povsem neprimeren.

V Iskrinem TOZD, kjer Kristina Koželj dela, so za slabe stanovanjske razmere Koželjevih že prej vedeli in ponudili so ji pomoč v posojilu in v prostovoljnem delu, da bi ogroženo hišico toliko popravila, da bi ne ogrožala življenj. Vendar Kristina ni bila pripravljena del takoj začeti in je odlašala, ker se je nameravala izseliti v Ljubljano in se tam zaposliti. Šele v torek pred koncem oktobra sta Koželjevi spoznali nevarnost v grozečih razpokah na zidovju, ki se je na severozahodni strani že začelo rušiti. Izselili sta se v čebelnjak.

Ko so v petek v Iskrinem TOZD in na krajevni skupnosti zvedeli, da sta Koželjevi v težavah in da nimata stanovanja, so takoj pričeli iskati stanovanje. Še isti dan so dobili sobo v neki novi hiši, a so zaradi nesporazuma med lastnico in Koželjevima poiskali novo stanovanje pri Uršičevi iz Klečeta, kjer so jima kljub lastni stiski odstopili eno sobo za teden dni, dokler ne najdejo drugega primernega stanovanja.

V nedeljo so gasilci in člani civilne zaščite iz Šmihela rešili iz podirajoče se hiše ozimnico, pre[ostalo] pohištvo in nekaj druge opreme, nato pa so ruševine zastražili, dokler jih ne odstranijo.

Podobna usoda čaka verjetno tudi dve sosednji hiši, Zaletelovo in Rutarjevo, ki sta že močno razpokani. Vse kaže, da je nosilnost tamkajšnjih tal nezanesljiva, zato bi kazalo svet dobro raziskati in ljudem priskočiti na pomoč, da se preselijo v varnejše okolje.

MILAN SENICA

NLP videli tudi nad Kočevjem

Trije Kočevci so v ponedeljek, 27. oktobra, zvečer videli na nebu svetleč se predmet – Predmet je letel neslišno in spreminjal barvo – Videli so ga tudi drugod

V jugoslovanskem tisku in na zagrebški televiziji so se duhovi razburili ob pojavu neznanih letečih predmetov, ki so se zadnje dneve oktobra pojavili na našem nebu. Leteči predmeti naj bi po pričevanju našega pilota potniškega letala sledili avionu, za trenutek pa so jih zabeležili celo na radarskem zaslonu. Dokončne razjasnitve tega pojava še ni, a strokovnjaki se nagibljejo k misli, da gre za vremenoslovske ali vojaške balone, ki lete v najvišjih plasteh ozračja.

Zanimivi pojav, ki že dolgo buri domišljijo vsega človeštva, pa so opazili tudi nad Kočevjem. V ponedeljek, 27. oktobra, ob 18.53 je Dušan Tošaj iz Kidričeve ulice v Kočevju z ženo opazoval NLP. Takole opisuje, kaj je videl: „NLP je imel v krogu razporejene rumene lučke. V sredini kroga se je svetloba spreminjala iz rdeče v oranžno in nato v vijoličasto. Po moji oceni je letel kakih 300 metrov visoko in dokaj počasi. Opazoval sem ga skoraj dve minuti."

Dušan Tošaj zavrača možnost, da bi morda lahko videl letalo.

„Letalo dela hrup, to, kar sem jaz videl, pa je letelo čisto tiho!"

Kako uro kasneje je NLP videl tudi Jože Legan iz Podgorske ulice, zaposlen pri Rudniku.

„Malo pred 20. uro v ponedeljek zvečer," pripoveduje Legan, „sem šel iz kočevskega kegljišča peš po Podgorski ulici. Ko sem pogledal v nebo, sem videl visoko v smeri Stare cerkve lučko, ki je bila večja kot najsvetlejša zvezda. Premikala se je zelo hitro in kmalu izginila za hribom v smeri Slovenske vasi. Mislil sem, da sem videl satelit."

Tako torej v Kočevju! NLP, [ali] balon ali morda le letalo? Tega [ne] moremo preveriti; dejstvo, da [so] ljudje nekaj videli, pač ostaja sam[o] neizpodbitno dejstvo.

J. PRI[MC]

Bučo, ki se z visoke slive razgleduje po vaški ulici, vidi obiskovalec na Veliki Dolini. Neposlušnica, ki jo je Fakinova mati vsadila ob vrtni ograji, si je to rast v „višave" izbrala sama, brez kakršnekoli človeške pomoči. (Foto: I. Zoran)

Trije so vdrli k trem ženskam

Hudo nadležen obisk so imele 2[.] novembra okrog 23. ure zvečer st[a]novalke na Vojinski cesti v Črnom[lju]. K trem sostanovalkam so vdr[li] trije neznani nasilneži. Ženske so z[a]čeli pretepati in jim groziti celo [z] nožem. Med pretepom je eden str[gal] Miroslavi R. uro z roke, vredn[o] 1.400 dinarjev.

Ko so sobo le zapustili, so še pr[ed] hišo kričali, kleli in baje tudi stre[lja]li. Kdo so bili neznanci huligansk[ega] obnašanja, ženske niso vedele, pa[č] pa se jih spominjajo s ceste. Vide[li] so jih že v Črnomlju.

Ti trije dragatuški lepotci na[j] brž ne bodo dolgo s „havd[er] havder" napihnjeno opozarjal[i] nase. V kratkem bo Martinov[a] nedelja, pa še prazniki konc[a] meseca, ko se po stari bel[o]kranjski navadi dobro je in pije. (Foto: R. Bačer)

Smeh ni zaukazan, je pa zdrav

Že lani je satirični kabaret Metla, ki ga je osnoval, zanj napisal tekst in v njem tudi sodeloval poznani slovenski novinar in satirik Tone Fornezzi–Tof, polnil dvorane po vsej Sloveniji. Medtem ko je bil lanski kabaret nekakšna lepljenka, bolj improviziran program, je Tof letos z Metlo pripravil bolj izdelano in dobro naštudirano predstavo „Želeli niste – poslušajte". Letos Tof ne nastopa na odru, seveda pa je napisal tekst, ki v interpretaciji igralcev Nadje Strajnarjeve in Janeza Hočevarja–Rifleta že spravlja v smeh gledalce po naših mestih. Samo v Ljubljani je bilo razprodanih 17 predstav!

Jutri, 7. novembra, bo Metla gostovala v Kočevju, v torek, 11. novembra, pa v Novem mestu. Pred gostovanjem na Dolenjskem – mimogrede: Tof pravi, da so mu Dolenjci še posebej pri srcu zaradi njihove šegavosti in smisla za pravi ljudski humor – je Tof odgovoril na nekaj vprašanj.

„Zakaj je po Sloveniji tako zanimanje za ta kabaret?"

„Mislim, da zato, ker je bitka za stabilizacijo tako resna, da se ljudje v službi nimajo več časa smejati, pa jim kakšen tak ‚cirkus' prav pride."

„Scena predstavlja prodajalno plošč. Zakaj?"

„Potrošnike že tako vrtijo v vseh trgovinah, zato mi raje na sceni vrtimo plošče oziroma Nadja in Rifle vrtita jezike."

„Na plakatih piše, da predstava ni primerna za otroke."

„Rifle je sicer velik ljubljenec otrok, vendar tokrat nastopa bolj kot njihov proizvajalec ..."

„Poudaril si, da smeh ni obvezen."

„Ker smeh ni zaukazan, se ljudje verjetno prav zato od srca smejejo."

„Kaj je satirik?"

„Satirik je kot alpinist: vsak spodrsljaj se mu lahko hudo maščuje."

„Se je tebi že kdaj maščeval?"

„Ne, vedno plezam s čelado!"

„Od kje pa pada največ kamnov?"

„Najbolj nevarno je tisto, kar pada z vrha, zato jaz ne lezem rad na strme vrhe ..."

Naj povemo še, da so pri Helidonu že posneli malo ploščo z nekaterimi teksti iz te predstave, pogovarjajo pa se še za long-play ploščo, na kateri bi bil skoraj ves tekstovni del kabareta „Želeli niste – poslušajte".

A. BARTELJ

Nadja Strajnarjeva in Janez Hočevar–Rifle

Tone Fornezzi–TOF

Občani novomeške občine!

V tej posebni prilogi Dolenjskega lista so objavljeni programi samoupravnih interesnih skupnosti za družbene dejavnosti, ki bodo služili kot osnova za dogovarjanje in odločanje o njihovi realizaciji. Ker zagotavljajo samoupravni družbeni odnosi vsem občanom odločilen vpliv na to, koliko, zakaj in v kakšne namene prispevajo sredstva, je pravica in dolžnost vsakega delovnega človeka, da se zavestno odloči za boljši jutrišnji dan. Zato je nujno, da bi se natančneje seznanili s programi posameznih interesnih skupnosti, se o njih dogovorili in o njih realizaciji tudi dokončno odločili. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so novi samoupravni družbeni odnosi zagotovili delavcem, ki delajo na področju družbene dejavnosti, enak družbeno-ekonomski položaj, kot ga imajo delavci na področju materialne proizvodnje.

Programi posameznih dejavnosti za leto 1976 bodo osnova za sklenitev samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov o razporejanju dohodka in gibanju skupne porabe za leto 1976. Na osnovi sprejetih osnov o načrtu razvoja za obdobje 1976–80 pa bodo pripravljeni načrti samoupravnih skupnosti za posamezno področje, kakor tudi osnutek družbenega plana občine za to obdobje.

DOGOVORIMO SE IN ODLOČIMO!

PREGLED
sredstev skupne porabe iz bruto OD in dohodka na osnovi bruto OD

v tisoč din

Samoupravna interesna skupnost	Ocena porabe 1975		Program za leto 1976				
	Znesek	Stopnja	Po stopnjah iz leta 1975 bi se lahko zbralo	Potrebna sredstva	Indeks 5 : 2	Razlika (povečana dejavnost) 5 – 4	Potrebna stopnja
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Občinske interesne skupnosti:							
– občinska izobraževalna skupnost	63.397	5,47	69.470	86.050	135,7	16.580	6,77
– telesnokulturna skupnost	8.967	0,50	6.350	7.155	79,8	805	0,56
– kulturna skupnost	7.093	0,54	6.858	9.196	129,6	2.338	0,72
– skupnost socialnega skrbstva	7.260	0,58	7.366	10.092	139,0	2.725	0,79
– skupnost otroškega varstva	8.000	0,33	4.191	19.147	239,3	14.956	1,50
Občinske interesne skupnosti skupaj:	94.717	7,42	94.235	131.640	139,7	37.404	10,34
2. Regionalne in republiške skupnosti:							
– skupnost zdravstvenega varstva	89.231	8,01	101.727	104.104	116,7	2.413	8,20
– skupnost pok. in inval. zavarov.	131.452	11,80	149.860	149.860	114,0	–	11,80
– skupnost otroškega varstva SRS	26.402	2,37	30.099	30.099	114,0	–	2,37
Iz OD skupaj občin. regional. in rep. SIS	341.802	29,60	375.921	415.703	121,6	39.817	32,71
3. Iz dohodka na osnovi bruto OD:							
– skupnost zdrav. varst. Nesr. pri delu	16.376	1,47	18.669	26.680	162,8	8.001	2,10
– skupnost zdrav. varst. investicije	2.451	0,22	2.794	12.700	454,6	9.905	1,00
– skupnost inv. pok. zavar. nesr. pri delu	8.912	0,80	10.160	10.160	114,0	–	0,80
– skupnost za zaposlovanje	1.782	0,16	2.032	2.032	114,0	–	0,16
Iz dohodka na osnovi OD skupaj:	29.521	2,65	33.655	51.572	174,7	17.906	4,06
Vsi prispevki skupaj:	371.323		409.576	467.275	125,8	57.723	

Programi samoupravnih interesnih skupnosti za leto 1976

V preglednici prikazane potrebe finančnih sredstev za posamezne interesne skupnosti so odsev dejavnosti, ki smo jih na posameznih področjih izvajali vsa pretekla leta. Pri izračunih pa so upoštevane poleg osnovnega programa tudi naloge, ki so se v preteklosti financirale iz raznih drugih virov in proračuna, sedaj pa so prišle v pristojnost financiranja samoupravnih interesnih skupnosti. To je tudi razlog, da se predlagajo višje prispevne stopnje iz bruto osebnega dohodka.

Pri pripravljanju programov smo se zavedali, da je v prvi vrsti treba upoštevati stanje in zmogljivosti našega gospodarstva ter izvajati naloge, ki so usklajene s potrebami gospodarstva in delovnega človeka na današnji stopnji naše družbe.

Občinska izobraževalna skupnost

Na območju občinske samoupravne izobraževalne skupnosti delujejo naslednji zavodi:

A) Predšolski vzgojnovarstveni zavodi:

– Vzgojnovarstveni zavod Novo mesto – pribl. 800 gojencev v 37 oddelkih.

Pod upravo tega zavoda spada tudi otroški vrtec v Šentjerneju s 60 varovanci v 3 oddelkih in otroški vrtec v Straži s 30 varovanci v dveh oddelkih.

– Otroški vrtec Dol. Toplice – 30 gojencev v 2 oddelkih
– Otroški vrtec Žužemberk – 50 gojencev v 2 oddelkih
– Otroški vrtec Škocjan – 15 gojencev v 1 oddelku

Za vsak oddelek je potrebna 1 vzgojiteljica in 1 varuhinja za 2 oddelka.

B) Osnovne šole:

15 osnovnih šol z 12 podružnicami

V njih se šola 7687 učencevv 302 oddelkih.

Na nižji stopnji je 3874 učencev v 160 oddelkih.

Na višji stopnji je 3813 učencev v 142 oddelkih.

Na nižji stopnji poučuje 156 učiteljev, na višji stopnji poučuje 189 učiteljev.

Skupno je 345 učiteljev.

Sodobnemu pouku ustrezajo le šole, ki so bile grajene v zadnjih petih letih, in to:

– osnovna šola Dolenjske Toplice s 442 učenci, 16 oddelki, 16 učilnicami, 9 kabineti, telovadnico, kuhinjo, jedilnico, športnimi igrišči in ostalimi potrebnimi prostori;

– osnovna šola Bršlin v Novem mestu, ki ima 737 učencev, 26 oddelkov, 16 učilnic, 7 kabinetov, telovadnico, kuhinjo, jedilnico in druge prostore;

– osnovna šola Grm v Novem mestu, ki ima 1.015 učencev, 33 oddelkov, 28 učilnic, 9 kabinetov, telovadnico, kuhinjo, jedilnico, plavalni bazen, športna igrišča itd.;

Podružnične šole: 12 podružnic dela v povsem neustreznih razmerah, imajo zelo slabo oskrbo z učili in opremo. Podružnice vključujejo le učence do 4. razreda, in sicer 717 po številu ali 9,33 % od vseh učencev.

Podružnice so naslednje: Gabrje, Mali Slatnik, Birčna vas, Laze, Dolž, Podgrad, Drča, Orehovica, Zameško, Ajdovec, Dvor, Šmihel pri Žužemberku.

Število učencev na podružnicah se iz leta v leto zmanjšuje in kaže, da vse nimajo bodočnosti (Gabrje, Laze, Zameško, Drča).

C) Posebna osnovna šola Šmihel ima 14 119 učencev v 12 oddelkih. Kategoriziranih otrok je še veliko, vendar jih ne more sprejeti. Ima 5 provizoričnih učilnic. Dela v nemogočih prostorih, ki so nekdaj služili za samostansko prosvetno dvorano in stanovanjske prostore osebja samostana. Pričenjamo z novo gradnjo.

Č) Nižja glasbena šola ima 200 učencev, ki gostujejo v stavbi osnovne šole „Katja Rupena". OIS financira le delo pedagoških delavcev, ki so večinoma honorarno zaposleni.

D) Zavod za izobraževanje kadrov Novo mesto organizira in vodi delo v 13 oddelkih večerne in dopisne šole. Večerne šole so: osnovna šola, tehnična šola lesne stroke, tehnična šola gradbene stroke, tehnična šola tekstilne stroke, tehnična šola strojne stroke, delovodska šola in tečaji tujih jezikov.

Povečana sredstva v letu 1976, ki jih izkazuje preglednica za izobraževalno dejavnost, so potrebna zaradi naslednjih dejstev:

– Zaradi odplačevanja anuitet za najete kredite pri gradnjah osnovnih šol v Šmarjeti, Škocjanu in v Novem mestu. Do zdaj so se te anuitete odvajale iz občinskega proračuna, kar pa ni več možno.

– Zavod za izobraževanje kadrov predvideva pritegniti k družbenopolitičnemu, splošnemu in strokovnemu izobraževanju več občanov in k izobraževanju ob delu več delavcev. Cene za to izobraževanje morajo biti za delavce in občane spodbudne, zato je predvidenih več finančnih sredstev iz družbenih virov.

– Cene prevozov z avtobusi so se znatno zvišale – računa se do 37 % v enem letu. Prevoze pa imajo organizirane na 15 osnovnih šolah, le osnovna šola Grm ne. Namen imamo organizirati še nove prevoze v Suhi krajini in Škocjanu. Potrebno je kupiti nove kombibuse, za Škocjan pa majhen avtobus.

– S 1. januarjem bo začela v Novem mestu delovati nova vzgojno-izobraževalna ustanova – vzgojna posvetovalnica. Prostore smo pripravili v posebni stavbi ob osnovni šoli Grm. Ustanova bo delovala za potrebe vedenjsko motenih, in sicer duševno in zdravstveno prizadetih otrok.

– Zaradi zelo velikega števila manjkajočih pedagoških kadrov smo število štipendistov za te poklice povečali v tem letu od 50 na 80. Tudi mesečni zneski štipendij so znatno večji.

– S šolo v naravi bi želeli naučiti vse učence IV. razredov plavati, pa tudi drugim nuditi več praktičnega znanja za življenje, kar je predvideno po učnem programu, a nismo izvajali, zavedajoč se gospodarskih razmer.

– Vzporedno z napredkom in modernizacijo gospodarstva bi se moral modernizirati in izpopolnjevati proces izobraževanja, če hočemo, da bodo kadri pripravljeni za resnično današnje poklicno delo (nabava sodobnih učil in učnih pripomočkov, hospitacijske šole).

– Šoloobvezna mladina doma nima možnosti za učenje in pridobivanje drugih znanj za današnje družbene potrebe. Med njimi so velikanske razlike; zaradi slabih možnosti za delo doma je veliko negativnih ocen in osipa. To nam narekuje več organiziranega dela v celodnevni šoli.

– Kjer ne bo možno osnovati celodnevne osnovne šole, bomo osnovali vsaj podaljšano bivanje v šoli.

– Zaradi priliva delavcev in sploh občanov v delavske centre se v teh vsako leto odpirajo novi oddelki v šolah, ne zmanjša pa se dalj časa število oddelkov na vasi.

– Spodbujati bi morali šole k organiziranju raznih ekskurzij zaradi spoznavanja naših naravnih kulturnih vrednot in gospodarskih dosežkov.

– Učitelji se morajo za svoje poslanstvo stalno izpopolnjevati z individualnim študijem in strokovnim izpopolnjevanjem v pedagoških institucijah. V preteklem enoletnem obdobju jih je blizu 40 doseglo višjo kvalifikacijo, diplomirali so na višjih šolah kot izredni študenti.

Navedenih je nekaj pojasnil glede povečanja finančnih potreb za vzgojno-izobraževalno področje v letu 1976.

V dodatnem ali dogovorjenem delu programa, ki ni obvezen in ni enoten za vso republiko, imamo letos tudi financiranje osnovne dejavnosti glasbene šole. Ta naloga je bila do sedaj v enotnem – obveznem programu.

Mladost – enkratna, nepovratna

Predlog financiranja programa vzgojno-izobraževalne dejavnosti v občini Novo mesto za leto 1976 je pripravljen na podlagi enotne metodologije in enotnih izhodišč izobraževalne skupnosti Slovenije.

V obveznem programu se zlasti pri osebnih dohodkih zvišujejo postavke zaradi novega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke, ki je veljaven od 1. 1. 1975. Glede na nenehno rast cen stroški za materialne potrebe v predlagani višini sploh ne krijejo stvarnih potreb izobraževalnih zavodov.

Investicije v osnovnem šolstvu

Po sprejetem programu se bo v Brusnicah gradila osnovna šola z 12 učilnicami in telovadnico. Šolo bo gradil „Marles" iz Maribora.

V Novem mestu se bo gradila posebna osnovna šola z 19 učilnicami, telovadnico in internatom. Gradnja bo klasična.

Po ocenah in podpisanih pogodbah v letu 1975 je nujno zagotoviti naslednja sredstva:

– za osnovno šolo Brusnice	11.200.000 din
– za posebno osnovno šolo	23.000.000 din
Skupaj investicija za šolstvo	34.200.000 din

Sredstva za gradnjo osnovnih šol se zbirajo na podlagi referenduma o plačevanju samoprispevka in prispevka delovnih organizacij od izplačanih neto osebnih dohodkov.

Telesno-kulturna skupnost

Telesnokulturna skupnost v občini Novo mesto bo uresničevala svoje naloge v naslednjih samoupravno organiziranih osnovnih nosilcih:

a) v zvezi za telesno vzgojo in šolski šport,
b) v zvezi za šport,
c) v zvezi za športno rekreacijo.

Naloga vseh navedenih zvez je skrbeti za to, da bo telesna vzgoja prisotna v vseh razdobjih človeškega življenja. Zato moramo omogočiti mladi generaciji tako telesno kulturo, ki bo zagotovila vsakemu posamezniku vsestranski razvoj, obenem pa ga bo izoblikovala in vzgajala v samoupravno osebnost.

Starejši generaciji je nujno zagotoviti udejstvovanje na telesnokulturnem področju v rekreativni obliki. Nudenje in razvijanje rekreacijske dejavnosti med prebivalstvom pa je pogoj za večjo in boljšo delovno sposobnost in storilnost, za boljše zdravje in boljšo obrambno sposobnost.

Za realizacijo programov predlaga telesnokulturna skupnost financiranje naslednjih dejavnosti:

– dejavnosti telesnokulturne skupnosti občine Novo mesto, zveze telesnokulturnih organizacij občin in telesnokulturne skupnosti SR Slovenije.

Kulturna skupnost

Kulturna skupnost bo sredstva, ki jih bodo namenili delovni ljudje in občani, razporedila kulturnim društvom in skupinam, ki jih združuje Zveza kulturno-prosvetnih organizacij, in profesionalnim kulturnim ustanovam na podlagi njihovih delovnih programov. Poskrbela bo za čim širšo dostopnost umetniških in kulturnih storitev delovnim ljudem, za neposredno socialistično demokratično usmeritev programov kulturnih ustanov profesionalnega in amaterskega značaja in za širše vključevanje mladine v kulturne dejavnosti.

Za zadovoljevanje kulturnih potreb delovnih ljudi in občanov novomeške občine bodo delovale naslednje kulturne ustanove in družbene organizacije:

– Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu, ki zbira, hrani in strokovno obdeluje tiskano in pisano gradivo, obsega študijsko, ljudsko in pionirsko knjižnico;

– Dolenjski muzej z oddelki za arheologijo, za novejšo zgodovino s posebnim poudarkom na zgodovini NOB in socialistične izgradnje, za etnologijo in kulturno zgodovino, za zgodovino umetnosti z Dolenjsko galerijo. V letu 1975 je pridobil dva nova sodelavca z visoko izobrazbo, v letu 1976 pa bo pridobil še dva nova sodelavca z visoko izobrazbo. Kadrovske okrepitve in povečanje obsega dejavnosti sta za muzej nujna zaradi obsežnih nalog, ki jih ima, in zaradi zaostanka iz prejšnjih let. Zato se sredstva za dejavnost muzeja v letu 1976 znatno zvišujejo. Posebej je potrebno zagotoviti sredstva za pripravo načrtov za izgradnjo paviljona NOB.

Dolenjski oktet, ki se je z nekaterimi nastopi že uveljavil.

– Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo opravlja na območju naše občine spomeniškovarstveno službo. Razen redne dejavnosti po zakonu, ki obsega področja umetnostne zgodovine, arheologije, etnografije, arhitekture in spomenikov ter varstvo narave, opravlja zavod posamezne akcije za zaščito in obnovo zgodovinskih spomenikov.

– Zgodovinski arhiv Ljubljana opravlja za našo občino varstvo arhivskega gradiva, ki je po zakonu o arhivskem gradivu posebnega družbenega pomena. Sredstva za njegovo delo se zvišujejo v normalnem obsegu v skladu s splošno predvidenim porastom stroškov in osebnih dohodkov.

– Zavod za kulturno dejavnost v Novem mestu organizira gledališke abonmajske prireditve in koncertna gostovanja, vključuje redni kino, potujoči kino, baletno vzgojo in je servis za potrebe kulturno prosvetnih društev v občini; upravlja in vzdržuje Dom kulture v Novem mestu. Ker zavod z lastnimi dohodki ne krije vseh izdatkov za naloge, ki jih izvaja, jih delno financira tudi kulturna skupnost Novo mesto.

– Zveza kulturno-prosvetnih organizacij (ZKPO) je družbena organizacija, ki povezuje kulturna društva, samostojne kulturno-umetniške skupine in druge oblike organiziranega kulturnega delovanja. V povezavi z ustreznimi profesionalnimi kulturnimi ustanovami razvija in zadovoljuje kulturne potrebe in interese vseh družbenih plasti, zlasti mladine. V okviru ZKPO se združuje 13 kulturno-prosvetnih društev. ZKPO ima v programu, da se osnuje v vsaki krajevni skupnosti kulturno-umetniško društvo. V okviru društev deluje 9 gledaliških skupin, 4 moški pevski zbori, 3 godbe na pihala, 11 ljudskih knjižnic, likovna skupina, skupina literatov in folklorna skupina.

– Narodni muzej Ljubljana odkriva Otok (Gutenwerth) pri Dobravi blizu Šentjerneja. Raziskave delno financira KUS Novo mesto.

– Občinski odbor ZZB Novo mesto skrbi za vzdrževanje spomenikov iz NOB prek svojih osnovnih organizacij ZB in mladine. Za zaščitna in varstvena dela teh spomenikov daje sredstva KUS Novo mesto.

Kulturna skupnost bo v letu 1976 financirala gradnjo paviljona NOB in ljudske revolucije, ki bo imel 1.100 m2 uporabne površine; usposabljala in adaptirala bo kulturno-prosvetne domove v krajevnih skupnostih ter posodobila obstoječi kulturni dom v Novem mestu.

Šolsko varstvo v osnovni šoli na Grmu.

Prvi koraki – kultura postaja nepogrešljiv sestavni del življenja.

Po ocenah strokovnjakov bi navedena dela znašala:

– Paviljon NOB in ljudske revolucije	1.835.000
– kulturno-prosvetni domovi po krajevnih skupnostih	600.000
– Dom kulture Novo mesto	1.000.000
Skupaj investicije v kulturni dejavnosti	3.435.000 din

Poleg teh sredstev predlagamo še sklenitev posebnega sporazuma za zbiranje sredstev za gradnjo oddelka NOB in revolucije pri Dolenjskem muzeju.

Skupnost socialnega skrbstva

Socialno skrbstvo zagotavlja varstvo človeka v vseh njegovih življenjskih obdobjih. Pravico do posameznih oblik varstva imajo prizadeti občani po ustavi, na podlagi zakonov in po statutu skupnosti socialnega skrbstva. Dosedanja dejavnost socialne službe je bila usmerjena v reševanje nekaterih akutnih problemov, bila je v pretežni meri kurativna.

Spreminjajoči se družbeni odnosi zmanjšujejo in odpravljajo nekatere socialne probleme, a na drugi strani porajajo nove, zato si skupnost socialnega skrbstva pri izvajanju socialne varnosti nalaga nove naloge, ki jih bo lahko izvrševala le v tesnem sodelovanju in ob usklajenih programih ostalih skupnosti, združenih v skupnosti socialnega varstva.

Da bi v letu 1976 smotrneje reševali področje socialnega skrbstva, so naloge programirane po naslednjih dejavnostih: varstvo otrok in družine, varstvo odraslih, varstvo starostnikov in preventivne dejavnosti.

V letu 1976 bo potekala priprava dokumentacije in izgradnja prve faze doma počitka v Novem mestu. Po oceni iz leta 1975 bi dokumentacija in prva faza stali 14.500.000 din.

Skupnost otroškega varstva

Z vse večjim gospodarskim razvojem in zaposlovanjem žena v občini Novo mesto se povečujejo tudi potrebe po organiziranem otroškem varstvu. Glede zajetja otrok v vzgojnovarstvene zavode smo še vedno pod republiškim povprečjem, saj ima v vrtcih le 13 % predšolskih otrok, medtem ko jih je v republiki 20 %. V Novem mestu je bilo letos odklonjenih 395 otrok, kljub temu da je VVZ Novo mesto presegel vse normative v oddelkih. Vsi podatki kažejo, da bo potrebno pridobivati nove kapacitete za otroško varstvo. Za gradnjo vrtcev pa še vedno primanjkuje primernih lokacij, zato si bodo morale organizacije, ki so dolžne pridobivati in urejati zemljišča v Novem mestu, prizadevati, da bi zagotovile dovolj primernih lokacij za gradnjo otroških vrtcev. Prav tako je potrebno zagotoviti VVZ Novo mesto več stanovanj, ker bo le tako možno zaposliti dovolj strokovnega kadra v VVZ, saj samo v letošnjem letu manjka v občini 20 vzgojiteljic, z večanjem kapacitet pa bo to pomanjkanje še občutnejše.

PREDLAGANE INVESTICIJE V LETU 1976

Gradnja otroškega vrtca na območju Žabja vas – Gotna vas

Zaradi izgradnje naselja ob Ragovski cesti bo obstoječi vrtec kril potrebe tega območja, za območje Žabje vasi, Gotne vasi, Cikave in Slatnika pa je potrebno zgraditi nov vrtec.

Gradnja otroškega vrtca v Bršlinu

Vrtec bi zajel otroke iz celotnega okoliša osnovne šole Bršlin. V enem od novozgrajenih vrtcev bi odprli tudi oddelek za duševno prizadete predšolske otroke.

Sofinanciranje otroškega počitniškega doma na Debelem rtiču

V letu 1975 je Skupnost otroškega varstva podpisala pogodbo za sofinanciranje otroškega počitniškega doma na Debelem rtiču. Po tej pogodbi je dolžna prispevati 800.000,00 din, in sicer 1975 l. 400.000,00 in 1976 l. 400.000,00 din. Zaradi podražitev je bil sklenjen aneks k pogodbi, po katerem je skupnost dolžna plačati še dodatnih 200.000,00 din. Po dograditvi tega doma bo lahko v njem vsako leto letovalo 240 otrok iz naše občine.

Ureditev otroških igrišč

V letu 1975 bo urejeno otroško igrišče na Mestnih njivah. Za leto 1976 bo skrb za urejanje igrišč v Novem mestu prevzela KS, naša skupnost pa bo prispevala del sredstev.

Počitniška letovanja zdravstveno in socialno ogroženih otrok

V letu 1975 je naša skupnost sofinancirala letovanje zdravstveno in socialno ogroženih otrok. Letovanje je organiziral občinski odbor RK Novo mesto; za leto 1976 predvidevamo, da bo potrebno v ta namen prispevati 20 % več sredstev kot v letu 1975.

Odplačevanje posojil, najetih v prejšnjih letih:

Sredstva za odplačevanje anuitet za leto 1976 so planirana za odplačevanje posojil, najetih pri Ljubljanski banki za že zgrajene vrtce, in odplačevanje kratkoročnega posojila pri „Marlesu" za izgradnjo vrtca v Novem mestu in Žužemberku.

Štipendiranje strokovnega kadra v VVZ

Skupnost otroškega varstva štipendira v letu 1975 21 dijakov. Zaradi pomanjkanja kadrov v VVZ in razširjenih kapacitet pa bo potrebno v letu 1976 povečati število štipendistk na srednji vzgojiteljski šoli, dosedanjim štipendistom pa povišati štipendije po družbenem dogovoru.

S sredstvi, ki so jih zbirali po stopnji, ki je veljala v letu 1975, ne bi mogli zbrati niti polovico potrebnega denarja za gradnjo objekta s kapaciteto 180 otrok. Ker so potrebe neprimerno večje, je nujno, da se bodo sredstva za realizacijo celotnega programa zbirala po posebnem dogovoru z zainteresiranimi OZD in TOZD. Možno pa je tudi, da se posamezne OZD in TOZD dogovorijo z investitorjem, da na podlagi vloženih sredstev pridobijo določeno število prostih mest v vrtcih za potrebe tega delovnega kolektiva.

Če upoštevamo, da je bilo v letu 1975 odklonjenih 395 otrok, bi bilo nujno, da se predlagani program realizira. Z izgradnjo načrtovanih vrtcev bi v občini imeli v organiziranem otroškem varstvu 1300 otrok oziroma 18,8 %, kar bi bilo še vedno 1,2 % pod republiškim povprečjem.

Medtem ko starši delajo . . .

Samoupravna skupnost za zaposlovanje

Delovni program skupnosti za zaposlovanje v letu 1976 je usmerjen na uresničevanje novih družbeno-ekonomskih odnosov in na uresničevanje ciljev, predvidenih z resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju regije. Ob nenehni gospodarski rasti je treba upoštevati količinske in strukturne neskladnosti med ponudbo in povpraševanjem na konkretnem delovnem področju. Te neskladnosti je treba zmanjševati predvsem s profesionalno mobilnostjo delavcev. Dejavnost skupnosti temelji na določbah ustave, zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti ter drugih dokumentih, ki usmerjajo družbeno-ekonomski in politični razvoj. Izvrševanje programa dela pomeni, zagotoviti delovnim ljudem stalno strokovno pomoč pri uresničevanju pravice do dela, pravice do proste izbire poklica, do polne in produktivne zaposlitve in zavarovanja za primer brezposelnosti.

Temeljne naloge, ki jih bo skupnost izvajala v letu 1976, so naslednje: zaposlovanje in posredovanje dela, strokovno usposabljanje in izobraževanje, poklicno usmerjanje, analitika in statistika ter zavarovanje za primer brezposelnosti.

V letu 1976 bo izvršena adaptacija stavbe na Trdinovi c. št. 10, ki bo preurejena v poslovne prostore skupnosti. Naložba bo stala po sedanjih cenah okrog 3.000.000 din.

Skupnost zdravstvenega varstva

Zdravstveno varstvo je sestavni del družbene reprodukcije, važen dejavnik družbenega in osebnega življenjskega standarda, dejavnik delovne produktivnosti in obrambne sposobnosti naroda. Uresničujoč svojo ustavno pravico si delavec in zavarovanci z družbenim dogovarjanjem zagotavljajo oblike in obseg zdravstvenega varstva. Zavestne odločitve in načrtni pristop predstavlja program zdravstvenega varstva, ki opredeljuje dolžnosti in pravice uporabnikov in izvajalcev zdravstvenega varstva ter osnovo za medsebojno menjavo dela.

Preventiva, kako zmanjšati prepogostne izostanke z dela.

Cilji programa zdravstvenega varstva so:

– zagotoviti popolno, učinkovito, smotrno in načrtno zdravstveno varstvo vsem občanom,

– skladen razvoj ter povezovanje zdravstvene dejavnosti v občini,

– svobodna menjava dela v združenem delu, ki naj zagotovi vpliv zdravstvenega varstva na skladen družbenoekonomski razvoj, produktivnost dela, zboljšanje delovnih, higienskih in življenjskih pogojev, ohranitev delovnih in obrambnih sposobnosti delavcev in občanov. Zdravstvene delovne organizacije bodo uresničevale cilje tega programa z izpolnjevanjem že sprejetih nalog v statutih in delovnih načrtih in se pri tem posebej prizadevale:

– preprečiti nastanek vseh tistih bolezni, ki jih je s preventivnimi ukrepi možno obvladati,

– povrniti zdravje obolelim, kadar že nastopi bolezensko stanje,

– odstraniti posledice bolezni – invalidnosti v največji meri,

– večati delovno sposobnost in omejevati izgubo narodnega dohodka,

– zmanjševati umrljivost, podaljševati življenjsko dobo ter vsestransko krepiti zdravje naroda.

V dejavnosti osnovne zdravstvene službe je predviden za leto 1976 za posamezne skupine zavarovancev naslednji obseg ambulantnega in dispanzerskega zdravstvenega varstva: zdravstveno varstvo dojenčkov in predšolskih otrok, zdravstveno varstvo šolskih otrok in mladine, zdravstveno varstvo žena, splošno zdravstveno varstvo, pneumoftiziološka služba, dermatovenerološka služba, laboratorijska služba, patronažna služba in bolniška služba, zobozdravstvena služba, reševalna služba, bolnišnično zdravljenje, higiensko-epidemiološka služba in lekarniška služba.

Razlika med programom zdravstvene skupnosti in sredstev, ki se bodo zbrala iz prispevne stopnje v novomeški občini, bo krita iz prispevkov iz ostalih občin Dolenjske regije ter drugih virov.

Zaradi nujnosti, ki nam jo narekujejo nezadostne kapacitete in higienske neustreznosti dosedanjih prostorov, je za leto 1976 predvidena gradnja zdravstvenega doma v Novem mestu. Enake potrebe so po gradnji kuhinje in pralnice pri splošni bolnici Novo mesto.

Predvidena vlaganja v letu 1976:

– zdravstveni dom Novo mesto	30.000.000 din
– kuhinja in pralnica splošne bolnice Novo mesto	9.000.000 din

Osnove načrtov razvoja za obdobje 1976 - 1980

Občinska izobraževalna skupnost

Temeljne naloge za nadaljnji razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti v občini izhajajo iz ugotovljenega dejanskega stanja oz. nujnih potreb. Upoštevajoč dejanske potrebe in družbene zmogljivosti, bo v obdobju 1976 – 1980 delo potekalo takole:

– Vzgojnovarstveni zavodi

V sodelovanju s skupnostjo otroškega varstva bo treba vsako leto pridobivati nove kandidatinje za šolanje na vzgojiteljskih šolah, ker bo v naslednjih petih letih potrebno še 60 vzgojiteljic in 30 otroških varuhinj.

– Osnovne šole

a) Vsi oddelki male šole bodo v obdobjih petih let prerasli v sistem obveznega šolanja tako, da bodo male šole redne celoletne šole.

b) Pereče probleme bodo v vseh osnovnih šolah sproti reševali, posebno pozornost pa je treba posvetiti organizacijskemu, kadrovskemu in materialnemu utrjevanju ter izpopolnjevanju na podlagi vsakoletnih potreb, zahtev in zmogljivosti. Organizirati je treba celodnevno delo z otroki na vseh osnovnih šolah, v katerih so za to realne možnosti. V vseh osnovnih šolah v občini pa je obvezno razvijati oblike podaljšanega bivanja, ki je do neke mere enakovredno celodnevni šoli.

– Posebna osnovna šola

Posebna osnovna šola bo v letu 1977 dobila nove učne in internatske prostore. Tedaj bo sprejela vse kategorizirane šoloobvezne otroke in zanje organizirala celodnevno bivanje v šoli.

– Glasbena šola

Glasbena šola bo omogočila odpiranje dislociranih oddelkov tam, kjer so večji interesi in primerne materialne razmere. Tako bo mladini s posebnimi sposobnostmi in nagnjenji do glasbene dejavnosti, ki nima materialnih pogojev, omogočeno izobraževanje v tej šoli.

– Zavod za izobraževanje kadrov in produktivnost dela

Zavod bo izvajal izobraževalne naloge idejnopolitičnega in družbenoekonomskega značaja, obenem pa organizacijsko utrjeval in nadalje razvijal dislocirane oddelke matičnih srednjih šol oziroma šol usmerjenega izobraževanja. Posebna naloga pa bo organizacija izobraževanja ob delu, kar zahteva najtesnejše sodelovanje z različnimi področji dela.

– Usmerjeno izobraževanje

Vse srednje šole in šolski centri bodo v skladu s splošnim reformnim procesom srednjega šolstva zasledovali cilje nadaljnjega razvoja ter jih uresničevali na podlagi občinskih in regijskih konceptov. Novi reformni procesi zahtevajo oblikovanje usmerjenega izobraževanja po končani osnovni šoli. Naloge se vežejo na vsebino vzgojno-izobraževalnega procesa in večjo povezanost s potrebami združenega dela.

– Kadri

Skrb za strokovne pedagoške kadre naj se kaže v tem, da se bo vsako leto usmerilo ustrezno število kandidatov za učitelje osnovnih, srednjih splošnih in srednjih strokovnih šol. Vsem tem pa je nujno urediti ustrezne življenjske in delovne razmere, ki jih bodo v družbenoekonomskem pogledu izenačevale z delavci enake izobrazbe na ostalih področjih dela.

– Investicije

Finančna sredstva za potrebe investicij na področju šolstva se bodo zbirala na podlagi izglasovanega referenduma o plačevanju 1-odst. samoprispevka ter prispevka delovnih organizacij od izplačanih neto osebnih dohodkov v višini 1,7 %. Po preteku referenduma naj se ponovno izpelje akcija za tako združevanje sredstev, ki bo še nadalje omogočalo gradnjo in sanacijo šol.

Osnovne šole	Površina m2	Prostori	Sredstva
Osnovna šola Brusnice	1600	12 učiln. 1 telovad.	11.200.000
Posebna osnovna šola	3400	18 učiln. 1 telovad. internat	23.000.000
Osnovna šola Šentjernej	3900	16 učiln. 1 telovad.	27.300.000
Osnovna šola Stopiče	1200	6 učiln. 1 telov.	8.400.000
Osnovna šola „Milka Šobar Nataša“	1200	6 učiln. 1 telov.	8.400.000
Osnovna šola Bršlin	2000	14 učiln.	14.000.000
Osnovna šola Vavta vas	1200	6 učiln. 1 telov.	8.400.000
Osnovna šola Žužemberk	1200	8 učiln.	8.400.000
Osnovna šola Otočec	1200	6 učiln. 1 telov.	8.400.000
Osnovna šola Novo mesto	3900	16 učiln. 1 telov.	27.300.000
Skupaj:	20.800	160 učiln. 8 telov.	144.800.000

– Srednje šole

V Novem mestu je sedem šol druge stopnje, kjer se šola okrog 2.100 dijakov. Novomeške srednje šole lahko sprejmejo na leto največ 500 učencev, čeprav uspešno konča osnovno šolo okoli 700 učencev samo v občini Novo mesto. Po obstoječih kapacitetah odpade na enega dijaka 0,82 sedeža in 1,65 m2 učnega prostora, republiški normativ pa je 3,5 m2. Zaradi nerazvitosti srednjega šolstva je izobraževalni produkt v občini Novo mesto in Dolenjski regiji kot celoti zelo majhen. V skladu s sprejetim programom sanacije srednjega šolstva pa je predvidena gradnja naslednjih šol:

Šola	Sredstva
Kovin. šolski center I. faza	16.800.000
Pedagoški center I. faza	13.300.000
Zdravstvena šola	11.200.000
Pedagoški center II. faza	13.300.000
Kovin. šolski center II. faza	4.200.000
Kmet. šol. center I. faza	11.200.000
Kmet. šol. center II. faza	11.200.000
Skupaj	81.200.000

– Dijaški dom

Dijaški dom Majde Šilc je trenutno v zelo kritičnem stanju. Obstoječi prostori se ne morejo meriti z nobenimi normativi za dijaške domove. Kapaciteta skoraj stoletne stavbe, ki je nekdaj bila samostan, zadošča komaj za 15 % dijakov srednjih šol. Spalnice služijo obenem tudi za učilnice. Dijaki spijo v dvoetažnih posteljah. Čeprav ne ustreza higiensko-sanitarnim predpisom, še zdaleč ne more sprejeti vseh dijakov, ki so potrebni domskega varstva, zato je nujno takoj začeti gradnjo sodobnega dijaškega doma. Za prvo fazo gradnje, ki bi zagotovila 240 ležišč, kuhinjo in jedilnico s potrebno opremo bo potrebno za leto 1976 zagotoviti 33.000.000 din. Gradnja doma bi se nadaljevala v letu 1978. Za nadaljevanje gradnje pa je potrebno še nadaljnjih 26.400.000 din. Tako bi dijaški dom imel skupaj z obstoječim 720 ležišč.

Telesnokulturna skupnost

Temeljna telesnokulturna skupnost bo svoja prizadevanja, delo in program usmerila v tri osnovne cilje:

– ustvariti pogoje za telesnokulturno dejavnost vseh občanov in delovnih ljudi vseh starostnih kategorij, od predšolskega obdobja do pozne starosti;

– omogočiti občanom in vsem delovnim ljudem, predvsem pa mladini, da bo lahko razvijala svoje sposobnosti na telesnokulturnem področju v največji možni meri in tako dosegla vrhunske dosežke;

– oblikovanje socialistične samoupravne osebnosti.

Z uresničevanjem teh ciljev želi skupnost doseči, da bodo občani in delovni ljudje uspešno opravljali svoje delovne naloge, razvijali svoje sposobnosti, zadovoljevali svoje osebne in skupne potrebe ter tako bogatili vsebino svojega prostega časa. V ta namen bo telesnokulturna skupnost še nadalje podpirala razvoj osnovnih nosilcev telesne kulture, ustvarjanje kadrovskih in materialnih pogojev ter izgradnjo objektov. Posebno pozornost bo posvetila ustvarjanju in razvijanju samoupravnih odnosov v telesni kulturi in pri tem sodelovala z vsemi samoupravnimi skupnostmi in družbenopolitičnimi organizacijami.

Telesnokulturna dejavnost se bo uresničevala v nadaljnjih samoupravno organiziranih osnovnih nosilcih:

a) v zvezi za telesno vzgojo in šolski šport, ki bo zajemala predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko mladino;

b) v zvezi za šport, ki bo na samoupravni osnovi vključevala vse osnovne telesnokulturne organizacije, ki se ukvarjajo s tekmovalnim in kvalitetnim športom;

c) v zvezi za športno rekreacijo, ki bo razvijala rekreativno dejavnost, pomembno za ohranjevanje in razvijanje delovnih in obrambnih sposobnosti občanov in delovnih ljudi. Vse te nosilce telesnokuturne dejavnosti pa bo združevala občinska konferenca za telesno kulturo.

Novo mesto je za letošnji občinski praznik dobilo novo športno dvorano. Posnetek je z otvoritvenega nastopa.

Skupnost bo ustvarjala takšne materialne pogoje, ki bodo zagotovili realizacijo programov osnovnih nosilcev telesne kulture in uresničevali ustavno določilo o dejavnosti posebnega pomena. Pri dogovarjanju o sredstvih za uresničevanje programa telesne kulture morajo priti do izraza potreba in interes delovnih ljudi.

Ko ugotavljamo potrebe po ustreznem številu in usposobljenosti strokovnih delavcev v telesni kulturi, ne smemo pozabiti dejstvo, da morajo imeti ti delavci za uresničevanje poverjene jim naloge ustrezne delovne razmere.

– Investicije

Pri gradnji objektov, ki so osnova za razvoj telesne kulture, bo skupnost dajala prednost naslednjim kriterijem:

a) namembnost objekta in kolikšnemu delu občanov lahko služi;

b) možnost uporabe vseh treh nosilcev telesne kulture;

c) pokritim objektom, ker teh v občini Novo mesto najbolj primanjkuje.

Tako pridejo v poštev Stadion bratstva in enotnosti, telovadnice, odkrita igrišča pri šolah, prenos tenis igrišč ipd. Stadion bratstva in enotnosti je predviden za dokončno ureditev v letih 1977 in 1978. Stadion je nujno graditi, prekriti tekališča, zaletišča in ostale objekte z umetno maso. Zato je potrebno zagotoviti za vsako leto gradnje po 4.000.000 din. Skupna vlaganja v objekte znašajo v tem obdobju 8.000.000 din.

S tekmovanja v skokih v Dolenjskih Toplicah

Kulturna skupnost

V smislu smernic in združevanja ter uporabe sredstev za kulturo bodo v okviru dejavnosti kulturne skupnosti in kulturnih ustanov organizirane zlasti tele akcije in dejavnosti: za čim širšo dejavnost resničnih umetniških in kulturnih stvarftev delovnim ljudem, za razvoj novih žarišč kulture, za napredno družbeno usmeritev programov kulturnih ustanov in širše vključevanje mladine ter spodbujanje pri uveljavljanju mladih talentov v kulturnem življenju.

Kulturna skupnost združuje v svoji dejavnosti najrazličnejše oblike ustvarjanja, posredovanja in varstva kulturnih vrednot. Zato je tudi v prihodnje cilj skupnosti:

– da nadaljuje kulturno preobrazbo vasi, zlasti kmetijskih delavcev;

– dosledno uveljavljanje družbenih socialističnih meril v kulturi in umetnosti na podlagi razvoja marksistične kritike;

– še bolj poglobljeno zbliževanje z drugimi narodi in narodnostmi v SFRJ v socialistični kulturni ustvarjalnosti ter v načelu bratstva in enotnosti;

– izoblikovanje operativnega sistema medsebojnega obveščanja, stalne izmenjave mnenj, informacij in učinkovitega dogovarjanja. Kulturna skupnost bo uresničevala svoje cilje in realizirala naloge, predvidene v programu, prek institucij, ki jih združuje, koordinira njihovo delo in usklajuje njihove programe.

a) Knjižničarstvo

Knjižnica je splošnoizobraževalna institucija, ki posreduje znanstveno in strokovno literaturo, s tem pa pospešuje znanstveno in strokovno poglobljeno delo. Skrbi za zbiranje knjižnega gradiva in opravlja druge naloge, določene z veljavnimi predpisi.

b) Muzejska dejavnost

Dolenjski muzej je regionalni zavod kompleksnega tipa. Cilj muzejske dejavnosti je raziskovati preteklost Dolenjske, zbirati, čuvati in proučevati gradivo ter rezultate svojega dela s področja arheologije, starejše in novejše zgodovine, kulturne zgodovine, zgodovine umetnosti in etnologije.

c) Spomeniško varstvo in varstvo arhivov

Spomeniško varstveno službo za območje občine Novo mesto opravlja Ljubljanski zavod za spomeniško varstvo. Poleg redne dejavnosti, ki je predpisana z zakonom, opravlja zavod tudi posebne akcije v zvezi z zaščito in obnovo zgodovinskih spomenikov.

č) Gledališka dejavnost

Gledališka umetnost je po estetski in splošno vzgojni učinkovitosti izredno pomembna, ker združuje v sebi elemente besedne, likovne in pogosto tudi glasbene umetnosti. Gledališke predstave so še zlasti pomembne za mladino in morajo postati nepogrešljiva sestavina načrtne kulturne vzgoje.

d) Glasbena dejavnost:

Glasbena dejavnost je v industrijski družbi izredno pomembna, saj sprošča delovnega človeka notranje napetosti, ki jih povzroča vse

bolj zapleteni ustroj družbenoproizvodnih odnosov. Da bi ta dejavnost imela zagotovljen kontinuiran razvoj, je nujno skrbeti za načrtno glasbeno vzgojo mladine in odraslih.

e) Likovna dejavnost

Osnovni smisel likovne kulture je humanizacija človeka in družbe. Zaradi tega bomo razvijali in podpirali takšno likovno kulturo, ki ne bo odtujena od delovnega človeka in ki bo ustrezala novim družbenim odnosom v socializmu. Da bi bili cilji doseženi, je likovno umetnost nujno približevati najširšemu krogu delovnih ljudi.

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij v občini je družbena interesna organizacija na področju kulture, organizirana po načelu interesnega združevanja delovnih ljudi in občanov, ki združeni v društvih, klubih, samostojnih skupinah in drugih oblikah kulturnega delovanja kot njenih temeljnih organizacijskih enotah razvijajo kulturno-prosvetno dejavnost ali pa so zanjo zainteresirani.

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij s svojim delovanjem spodčuja in omogoča življenje kulturnih in umetniških vrednot v vseh slojih družbe, razvija kulturne potrebe in interese, usposablja delovne ljudi in občane, zlasti pa mladino, za sprejemanje kulturnih dobrin in kritično presojanje kulturne ustvarjalnosti.

Investicije

a) Dolenjski muzej – oddelek NOB in ljudske revolucije: Prav gotovo je ena izmed prioritetnih nalog na področju investiranja izgradnja novega objekta oddelka NOB in ljudske revolucije. Kulturne vrednote naprednih ustvarjalcev pred vojno, ki so bile ves čas boja zvesti spremljevalec naših borcev, in kulturne stvaritve naših borcev med NOB morajo najti svoje mesto v ustreznem prostoru. To smo dolžni storiti, saj mora biti naša bližnja preteklost naša učiteljica, vzgojiteljica in neizčrpen vir moralnih vrednot. Oddelek NOB naj bi ne bil samo spomenik preteklosti, marveč tudi objekt, ki bo privlačen za slehernega domačina in tujca, ki si bo lahko ogledal pomemben delež Dolenjske v zgodovini naše revolucije.

b) Izredno pomembna profesionalna institucija, katere pomembnost presega meje naše občine, je študijska knjižnica. V naslednjem petletnem obdobju so nujna nekatera adaptacijska dela, s katerimi bi knjižnica pridobila prostore za sodobno in moderno knjižnično poslovanje.

c) Za prebivalce Novega mesta predstavlja Dom kulture, ki ga uporablja Zavod za kulturno dejavnost, edini prostor, kjer si poleg rednih kino predstav lahko ogledajo tudi druge kulturne prireditve. Po izpraznitvi prostorov, ki jih sedaj zasedajo privatni stanovalci, bodo nujno potrebne večje preureditve.

č) Glede na močnejše razvijanje Šentjerneja kot gospodarskega in kulturnega centra je predvidena gradnja novega kulturnega doma. Dosedanji je premajhen in že sedaj ne ustreza krajevnim potrebam.

d) Brez ustreznih in sodobnih prostorov tudi ne more biti uspešnih kulturnih dejavnosti v okviru amaterskih društev v krajevnih skupnostih. Samo s stalnim vlaganjem v tekoče združevanje domov se bo ohranila in razvijala kulturna dejavnost v krajevnih skupnostih, kjer društva delujejo. Pri tej naložbi pa je treba računati na soudeležbo krajevnih skupnosti v višini 50 % od predvidenih sredstev. Prednost pri samih investicijah bodo imele tiste krajevne skupnosti, ki bodo zagotovile lastno udeležbo.

e) Soudeležba pri gradnji doma JLA v Novem mestu. Pri gradnji doma JLA so upoštevane potrebe naše občine, zlasti pri gradnji in ureditvi dvorane za kulturne potrebe, prostorske razširitve prvotnega programa in komunalne ureditve okolja ter prestavitev igrišč. Obveznosti še niso podrobneje določene, računamo pa, da bodo znašale najmanj 7.000.000 din.

Objekt	sredstva
Oddelek NOB	9.742.500
Oddelek NOB	9.742.500
Študijska knjižnica	4.500.000
Dom kulture Novo mesto	5.000.000
Dom kulture Šentjernej	10.000.000
Dom JLA	7.000.000
Kulturni domovi po KS	2.770.000
Skupaj za petletno obdobje:	48.755.000

Skupnost socialnega skrbstva

Socialno skrbstvo obsega dejavnost in ukrepe, s katerimi se zagotavlja pomoč v razvoju ogroženim posameznikom, družinam in skupinam delovnih ljudi in občanov, pomoč občanom, ki niso sposobni za delo in nimajo za preživljanje potrebnih sredstev, varstvo mladoletnikov, za katere ne skrbijo starši, in drugih oseb, ki niso sposobne skrbeti zase ali za svoje pravice in koristi, ter druge ukrepe, s katerimi se občanom zagotavlja usposabljanje za življenje in delo ter preprečuje nastajanje motenj v njihovem življenju.

Naloge in ukrepi socialnega skrbstva v zvezi z zmanjševanjem socialnih razlik so določene z ustavo, zakonom o socialnem skrbstvu, v zakonih, ki urejajo družinska razmerja, varstvo oseb, prizadetih v telesnem in duševnem razvoju, kazenski zakonodaji.

– Nosilci dejavnosti in planiranja socialnega skrbstva

Nosilci dejavnosti socialnega skrbstva so vsi delovni ljudje in občani, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih, socialnohumanitarnih organizacijah in društvih ter drugih organizacijah in skupnostih.

Dejavnost skupnosti bo usmerjena v zboljševanje življenjskih razmer občanov, zagotavljanje družbene denarne pomoči vsem občanom, ki jim je le-ta edini ali dodatni vir preživljanja, in kadrovsko krepiti strokovne socialne službe v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, posebno v skupnosti socialnega skrbstva.

– Dejavnost in stanje socialnega skrbstva

Dejavnost socialnega skrbstva je v preteklosti zaostajala za razvojem ostalih družbenih dejavnosti, zato je ta dejavnost v občini Novo mesto pod republiško ravnjo.

Socialno skrbstvo obsega naslednje dejavnosti:

a. varstvo otrok in družine
b. varstvo odraslih
c. varstvo starostnikov

a. Varstvo otrok in družine ima te naloge:

– s preventivnimi ukrepi zmanjšati število socialno ogroženih družin z otroki,

– zagotoviti višjo stopnjo socialne varnosti mladine, prizadete v telesnem in duševnem razvoju, razviti usposabljanje srednje duševno prizadetih otrok in mladine in organizirati delavnico pod posebnimi pogoji,

Srečna mladost v varnem zavetju otroškega vrtca. Na sliki je vrtec na Ragovski v Novem mestu.

– sodelovati z vsemi družbenimi dejavniki v smeri zgraditve posebne osnovne šole z internatom,

– zmanjševati število osebnostno in vedenjsko motenih otrok in mladine s sodobno obravnavo (skupinsko delo, interesni klubi, prevzgojno delo v DC),

– sodelovati pri ustanavljanju vzgojne posvetovalnice,

– razširjati družbeno varstvo otrok v drugih družinah (rejništvo).

b. Varstvo odraslih

Varstvo odraslih nudi pomoč odraslim osebam, ki se zaradi različnih okoliščin znajdejo v takih življenjskih težavah, da jim je potrebna pomoč družbe.

Na področju varstva odraslih bo skupnost:

– sodelovala pri vključevanju v rehabilitacijo in zaposlitev invalidnih oseb ter

– pri reševanju stanovanjskih problemov invalidov,

– zagotovila materialno ogroženim invalidnim osebam urejene pogoje za življenje,

– zgodaj odkrivala osebnostno neprilagojene osebe, jih usmerjala in sodelovala pri rehabilitaciji,

– sodelovala pri ustanavljanju klubov zdravljenih alkoholikov,

– odkrivala osebe z družbeno negativnim vedenjem in jim pomagala pri njihovi resocializaciji.

c. Varstvo starostnikov

Starostniki so osebe, stare nad 65 let, in so zaradi procesa staranja in s tem pogojene nesposobnosti za delo in bolezni potrebni družbenega varstva.

Na področju varstva starostnikov bo skupnost:

– zagotovila zadovoljevanje življenjskih potreb v njihovem domačem družinskem okolju,

– razvijala sosedsko pomoč starostnikom,

– razvijala nego na domu,

– omogočala in razvijala oskrbo starostnikom v tujih družinah,

– omogočila oskrbo starostnikom v socialnih zavodih,

– pripravila vse potrebno za izgradnjo doma počitka v občini skupaj s skupnostjo invalidsko-pokojninskega zavarovanja in stanovanjsko skupnostjo,

– organizirala dan starostnikov,

– organizirala letovanje starostnikov.

Organizacija socialne službe in kadri

Občina Novo mesto šteje 50.068 prebivalcev. Po statističnih podatkih (za leto 1974) je v občini 16.236 kmečkega prebivalstva, zaposlenega je 19.128, od tega 8,869 žensk ali 46,05 %, zato bi moralo po republiških normativih v strokovni službi socialnega skrbstva delati 11 socialnih delavcev in še strokovnjaki (pedagog, psiholog, pravnik). Skupnost socialnega skrbstva se bo v srednjeročnem programu prizadevala za razširitev socialne službe tudi na ostale organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti.

Investicijske naložbe

Dom počitka v Novem mestu. V domu bo prostora za 150 oseb. Dom bo pokrival potrebe ožjega območja Dolenjske.

S pridobitvijo tega doma se bo sprostilo precejšnje število postelj v bolnici in drugih zavodih, kjer ležijo stari in onemogli. Predračunska vrednost doma znaša 27.000.000.– ali din 180.000,00 na ležišče z vsemi pomožnimi prostori, kot so: skupni družabni prostori, ambulanta in drugo.

Dom naj bi se gradil v letih 1976 in 1977. Sredstva za realizacijo navedenega programa se bodo zbirala iz naslednjih virov:

– republiška skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja,

– stanovanjska skupnost iz dela sredstev stanovanjskega prispevka od izplačanih pokojnin,

– skupnost socialnega skrbstva iz rednih virov.

Skupnost otroškega varstva

Za uspešen razvoj otroka v šolski dobi je zelo pomembna njegova predšolska vzgoja. V naši samoupravni socialistični družbi pa moramo doseči, da bomo v perspektivnem obdobju že vsem predšolskim otrokom nudili možnosti za njihov zdrav telesni in umski razvoj. Vključevanje otroka v njegovi rani mladosti v okolje, ki ga okoli sebe vsak dan bolj zaznava, naj poteka v takšnih razmerah, da v krogu vrstnikov ne bo pregloboko občutil ekonomskih in socialnih razlik.

Bivanje predšolskega otroka v vzgojnovarstvenem zavodu pomeni zanj ustvaritev možnosti za uspešen razvoj, za njegovo mater pa zagotovilo, da je v času njenega dela preskrbljen in varen, kar nedvomno ugodno vpliva na njeno psihično razpoloženje in njene delovne uspehe, to pa je še posebej pomembno v naši občini, kjer imamo visok odstotek zaposlenih mater.

Zbiranje sredstev za delovanje in gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov temelji že sedaj na načelih solidarnosti in vzajemnosti. To pa moramo vzdrževati in razvijati še naprej, če hočemo doseči, da bomo vključili v varstvo čimveč predšolskih otrok že v prihodnjem petletnem obdobju.

– Investicijske naložbe

Naselje	Kapac. vrtca št. otrok	Leto gradnje	Sredstva
Žabja vas-Gotna vas	200	1976	8.000.000
Bršlin, pri šoli	200	1976	8.000,000
Cesta herojev – Ločna	200	1977	8.000.000
M. Šilc – Ragovska c.	60	1978	2.400.000
Irča vas – Brod	200	1979	8.000.000
Šmihel – Regerča vas	80	1979	3.200.000
Otočec	60	1980	2.400.000
Straža	80	1980	3.200.000
Skupaj:	1080 otrok	5 let	43.200.000 din

Plan pokrivanja potreb v letu 1980:	
– v obstoječih kapacitetah vrtcev v Novem mestu	680 otrok
– v obstoječih prostorih izven Novega mesta	140 otrok
– v vrtcih ob Kristanovi ulici in v Žužemberku	140 otrok
– v novih vrtcih obdobje 1976-1980	1.080 otrok
Skupaj:	2.040 otrok

Planirano je, da bo v letu 1980 v občini zaposlenih 12.500 žensk. Ob tem podatku bi imeli v naši občini na 100 zaposlenih žensk 16 otrok v vzgojnovarstvenih zavodih. Republiški program pa predvideva, da bi bilo to razmerje 23 otrok na 100 zaposlenih žensk. Torej tega razmerja v naši občini ne bo možno doseči.

Natančnejšo predračunsko vrednost bo možno ugotoviti z dokončnim programom razvoja otroškega varstva v občini in ko bo sprejeta odločitev o mikrolokaciji gradnje objektov ter odločitev o tehnološkem sistemu gradnje oziroma tipu objektov.

Realizacija tako postavljenega programa zahteva resno presojo o vseh oblikah namenskega združevanja sredstev v občini, še posebej pa v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih. Ob odločanju o prispevanju sredstev za gradnjo otroških vrtcev se bo treba zavedati, da s tem pomagamo materi in otroku.

Samoupravna skupnost za zaposlovanje

V naslednjem obdobju bo skupnost za zaposlovanje usmerila svojo dejavnost v naslednja področja:

Spremljanje in proučevanje zaposlovanja in potreb po kadrih

Skupnost za zaposlovanje bo analitično spremljala demografska gibanja na svojem področju, spremljala in analizirala prebivalstvo z vidika dejanske in možne aktivnosti ter tovrstnih predvidevanj, ugotavljala in analizirala obseg ter izobrazbeno in poklicno sestavo zaposlenih, prostorsko gibljivost kadrov, potrebe po delavcih v OZD ter delovnih skupnostih in njihovo pokrivanje, priliv kadrov v delovni kontingent, obseg in strukturo iskalcev zaposlitve, poklicne in strukturne spremembe zaposlenih z vidika tehničnih in tehnoloških sprememb ter izvajanje nekaterih elementov kadrovske funkcije, ki vplivajo na vsebino in obseg zaposlenosti in zaposlovanja.

Posredovanje dela in priprava za zaposlitev

Posredovanje dela in priprava za zaposlitev bosta obsegala sistematično zbiranje, objavljanje in posredovanje informacij o prostih delovnih mestih ter o možnostih in pogojih za zaposlitev delavcem, ki iščejo delo, da se zaposlijo po svojih sposobnostih in interesih ter da OZD dobijo ustrezne delavce.

Skupnost za zaposlovanje bo nadalje izvajala postopke za usklajevanje ponudbe dela in povpraševanja po zaposlitvi, sodelovala bo pri pripravi kadrov za zaposlitev, kakor tudi pri izdelavi in izvedbi načrtov za usposobitev in zaposlitev delavcev, ki se bodo pojavili kot ekonomski ali tehnološki presežek. Skupnost bo opravljala tudi naloge v zvezi z zaposlovanjem naših delavcev v tujini in njihovim vračanjem.

Poklicno usmerjanje

Poleg izobraževalnih inštitucij in OZD je skupina za PU eden izmed nosilcev poklicnega usmerjanja mladine in odraslih na območju skupnosti.

Mladini, ki si bo izbirala šolanje ali poklic, bo pomagala pri izbiri; pri tem bo upoštevala psihofizične posebnosti posameznika in njegove interese ter jih usklajevala z zahtevami družbenoekonomskega razvoja. Za realizacijo teh nalog bo pripravljala redne in pravočasne informacije o možnostih šolanja, o poklicih, možnostih usposabljanja in zaposlitve, o možnostih za pridobitev štipendije in o kadrovskih potrebah. a22, posledice. Zato je cilj zdravstvenega varstva in zdravstvene službe nasploh:

Z opravljanjem vseh strokovnih in administrativno-tehničnih opravil v zvezi z izvajanjem nove štipendijske politike bo imela možnost izvajati načrtno kadrovsko politiko ter usmerjati kandidate za štipendije glede na kadrovske potrebe. Posredovala bo tudi vse pomembne podatke o prosilcih štipendij štipenditorjem, ki podeljujejo kadrovske štipendije. OZD bo pomagala pri razvijanju strokovnih metod dela v kadrovskih službah; pri pravočasnih preusmeritvah delavcev v njihovi strokovni izobrazbi, jim pomagala pri sprejemu novih kadrov in posredovala podatke iz svoje obsežne dokumentacije. Pomagala bo tudi odraslim pri izbiri usposabljanja ali pri prekvalifikacijah s strokovnimi nasveti in strokovno obravnavo.

Zavarovanje za primer brezposelnosti

Zavarovanje za primer brezposelnosti, ki si ga delavci zagotavljajo v skupnosti za zaposlovanje, obsega pravice, določene z zakonom, SS in splošnimi akti skupnosti za zaposlovanje. V ta namen bo skupnost za zaposlovanje opravljala zadeve v zvezi z denarnimi nadomestili, denarno pomočjo, zdravstvenim varstvom ter gmotno pomočjo in ostalimi stroški delavcev med strokovnim usposabljanjem oziroma pripravo za njihovo zaposlitev.

Skupnost zdravstvenega varstva

Zdravstveno varstvo predstavlja skupek vseh ukrepov in dejavnosti, ki se izvajajo za očuvanje zdravja, preprečevanje bolezni in njih posledice. Zato je bilj zdrvstvenega varstva in zdravstvene službe nasploh:

– da zagotovi popolno, učinkovito, smotrno in načrtno zdravstveno varstvo vsem občanom;

– da skrbi za skladen in hitrejši razvoj zdravstvene dejavnosti, ki trenutno zaostaja v primerjavi z republiškim povprečjem zdravstvenega varstva;

– da zagotovi pogoje, s katerimi bo zdravstveno varstvo lahko vplivalo na skladen splošni ekonomski razvoj, večjo produktivnost dela, obravnavanje delovne in obrambne sposobnosti delovnih ljudi in občanov;

– da skrbi za zboljšanje higienskih in življenjskih razmer, zmanjšanje umrljivosti in podaljšanje življenjske dobe, pravočasno zdravljenje itd.

Da bodo cilji zdravstvene skupnosti bolj uresničeni na vseh področjih zdravstvene dejavnosti, bo tudi v bodoče zavarovancem omogočeno osnovno zdravstveno varstvo, hospitalno zdravljenje v ambulantno-poliklinični, bolnišnični in lekarniški službi. Prav tako bo občanom zagotovljena higiensko-epidemiološka zaščita, zdraviliško zdravljenje v posameznih specialnih zavodih, zagotovljene bodo specialistične storitve in druge zdravstvene storitve izven regije, če v regiji ni zadevnih delovnih zdravstvenih organizacij.

V predvideni mreži enot zdravstvene službe se predvideva, da bo skladno s potrebami in krepitvijo materialne osnove celotne občine do leta 1980 dosežen skladen razvoj zdravstvene službe in da bo ta dostopna vsem prebivalcem. Osnova bo podana z graditvijo novih objektov, ki so nujno potrebni. V osnovni zdravstveni službi bo potrebno organizirati deficitarne dejavnosti, dispanzerje, medicino dela, patronažno, otroško zobozdravstvo, tako da bi dosegli republiška povprečja. V delovnih organizacijah, kjer je zaposlenih nad 1.000 delavcev, obstaja možnost za ustanovitev obratnih ambulant, ki jih bo treba povezati s centralnim dispanzerjem za medicino dela.

Bolnišnična služba se bo razvijala zlasti z združitvijo dejavnosti in zboljšanjem pogojev za bolnike ter delovnih pogojev za zdravstvene delavce. Čeprav zaenkrat niso predvideni novi oddelki bolnišnice, bo potrebno v specialistični dejavnosti uvesti nove ambulante in s tem povečati njihovo zmogljivost.

V okviru zavoda za socialno medicino in higieno predvidevamo okrepitev higienske in epidemiološke službe, socialnomedicinske dejavnosti, zlasti pa zboljšanje varstva pri delu.

Lekarniška služba kot del zdravstvene službe se bo enakopravno razvijala, da bo lahko uspešno izvajala svoje naloge pri preskrbi prebivalstva z zdravili in drugimi pripomočki.

INVESTICIJSKE NALOŽBE

Zdravstveni dom

Sedanji prostori zdravstvenega doma v Novem mestu so stari, nefunkcionalni, premajhni, higiensko-tehnično neprimerni ter tako v nobenem pogledu ne ustrezajo sedanjim potrebam zdravstvene službe. V tej stavbi, ki je bila že večkrat adaptirana, so bili prvotno prostori gimnazije, kasneje kasarna in tako dalje. V teh prostorih je zavodu onemogočen vsakršen nadaljnji razvoj in povečanje zmogljivosti osnovne zdravstvene službe. Zdravstveni dom Novo mesto krije potrebe po osnovnem zdravstvenem varstvu za okoli 40.000 prebivalcev. V njem dela v resnično nemogočih razmerah okoli 200 zdravstvenih in drugih delavcev. To nam narekuje, da čimprej pričnemo graditi sodoben zdravstveni dom. Novi zdravstveni dom bo služil za opravljanje osnovne zdravstvene dejavnosti, v katerem bodo med drugim naslednje službe: splošne ambulante, dispanzerji, diagnostični laboratorij, zobozdravstvena dejavnost, reševalna služba in služba stalne zdravniške pomoči, patronažna in babiška služba, služba za nego bolnika na domu in ostale k ambulantno-poliklinični dejavnosti spadajoče službe (pomožno tehnične in administrativne). Novi objekt bo imel okoli 6.500 m2 površine. Vrednost naložbe po sedanjih cenah bo okoli 60.000.000 din. Dom se bo gradil dve leti. Vsako leto bo porabljenih pribl. 30.000.000 din. Samoupravno zbran delež v občini in po sporazumih z drugimi udeleženci naložbe znaša 24.000.000 din na leto. Nosilec naložbe je Združeni zdravstveni dom Novo mesto.

Splošna bolnišnica

Ob porastu dela se prostori za kuhinjo in pralnico niso povečali. Nabavljeni so bili le stroji in druga oprema, kar pa ne zadošča za normalno delo. Izvršeni so bili provizorični priključki navzlic statistično nedopustni obremenitvi prostorov. Pralnica je locirana med prostori kuhinje. Vibracije centrifug povzročajo stalne motnje v napravah (pralnica je projektirana za dva 25-kilogramska pralna stroja, montirani so štirje po 50 kg). Površina kuhinje s kletmi znaša 346 m2; po normativih bi moralo biti nad 1000 m2.

Komisija republiškega sanitarnega inšpektorja je ob pregledu kuhinje in pralnice oktobra 1973 postavila rok za rešitev problema kuhinje in pralnice do 31. 12. 1975.

Laboratorij, lekarna, ambulante: Prostori laboratorija niso bili grajeni namensko. Centralni laboratorij je v zasilnih prostorih internega oddelka; je brez stranskih prostorov, shramb in sanitarij, zato v sedanjih prostorih izredno težko opravlja zahtevno delo za oddelke, specialistične ambulante in deloma za zunanje zdravstvene zavode.

Lekarna bolnišnice oskrbuje vseh enajst osnovnih oddelkov z zdravili in ostalim medicinskim materialom v zasilnih prostorih v skupni velikosti 180 m2.

Z uvedbo enotnega zdravstvenega varstva kmetov in delavcev so se močno zvečale storitve v bolnišnici. Posebno velik porast je v specialističnih ambulantah (leta 1971 je bilo 61.681 ambulantnih pregledov, leta 1974 pa že 94.135).

Ambulantni prostori so pretesni in močno preobremenjeni. Kirurška specialistična ambulanta z dvema ordinacijama in čakalnicama ter sanitarijami meri le 153 m2, na leto pa opravi okrog 35.000 ambulantnih pregledov.

Ginekološka specialistična ambulanta deluje v zasilnih kletnih prostorih, ki so vlažni in se slabo zračijo. Meri 77 m2 in opravi na leto 73.000 pregledov.

Specialistična ambulanta infekcijskega oddelka deluje v polovici pregrajene bolniške sobe in je brez direktne svetlobe in brez ventilacije; drugega prostora nima. Čakalnica je v veži internega oddelka. Pretesni so tudi prostori interne specialistične ambulante in ambulante za diabetike, kakor tudi otorinolaringološke specialistične ambulante.

Gradnja kuhinje, povečanje pralnice, ureditev laboratorija, lekarne in ambulante sodi v dograditev II. faze izgradnje bolnišnice, ki ni bila zaključena v letu 1971.

Načrt razvoja bolnišnice v Novem mestu predvideva združitev vseh oddelkov na desnem bregu reke Krke. Bolnišnica bi morala biti funkcionalno strnjena. Ureditev bolnišnice na skupnem kompleksu je medicinsko, gospodarsko in finančno utemeljena. Združena anestezijska služba, rentgenski oddelek, centralni laboratorij, lekarna, transfuzijski oddelek, pato-anatomski oddelek in drugi obrati z upravo so že vsi na desnem bregu reke Krke.

Hkrati z gradnjo prostorov za navedene oddelke je treba računati na povečanje nevrološkega oddelka, ki ima sedaj samo 35 postelj.

Z realizacijo navedenega programa pa izgradnja novomeške bolnišnice še ne bo zaključena. Računati je treba tudi na gradnjo internega in infekcijskega oddelka. Oba oddelka sta v isti zgradbi, ki je bila zgrajena pred 80 leti in v njej ni mogoče organizirati delo po sodobnih načelih, saj primanjkujejo oddelkom osnovni prostori: sanitarije, dnevni prostori itd. Interni in infekcijski oddelek imata 151 postelj, računati pa moramo na najmanj tolikšno število novih standardnih postelj.

Ob izgrajevanju bolnišnice pa moramo nujno računati še na gradnjo energetske baze, ki je bolnišnica nima urejene in je brez rezerve za ogrevanje, tople vode in električne energije. Zaradi finančnih razlogov je dosedanja gradnja upoštevala le parcialne rešitve, kar pa večkrat otežuje redno poslovanje posameznih enot.

Zavod za socialno medicino in higieno

Zavod za socialno medicino in higieno vključuje:

– higiensko-epidemiološko službo,
– bakteriološki laboratorij,
– živilsko-kemični laboratorij,
– socialnomedicinsko službo s statistiko.

Sedanji prostori zavoda so v prostorih bivše novomeške sirotišnice in so funkcionalno neprimerni, premajhni in že večkrat adaptirani. V zavodu dela okoli 40 delavcev.

Objekt	Leto gradnje	Sredstva
Zdravstveni dom Novo mesto	1976-1977	60,000.000
Splošna bolnica Novo mesto	1976-1980	79,000.000
Zavod za socialno medicino in higieno Novo mesto	1978	15,000.000
Skupaj obdobje:	5 let	154,000.000

Program komunalnega urejanja

V letu 1975 smo začeli urejati osrednji problem Novega mesta, to je gradnja novega mostu. V letu 1976 in naslednjih letih bo potrebno zgraditi še povezovalno cesto do Gotne vasi in rekonstruirati obstoječi priključek do Mačkovca. Poleg tega bo potrebno rekonstruirati Zagrebško in Partizansko cesto z gradnjo podvoza pod železnico. Za tem bo potrebno zbrati sredstva za obnovo obstoječega mostu in urediti Cesto herojev od Ločne do križišča pri Petrolu.

Program modernizacije cestnega omrežja do leta 1980 vključuje rekonstrukcijo oz. posodobitve cest na naslednjih odsekih;

Podturn-Črmošnjice, Zbure-Prinovec, del ceste Dvor-Kočevje, Mirna peč-Novo mesto ter asfaltiranje lokalnih cest, kot so Šmarje-Orehovica-Mokro polje, Ratež-Brusnice, Novo mesto-Prečna, Šmihel-Birčna vas, ter ureditev nekaterih odsekov drugih cest v posameznih večjih naseljih.

Za vsa našteta dela bi morali zagotoviti približno 300 milijonov dinarjev. Pri magistralnih in regionalnih cestah bo večji del sredstev zagotovila Republiška skupnost za ceste, v občini pa bomo morali zbrati potreben del sredstev za soudeležbo za dela, ki jih ne bo mogoče vključiti v program Republiške skupnosti za ceste, kakor tudi za vsa dela na lokalnih cestah.

Ker z rednimi sredstvi Komunalnega sklada občine, soudeležbo komunalnih organizacij in krajevnih skupnosti ne bo možno zbrati dovolj sredstev, predlagamo, da se podaljša zbiranje sredstev v višini 1 % od dohodka TOZD in drugih organizacij združenega dela do leta 1980.

Z delom sredstev za posebne akcije v komunalnem urejanju bo potrebno sodelovati tudi pri gradnji kanalizacijskih zbiralnikov in nadaljnji gradnji čistilnih naprav v Novem mestu ter v nekaterih drugih večjih krajih v občini. Samo za zbiralnike, ki naj bi povezali posamezne predele Novega mesta z osrednjo napravo za čiščenje odplak, bi morali v naslednjih letih zagotoviti 45 milijonov dinarjev. Teh sredstev pa ni mogoče zbrati s kanalščino in drugimi doslej znanimi viri.

V občini je še vedno odprto vprašanje oskrbe s pitno vodo, saj je preskrbljeno prek vodovodnega omrežja le 60 % prebivalstva občine. Po programu, ki je bil sprejet že leta 1974, bi morali zagotoviti do leta 1980 gradnjo naslednjih vodovodnih sistemov:

– Prečna-Mirna peč
– Bučna vas-Kamence-Daljni vrh
– Skupinski vodovod Uršna sela
– Težka voda-Koroška vas-Bučna vas
– Brusnice-Ratež-Potov vrh
– Vodovodno omrežje v Suhi krajini.

Izhodišča za izdelavo srednjeročnega načrta vsebujejo še nekatera obsežnejša dela, na primer gradnja novega pokopališča v Novem mestu in ureditev nekaterih manjših v občini ter druge komunalne akcije. Koliko sredstev bi v posameznem letu dali za določen namen, bo potrebno natančneje določiti za vsako leto posebej.

Dolenjski ljudje poprimejo, kadar je potrebno.

Investicije v družbeni standard za obdobje 1976–1980

v 000 din

Dejavnost – objekti	Sredstva skupaj	1976	1977	1978	1979	1980
Izobraževanje						
Gradnja osnovnih šol: Posebna šola, Brusnice, Šentjernej, Stopiče, Šmihel, Bršlin, Vavta vas, Otočec, Žužemberk, gradnja nove osnovne šole v Novem m.	144.500	34.200	27.300	30.800	25.200	27.000
Gradnja srednjih šol: Šolski center za kovinarsko stroko, Pedagoški center, Kmetijski šolski center, Zdravstvena šola in Dijaški dom	140.600	20.000	24.000	28.000	32.000	36.600
Telesna kultura						
Ureditev stadiona v Novem mestu in gradnja šolskih igrišč	8.000	–	4.000	4.000	–	–
Kultura						
Dolenjski muzej – oddelek NOB in ljudske revolucije	19.500	9.750	9.750	–	–	–
Gradnja doma kulture v Šentjerneju	10.000	–	–	–	–	10.000
Ureditev dvoran v prosvetnih domovih po krajevnih skupnostih – soudeležba pri gradnji doma JLA ter ureditev doma kulture v Novem mestu in adaptacija s preureditvijo prostorov študijske knjižnice v Novem mestu	19.300	3.000	4.000	6.000	6.000	300
Socialno skrbstvo						
Gradnja doma počitka v Novem mestu	28.000	1.000	13.500	13.500	–	–
Otroško varstvo						
Gradnja vrtcev: Bršlin, Žabja vas, Cesta herojev, Ragovska cesta, Irča vas, Regerča vas, Otočec in Straža	43.200	16.000	8.000	6.000	6.000	7.200
Zdravstvo						
Gradnja zdravstvenega doma v Novem mestu	60.000	30.000	30.000	–	–	–
Dograditev bolnice	79.000	9.000	20.000	10.000	10.000	30.000
Gradnja prostorov Zavoda za medicino dela in higieno	15.000	–	–	15.000	–	–
SKUPAJ POTREBNA SREDSTVA	567.100	122.950	140.550	113.300	79.200	111.100

Osnutek družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1976

S tem gradivom objavljamo v občini Novo mesto osnutek družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1976 skupaj s programi interesnih skupnosti. Občinski družbeni dogovor ima širši družbeni značaj, saj vsebuje poleg določb o osnovah in višini oblikovanja skupne porabe tudi elemente razporejanja dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov. Ta dogovor naj bi postal osnovni dokument v občini, po katerem se bodo morali ravnati samoupravni sporazumi v občini.

V sedanji fazi priprav gradiva za družbeni dogovor so odprti še nekateri problemi. Predvsem še niso znane osnove razvoja v letu 1976, ki jih bo potrebno opredeliti z resolucijo, odprta so vprašanja, povezana z gospodarskimi gibanji, vplivi inflacije in rasti življenjskih stroškov na porabo v naslednjem letu. Niso še razčiščene globalne prerazdelitve dohodka, ki bodo nujne z uvajanjem ustavnih določil v prakso, predvsem na področjih, kjer interesne skupnosti prevzemajo naloge, ki so se doslej krile iz proračunov.

Potrebe interesnih skupnosti presegajo zneske, ki so opredeljeni s skupno stopnjo prispevkov 29,6 % iz bruto osebnega dohodka, ki je bila določena za leto 1975. V javni razpravi bo zato potrebno opredeliti potrebe po prednostih ter morebitno sposobnost dajati več sredstev za te namene. Na osnovi teh odločitev bodo predlagane tudi stopnje v 13., 14. in 15. členu dogovora, ki so doslej okvirno prikazane le v programih za leto 1976. Prav tako bodo potrebne pred sprejetjem še nekatere druge dopolnitve, npr. določila o razporejanju osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov, če bodo v tem času spremenjena določila sindikalne liste in drugih dokumentov.

Temeljne in druge organizacije združenega dela in delovne skupnosti z območja občine Novo mesto, občinska izobraževalna skupnost Novo mesto, kulturna skupnost Novo mesto, telesnokulturna skupnost Novo mesto, občinska skupnost otroškega varstva Novo mesto, občinska zdravstvena skupnost Novo mesto, občinska skupnost socialnega skrbstva Novo mesto, občinska skupnost za zaposlovanje Novo mesto, občin. skupnost za social. zdravstvo Novo mesto, raziskovalna skupnost Novo mesto, skupščina občine Novo mesto, občinska konferenca SZDL Novo mesto in občinski svet Zveze sindikatov Novo mesto sklenejo

DRUŽBENI DOGOVOR

o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter o gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1976

I. SKUPNE DOLOČBE

1. člen

Temeljne in druge organizacije združenega dela in delovne skupnosti občine Novo mesto, občinska izobraževalna skupnost Novo mesto, kulturna skupnost Novo mesto, občinska skupnost otroškega varstva Novo mesto, občinska telesnokulturna skupnost Novo mesto, občinska skupnost za zaposlovanje Novo mesto, občinska raziskovalna skupnost Novo mesto, občinska zdravstvena skupnost Novo mesto, občinska skupnost socialnega skrbstva Novo mesto, občinska skupnost socialnega varstva Novo mesto, skupščina občine Novo mesto, občinska konferenca SZDL Novo mesto in občinski svet ZSS Novo mesto (v nadaljnjem besedilu: udeleženci) se obvezujejo, da bodo v letu 1976 delovali tako, da bo s samoupravnimi sporazumi in s samoupravnimi akti o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov ter o gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1976 zagotovljeno uresničevanje politike, ki bo opredeljena z resolucijo o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije ter neposrednih nalogah v letu 1976, s smernicami gospodarskega in družbenega razvoja občine Novo mesto v letu 1976 in določili tega družbenega dogovora.

2. člen

Udeleženci se obvezujejo, da bodo s svojim delovanjem ustvarjali pogoje, v katerih se bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela lahko v skladu z dogovorjenimi cilji družbenoekonomskega razvoja in ekonomske politike odločali o razporejanju dohodka na podlagi svojih in družbenih interesov ter konkretnih informacij o ekonomskem položaju svoje organizacije združenega dela, njenih razvojnih programih, programih samoupravnih interesnih skupnosti in krajevnih skupnosti.

3. člen

Skupščina občine Novo mesto oziroma njen izvršni svet ima v skladu s svojo odgovornostjo za uresničevanje sprejete družbenoekonomske politike, družbenih načrtov in zakonov vlogo pobudnika za usklajevanje ukrepov in akcij na področjih, ki jih ureja ta dogovor. V primeru odstopanj od sprejetih ciljev resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije za tekoče leto in smernic skupščine občine Novo mesto ter dogovorjenih okvirov osebne in skupne porabe bo občina sprejela ali predlagala ustrezne ukrepe.

4. člen

Občinska konferenca socialistične zveze delovnega ljudstva Novo mesto se bo še posebej zavzemala za uspešno dograjevanje delegatskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih, za javno obravnavanje njihovih programov in celovito informiranje delavcev, delovnih ljudi in občanov o izvajanju programov in o delovanju samoupravnih interesnih skupnosti.

5. člen

V skladu z ustavno opredelitvijo vloge sindikatov v procesu družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja ter na podlagi sprejetih kongresnih sklepov se bo občinski svet ZSS Novo mesto prizadeval, da bodo imeli delavci v temeljnih organizacijah združenega dela možnost odločati o oblikovanju in razporejanju celotnega dohodka. Ob tem se bo zavzemal za odločitve, ki omogočajo usklajeno rast družbenega in življenjskega standarda delavcev in njihovih družin, uravnavanje socialnih razlik ter enakopraven položaj delavcev v združenem delu na podlagi rezultatov dela.

II. RAZPOREJANJE DOHODKA

6. člen

Pri ustvarjanju in razporejanju dohodka si bodo organizacije združenega dela prizadevale, da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela upoštevali predvidena izhodišča smernic gospodarskega in družbenega razvoja občine Novo mesto v letu 1976:

a) bruto dohodek gospodarstva se bo v poprečju povečal za 12:3 v primerjavi z letom 1975;
b) sredstva za kritje bruto osebnih dohodkov se bodo v poprečju povečala za 10:0 %, v primerjavi z maso sredstev za osebne dohodke leta 1975, in sicer:
   – za – na račun povečanja življenjskih stroškov,
   – za 5 % na račun povečanja produktivnosti dela,
   – za 5 % na račun povečanja obsega zaposlenosti,
c) sredstva za stanovanjsko graditev se bodo v letu 1976 v poprečju povečala za 10:0 % v primerjavi z letom 1975;
č) sredstva gospodarstva za reprodukcijo (amortizacija in poslovni skladi) bodo rastla hitreje kot osebna in skupna poraba, posamezna TOZD pa bo namenila za reprodukcijo najmanj stopnjo akumulacije, dogovorjeno s samoupravnim sporazumom dejavnosti;
d) produktivnost dela se bo povečala za 7 % v primerjavi z letom 1975;
e) število zaposlenih se bo povečalo za 5 % v primerjavi z letom 1975.

III. RAZPOREJANJE OSEBNIH DOHODKOV IN NEKATERIH DRUGIH OSEBNIH PREJEMKOV

7. člen

Udeleženci dogovora bodo na področju delitve osebnih dohodkov delovali tako, da se bodo uresničila naslednja dogovorjena stališča:

1. da se bodo sredstva za osebne dohodke izplačevala v okviru razpoložljivega dohodka,

2. da se bodo nominalni osebni dohodki na zaposlenega lahko povečali hitreje od rasti življenjskih stroškov le v tistih temeljnih organizacijah združenega dela, ki bodo povečale produktivnost dela in izboljšale razmerja v delitvi dohodka v korist skladov,

3. da bodo tiste temeljne organizacije združenega dela, ki ne bodo ustvarile potrebnega dohodka, oziroma ga ne bodo mogle povečati skladno z rastjo proizvodnje in so imele v letu 1975 nominalne osebne dohodke na pogojno nekvalificiranega delavca

– pod ravnijo, doseženo v slovenskem gospodarstvu, lahko povečevale nominalne osebne dohodke na zaposlenega največ do stopnje povečanja življenjskih stroškov,

– nad ravnijo, doseženo v slovenskem gospodarstvu, povečale nominalne osebne dohodke na zaposlenega počasneje, kot se bodo povečali življenjski stroški.

8. člen

Pri izvajanju stališč resolucije in smernic, citiranih v 1. členu tega družbenega dogovora, naj se sredstva za razširjeno reprodukcijo povečujejo hitreje kot sredstva za osebne dohodke, oziroma da rastejo realni osebni dohodki bolj počasi kot produktivnost dela, bodo udeleženci dogovora uporabljali naslednje primerjave:

– stopnja rasti sredstev za osebne dohodke bo največ 90 % dejanske stopnje rasti dohodka,

– stopnja povečanja dohodka za razporeditev in stopnja sredstev za osebne dohodke se ugotavlja za enaka obdobja s primerjavo podatkov tekočega in preteklega leta,

– stopnje povečanja realnih osebnih dohodkov in produktivnost dela bodo ugotavljali za enaka obdobja tekočega in preteklega leta,

– enote za spremljanje fizičnega obsega proizvodnje in produktivnosti dela določijo udeleženci v svojih samoupravnih sporazumih o razporejanju dohodka.

9. člen

Udeleženci dogovora, zlasti delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, se bodo zavzemali, da bodo v svojih samoupravnih aktih o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke uresničili naslednja skupno sprejeta stališča na področju politike delitve osebnih dohodkov:

Najnižji osebni dohodek:

Najnižji osebni dohodek za normalni delovni uspeh v polnem delovnem času naj bi ne bil manjši kot 2.600 din bruto.

Osebni dohodek je hkrati tudi izhodišče za ovrednotenje najbolj enostavnega dela, ki ga opredeljuje samoupravni sporazum za posamezne dejavnosti za najmanj zahtevno tipično delovno mesto ali poklic.

Najvišji osebni dohodek:

Najvišji osebni dohodek mora biti rezultat in kazalec uspešnosti gospodarjenja TOZD. Izhajati mora iz osnov in meril, ki jih opredeljujejo samoupravni sporazumi dejavnosti. Udeleženci družbenega dogovora bodo periodično obravnavali kriterije in izplačila najvišjih osebnih dohodkov in po potrebi tudi ukrepali za odpravljanje neskladij v gibanju najvišjih osebnih dohodkov.

Za osebne dohodke delavcev, katerih delovni učinek je izmerljiv in so osnove in merila zanj določena v samoupravnem sporazumu dejavnosti, ni limita; najvišji osebni dohodek delavcev na delovnih mestih v temeljnih organizacijah združenega dela, na katerih delovni učinek ni izmerljiv, se določa na podlagi osnov in meril v samoupravnih sporazumih dejavnosti.

Sestavni del sredstev za osebne dohodke, dogovorjenih po merilih samoupravnih sporazumov dejavnosti, je tudi del osebnih dohodkov iz minulega dela.

Osebni dohodki delavcev – pripravnikov:

Delavcu – pripravniku gre akontacija osebnega dohodka v višini:

– pripravniku s srednjo izobrazbo največ 70 % poprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu;

– pripravniku z višjo izobrazbo največ 90 % poprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu;

– pripravniku z visoko izobrazbo največ 105 % poprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu.

Pripravnikova akontacija OD je lahko do 20 % višja od dogovorjene v prvem odstavku, če ima udeleženec samoupravnega sporazuma izdelana merila za ugotavljanje njegovega individualnega uspeha ali če je njihov pripravniški staž daljši kot eno leto. Tako določena akontacija OD se poveča z dodatkom za težje delovne razmere skladno z določili samoupravnega sporazuma dejavnosti o merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke.

Skladno z naraščanjem življenjskih stroškov se povečuje tudi osebni dohodek delavca – pripravnika.

Nadomestilo osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni:

Znesek nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni ne sme biti manjši od 90 % mesečnega neto osebnega dohodka delavca. Udeleženci določijo v svojih internih aktih konkretna merila, višino in ukrepe, s katerimi bodo zavarovali realno vrednost nadomestil osebnih dohodkov za čas bolezni.

Tako določeno nadomestilo osebnega dohodka ne more biti večje od osebnega dohodka, ki bi ga dosegel delavec, če bi delal.

Regres za prehrano med delom

Organizacije sindikata si morajo prizadevati, da si delavci v temeljnih in drugih OZD zagotovijo organizirano in regresirano prehrano med delom, lahko tudi po pogodbi z ustreznim obratom druge OZD. Udeležba regresa v ceni organizirane prehrane med delom znaša mesečno največ 200 din na delavca.

V primerih, ko delavci v temeljnih in drugih OZD nimajo organizirane prehrane po prvem odstavku tega člena, znaša regres za prehrano med delom mesečno 150 din na delavca.

Regres za prehrano se ne sme izplačevati v gotovini. Veljavnost regresa za prehrano v obliki vrednostnih bonov mora biti omejena na tekoči mesec.

Regres za prehrano gre tudi učencem v gospodarstvu, dijakom in študentom na praksi, skratka vsem, ki delajo v organizacijah združenega dela in drugih organizacijah.

Nagrade učencev v gospodarstvu

Nagrade za čas praktičnega dela učencev v gospodarstvu znašajo mesečno najmanj:

– v prvem letniku 600 din neto;
– v drugem letniku 700 din neto;
– v tretjem letniku 850 din.

V času teoretičnega pouka prejemajo učenci v gospodarstvu štipendije in nagrade na osnovi samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov.

Nagrade študentom in dijakom na praksi

Nagrade študentom in dijakom na obvezni praksi znašajo najmanj 600 in največ 1.800 din neto. Te nagrade ne izključujejo izplačila štipendij za šolanje. Konkretno višino nagrade določijo udeleženci v samoupravnih aktih.

Osebni prejemki, ki jih temeljne in druge organizacije združenega dela izplačajo dijakom in študentom, ki niso na obvezni praksi, za njihovo delo v šolskih počitnicah, se štejejo za sredstva osebne porabe, dogovorjena s samoupravnim sporazumom dejavnosti.

Odškodnine izumiteljem, racionalizatorjem in novatorjem

Osnovne organizacije sindikata se morajo zavzemati, da bodo v samoupravnih aktih udeležencev dogovora opredeljeni pogoji, ki bodo kar najbolj spodbujali ustvarjalnost delavcev ter merila za pravične odškodnine in nagrade izumiteljem, racionalizatorjem in novatorjem.

Razen tega se morajo osnovne in druge organizacije sindikata nenehno zavzemati za pospeševanje iznajditeljske in racionalizatorske dejavnosti tudi na področju občine, republike in zveze in v ta namen zagotoviti potrebna sredstva.

Sredstva za stanovanjsko graditev in izobraževanje delavcev

Sredstva za stanovanjsko graditev znašajo najmanj 6 % od bruto osebnih dohodkov, za izobraževanje delavcev pa najmanj 1,50 % od bruto osebnih dohodkov.

Del sredstev za sklad skupne porabe

Sredstva za sklad skupne porabe se oblikujejo tako, da le-ta ne presegajo 70 % poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, pomnoženega s poprečnim številom delavcev, ali po stanju ob koncu minulega leta v delovni organizaciji, pri čemer bo poraba sredstev sklada skupne porabe rasla za 25 % počasneje kot doseženi dohodek, povečan za obračunano amortizacijo nad minimalno predpisano stopnjo.

V tako oblikovana sredstva se ne vštevajo namenska sredstva za:

– regres za letni dopust učencev v gospodarstvu,
– stanovanjsko gradnjo,
– za gradnjo počitniških domov in rekreacijskih objektov ter njihovo vzdrževanje najmanj v višini 10 % izplačanih regresov za letni dopust v tekočem letu,
– preventivno zdravstveno varstvo,
– odpravnine,
– otroško varstvo,
– humanitarne organizacije,
– pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nesreče pri delu.

Iz sredstev sklada skupne porabe se izplačujejo tudi solidarnostne pomoči na predlog osnovne organizacije sindikata.

Za solidarnostne pomoči se štejejo:

– pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nesreče pri delu, v višini pogrebnih stroškov po računu,
– denarna pomoč največ v višini enega poprečnega neto mesečnega dohodka zaposlenih v organizaciji združenega dela v preteklem letu, ki se da delavcu ob smrti v ožji družini ali v primeru njegove daljše bolezni,
– enkratna pomoč ob elementarnih nesrečah, ki prizadenejo delavca ali njegovo družino,
– enkratne letne obdaritve upokojencev,
– enkratne pomoči ob nastopu težje invalidnosti,
– druge solidarnostne pomoči.

Regres za letni dopust

Regres za letni dopust ne sme presegati 1.400 din na delavca, ki ima lastnost delavca v združenem delu. V regres za letni dopust delavca se všteva tudi regresiranje oskrbnega dne v počitniškem domu.

Regres za letni dopust gre tudi učencem v gospodarstvu.

Odpravnina

Odpravnina ob odhodu delavca v pokoj znaša pri delovni dobi do 30 let (za delavke do 25 let) najmanj 2 in pri delovni dobi nad 30 let (za delavke nad 25 let) največ 3 poprečne mesečne osebne dohodke na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu, zmanjšane za prispevke iz osebnih dohodkov. Enak znesek gre ob smrti delavca najožjim članom družine.

Nagrade ob delovnih jubilejih

Najvišji neto zneski nagrad za delovne jubileje v letu 1976, ki se izplačujejo v breme skupne porabe, so:

za 10 let delovne dobe v delovni organizaciji	2.300 din
za 20 let delovne dobe v delovni organizaciji	3.450 din
za 30 let delovne dobe v delovni organizaciji	4.600 din

10. člen

Udeleženci tega dogovora soglašajo, da bodo namenili neporabljena sredstva od 0,5 % prispevka iz bruto OD, ki jih združujejo po samoupravnem sporazumu o štipendiranju učencev in študentov, za izgradnjo dijaškega doma.

IV. SKUPNA PORABA

11. člen

Samoupravne interesne skupnosti morajo svoje programe uskladiti s 1. členom tega dogovora in z obsegom sredstev za skupno porabo po tem družbenem dogovoru.

Samoupravne interesne skupnosti posameznih področij so dolžne medsebojno uskladiti svoje programe, da se zagotovi čimbolj celovito opravljanje njihovih nalog.

V svojih programih morajo upoštevati načelo racionalnosti, izhajati morajo iz dogovorjenih usmeritev in smernic tega dogovora, pri tem pa morajo predvsem upoštevati, da je treba najprej zagotoviti uresničevanje pravic delovnih ljudi, ki so določene z ustavo in zakoni, v ostalem pa dati prednost tistim dejavnostim, ki neposredno vplivajo na porast produktivnosti v gospodarstvu.

Samoupravne interesne skupnosti se zavezujejo, da bodo ob sprejemanju odločitev o višini prispevnih stopenj hkrati zagotovile:

– opredelitev nalog in programov,
– finančno izraženo vrednost programov in možnosti za njihovo izvedbo,
– način združevanja sredstev za izvedbo teh programov,
– dinamiko izvajanja in način ugotavljanja izvršitve dogovorjenih obveznosti.

Pri programiranju investicijskih naložb se samoupravne interesne skupnosti zavezujejo:

– da bodo medsebojno usklajevale programe investicij,
– da bodo upoštevale prednostne naloge in
– da bodo investicijski programi izhajali iz razvojnih programov posameznih dejavnosti.

12. člen

Udeleženci ugotavljajo, da so nominalna sredstva za skupno porabo posamezne občinske samoupravne interesne skupnosti izračunana v skladu s potrebami SIS za leto 1976 in ob največjem možnem upoštevanju smernic o gibanju skupne porabe v SR Sloveniji v letu 1976.

Bilanca sredstev in bilanca dohodkov samoupravnih interesnih skupnosti sta sestavna dela tega družbenega dogovora ter opredeljujeta globalne okvire skupne porabe v občini Novo mesto (glej programe).

13. člen

Udeleženci ugotavljajo, da ob upoštevanju globalnih okvirov skupne porabe in medsebojno usklajenih programov samoupravnih

Tudi udarniško delo je oblika krajevnega samoprispevka. V Birčni vasi so tako zgradili prizidek osnovni šoli.

interesnih skupnosti skupščine lahko predpisujejo prispevne stopnje iz bruto osebnega dohodka največ do višine, kot sledi:

– občinska izobraževalna skupnost Novo mesto ...%
– Kulturna skupnost Novo mesto ...%
– Občinska skupnost otr. varstva Novo mesto ...%
– Občinska telesnokult. skupnost Novo mesto ...%
– Občinska zdravstvena skupnost Novo mesto ...%
– Občinska skupnost socialnega skrbstva Novo mesto ...%
– skupno torej na občinski ravni ...%

Udeleženci ugotavljajo, da znašajo prispevne stopnje iz bruto osebnih dohodkov za:

– Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije ...%
– Zvezo skupnosti otroškega varstva SR Slovenije ...%
– tako da znaša celotna prispevna stopnja iz bruto osebnega dohodka ...%

Udeleženci ugotavljajo, da se iz sredstev občinske izobraževalne skupnosti Novo mesto, zbranih po stopnji ...% iz bruto osebnih dohodkov, odvede za solidarnost izobraževalni skupnosti Slovenije ..... dinarjev.

(Opomba: Prispevne stopnje bodo vnesene po uskladitvi in sprejetju programov SIS.)

14. člen

Udeleženci ugotavljajo, da znašajo prispevne stopnje iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela:

1. po osnovi: bruto osebni dohodek za
– Skupnost za zaposlovanje Slovenije ...%
– Zdravstveno skupnost Slovenije in občinsko zdravstveno skupnost ...%
ter po osnovi družbenega dogovora o prispevku za gradnjo zdravstvenega doma in bolnišnice ...%
– Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ...%

2. po osnovi korigirana davčna osnova za
– Izobraževalno skupnost Slovenije ...%
– Raziskovalno skupnost Slovenije ...%

3. po osnovi: poslovni sklad za
– Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ...%
– Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ...%

15. člen

Udeleženci se sporazumejo, da bodo zbirali dodatna sredstva za investicije, in sicer:

– za osnovno šolstvo 1,7 % od neto osebnih dohodkov
– za srednje šolstvo 0,7 % od dohodka TOZD
– za sofinanciranje posebnih akcij v komunalnem urejanju 1 % od dohodka TOZD
– za gradnjo paviljona NOB in revolucije pri Dolenjskem muzeju 0,5 % od bruto osebnih dohodkov.

16. člen

Udeleženci se sporazumejo, da bodo zaradi ohranitve realne ravni obsega skupne porabe izvedli revalorizacijo sredstev v posameznih samoupravnih interesnih skupnostih, če bodo to zahtevala drugačna gospodarska gibanja od načrtovanih, vendar tako, da bodo tudi po revalorizaciji ohranjena razmerja v delitvi družbenega proizvoda, kot to določata resolucija in smernice iz 1. člena tega dogovora.

17. člen

Ko posamezna samoupravna interesna skupnost doseže dogovorjeni oziroma valorizirani obseg sredstev in se opravi poračun, preneha obveznost plačevanja prispevkov.

Če se v teku leta pokaže, da bodo na podlagi uporabe prispevnih stopenj prispevki delovnih ljudi oziroma temeljnih organizacij združenega dela presegli dogovorjeni obseg sredstev za posamezno samoupravno interesno skupnost, so organi samoupravnih interesnih skupnosti dolžni začeti postopek za korekcijo prispevnih stopenj za naslednje mesece tako, da skupne obveznosti uporabnikov za leto 1976 ne bodo večje od dogovorjenih po tem dogovoru.

Služba družbenega knjigovodstva spremlja izpolnjevanje obveznosti delovnih ljudi in temeljnih organizacij združenega dela, opozori samoupravne interesne skupnosti, če izplačila presegajo dogovorjena imobilizirana sredstva, ki presegajo dinamiko, potrebno za izpolnitev dogovorjenega programa, in pozove udeležence dogovora k izpolnitvi obveznosti, ki izhajajo iz tega člena.

Če s prispevki zbrana sredstva kljub tem ukrepom presežejo dogovorjeni okvir sredstev, se presežek sredstev posamezne samoupravne interesne skupnosti obračuna kot akontacija za naslednje leto.

18. člen

Samoupravne interesne skupnosti in občina Novo mesto se zavezujejo, da bodo usklajevale posamezne aktivnosti po naslednjem redu:

– ob zaključnem računu pripravile poročilo o izvajanju programa in porabljenih sredstev,
– ob polletju pripravile oceno izvajanja družbenega dogovora in uresničevanja programov posameznih dejavnosti ter na tej osnovi pripravile predloge za uskladitev;
– v septembru izdelale izhodišča za programe posameznih dejavnosti kot osnovo za javno razpravo in samoupravno sporazumevanje o menjavi dela v naslednjem letu in opravile predhodno dogovarjanje o programih dela z uporabniki storitev družbenih dejavnosti, o cenah storitev in o drugih, za načrtovanje relevantnih kazalcih in kriterijih za naslednje leto;
– v oktobru na podlagi razprave izdelale predloge programov, ki bodo usklajeni med seboj in z bilančnimi možnostmi za naslednje leto, pri katerih se njihovi elementi preverijo na osnovi ocen devetmesečne analize gibanj tekočega leta;
– v novembru prejele programe samoupravnih interesnih skupnosti, za leto 1977 usklajene s smernicami gospodarskega in družbenega razvoja občine Novo mesto v letu 1977, in izvedle sklenitev družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1977; na tej podlagi bodo skupščine samoupravnih interesnih skupnosti sprejele prispevne stopnje ter sklenile samoupravne sporazume in pogodbe.

19. člen

Udeleženci družbenega dogovora se zavezujejo, da bodo v letu 1976 na podlagi izkušenj pri dosedanjem družbenem dogovarjanju in na izhodiščih za oblikovanje družbenega plana srednjeročnega razvoja SR Slovenije in občine Novo mesto začeli postopek za sklenitev družbenega dogovora o temeljnih načelih in splošnih obveznostih udeležencev pri sklepanju in izvajanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov na področju razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke ter na področju splošne in skupne porabe, s katerim bodo usklajevali odnose na tem področju za celotno srednjeročno plansko obdobje.

V. IZVRŠEVANJE DRUŽBENEGA DOGOVORA

20. člen

Udeleženci tega družbenega dogovora oblikujejo zbor udeležencev, ki ga sestavljajo kot delegati združenega dela zbor združenega dela skupščine občine Novo mesto, delegati skupščine občine Novo mesto, občinske konference SZDL, občinskega sveta ZSS Novo mesto, občinskih samoupravnih interesnih skupnosti in občinskih enot regionalnih samoupravnih interesnih skupnosti.

Zbor udeležencev skrbi za izvajanje tega družbenega dogovora, daje avtentična tolmačenja tega družbenega dogovora in najmanj dvakrat na leto obravnava poročilo koordinacijskega odbora za spremljanje izvajanja tega družbenega dogovora.

21. člen

V koordinacijski odbor za spremljanje izvajanja tega družbenega dogovora imenuje zbor udeležencev pet članov izmed delegatov zbora združenega dela in po enega člana izmed delegatov ostalih udeležencev v zboru udeležencev tega družbenega dogovora.

Koordinacijski odbor:

– spremlja uresničevanje z družbenim dogovorom sprejetih nalog in s svojimi ocenami in stališči seznanja samoupravne interesne skupnosti in druge udeležence tega dogovora ter zbor udeležencev;
– skrbi za ocenjevanje gibanj na področju osebne, splošne in skupne porabe po enotni metodologiji;
– predlaga zboru udeležencev ukrepe za usklajevanje gibanj na področju osebne in skupne porabe s cilji sprejete družbenoekonomske politike;
– obravnava vprašanja, ki jih postavljajo udeleženci, in jim predlaga rešitve v skladu s tem družbenim dogovorom;
– koordinira akcijo udeležencev.

22. člen

Vsak udeleženec je lahko pobudnik za obravnavo vprašanj, ki se pojavljajo v zvezi z izvajanjem tega družbenega dogovora.

23. člen

Koordinacijski odbor je dolžan obravnavati vsako vprašanje oziroma zahtevo posameznega udeleženca, ki izhaja iz skupnih obveznosti pri izvajanju tega dogovora.

Če ne more doseči soglasja o rešitvi postavljenega vprašanja oziroma zahteve, jo predloži zboru udeležencev.

24. člen

Koordinacijski odbor mora nemudoma razpravljati o vsaki kršitvi tega družbenega dogovora.

Če ugotovi, da gre za kršitev tega družbenega dogovora, predlaga ustreznemu organu udeleženca, ki krši ta dogovor, da takoj odpravi posledice kršitve. Če ustrezni organ udeleženca v postavljenem roku ne odpravi posledic kršitve, predloži koordinacijski odbor zadevo zboru udeležencev, ki mora ukrepati v skladu z ustavo in zakoni.

VI. KONČNE DOLOČBE

25. člen

Zbori uporabnikov samoupravnih interesnih skupnosti so dolžni ob sprejetju prispevne stopnje za leto 1976 obravnavati in presoditi upravičenost uporabe presežkov, ki so ugotovljeni za posamezno interesno skupnost nad republiškim družbenim dogovorom.

26. člen

Določila tega družbenega dogovora se nanašajo neposredno na organizacijo združenega dela, če v njih niso ustanovljene temeljne organizacije.

Določila tega družbenega dogovora, razen II. poglavja ter določil, ki se nanašajo na ugotavljanje in delitev dohodka, pa se nanašajo tudi na delovne skupnosti.

27. člen

Prispevne stopnje za skupno porabo iz bruto osebnega dohodka in iz dohodka sprejemajo delavci prek svojih delegatov iz splošnih delegacij na skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti, razen v primeru združevanja sredstev po 14. členu tega družbenega dogovora.

28. člen

Ta družbeni dogovor se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

29. člen

Ta družbeni dogovor začne veljati za posameznega udeleženca z dnem, ko ga podpiše njegov pooblaščeni predstavnik.